

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

Szám	Tárgy	Oldal
155/2010. (IX. 8.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 359/2009. (IX. 10.) OVB határozatának helybenhagyásáról	1020
156/2010. (IX. 8.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 417/2009. (X. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról	1024
157/2010. (IX. 8.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 438/2009. (XI. 20.) OVB határozatának helybenhagyásáról	1025
158/2010. (IX. 8.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 479/2009. (XII. 11.) OVB határozatának helybenhagyásáról	1026
159/2010. (IX. 8.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 14/2010. (I. 14.) OVB határozatának helybenhagyásáról	1027
160/2010. (IX. 8.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 13/2010. (I. 14.) OVB határozatának helybenhagyásáról	1029
161/2010. (IX. 8.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 91/2010. (II. 11.) OVB határozatának helybenhagyásáról	1030
162/2010. (IX. 15.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 101/2007. (III. 26.) OVB határozatának megsemmisítéséről és új eljárásra utasításáról	1032
163/2010. (IX. 15.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 418/2009. (X. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról	1035
164/2010. (IX. 15.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 437/2009. (XI. 20.) OVB határozatának helybenhagyásáról	1038
165/2010. (IX. 15.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 284/2010. (IV. 9.) OVB határozatának helybenhagyásáról	1039
168/2010. (IX. 21.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 420/2009. (X. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról	1040
169/2010. (IX. 23.) AB határozat	Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 8. § (3) bekezdés második mondata alkotmányellenességének vizsgálatáról, továbbá alkotmányos követelmény megállapításáról a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 170. § (1) bekezdés c) pontjával összefüggésben	1042
170/2010. (IX. 23.) AB határozat	A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 54. § (1) bekezdésének a ,, , korábbi házasságból, élettársi együttélésből származó” szövegrésze alkotmányellenességéről	1047

171/2010. (IX. 23.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 368/2009. (IX. 3.) OVB határozatának megsemmisítéséről és az Országos Választási Bizottság új eljárásra utasításáról	1051
172/2010. (IX. 23.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 338/2010. (IV. 23.) OVB határozatának helybenhagyásáról	1053
174/2010. (IX. 30.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 331/2010. (IV. 23.) OVB határozatának helybenhagyásáról	1055
175/2010. (IX. 30.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 340/2010. (IV. 23.) OVB határozatának helybenhagyásáról	1056
176/2010. (IX. 30.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 28/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról	1057
173/2010. (IX. 30.) AB határozat	A települési szilárdhulladék-gazdálkodással összefüggő önkormányzati feladatokról, különösen a települési szilárd hulladékkal kapcsolatos hulladékkezelési közszolgáltatásról szóló 61/2002. (X. 18.) Főv. Kgy. rendelet 32. § (9) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	1059
166/2010. (IX. 15.) AB végzés	Az Országos Választási Bizottság 334/2010. (IV. 23.) OVB határozata ellen benyújtott kifogás érdemi vizsgálat nélküli visszautasításáról	1064
167/2010. (IX. 15.) AB végzés	Az Országos Választási Bizottság 343/2010. (IV. 23.) OVB határozata ellen benyújtott kifogás érdemi vizsgálat nélkül visszautasításáról	1065
940/B/2004. AB határozat	A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 117–118. §-ai alkotmányellenességének vizsgálatáról	1066
169/B/2005. AB határozat	Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 43. § (3) és (4) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	1068
878/B/2005. AB határozat	Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatáról a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény 16. §-ával összefüggésben	1072
964/B/2005. AB határozat	A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 333. § 1. pont első fordulata alkotmányellenességének vizsgálatáról	1075
994/D/2005. AB határozat	Az Országos Ítéltábla székhelyének és illetékességi területének megállapításáról, valamint az igazságszolgáltatás működését érintő egyes törvények módosításáról szóló 1999. évi CX. törvény 165. § (1) bekezdése, valamint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 2. § (2) bekezdése második mondata alkotmányellenességének vizsgálatáról	1077
329/B/2007. AB határozat	Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 172. § (1) bekezdése l) pontjának „különösen ilyennek minősül, ha a becslés során az adózó bizonyítékként más adózót is érintő szerződéses kapcsolatra vagy egyéb ügyletre hivatkozik, és az ez alapján lefolytatott kapcsolódó vizsgálat az adózó bizonyítási indítványában foglaltakat nem támasztja alá,” szövegrésze alkotmányellenességének vizsgálatáról	1082
590/B/2007. AB határozat	Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról rendelkező 2006. évi LXV. törvény 1. § (6) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	1085
809/E/2008. AB határozat	A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 88. § (4) bekezdés dm) pontjával összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatáról	1088
552/D/2009. AB határozat	A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 69. § (1) bekezdésének a „Céglételembe történő közzétételétől számított hat hónapos jogvesztő határidőn belül” szövegrésze alkotmányellenességének vizsgálatáról	1094

898/B/2009. AB határozat	A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény 3. § 9. e) és 86. pontja, 16. § (5)–(6) bekezdése, valamint 25. § (5), (6) és (7) bekezdése, továbbá az egészségügyi hozzájárulásról szóló 1998. évi LXVI. törvény 3. § (1) bekezdés a) pont ab) alpontja és (4) bekezdése, valamint a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 4. § q) pontja alkotmányellenességének vizsgálatáról	1099
1163/B/2009. AB határozat	A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 81. § (1) bekezdés első mondata alkotmányellenességének vizsgálatáról.....	1109
1169/B/2009. AB határozat	A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 33. § (4) bekezdése „számított tizenkettő hónapon belül” szövegrésze alkotmányellenességének vizsgálatáról.....	1111
350/B/2009. AB határozat	Az építésüggyel kapcsolatos egyes szabályozott szakmák gyakorlásához kapcsolódó szakmai továbbképzési rendszer részletes szabályairól szóló 103/2006. (IV. 28.) Korm. rendelet 1. § 1. pontja „az építésügyi műszaki szakértői” szövegrésze alkotmányellenességének vizsgálatáról	1113
598/D/2005. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	1116
899/B/2007. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről és az indítvány visszautasításáról.....	1117
1248/B/2009. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	1119
1394/B/2009. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	1120
198/D/2010. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	1121
464/D/2010. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	1123
595/B/2010. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	1124
711/D/2010. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	1125
895/B/2010. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	1126
983/D/2010. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	1127
1131/D/2010. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	1128
515/B/2010. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	1130

KÖZLÖNY

§

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI

155/2010. (IX. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozatok ellen benyújtott kifogások alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 359/2009. (IX. 10.) OVB határozatát a jelen határozatban foglalt indokolással helybenhagyja.

2. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 355/2009. (VIII. 14.) OVB határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában az eljárást megszünteti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 355/2009. (VIII. 14.) OVB határozatában magánszemélyek által benyújtott országos népszavazás aláírásgyűjtő íve mintapéldányának hitelesítését megtagadta az alábbi kérdésben: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt arról, hogy az Alkotmány 70/K. §-ában foglalt igények érvényesítése során mely bíróság és milyen eljárási szabályok alapján járjon el?”

Az OVB határozata indokolásában megállapította, hogy a feltett kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében megfogalmazott egyértelműségi követelménynek. Az OVB álláspontja szerint a népszavazásra szánt kérdésre a választópolgárok nem tudnának egyértelmű választ adni, mert az Alkotmány hivatkozott szakasza általánosságban utal az alapvető jogokra és kötelezettségekre, ezért pontosan nem derül ki, mely alapjogok megsértése miatt keletkezett igények és kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos állami döntések elleni kifogások lennének a népszavazás tárgyai. A kérdést továbbá megtévesztőnek tartja, mert azt sugallja, hogy az alapjogok megsértése miatt keletkezett igények és kötelezettségek teljesítésével kapcsolatban hozott állami döntés elleni kifogások bíróság előtt nem érvényesíthetők. Ezzel szemben az OVB határozata indokolásában

megállapította, hogy az Alkotmány 70/K. §-ában foglalt rendelkezés végrehajtására vonatkozó törvényi szabályok jelenleg is teljes körűek. Az OVB határozatát az Alkotmány 28. § (5) bekezdés *b)* pontjára és 70/K. §-ára, továbbá az Nsztv. 2. §-ára és 10. §-ának *b)* pontjára, míg a jogorvoslatról szóló tájékoztatást a választási eljárásról szóló 1997. évi C törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdésére alapította.

A népszavazás kezdeményezői a törvényes határidőn belül kifogást nyújtottak be, melyben előadták, hogy a határozat jogszabálysértő, melyet részben arra alapítottak, hogy az OVB határozatának indokolásában felhívott Alkotmány 28. § (5) bekezdés *b)* pontja a kérdés hitelesítésével nincs összefüggésben, az Alkotmány 28. § (5) bekezdésének valójában nincs *b)* pontja. Álláspontjuk szerint továbbá az OVB határozat indokolásában az elutasítás indokaként az Alkotmány 70/K. §-ára hivatkozás egyrészt jogszabálysértő, másrészt a határozat nem tesz eleget a Ve. 116. §-a alapján alkalmazandó Ve. 29/B. § (2) bekezdés *e)* pontjában foglaltaknak, mert nem indokolja meg, hogy az Alkotmány 70/K. §-a miért zárja ki a kérdés hitelesíthetőségét. A kifogástevők álláspontja szerint a feltett kérdés egyértelmű és világos. Érvelésük szerint az országos népszavazás során nem az Alkotmányban foglalt alapvető jogokat és kötelezettségeket kívánták népszavazási kérdéssel meghatározni; a kérdés arra irányult, hogy a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 2. § *c)* valamint a 3. § *g)* pontjában foglaltakra figyelemmel az Országgyűlés törvényben határozza meg azt, hogy az Alkotmány 70/K. §-a szerinti igények érvényesítése esetében mely bíróság és milyen eljárások szerint jár el. A népszavazási eljárás kezdeményezői – az OVB határozatában foglaltak cáfolataként – hivatkoznak a Legfelsőbb Bíróság egyes konkrét határozataira (ezen határozatok anonimizált változatának „beszerzését” és áttanulmányozását kérve), amelyek alapján – nézetük szerint – megállapítható, hogy az Alkotmány 70/K. §-ában foglalt igények bíróság előtt nem érvényesíthetőek. Egyben hangsúlyozzák, hogy az OVB nem támasztotta alá jogszabályokkal azt az állítását, hogy a 70/K. §-ában foglalt igények végrehajtására vonatkozó törvényi szabályok teljes körűek.

2. Az OVB-hez 2009. augusztus 24-én kijavítási kérelem érkezett a 355/2009. (VIII. 14.) OVB határozat indokolás részében feltüntetett „Alkotmány 28. § (5) bekezdés *b)* pontján” szövegrészére nézve.

Az OVB 2009. augusztus 31-én megtartott ülésén, a Ve. 29/B. § (3) bekezdésében foglalt hatáskörében eljárva, meghozta a 359/2009. számú határozatát, amellyel saját 355/2009. számú határozatát kijavította [az Alkotmány 28. § (5) bekezdés *b)* pontjára történő hivatkozását a kijavítási kérelemnek megfelelően az Alkotmány 28/C. §

(5) bekezdés *b*) pontjára javította] és teljes terjedelemben 2009. szeptember 10-én a Magyar Közlönyben közzétette. A határozat jogorvoslatról szóló tájékoztatása megállapította, hogy a 359/2009. és a 355/2009. OVB számú határozattal szembeni kifogás benyújtásának határidejét – „a 355/2009. OVB határozat jogorvoslati záradékának megfelelően” – a 359/2009. számú határozat Magyar Közlönyben való közzétételétől kell számítani. A határozat indokolásában megállapította továbbá, hogy a 2009. augusztus 10-én hozott, 355/2009. OVB határozat szövege hibás, ezért annak hibás szövegét a Ve. 29/B. § (3) bekezdése alapján javította ki.

A népszavazás kezdeményezői a kijavító OVB határozat ellen is kifogással éltek, melyben a 359/2009. (IX. 10.) OVB határozat megsemmisítését és az OVB új eljárásra utasítását annak jogszabálysértésére hivatkozással kérték. Érvelésük szerint az OVB jogszabálysértést követett el azáltal, hogy a határozatában a kijavító rendelkezésen túlmenően a kijavított határozatot teljes terjedelmében közzétette, ugyanis kijavítás esetében – nézetük szerint – nincs törvényes lehetőség arra, hogy az OVB a korábbi határozatot kicserélve új határozatot hozzon.

A kifogástevők szerint a 355/2009. (VIII. 14.) OVB határozat Alkotmány 28. § (5) bekezdés *b*) pontját tartalmazó szövegrészének az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *b*) pontjára történő kijavítása jogszabálysértő. A 355/2009. (VIII. 14.) számú OVB határozat ugyanis semmilyen indokolást nem tartalmaz arra nézve, hogy a hitelesíteni kívánt kérdés az Alkotmány idézett rendelkezésével milyen kapcsolatban van, és mely nemzetközi szerződésből eredő, mely kötelezettségeket érinti, illetve mely kötelezettségeket tartalmazó törvények tartalmát módosítaná. Ebből eredően az Alkotmány 28. § (5) bekezdés *b*) pontjának a 28/C. § (5) bekezdés *b*) pontra történő kijavítása „önmagában is” jogszabályt sért, mivel az ilyen módon történő kijavításnak – elírás hiányában – a kifogástevők szerint nem volt helye.

A kifogással élők érvelése szerint a 359/2009. (IX. 10.) OVB határozatnak a jogorvoslat benyújtására vonatkozó rendelkezése jogszabálysértő, mivel az OVB-nek nincs lehetősége arra, hogy az eredeti, a 355/2009. (VIII. 14.) számú határozatban foglalt határidő feléledjen, azt még az OVB sem hosszabbíthatja meg. Kifejtették továbbá, hogy az OVB határozata elleni kifogás csak az aláírásgyűjtő ív, illetve a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos OVB döntés ellen nyújtható be. Az OVB 359/2009. (IX. 10.) számú határozatában nem az aláírásgyűjtő ív, illetve a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntést hozott, hanem a korábban – álláspontja szerint – elírt határozatát javította ki, ezért a kijavító határozat ellen kifogás nem nyújtható be.

A kifogástevők érvelése szerint súlyos jogsértést követett el az OVB azzal is, hogy a Ve. 117. § (2) bekezdése szerinti nyolc napos közzétételi kötelezettségének határidőben nem tett eleget, mivel az OVB 359/2009. számú határozata 2009. szeptember 10-én – azaz a határozat meg-

hozatalát követő nyolc napon túl – jelent meg a Magyar Közlönyben.

Mindezekre tekintettel kifogásukban kérték az Alkotmánybíróságot, hogy az OVB 359/2009. (IX. 10.) számú határozatát – az eljárásjogi jogszabályok megsértése miatt – semmisítse meg, és a nyilvánosságra vonatkozó szabályok betartásával, valamint a kezdeményezők nyilatkozat-tételi jogának biztosításával utasítsa az OVB-t új eljárás lefolytatására.

A kifogástevők a fent ismertetett kifogást tartalmazó kérelmükben egyben alkotmányjogi panasszal éltek a Legfelsőbb Bíróság Kvk. I. 37.691/2009/2. sorszámú végzésével szemben, továbbá utólagos normakontrollra irányuló indítványt, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt is előterjesztettek. Kérték az Alkotmánybíróságot, hogy a 359/2009. (IX. 10.) számú OVB határozat ellen benyújtott kifogásuk elbírálása előtt bírálja el az alkotmányjogi panaszra, valamint az utólagos normakontrollra, illetve a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványukat.

Az Alkotmánybíróság ez utóbbi indítványokat az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; továbbiakban: Ügyrend) 28. § (2) bekezdése alapján jelen eljárástól elkülönítette és külön eljárásban bírálja el.

Az Alkotmánybíróság az OVB két említett határozata ellen benyújtott kifogásokat – szoros összefüggésükre tekintettel – az Ügyrend 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette, és a Ve. 130. § (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően – jelen eljárásban – soron kívül bírálta el.

II.

A kifogások elbírálásánál figyelembe vett jogszabályok:

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„28/B. § (1) Országos népszavazás és népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet.

(5) Az Országgyűlés feloszlata előtt a köztársasági elnök köteles kikérni a miniszterelnöknek, az Országgyűlés elnökének és az Országgyűlésben képvisellel rendelkező pártok képviselőcsoportjai vezetőinek véleményét.”

„28/C. § (5) Nem lehet országos népszavazást tartani:

(...)

b) hatályos nemzetközi szerződésből eredő kötelezettségekről, illetve az e kötelezettségeket tartalmazó törvények tartalmáról”.

„70/K. § Az alapvető jogok megsértése miatt keletkezett igények, továbbá a kötelesek teljesítésével kapcsolatban hozott állami döntések elleni kifogások bíróság előtt érvényesíthetők.”

2. A Ve. érintett rendelkezései:

„29/B. § (1) A választási bizottság határozattal dönt. A határozatot – meghozatala napján – írásba kell foglalni.

(2) A határozatnak tartalmaznia kell

a) a választási bizottság megnevezését, a határozat számát,

b) a kérelmező nevét és lakóhelyét (székhelyét),

c) az ügy tárgyának megjelölését,

d) a rendelkező részben a választási bizottság döntését, a fellebbezés (bírószági felülvizsgálat iránti kérelem) lehetőségéről való tájékoztatást,

e) az indokolásban a megállapított tényállást és az annak alapjául elfogadott bizonyítékokat, a kérelmező által megjelölt, de mellőzött bizonyítást és a mellőzés indokait, valamint azokat a jogszabályhelyeket, amelyek alapján a választási bizottság a határozatot hozta.

(3) Ha a határozatban név-, szám- vagy más elírás van, a választási bizottság a hibát kérelemre vagy hivatalból kijavíthatja. A számítási hibát tartalmazó határozat kijavítására csak akkor kerülhet sor, ha a számítási hiba kijavítása nem hat ki az ügy érdemére.”

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(2) Az Országgyűlés népszavazást elrendelő, valamint kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító határozata elleni kifogást a határozat közzétételét követő nyolc napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani. Az Országos Választási Bizottság a kifogás benyújtásáról haladéktalanul tájékoztatja az Országgyűlés elnökét, a népszavazást elrendelő határozat elleni kifogásról a köztársasági elnököt is.

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogások nagyobb részben nem megalapozottak.

1. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás, melynek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve.-ben és az Nsztv.-ben foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő

tő ív hitelesítési eljárásban az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

2. Az OVB a 355/2009. (VIII. 14.) OVB határozatát – annak az indokolásban tévesen feltüntetett „Alkotmány 28. § (5) bekezdés b) pontján” szövegrészeiben – az OVB 359/2009. (IX. 10.) számú határozatával kijavította. Így az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a 355/2009. (VIII. 14.) számú OVB határozat elleni kifogás – a kijavításra vonatkozó részében – okafogyottá vált, ezért az eljárást e tekintetben az Ügyrend 31. § e) pontja alapján megszüntette.

3. A kifogástevők a 355/2009. (VIII. 14.) számú OVB határozat ellen benyújtott kifogásukban a határozat jogszabálysértő voltát az Alkotmány 70/K. §-ára, illetve arra hivatkozással is állították, hogy az nem tesz eleget a Ve. 29/B. § (2) bekezdés e) pontjában foglalt indokolási kötelezettségnek. Tekintettel arra, hogy az OVB a 355/2009. (VIII. 14.) számú határozatát a 359/2009. (IX. 10.) OVB határozatával kijavította, és a Magyar Közlönyben 2009. szeptember 10-én közzétette, az Alkotmánybíróság a kifogás elbírálását a javított, 359/2009. (IX. 10.) OVB határozatra nézve végezte el.

Az OVB 359/2009. (IX. 10.) számú határozatában azon érveléssel állapította meg, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében rögzített egyértelműség követelményének, mivel a népszavazásra szánt kérdésre a választópolgárok nem tudnának egyértelmű választ adni, miután az Alkotmány hivatkozott szakasza általánosságban utal az alapvető jogokra és kötelelıségekre, ezért abból pontosan nem derül ki, mely alapjogok megsértése miatt keletkezett igények és kötelelıségek teljesítésével kapcsolatos állami döntések elleni kifogások lennének a népszavazás tárgyai. Az Alkotmánybíróság a Ve. 130. §-ában meghatározott hatáskörében – jogorvoslati fórumként – az OVB kifogással támadott határozatát vizsgálja felül. Az Alkotmánybíróság – az OVB határozatának a fentiekben ismertetett indokolásában foglaltakkal egyetértve – a kifogást ebben a részében nem találta megalapozottnak.

4. A kifogástevők a kijavító határozat jogszabálysértő voltát több szempontból is állították. Így érvelésük szerint jogszabálysértést követett el az OVB azzal, hogy a kijavított határozat szövegét teljes terjedelmében közzétette, ez ugyanis a határozat mintegy „kicserélését” eredményezte.

Az Alkotmánybíróság a kifogást abban a részében, amely a kijavító határozat jogszabálysértő voltát annak „kicserélésére” tekintettel állította, nem találta megalapozottnak. A Ve. 29/B. § (3) bekezdése értelmében „[h]a a határozatban név-, szám-, vagy más elírás van, a választási bizottság a hibát kérelemre vagy hivatalból kijavíthatja. A számítási hibát tartalmazó határozat kijavítására csak akkor kerülhet sor, ha a számítási hiba kijavítása nem hat ki az ügy érdemére.” Sem ezen rendelkezés, sem a Ve. más rendelkezése nem szabályozza a kijavítás módját. A Ve.

29/B. § (1) bekezdése határozati formát ír elő a választási bizottság részére, ugyanakkor nincs akadálya annak, hogy a határozati formában történő kijavítás a kijavított határozat újra közzétételével történjen, mivel a határozat ismételt közzététele a döntés könnyebb megértését segíti elő. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint alaptalan a kifogásnak a határozat „kicserélésére” vonatkozó hivatkozása, mivel a kijavított határozat rendelkező részéből egyértelműen kiderül, hogy a kijavítás az elírt határozat indokolásának csupán meghatározott szövegrészére, nem annak egész terjedelmére vonatkozik.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a kifogást ebben a részében elutasította.

5. Kifogással támadták továbbá a 355/2009. (VIII. 14.) OVB határozatnak az Alkotmány 28. § (5) bekezdés *b)* pontját tartalmazó szövegének az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *b)* pontjára történő kijavítását is, arra alapítva a jogszabálysértést, hogy a határozat indokolása nem tartalmazza a hitelesíteni kívánt kérdés és az Alkotmány idézett rendelkezése kapcsolatát.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az OVB – a határozat indokolása alapján – döntését arra alapította, hogy a hitelesítendő kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműségi követelménynek. A határozat indokolásának II. pontja a jogszabályi hivatkozások között úgy jelöli meg az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *b)* pontját, hogy arra vonatkozó jogi érvelést a határozat indokolása nem tartalmaz. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor vizsgálata során nem talált összefüggést a kifogással élők által hitelesíteni kívánt kérdés és a határozat indokolásában megjelölt, az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *b)* pontjában foglaltak között.

Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a Ve. 116. §-a folytán alkalmazandó 29/B. § (2) bekezdés *e)* pontja értelmében az OVB határozatának tartalmaznia kell „az indokolásban a megállapított tényállást és az annak alapjául elfogadott bizonyítékokat, a kérelmező által megjelölt, de mellőzött bizonyítást és a mellőzés indokait, valamint azokat a jogszabályhelyeket, amelyek alapján a választási bizottság a határozatot hozta.”

Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel megállapította, hogy az OVB határozatok kötelező tartalmára vonatkozó rendelkezésekből az is következik, hogy mást (akár a határozat indokolása szempontjából nem releváns jogszabályhelyek megjelölését) az OVB határozatai nem tartalmazhatnak.

Ezért az Alkotmánybíróság az OVB határozat indokolása említett jogszabályhelyi hivatkozásának helybenhagyását mellőzte és azt a jelen határozatában foglalt indokok alapján hagyta helyben.

6. A kifogástevők az OVB 359/2009. (IX. 10.) számú határozatával összefüggésben a jogszabálysértést arra hivatkozással is állították, hogy az OVB megsértette a Ve. 117. § (2) bekezdésben foglalt nyolc napos közzétételi kötelezettségét.

A Ve. 117. § (2) bekezdése szerint az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos határozatát nyolc napon belül kell közzé tenni a Magyar Közlönyben. A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 57. § (1) bekezdése értelmében a Magyar Közlöny a Magyar Köztársaság hivatalos lapja; míg a kijavító OVB határozat aláírásakor hatályban volt, a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter feladat- és hatásköréről szóló 29/2008. (II. 19.) Korm. rendelet 4. § (1) bekezdésének *d)* pontja értelmében a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter felel (a kormányzati tevékenység összehangolásáért való felelőssége körében) a jogszabályok és más jogi aktusok kihirdetéséért, illetve közzétételéért; továbbá a 6. § (4) bekezdésének *b)* pontja alapján a miniszter (a kormányprogram megvalósításának stratégiai irányításáért való felelőssége keretében) a jogszabályok és más jogi aktusok kihirdetésével, illetve közzétételével összefüggésben ellátja (többek között) a Magyar Közlöny szerkesztését.

Az Alkotmánybíróság jelen határozata Indokolásának III. pontjában már kifejtette, hogy a Ve. 130. § (1) bekezdése szerint a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás, melynek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve.-ben és az Nsztv.-ben foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásban az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. Ugyanakkor a kérelemnek az OVB határozat nyolc napon túli közzétételére vonatkozó, jogszabálysértő voltát állító része nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe, mivel az OVB határozat közzététele a fentiek szerint – nem az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásnak a része, s az nem az OVB, hanem – a kifogásolt OVB határozatok közzétételkor – a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter, illetve a Magyar Közlöny szerkesztőségének feladata volt. A Ve. 117. § (2) bekezdésének címzettje tehát nem az OVB, hanem a közigazgatás szervei (OVI, MK szerkesztősége).

7. Az Alkotmánybíróság a kifogásnak azt a részét, amely a határozat jogszabálysértő voltát a jogorvoslat benyújtására vonatkozóan állította, szintén nem találta alkalmasnak az OVB határozat megsemmisítésére, azért az Alkotmánybíróság a kifogást e tekintetben is elutasította. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ugyanis azzal, hogy az OVB határozata a hibás alaphatározattal szemben a kijavított határozat közzétételétől számítva tette lehetővé a jogorvoslatot, senkinek a jogát nem sértette, sőt a kifogással élni kívánók kedvezőbb helyzetbe kerültek, mivel a kifogás benyújtására nyitva álló határidő ezzel hosszabb lett.

Az Alkotmánybíróság nem találta megalapozottnak a kifogásnak azt az állítását sem, amely szerint a kijavított határozat ellen kifogás jogszerűen nem nyújtható be. Ezzel szemben a Ve. 130. § (1) bekezdése értelmében az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése ellen

lehet kifogással élni. A Ve. 29/B. § (3) bekezdése alapján a számítási hibát tartalmazó határozat kijavítására csak akkor kerülhet sor, ha a számítási hiba kijavítása nem hat ki az ügy érdemére, ugyanakkor nem zárható ki az, hogy más esetben történő elírás (különösen szám- vagy más elírás) javításával maga a határozat tartalma változik, amely ellen kifogás csak a kijavítást követően nyújtható be. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a kifogást ebben a részében is elutasította.

Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az OVB határozat Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. szeptember 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 886/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 142. számában

156/2010. (IX. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogások alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 417/2009. (X. 29.) számú OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 417/2009. (X. 29.) számú határozatában a magán-személyek által országos népszavazási kezdeményezés tárgyában benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta az alábbi kérdésben: „[e]gyért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt arról, hogy az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz esetén az indítványban foglalt valamennyi kérdés elbírálásáról önálló határozatban döntsön?”

2. Az OVB határozata indokolásában megállapította, hogy a kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény 13. § (1) bekezdésében megfogalmazott követelménynek, mert nem egyértelmű a „valamennyi kérdés” kitétel, valamint azt a látszatot kelti, hogy az alkotmányjogi panasz-kérdéseket tartalmaz.

3. A kifogást tevők kérik az OVB határozat megsemmisítését, és az OVB új eljárásra való utasítását. Álláspontjuk szerint a kezdeményezés egyértelmű, mert az alkotmányjogi panaszt megfogalmazó indítványok „szétszedésének” tilalmát fogalmazza meg. Ezekben az ügyekben az Alkotmánybíróság az indítványban megfogalmazott kérelmeket „szétszedi”, és nem az alkotmányjogi panaszról (azaz arról, hogy az adott egyedi ügyben hozott bírósági határozat mennyiben érinti a fél alkotmányos jogait), hanem a jogszabályok alkotmányellenességéről dönt. A jogállamiság elvébe ütközik, ha az indítványozó nem tudja, hogy a testület alkotmányjogi panaszát miként – önálló vagy más ügyekkel összevont – határozatban fogja elbírálni.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve.-ben és az Nsztv.-ben foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság fel-

adatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az Alkotmánybíróság előzetesen megvizsgálta, hogy a jelen ügyben előterjesztett kifogások megfelelnek-e a törvényi feltételeknek. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kifogásokat a törvényes határidőn belül [Ve. 130. § (1) bekezdés], és a kifogásra előírt tartalmi követelményeknek [Ve. 77. § (2) bekezdés] megfelelően nyújtották be: a kifogásolt OVB határozat a Magyar Közlöny 2009. évi 152. számában, 2009. október 29-én jelent meg, a kifogást pedig 2009. november 10-én terjesztették elő az OVB-nél. Ebből következően a kifogás érdemi elbírálásra alkalmas.

3. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve a kifogást nem találta megalapozottnak, ezért a 417/2009. (X. 29.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. szeptember 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkóvics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1186/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 142. számában

157/2010. (IX. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 438/2009. (XI. 20.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Magánszemélyek 2009. október 21-én országos népszavazási kezdeményezés tárgyában aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtották be az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB) hitelesítés céljából.

Az aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényt alkosson arról, hogy az Országos Választási Bizottság állásfoglalásait, határozatait és a testületi ülésen született egyéb döntéseit, valamint az elnökére átruházott hatáskörben hozott határozatokat a Határozatok Tára hivatalos lapban kell nyilvánosságra hozni?”.

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését a 438/2009. (XI. 20.) OVB határozatával (a továbbiakban: OVBh.) az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 10. § c) pontja alapján megtagadta arra hivatkozva, hogy a népszavazásra feltenni szánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében megfogalmazott egyértelműség követelményének.

Az OVB álláspontja szerint a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem egyértelmű sem a választópolgárok, sem a jogalkotó számára. Az OVB indokolása szerint a kérdés azért nem felel meg az egyértelműség követelményének, mert nem állapítható meg pontosan, hogy mely határozatok közzétételét kellene törvényben előírni. A kérdésnek a „valamint az elnökére átruházott hatáskörben hozott határozatokat” szövegrészét kétféleképpen is lehet érteni. Az egyik értelmezés szerint a testületnek az átruházásról szóló határozatait kellene közzétenni (ezt támasztja alá a második tagmondatra is kiterjesztett birtokos szerkezet), a másik értelmezés szerint az elnök által átruházott hatáskörben hozott döntéseket kellene közzétenni. Ez a nyelvtanilag pontatlan megfogalmazás megzavarhatja a választópolgárokat és nem egyértelmű a törvényhozó számára sem.

2. A kezdeményezők a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az OVBh. ellen. A kifogással érintett határozat a Magyar Közlöny 2009. évi 164. számában, 2009. november 20-án jelent meg. A kifogás a törvényes határidőn belül, 2009. december 1-jén érkezett az OVB-hez, 2009. december 2-án az Alkotmánybírósághoz.

A kifogást tevők szerint az OVBh. jogszabálysértő, a kérdés hitelesítését nem lehetett volna megtagadni. Arra hivatkoznak, hogy az OVB szerint a kérdés a választópolgárok és a jogalkotó számára nem egyértelmű, szerintük viszont a kérdés legfeljebb az OVB tagjai számára nem érthető. Úgy vélik, az OVB nem tett eleget a Ve. 29/A. §-ában megfogalmazott tényállás megállapítási, valamint a Ve. 29/B. § (2) bekezdés e) pontjában megfogalmazott indokolási kötelezettségének.

A kifogást tevők nem értenek egyet az OVBh.-nak azzal a részével sem, mely szerint a „valamint az elnökére átruházott hatáskörben hozott határozatokat” szövegrész kétféleképpen értelmezhető. Mivel az OVB nem vett igénybe nyelvész szakértőt, és a kifogást tevők nem fogadják el az OVB kompetenciáját nyelvészeti kérdésekben, ezért kéri az Alkotmánybíróságtól nyelvész szakértő kirendelését és igénybe vételét.

Mindezekre tekintettel a kifogást tevők kérték az OVBh. megsemmisítését és az OVB új eljárásra utasítását. Kérték továbbá azt is, hogy az Alkotmánybíróság a kifogás elbírálásakor mellőzze az indítványozókkal szemben táplált szubjektív érzéseket, valamint az OVB és az Alkotmánybíróság tegye közzé kifogásukat a honlapján.

II.

A kifogás nem megalapozott.

Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Ennek során az Alkotmánybíróság — alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban — a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342.].

Az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és az OVBh.-t az abban foglalt indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. szeptember 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1297/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 142. számában

158/2010. (IX. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 479/2009. (XII. 11.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Magánszemélyek 2009. november 24-én országos népszavazási kezdeményezés tárgyában aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtották be az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB) hitelesítés céljából.

Az aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény 10. § c) pontjának és a 13. § (1) bekezdésének hatályon kívül helyezése tárgyában?”.

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését a 479/2009. (XII. 11.) OVB határozatával (a továbbiakban: OVBh.) az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 10. § c) pontja alapján megtagadta arra hivatkozva, hogy a népszavazásra feltenni szánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében megfogalmazott egyértelműség követelményének.

Az OVB álláspontja szerint a népszavazásra feltenni kívánt kérdésnek mind a választópolgár, mind a jogalkotó számára egyértelműnek kell lennie, az adott kérdés azonban nem az, továbbá nem várható el a választópolgároktól, hogy pontosan és mélyrehatóan ismerjék a kérdésben megfogalmazott jogszabályhelyeket, azok tartalmát, valamint hatályon kívül helyezésük esetleges következményeit.

2. A kezdeményezők a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az OVBh. ellen, kérve annak megsemmisítését és az OVB új eljárásra utasítását. A kifogással érintett határozat a Magyar Közlöny 2009. évi 180. számában, 2009. december 11-én jelent meg. A kifogás 2009. december 22-én, vagyis a törvényes határidőn belül érkezett az OVB-hez.

A kifogást tevők szerint az OVBh. jogszabálysértő, szentintük a népszavazási kérdés hitelesíthetőségének egyetlen korlátja van, ez pedig a törvényesség. Álláspontjuk szerint sem az Alkotmány, sem a Ve., sem pedig az Nsztv. nem ismeri a célszerűségi, indokolsági, vagy „jogrendszerbe illeszthetőségi” stb. kritériumokat, mint a hitelesítés követelményeit. A kifogást tevők szerint ugyanis az Nsztv. 13. § (1) bekezdése nem keletkeztet olyan kötelezettséget a kérdés megfogalmazója számára, hogy a kérdésben a jogrendszert, vagy a jogintézmény helyébe lépő új szabályozást bemutassa.

Jogszabálysértőnek tartják az OVBh.-t abból a szempontból is, hogy az OVB nem tett eleget a Ve. 29/A. §-ában megfogalmazott tényállás megállapítására vonatkozó, valamint a Ve. 29/B. § (2) bekezdés e) pontjában rögzített indoklási kötelezettségének, mert maga sem idézte határozatában a kérdésben foglalt törvényi rendelkezést. Hivatkoznak továbbá a jogszabályok ismeretének vélelmére, amely alapvető jogbiztonsági követelmény, ahogy erre szerintük az Alkotmánybíróság is számos határozatában rámutatott.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a

továbbiakban: Abtv.) 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342.].

2. Az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és az OVBh.-t az abban foglalt indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. szeptember 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1422/H/2009.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 142. számában

159/2010. (IX. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tár-

gyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 14/2010. (I. 14.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

1. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 14/2010. (I. 14.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

A kifogástevő 2009. december 17-én országos népszavazás kezdeményezésére irányulóan aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be, amelyen az alábbi kérdés szerepelt: „Akarja-e Ön, hogy törvény tiltsa meg a Magyarországon megkötött, de a törvény hatálybalépéséig le nem törlesztett, forint alapú, ingatlan vásárlási célú hitelek (ideértve az ingatlanra kötött jelzáloghiteleket is) teljes hiteldíj mutatója értékének bármínemű egyoldalú módosítását?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az OVBh. indokolása megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény 13. § (1) bekezdésében a népszavazásra bocsátandó kérdéssel szemben támasztott egyértelműség követelményének. Az OVB szerint a jogszabályi rendelkezések alapján a hitelintézet a teljes hiteldíj mutató (a továbbiakban: THM) értékét önmagában nem, csak az azt meghatározó egyes elemeket tudja módosítani. A kérdés megfogalmazása emiatt megtévesztő a választópolgárok számára. Nem egyértelmű a kérdés alapján az sem, hogy az abban megfogalmazott tilalom, csak a THM módosításának lehetőségét zárja-e ki vagy bármínemű, akár az ügyfelek számára kedvező szerződésmódosítást is. A választópolgároknak így az eredményes népszavazás következményeinek ismerete hiányában kellene dönteniük a kérdés támogatásáról vagy elvetéséről. Az OVB megállapította továbbá, hogy a kérdés alapján a választópolgárok nem tudják egyértelműen eldönteni, hogy milyen jogalkotást támogatnak szavazataikkal. Azt, hogy törvény felétel nélkül tiltsa meg az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét, vagy pedig zárja ki azt, hogy a szerződő felek a hitelszerződésben megállapodjanak a pénzüpi változások esetére – annak feltételeit is meghatározva – az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségében. Mindezek alapján az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán lévő kérdés hitelesítését megtagadta.

A kifogástevő álláspontja szerint a THM bármínemű egyoldalú módosítására vonatkozó törvényi tilalomról szóló kérdés egyértelmű a törvényalkotás számára. A kifogástevő hangsúlyozta továbbá, hogy a „bármínemű módosítás” minden – kedvező vagy kedvezőtlen – egyoldalú módosítás lehetőségét kizárja. Ezért a kifogástevő kezdeményezte az OVBh. megsemmisítését.

2. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve a kifogást nem találta megalapozottnak. Ezért a 14/2010. (I. 14.) OVB határozatot az abban foglalt indok helyességére tekintettel, azonos indok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. szeptember 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 104/H/2010.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 142. számában

160/2010. (IX. 8.) AB határozat**A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!**

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 13/2010. (I. 14.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Köz-
lönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

1. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 13/2010. (I. 14.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

A kifogástevő 2009. december 17-én országos népszavazás kezdeményezésére irányulóan aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be, amelyen az alábbi kérdés szerepelt: „Akarja-e Ön, hogy törvény tiltsa meg a hatálybalépését követően Magyarországon megkötött, forint alapú, ingatlan vásárlási célú hitelek (ideértve az ingatlanra kötött jelzáloghiteleket is) teljes hiteldíj mutatója értékének bármilyen módosítását?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az OVBh. indokolása megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény 13. § (1) bekezdésében a népszavazásra bocsátandó kérdéssel szemben támasztott egyértelműség követelményének. Az OVB szerint a jogszabályi rendelkezések alapján a hitelintézet a teljes hiteldíj mutató (a továbbiakban: THM) értékét önmagában nem, csak az azt meghatározó egyes elemeket tudja módosítani. A kérdés megfogalmazása emiatt megtévesztő a választópolgárok számára. Nem egyértelmű a kérdés alapján az sem, hogy az abban megfogalmazott tilalom, csak a THM módosításának lehetőségét zárja-e ki vagy bármilyen, akár az ügyfelek számára kedvező szerződésmódosítást is. A választópolgároknak így az eredményes népszavazás következményeinek ismerete hiányában kellene dönteniük a kérdés támogatásáról vagy elvetéséről. Az OVB megállapította továbbá, hogy a kérdés alapján a választópolgárok nem tudják egyértelműen eldönteni, hogy milyen jogalkotást támogatnak szavazataikkal. Mindezek alapján az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán lévő kérdés hitelesítését megtagadta.

A kifogástevő álláspontja szerint a THM bármilyen módosítására vonatkozó törvényi tilalomról szóló kérdés egyértelmű a törvényalkotás számára. A kifogástevő hangsúlyozta továbbá, hogy a „bármilyen módosítás” minden – kedvező vagy kedvezőtlen – egyoldalú módosítás lehetőségét kizárja. Ezért a kifogástevő kezdeményezte az OVBh. megsemmisítését.

2. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve a kifogást nem találta megalapozottnak. Ezért a 13/2010. (I. 14.) OVB határozatot az abban foglalt indok helyességére tekintettel, azonos indok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Köz-
lönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. szeptember 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 105/H/2010.

Közzétéve a Magyar Köz-
löny 2010. évi 142. számában

161/2010. (IX. 8.) AB határozat**A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!**

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népi kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya, és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 91/2010. (II. 11.) OVB számú határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s**I.**

1. Az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB) országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítés céljából benyújtott mintapéldánya az alábbi kérdést tartalmazza: „Kívánja-e Ön, hogy az Országgyűlés napirendjére tüzze a köztársasági elnök megválasztása módjának kérdését, miszerint az elnökválasztás jogkörét a jövőben már közvetlenül a választópolgárok közössége, vagy továbbra is az Országgyűlés gyakorolja?”

Az OVB 91/2010. (II. 11.) OVB számú határozatában megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív a törvényben meghatározott formai, valamint a megtárgyalásra javasolt kérdésre vonatkozó tartalmi követelményeknek eleget tesz, ezért az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát hitelesítette. Az OVB határozatának indokolása szerint a határozat az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 2. §-án, valamint a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 117. § (1) bekezdésén, és 131. §-án alapul.

Az OVB kifogásolt határozata a Magyar Közlöny 2010. évi 16. számában 2010. február 11-én jelent meg, a kifogást 2010. február 18-án, a törvényes határidőn belül terjesztették elő.

2. A kifogástevő álláspontja szerint a népi kezdeményezés nem felel meg az Alkotmány 28/B. § (1) bekezdésében foglalt követelménynek, amely szerint országos népszavazás és népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet. Érvelése szerint maga az Alkotmány választja ketté az Országgyűlés alkotmányozó és törvényalkotási hatáskörét, amikor is 19. § (3) bekezdése külön pontokban rögzíti a két, egymástól minőségileg különböző hatáskört. A népi kezdeményezés pedig alkotmá-

nyozásra nem, hanem csak törvényhozási jogkörre vonatkozhat. Nézete szerint „az alkotmányozó hatalom korlátozhatatlansága, mindenkifeletti szuverenitása és védelme nem csak azt jelenti, hogy az alkotmányozó hatalom nem kötelezhető meghatározott tartalmú döntés meghozatalára (országos népszavazás), hanem azt is, hogy nem kötelezhető meghatározott kérdéskörben való tárgyalásra és határidőben történő döntéshozatalra (országos népi kezdeményezés). Az alkotmányozó hatalom cselekvési szabadsága abszolút, és korlátozása – mértékétől függetlenül – nem lehetséges.”

II.

Az Alkotmánybíróság határozatának meghozatala során a következő jogszabályokat vette alapul:

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„19. § (...)

(2) Az Országgyűlés a népszuverenitásból eredő jogait gyakorolva biztosítja a társadalom alkotmányos rendjét, meghatározza a kormányzás szervezetét, irányát és feltételeit.

(3) E jogkörében az Országgyűlés

a) megalkotja a Magyar Köztársaság Alkotmányát;

b) törvényeket alkot;

(...)

„28/B. § (1) Országos népszavazás és népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet.”

„28/C. § (...)

(5) Nem lehet országos népszavazást tartani:

(...)

d) az Országgyűlés hatáskörébe tartozó személyi és szervezetalakítási (-átalakítási, -megszüntetési) kérdésekről,”

„28/D. § Országos népi kezdeményezést legalább 50 000 választópolgár nyújthat be. Az országos népi kezdeményezés arra irányulhat, hogy az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdést az Országgyűlés tüzze a napirendjére. Az országos népi kezdeményezésben megfogalmazott kérdést az Országgyűlés köteles megtárgyalni.”

„29/A. § (1) A köztársasági elnököt az Országgyűlés öt évre választja.”

2. Az Nsztv. rendelkezései:

„2. § Az aláírásgyűjtő ívek mintapéldányát az aláírásgyűjtés megkezdése előtt – hitelesítés céljából – be kell nyújtani az Országos Választási Bizottsághoz.”

„4. § (1) Az Országos Választási Bizottság gondoskodik a népszavazás kitzítésére irányuló állampolgári kezdeményezés, illetőleg a népi kezdeményezés aláírásainak ellenőrzéséről.”

„17. § A népi kezdeményezésnek pontosan és egyértelműen tartalmaznia kell a megtárgyalásra javasolt kérdést.”

„18. § Az Országos Választási Bizottság akkor tagadja meg az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

- a) a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe,
- b) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,
- c) az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló törvényben foglalt követelményeknek.”

3. A Ve.-nek az országos népi kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív hitelesítésére vonatkozó szabályai:

„117. § (1) Az Országos Választási Bizottság a jogszabályi feltételeknek megfelelő aláírásgyűjtő ívet, illetőleg kérdést a benyújtástól számított harminc napon belül hitelesíti.”

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

„131. § Az országos népi kezdeményezés során a 117–121. § és a 130. § (1) és (3) bekezdésének rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.”

III.

A kifogás nem megalapozott.

Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h*) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatai ellen benyújtott kifogások elbírálása során kialakította következetes gyakorlatát. Az Alkotmánybíróság a kifogás alapján lefolytatott jogorvoslati eljárásban azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve. 77. § (2) bekezdésének *a*)–*c*) pontjaiban, illetve 130. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. Eljárása során az Alkotmánybíróság e feladatát alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]

Az Alkotmány 29/A. § (1) bekezdése szerint a köztársasági elnököt az Országgyűlés öt évre választja. Az Alkotmánybíróság korábbi határozatának megállapítása szerint az országos népszavazás nem irányulhat az Alkotmány – akárcsak burkolt – módosítására sem [2/1993. (I. 22.) AB határozat, ABH 1993, 37.]. Az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésének *d*) pontja kizárja a népszavazás lehetséges tárgyköreiből az Országgyűlés hatáskörébe tartozó személyi kérdéseket. Jelen ügyben azonban a köztársasági elnök megválasztásának módjára vonatkozó kérdés Országgyűlés általi megvitatása nem népszavazás, hanem országos népi kezdeményezés tárgya. Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban már megállapította, hogy az Országgyűlést a népi kezdeményezés nem köti oly módon, mint a legalább 200 000 választópolgár kezdeményezésére elrendelt ügydöntő és eredményes népszavazás alapján hozott döntés [Alkotmány 28/C. § (3) bekezdés]. Az eredményes népszavazással hozott döntés az Országgyűlés Alkotmány 19. § (3) bekezdés *b*) pontjában foglalt jogkörének – az Alkotmányban rögzített – korlátozása: az Országgyűlés köteles az eredményes népszavazásból következő döntéseket meghozni. Népi kezdeményezés esetén ezzel szemben az Országgyűlésnek a kérdés napirendre tűzésére, megtárgyalására és döntéshozatalra van kötelezettsége, de ennek a döntésnek a tartalmát a népi kezdeményezés nem köti meg. Éppen ezért a népi kezdeményezésnek mindaddig, amíg az alkotmányosság keretében marad – elmentétkben a népszavazással – az Alkotmányban megfogalmazott tárgyköri korlátja nincs, és a kérdésnek nem kell konkrét jogalkotási kötelezettséget megfogalmaznia. A népi kezdeményezésből csupán törvényhozási kérdésben való vita és döntés következik. Így a népi kezdeményezés aláírásgyűjtő íven szereplő kérdéssel szemben is mindössze annyi az elvárás, hogy törvényhozási tárgykörre vonatkozzon. [42/2002. (X. 11.) AB határozat (ABH 2002, 316, 318.)]

Az Alkotmány 28/B. § (1) bekezdése szerint országos népszavazás és népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet. Az alkotmányozásra vonatkozó, az Alkotmánybíróság által meghatározott eljárási és határozathozatali követelmények [30/1998. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1998, 220, 234.] természetesen csak az országgyűlési eljárásban értelmezhetők, az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésében felsorolt – tiltó – tárgykörök [ideértve a burkolt alkotmánymódosítás tilalmát is, ld.: 2/1993. (I. 22.) AB határozat, ABH 1993, 37.] csak az országos népszavazásra vonatkoznak, országos népi kezdeményezés akadályát nem jelentik.

Minderre tekintettel a kifogást az Alkotmánybíróság nem találta megalapozottnak, és megállapította, hogy az OVB jogszerű döntést hozott, amikor az aláírásgyűjtő íven megfogalmazott kérdést hitelesítette. Ezért a kifogást elutasította, és a 91/2010. (II. 11.) OVB határozatot helyben hagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. szeptember 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 385/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 142. számában

162/2010. (IX. 15.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népszavazás aláírásgyűjtő ív mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogások tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 101/2007. (III. 26.) OVB határozatát megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény 77. § (2) bekezdésében meghatározott tartalmi követelményeknek meg nem felelő kifogásokat érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 101/2007. (III. 26.) OVB határozatával hitelesítette a Magyarok Világszövetsége által, országos népszavazás kezdeményezése céljából benyújtott aláírásgyűjtő ívet. Az aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepelt: „Akarja-e, hogy az Országgyűlés törvényt alkosson arról, hogy kedvezményes honosítással – kérelmére – magyar állampolgárságot kapjon az a magát magyar nemzetiségűnek valló, nem Magyarországon lakó, nem magyar állampolgár, aki magyar nemzetiségét a 2001. évi LXII. tv. 19. § szerinti »Magyar igazolvánnyal« vagy a megalkotandó törvényben meghatározott egyéb módon igazolja?”. Az OVB határozata a Magyar Közlöny 2007. évi 37. számában, 2007. március 29-én jelent meg.

2. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen a jogszabályi határidőn belül öt kifogást nyújtottak be. Az Alkotmánybíróság a kifogásokat – azok tartalmi azonosságára tekintettel – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (a továbbiakban: Ügyrend, ABK 2009, január, 3.) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

2.1. Az egyik kifogás előterjesztője felvetette, hogy – ismeretei szerint – a népszavazási kezdeményezés benyújtója nem is magyar állampolgár és nem is budapesti lakos. Kifogásolta, hogy a kezdeményezéssel a parlamenti pártok és a nem Magyarországon élő magyarok sem értenek egyet, valamint, hogy a népszavazás „a be nem hegedt sebeket” újra feltépné. Végezetül az ország gazdasági helyzetére hivatkozott, jelezve, hogy „nincs kb. ötmilliárd forint egy kétséges népszavazásra”.

2.2. A másik kifogás benyújtója szerint az OVB határozata több szempontból is alkotmányellenes, az az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe és 28/C. § (5) bekezdés *b)* pontjába ütközik. Egyrészt azért, mert nemzetközi szerződésben vállalt kötelezettséget érint, az Európa Tanács keretében, 1997. november 6-án kelt, az állampolgárságról szóló Európai Egyezmény kihirdetéséről szóló 2002. évi III. törvény (a továbbiakban: Egyezmény) 5. (a diszkrimináció tilalma) és 9. (az állampolgárság visszaállítása) cikkeit. A kérdés ugyanis csak a „Magyar Igazolvánnyal” rendelkező személyekre vonatkozóan veti fel a magyar állampolgárság kedvezményes honosítással való megszerzésének lehetőségét, a „Magyar Igazolvány” megszerzésének lehetősége azonban a korábbi magyar állami területek nem mindegyikére terjed ki (pl. Ausztria), és a „Magyar Igazol-

ványa” nem jogosultak „az állampolgárságukról önként lemondott személyek”, ez az önkéntesség azonban – álláspontja szerint – az 1920-at követő időszakban kétséges volt. Ezzel szemben, mivel a „Magyar Igazolvány birtokosa a népszavazás sikere után magyar állampolgár lesz, ha kérelmezi”, így a kérdésben foglaltak eredményeként nem magyar nemzetiségű személyek is magyar állampolgársághoz jutnak.

Kifejtette, hogy a kérdés nem is egyértelmű, ekként nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 10. § c) pontjában és a 13. § (1) bekezdésében foglaltaknak. A népszavazás eredményeként a „megalkotandó törvény módjait meg lehet határozni úgy is, hogy senki nem lehet magyar állampolgár, vagy a Föld összes lakosa az lehet”, továbbá azért mert a „Magyar Igazolvány beszerzése már jelenleg is egy parttalan eljárás keretében történik”, melyre több példát is hozott. Álláspontja szerint „a magyar nyelvben használt fogalmak tartalma a törvényi korlátozások miatt nem esik egybe a nyelvtani fogalmakkal, és bizonyos, hogy a (...) választók a kérdés nyelvtani értelmezése esetén nem tudnának olyan választ adni, amelyből kiderülne a valódi szándékuk”.

2.3. A harmadik kifogás szerint „hazánk Alkotmánya tilt minden olyan kezdeményezést, amely a magyar nép egy részét szembeállítja a másikkal”, és erre hivatkozással kezdeményezte az OVB határozatának megsemmisítését.

2.4. A negyedik kifogás benyújtói szerint az Alkotmány és az Nsztv. „nem preferálják olyan népszavazási kérdés ismételt elfogadásának kötelezőségét, amelyben korábban már tényleges népszavazás volt”. Kifogásolták továbbá, hogy a népszavazási kérdés az Egyezmény 5. cikkébe ütközik, „mivel a kérdés a nemzetiségre (nemzeti hivatartozásra) mint egyetlen” állampolgárságot automatikusan keletkeztető feltételre vonatkozik. A kifogás benyújtói sérelmezték azt is, hogy a kérdés nem egyértelmű. Megítélésük szerint a „vagy a megalkotandó törvényben meghatározott egyéb módon igazolja” fordulatból kifolyólag az Országgyűlés a népszavazást követően az eredménytől függetlenül, szabadon határozhatná meg annak tartalmát. A „nem Magyarországon lakó” szövegezés álláspontjuk szerint nem is értelmezhető, mert ennek „a magyar jogalkotásban nincs jogi megfelelője” és a „szövegezésből nem derül ki, hogy a magát magyar nemzetiségűnek valló nem magyar állampolgár beutazással turistaként vagy más engedéllyel (Pl. munkavállalás, tanulás, gyógykezelés, családlátogatás stb.) tartózkodik-e Magyarországon”, végül „aggályos a népszavazási kérdés olyan megfogalmazása, amikor egy hatályban lévő törvény rendelkezésére történik utalás, mivel ezáltal korlátozódik (...) az Országgyűlés törvényalkotási joga”.

2.5. Az ötödik kifogás is arra hivatkozott, hogy a kérdés nem felel meg az egyértelműség követelményének, „mivel a választópolgár és az Országgyűlés számára nem egyértelmű a kérdésből, hogy az a kedvezményes honosítás

mely feltételei alól kíván felmentést adni”. A törvényben megfogalmazott „négy feltétel közül a népszavazási kérdésben csak a lakóhely megléte szerepel, ezért nem egyértelmű, hogy a magyar nemzetiség igazolása esetén valamennyi feltételtől el kell-e tekinteni (...) így a választó nem tud a népszavazáson egyértelmű akaratot nyilvánítani, és az Országgyűlés (...) nem tudja majd, milyen jogalkotási kötelezettség terheli”.

3. Az Alkotmánybíróság az eljárása során észlelte, hogy az OVB az adott ügyben olyan kérdés aláírásgyűjtő ívét hitelesítette, melyben korábban, 2004. december 5-én már tartottak országos népszavazást. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a 94/2007. (XI. 22.) AB végzésével (a továbbiakban: AB végzés, ABH 2007, 1111.) 2008. június 15-éig felfüggesztette az eljárását, figyelemmel a 27/2007. (V. 17.) AB határozatban (ABH 2007, 343.) megállapított, az Nsztv. tekintetében fennálló, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességre. Ez utóbbi AB határozat szerint ugyanis alkotmányellenes helyzetet eredményezett, hogy az Országgyűlés nem szabályozta törvényben, ugyanabban a kérdésben mennyi időn belül lehet kitűzni újabb népszavazást. Az Alkotmánybíróság felhívta az Országgyűlést, hogy jogalkotási feladatának 2007. december 31-éig tegyen eleget. A 2007. december 26-án hatályba lépett, a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény, valamint az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény módosításáról szóló 2007. évi CLXXII. törvénnyel a jogalkotó a mulasztást pótolta, miszerint az eredményes ügödöntő népszavazással hozott döntés az Országgyűlésre a népszavazás megtartásától – ha a népszavazás törvényalkotási kötelezettséget keletkeztet, a törvény megalkotásától – számított három évig kötelező [Nsztv. 8. § (1) bekezdés]. Az AB végzésben meghatározott határidő eltelt, ezért az Alkotmánybíróság az eljárását folytatta.

II.

1. Az Alkotmány indítványokkal érintett rendelkezései:
„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„6. § (3) A Magyar Köztársaság felelősséget érez a határain kívül élő magyarok sorsáért, és előmozdítja a Magyarországgal való kapcsolatuk ápolását.”

„7. § (1) A Magyar Köztársaság jogrendszere elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait, biztosítja továbbá a vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangját.”

„28/C. §

(...)

(5) Nem lehet országos népszavazást tartani:

(...)

b) hatályos nemzetközi szerződésből eredő kötelezettségekről, illetve az e kötelezettségeket tartalmazó törvények tartalmáról.”

2. Az Nsztv. érintett rendelkezései:

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

- a) a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe,
- b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani,
- c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,
- d) ugyanazon tartalmú kérdésben három éven belül eredményes országos népszavazást tartottak,
- e) az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló törvényben foglalt követelményeknek.

(...)

13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

III.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság e hatáskörében eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el feladatát [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

Az Alkotmánybíróság az érdemi vizsgálat során megállapította, hogy az Országgyűlés 2010. május 26-án elfogadta a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény (a továbbiakban: Ápt.) módosításáról szóló 2010. évi XLIV. törvényt, amely 2010. augusztus 20-án hatályba lépett. Az Ápt. új 4. § (3) bekezdése értelmében kérelmére kedvezményesen honosítható az a nem magyar állampolgár, akinek felmenője magyar állampolgár volt vagy valószínűsíti magyarországi származását, és magyar nyelvtudását igazolja, feltéve, hogy a magyar jog szerint büntetlen előéletű és a kérelem elbírálásakor ellene magyar bíróság előtt büntetőeljárás nincs folyamatban, továbbá honosítása a Magyar Köztársaság közbiztonságát és nemzetbiztonságát nem sérti. E jogszabályi változásra tekintettel az Alkotmánybíróság a kifogások elbírálása előtt megvizsgálta, hogy az Ápt. módosítása befolyásolja-e a népszavazásra szánt kérdés megítélését.

Az Nsztv. 13. § (1) bekezdése kimondja, hogy a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. Az Alkotmánybíróság számos határozatában értelmezte a népszavazásra bocsátandó kérdéssel szemben támasztott egyértelműség követelményét. Ezen határozataiban az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy az egyértelműség követelményének mind a választópolgárok, mind a jogalkotó tekintetében érvényesülnie kell. A választópolgárokat illetően ez azt jelenti, hogy a

népszavazásra szánt kérdésnek egyértelműen megválaszolhatónak kell lennie. Ahhoz pedig, hogy a választópolgár a népszavazásra feltett kérdésre egyértelműen tudjon válaszolni, az szükséges, hogy a kérdés világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető legyen, a kérdésre igen-nel vagy nem-mel lehessen felelni (választópolgári egyértelműség). Az eredményes ügydöntő népszavazással hozott döntés az Országgyűlés hatáskörének – az Alkotmányban szabályozott – korlátozása: az Országgyűlés köteles az eredményes ügydöntő népszavazásból következő döntéseket meghozni. Ezért a kérdés egyértelműségének megállapításakor vizsgálni kell azt is, hogy a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés el tudja-e dönteni, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség, és ha igen milyen jogalkotásra köteles (jogalkotói egyértelműség) [51/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 392, 396.].

Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben megállapította, hogy az Ápt. 4. § (3) bekezdése egy új, kedvezményes honosítási lehetőséget teremtett meg, amelynek feltételei részben megegyeznek a népszavazási kezdeményezésben megfogalmazott honosítási feltételekkel. Az Alkotmánybíróság szerint az új jogi szabályozási környezetben a népszavazásra bocsátott kérdés nem felel meg sem a választópolgári egyértelműség, sem a jogalkotói egyértelműség követelményének. A megváltozott rendelkezések ismeretében a választópolgárok ugyanis nem tudják megítélni, hogy milyen tartalmú jogalkotást támogatnak szavazataikkal, és az Országgyűlés sem tudja eldönteni, hogy a népszavazás eredménye alapján terheli-e még további jogalkotási kötelezettség vagy sem. Az Alkotmánybíróság ezért a kérdés egyértelműségének hiányára tekintettel a 101/2007. (III. 26.) OVB határozatot a Ve. 130. § (3) bekezdése alapján megsemmisítette és az OVB-t új eljárásra utasította [lásd: 130/2008. (XI. 3.) AB határozat, ABH 2008, 1052.; 82/2009. (VII. 15.) AB határozat, ABH 2009, 779, 788–789.].

Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság az OVB határozatát a jogszabályi környezet jelentős megváltozása következményeként, a kérdés egyértelműségének hiányára tekintettel megsemmisítette és az OVB-t új eljárásra utasította, ezért az OVB határozatával szemben benyújtott kifogásokat a továbbiakban érdemben nem vizsgálta.

2. Az I. rész 2.1. és 2.3. pontjaiban ismertetett kifogások benyújtói az OVB határozattal szemben nem fogalmazták meg, hogy miért tartják jogszabálysértőnek és nem jelöltek meg azzal kapcsolatban konkrét jogsértést. A Ve. 77. § (2) bekezdése a) és b) pontja szerint a kifogásnak tartalmaznia kell a jogszabálysértés megjelölését és annak bizonyítékait. A Ve. 77. § (5) bekezdése szerint a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, ha az elkésett, vagy nem tartalmazza a 77. § (2) bekezdés a)–b) pontjában foglaltakat [85/2008. (VI. 13.) AB végzés, ABH 2008, 1553, 1554.]. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy e hivatkozott kifogások nem felelnek meg a törvényben előírt követelményeknek, ezért azokat érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. szeptember 14.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 404/H/2007.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 146. számában

163/2010. (IX. 15.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogások alapján – *Dr. Bihari Mihály* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 418/2009. (X. 29.) OVB határozatát – a jelen határozatban foglalt indoklással – helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 418/2009. (X. 29.) számú határozatában a magánszemélyek által országos népszavazási kezdeményezés tárgyá-

ban benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta az alábbi kérdésben: „[e]gyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt arról, hogy az Alkotmánybíróság elnökét az Országgyűlés 4 évre válassza?”

2. Az OVB határozata indokolásában megállapította, hogy a kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében megfogalmazott egyértelműségi követelménynek, mert azt a látszatot kelti, mintha a jelenlegi szabályozás szerint is az Országgyűlés választaná meg az Alkotmánybíróság elnökét, holott az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 4. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság elnökét a tagok maguk közül választják meg. Az OVB továbbá megállapította, hogy a kérdés az Alkotmány módosítására irányul. A kérdésben az Országgyűlés választaná meg az Alkotmánybíróság elnökét, amit azért kellene az Alkotmányban szabályozni, mert a tagok megválasztásáról az alaptörvény 32/A. § (4) bekezdése rendelkezik.

3. A kifogástevők kérik az OVB határozat megsemmisítését és az OVB új eljárásra való utasítását. Álláspontjuk szerint a kérdés nem megtévesztő. Az Nsztv. nem írja elő, hogy a kérdésben az adott jogi helyzetről a választópolgárokat tájékoztatni kellene. Kifejtik továbbá, hogy az Alkotmány IV. fejezete nem tesz említést az Alkotmánybíróság elnökéről, az Alkotmány 32/A. § (4) bekezdése kizárólag a testület tagjairól rendelkezik. A kérdés az Alkotmány módosítását nem érinti, az Alkotmány 32/A. § (6) bekezdése alapján megalkotott Abtv. 4. § (2) bekezdésének megváltoztatását célozza.

II.

1. Az Alkotmány felhívott rendelkezése:

„28/C. § (5) Nem lehet országos népszavazást tartani: (...)

a) az Országgyűlés hatáskörébe tartozó személyi és szervezeti alakítási (-átalakítási, -megszüntetési) kérdésekről.”

2. Az Abtv. szerint:

„4. (2) Az Alkotmánybíróság a tagjai közül három évre megválasztja az elnökét és helyettes elnökét, akik e tisztségre újraválaszthatók. Az újraválasztás nem érinti az Alkotmánybíróság tagjának megbízási idejét.”

3. Az Nsztv. vonatkozó rendelkezése:

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

4. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) alkalmazott szabályai:

„77. § (2) A kifogásnak tartalmaznia kell

a) a jogszabálysértés megjelölését,

b) a jogszabálysértés bizonyítékait,

(...)

(5) Ha a kifogás elkésett, vagy nem tartalmazza a (2) bekezdés a)–c) pontjában foglaltakat, a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani. Ha a kifogás áttételére kerül sor, a kifogás határidőben történt benyújtásának vizsgálatakor azt az időpontot kell figyelembe venni, amikor az első választási bizottsághoz beérkezett.”

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címelve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve.-ben és az Nsztv.-ben foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az Alkotmánybíróság előzetesen megvizsgálta, hogy a jelen ügyben előterjesztett kifogások megfelelnek-e a törvényi feltételeknek. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kifogásokat, miután a támadott OVB határozat a Magyar Közlöny 2009. évi 152. számában 2009. október 29-én jelent meg, a törvényes határidőn belül [Ve. 130. § (1) bekezdés], és a kifogásra előírt tartalmi követelményeknek [Ve. 77. § (2) bekezdés] megfelelően, 2009. november 10-én nyújtották be. Ebből következően a kifogás érdemi elbírálásra alkalmas.

3. Az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés d) pontja szerint nem tartható országos népszavazás az Országgyűlés hatáskörébe tartozó személyi és szervezetalakítási (-átalakítási, -megszüntetési) kérdésekről. Az Alkotmánybíróság több határozata értelmezte az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés d) pontját.

A 25/2004. (VII. 7.) AB határozat megállapította: az Alkotmány szabálya szerint már nem csak személyi kérdésekben való döntésekről nem lehet országos népszavazást tartani, hanem az Országgyűlés hatáskörébe tartozó szervezetalakítási (szervezet-átalakítási, szervezetmegszüntetési) kérdésekről sem. Olyan következtetésre nem lehet jutni az Alkotmány szövege alapján, hogy a tilalom csupán valamely szerv belső szervezetének átalakítását érintő kérdésre vonatkozik. Az Alkotmány szervezetalakítás alatt nem csupán valamely szerv belső szervezetének megállapítását érti, hanem a szerv létrehozását vagy átalakítását is. (ABH 2004, 381, 384.)

A népszavazási kérdés alapján a választópolgároknak egy olyan értelmű törvény meghozataláról kell állást foglalniuk, amely megváltoztatná az Alkotmánybíróság elnökének megválasztására vonatkozó jelenlegi szabályokat. A kérdésre adott válasz nem jelenti valamely szerv létrehozását, átalakítását, vagy megszüntetését, a népszavazás eredményessége az adott testület vezetőjének megválasztására vonatkozó, hatályos jogi rend megváltoztatását eredményezheti. A tisztség betöltésének módjára vonatkozóan annak az Országgyűlés általi meghatározása mindenképp szervezeti döntésnek tekintendő. A népszavazást illető alkotmányi tilalom következképp nem pusztán a konkrét személyi döntésre, hanem a döntés módját (szintjét) meghatározó törvényi rendelkezésre is vonatkozik.

Az Alkotmánybíróság megállapítja tehát, hogy a törvényen alapuló államszervezeti döntések, így az Alkotmánybíróság elnöke megválasztásának rendjére vonatkozó törvényi szabályozás is az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés d) pontjának hatálya alá tartozó kérdések, így ezek népszavazás tárgyát nem képezhetik (ezzel összhangban lásd a 9/2010 (I. 28.) AB határozatot; ABK 2010. január, 32, 34.).

A fentiekben kifejtett indokok alapján az Alkotmánybíróság helybenhagyta a 418/2009. (X. 29.) OVB határozatot.

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. szeptember 13.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

**Dr. Bihari Mihály alkotmánybíró
különvéleménye**

Nem értek egyet az Alkotmánybíróság azon határozatának sem a rendelkező részével, sem az indokolásával, amely helybenhagyja az Országos Választási Bizottság 418/2009. (X. 29.) OVB határozatában (a továbbiakban: OVBh.) foglalt, az országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő íve hitelesítésének megtagadását. Álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak az OVBh.-t meg kellett volna semmisítenie és az OVB-t új eljárásra kellett volna utasítania.

1. Az OVB-hez hitelesítésre benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldányán a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkotson törvényt arról, hogy az Alkotmánybíróság elnökét az Országgyűlés 4 évre válassza?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta azért, mert „a kérdés nem egyértelmű, mert azt a látszatot kelti, mintha a jelenlegi szabályozás értelmében az Országgyűlés választaná meg az Alkotmánybíróság elnökét, holott ... az Alkotmánybíróság tagjai maguk közül választanak elnököt.”

Az Alkotmánybíróság többségi határozata nem az OVB indokolását fogadta el, hanem a hitelesítést megtagadó OVB határozatot azért hagyta jóvá, mert a „kérdésre adott válasz nem jelenti valamely szerv létrehozását, átalakítását, vagy megszüntetését, a népszavazás eredményessége az adott testület vezetőjének megválasztására vonatkozó, hatályos jogi rend megváltoztatását eredményezheti. A tisztség betöltésének módjára vonatkozóan annak az Országgyűlés általi meghatározása mindenképpen szervezeti döntésnek tekintendő. A népszavazást illető alkotmányi tilalom következképp nem pusztán a konkrét személyi döntésre, hanem a döntés módját (szintjét) meghatározó törvényi rendelkezésre is vonatkozik.

Az Alkotmánybíróság megállapítja tehát, hogy a törvényen alapuló államszervezeti döntések, így az az Alkotmánybíróság elnöke megválasztásának rendjére vonatkozó törvényi szabályozás is az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés d) pontjának hatálya alá tartozó kérdések, így ezek népszavazás tárgyát nem képezhetik.”

2. Az Alkotmánybíróság gyakorlata során több határozatában értelmezte az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében a népszavazásra bocsátandó kérdéssel szemben támasztott egyértelműség követelményét. Az egyértelműség követelménye alapján a népszavazásra szánt kérdésnek a választópolgár számára egyértelműen megválaszolhatónak kell lennie, amelyhez az szükséges, hogy a kérdés világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető legyen, a kérdésre igen-nel vagy nem-mel lehessen felelni (választópolgári egyértelműség). Az eredményes népszavazással hozott döntés az Országgyűlésnek az Alkotmány 19. § (3) bekezdés b) pontjában foglalt jogkörének – Alkotmányban szabályozott – korlátozása: az Országgyűlés köteles az eredményes népszavazásból következő döntéseket meghozni. Ezért a kérdés egyértelműségének megállapításakor az Al-

kotmánybíróságnak vizsgálnia kell azt is, hogy a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés – az akkor hatályban lévő jogszabályok szerint – el tudja-e dönteni, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség, ha igen, milyen jogalkotásra köteles (jogalkotói egyértelműség) [lásd pl. 51/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 392, 396.].

Az Alkotmánybíróság az 52/2001. (XI. 29.) AB határozatában megállapította: „Önmagában az, hogy az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés több tagmondatból áll, nem sérti az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményét. Ha azonban a kérdés több olyan alkérdésből áll, amelyek ellentmondanak egymásnak, amelyek egymáshoz való viszonya nem egyértelmű vagy amelyek nem következnek egymásból, illetve amelyek tartalmilag egymáshoz nem kapcsolódnak, nemcsak az Nsztv. 13. § (1) bekezdése sérül, hanem csorbul az Alkotmány 2. § (2) bekezdésén alapuló népszavazáshoz való jog is. Mint-hogy a több, egymásnak ellentmondó vagy egymásból nem következő, illetve tartalmát tekintve egymástól eltérő alkérdést tartalmazó kérdés a szavazólapon is egy kérdés-ként jelenik meg, a közvetlen politikai részvétel joga nemcsak az ajánlási joggal összefüggésben, hanem a szavazáskor is csorbul” [52/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 399, 405.].

Álláspontom szerint a népszavazásra feltenni szándékozott kérdés teljesen egyértelmű: a kezdeményezők törvényben meg akarják változtatni az Alkotmánybíróság elnöke választásának módját, mégpedig úgy, hogy az eredményes népszavazás során hozott döntés következményeként az Alkotmánybíróság elnökét – a korábbi szabályozástól eltérően – az Országgyűlés és ne az Alkotmánybíróság testülete válassza, a korábbi három év helyett négy év időtartamra. A népszavazásra szánt kérdés nem kelti azt a látszatot, hogy az Alkotmánybíróság elnökét jelenleg is az Országgyűlés választja. Bár a kérdés két eldöntendő elemet tartalmaz, de a két elem tartalmilag szorosan kapcsolódik egymáshoz, a kérdést hitelesíteni szándékozók a két összefüggő kérdésben kérik a választópolgárok döntését. A választópolgárok oldaláról egyértelműen eldönthető, hogy az ily módon összetett kérdés mindkét elemét támogatják-e, és így „igen”-nel voksolnak a népszavazáson, vagy valamelyik elemével nem értenek egyet és így a kérdés egészét sem támogatják. Az Országgyűlés számára is egyértelmű, hogy a sikeres népszavazás esetén milyen tartalmú törvényt kell alkotnia: mely szerv (az Országgyűlés) és mennyi időre (4 évre) válassza meg az Alkotmánybíróság elnökét.

A fentiek alapján nem értek egyet az OVB-nek az Nsztv. 13. § (1) bekezdésére alapított hitelesítést megtagadó határozatával.

3. Nem értek egyet az Alkotmánybíróság határozatával sem, amely bár az OVB indokolásától eltérő indokok alapján, de helybenhagyja az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadó OVBh.-t. Az Alkotmánybíróság döntését azzal indokolja, hogy az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésének d) pontjában meghatározott népszavazási tilalom miatt nem lehet országos népszavazást tartani az

Országgyűlés hatáskörébe tartozó személyi és szervezet-alakítási (-átalakítási, -megszüntetési) kérdésekről.

A határozat maga is kifejezésre juttatja, hogy a „kérdésre adott válasz nem jelenti valamely szerv létrehozását, átalakítását, vagy megszüntetését, a népszavazás eredményessége az adott testület vezetőjének megválasztására vonatkozó, hatályos jogi rend megváltoztatását eredményezheti.” Egyetértek az indokolásnak ezzel a megállapításával; álláspontom szerint azonban a vezető megválasztása módjának megváltoztatása nem jelenti egyúttal a szervezet átalakítását is. A határozat indokolása oly mértékben kiterjeszti az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *d*) pontjában foglalt tilalmat, hogy az már túlmutat a tilalmazott tárgykörön. A népszavazás irányulhat jogszabály megváltoztatására (jelen esetben az Alkotmánybíróság elnöke megválasztására vonatkozó eljárás megváltoztatására), új jogszabály megalkotására vagy valamely jogszabály hatályon kívül helyezésére egyaránt. Megítélésem szerint pusztán az Alkotmánybíróság elnökének Országgyűlés általi, 4 évre történő megválasztása nem jelent szervezetalakítást, ezért a népszavazásra szánt kérdést hitelesíteni kellett volna.

4. Mindezek alapján álláspontom szerint az OVB 418/2009. (X. 29.) határozatában, illetve a többségi határozatban kifejtett indokok alapján nem kerülhetett volna sor az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadására, ezért az Alkotmánybíróságnak az OVBh.-t meg kellett volna semmisítenie és az OVB-t új eljárásra kellett volna utasítania.

Budapest, 2010. szeptember 13.

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1187/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 146. számában

164/2010. (IX. 15.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 437/2009. (XI. 20.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

1. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 437/2009. (XI. 20.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

A kifogástevők 2009. október 21-én országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtották be, amelyen az alábbi kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényt alkotson arról, hogy a 2009. december 31-e előtt az Alkotmánybíróság által hozott olyan határozatok és végzéseket, amelyekben az Alkotmánybíróság az indítványt visszautasította vagy az eljárását – az indítvány visszavonása kivételével – megszüntette az Országgyűlés nyilvánítsa semmissé, és a törvényben rendelje el ezekben az ügyekben az érdemi határozat meghozatalát?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az OVBh. indokolása megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében elismert jogállamiság szerves részét képező jogbiztonság elvébe ütközik. „Egy eredményes népszavazás útján hozott döntés a jogállamiságot sértő, súlyosan alkotmányellenes helyzetet és jogbizonytalanságot idézne elő azzal, hogy az Országgyűlés utólag semmissé nyilvánítaná az Alkotmánybíróság egyes döntéseit.” Az OVB megítélése szerint a kezdeményezés érinti a fenti alkotmányos rendelkezésből is levezethető hatalommegosztás elvét is. „A kérdésben tartott eredményes népszavazás olyan törvényhozási kötelezettséget róna az Országgyűlésre, mely eltolná a hatalmi ágak közötti egyensúlyt az Alkotmánybíróság és az Országgyűlés viszonylatában, és a törvényhozó hatalom rendelkezési jogkörét vezetné be az Alkotmánybíróság felett.” Mivel az OVB és az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alkotmány módosítására csak az Alkotmány 24. § (3) bekezdésében foglalt eljárási rendben kerülhet sor, a népszavazás még közvetett módon sem vonhatja el az Országgyűlés alkotmányozó hatáskörét, ezért az OVB úgy határozott, hogy a kérdésben nem tartható népszavazás.

A kifogástevők álláspontja szerint a kezdeményezés megfelel a jogszabályoknak, az aláírásgyűjtő ív hitelesíthető, ezért az OVBh. indoklása nem helytálló. Indoklásuk szerint a kérdés nem sérti a jogállamiság és a hatalommegosztás elvét, és nem tartozik az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésében felsorolt, tilalmazott tárgykörök közé. Ezért a kifogástevők kezdeményezték az OVBh. megsemmisítését és az OVB kötelezését új eljárás lefolytatására.

2. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h*) pontjában foglaltaknak megfelelő-

en a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve a kifogást nem találta megalapozottnak. Ezért a 437/2009. (XI. 20.) OVB határozatot az abban foglalt indok helyességére tekintettel, azonos indok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. szeptember 13.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1296/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 146. számában

165/2010. (IX. 15.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tár-

gyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 284/2010. (IV. 9.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

1. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 441/2009. (XI. 20.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

Beadványozók 2010. március 25-én országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtották be, amelyen az alábbi kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt arról, hogy az országgyűlési képviselőjelölt mentelmi jogának felfüggesztése ne tartozzon az Országos Választási Bizottság hatáskörébe, hanem a mentelmi jog felfüggesztéséről a köztársasági elnök döntsön?”

Az OVB eljárása során megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív a törvényben meghatározott formái, valamint a népszavazásra feltenni kívánt kérdésre vonatkozó tartalmi követelményeknek eleget tesz, ezért hitelesítésének nincs akadálya.

2. A törvényes határidőn belül kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az OVBh.-val szemben. A kifogástevő álláspontja szerint a népszavazási kezdeményezés ebben a kérdésben „nem a népszavazás alkotmányos intézményének rendeltetésszerű joggyakorlása”. A kifogástevő hivatkozott az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény preambuluma, amely szerint a népszavazás rendeltetése az „ország sorsát érintő legfontosabb ügyek eldöntésében” való közvetlen részvétel. Ezzel szemben – a kifogástevő álláspontja szerint – az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán szereplő kérdés nem tartozik az ilyen ügyek közé. Ezért a kifogástevő – a Ve. 3 § d) pontjában foglalt rendeltetésszerű joggyakorlás elvére hivatkozva – kezdeményezte az OVBh. megsemmisítését és az OVB kötelezését új eljárás lefolytatására.

3. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi fel-

tételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

Az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak. Ezért a 284/2010. (IV. 9.) OVB határozatot – az abban kifejtett indokok alapján – az Alkotmánybíróság helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. szeptember 14.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 738/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 146. számában

168/2010. (IX. 21.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogások alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 420/2009. (X. 29.) OVB határozatát – a jelen határozatban foglalt indokolással – helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 420/2009. (X. 29.) számú határozatában a magán-személyek által országos népszavazási kezdeményezés tárgyában benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta az alábbi kérdésben: „[e]gyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkotson törvényt arról, hogy az Alkotmánybíróság határozatában, végzésében – az indítványozó kérelmére – fel kell tüntetni az indítványozó nevét?”

2. Az OVB a határozat indokolásában megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív a törvényben meghatározott formai követelményeknek megfelel ugyan, de a népszavazásra feltett kérdés összeegyeztethetetlen a népszavazás alkotmányos szerepével és szabályaival, mert az indítványozók nevének feltüntetése nem érint alkotmányos jogot, valamint kívül esik az ország sorsát érintő legfontosabb ügyek körén.

3. Három kifogást tevő kérte az OVB határozat megsemmisítését és az OVB új eljárásra való utasítását.

3. 1. Két kifogást tevő túlnyomórészt az OVB eljárását és jogalkalmazását sérelmezte. Álláspontjuk szerint téves az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) preambulának olyan értelmet tulajdonítani, mely szerint csak az ország sorsát érintő legfontosabb ügyekben lehet népszavazást tartani, hiszen az Alkotmány 2. § (2) bekezdése és 28/B. §-a ilyen szűkítő feltételt nem tartalmaz. Az Nsztv. preambuluma nem minősül normatív tartalmú rendelkezésnek. Az országos népszavazás tárgya valamennyi az Országgyűlés határákörébe tartozó kérdés lehet.

3.2. Egy másik kifogást tevő ugyancsak az OVB 420/2009. (IX. 29.) OVB határozata ellen élt kifogással, melyben az OVB megtagadta annak az országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a fent idézett kérdés szerepelt.

A kifogást tevő hangsúlyozta, hogy népszavazást tartani valóban csak az ország sorsát érintő legfontosabb ügyekben lehet, de véleménye szerint az aláírásgyűjtő ív mintapéldány-hitelesítő szakaszában még nem lehet eldönteni, hogy az adott kérdés a választópolgárok számára „legfontosabb ügy” vagy nem. A kifogást tevő kéri az OVB határozat megsemmisítését és a testület új eljárásra utasítását.

II.

1. Az Alkotmány felhívott rendelkezése:

„2. § (2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

2. Az Nsztv. vonatkozó rendelkezései:

„Alkotmányos alapelv, hogy a hatalom birtokosa a nép. Hatalmát az Alkotmány keretei között, elsősorban választott képviselői útján gyakorolja. A demokratikus hatalomgyakorlás része, hogy az ország sorsát érintő legfontosabb ügyek eldöntésében, illetőleg a képviseleti döntések befolyásolásában vagy megváltoztatásában a nép közvetlenül, szavazás útján is részt vehessen.”

(...)

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

3. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) alkalmazott szabályai:

„77. § (2) A kifogásnak tartalmaznia kell

- a) a jogszabálysértés megjelölését,
- b) a jogszabálysértés bizonyítékait,

[...]

(5) Ha a kifogás elkésett, vagy nem tartalmazza a (2) bekezdés a)–c) pontjában foglaltakat, a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani. Ha a kifogás áttételére kerül sor, a kifogás határidőben történt benyújtásának vizsgálatkor azt az időpontot kell figyelembe venni, amikor az első választási bizottsághoz beérkezett.”

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve.-ben és az Nsztv.-ben foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és

rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az Alkotmánybíróság előzetesen megvizsgálta, hogy a jelen ügyben előterjesztett kifogások megfelelnek-e a törvényi feltételeknek. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kifogásokat, miután a támadott OVB határozat a Magyar Közlöny 2009. évi 152. számában 2009. október 29-én jelent meg, a törvényes határidőn belül [Ve. 130. § (1) bekezdés], és a kifogásra előírt tartalmi követelményeknek [Ve. 77. § (2) bekezdés] megfelelően, 2009. november 10-én nyújtották be, míg a másik kifogást pedig 2009. november 9-én – szintén határidőben – terjesztette elő az OVB-nél a kifogást tevő. Ebből következően a kifogások érdemi elbírálásra alkalmasak.

3. Az Alkotmánybíróság a kifogásokat – tárgyi azonosságukra tekintettel – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009, január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 28. § (1) bekezdésének megfelelően egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

4. Az Alkotmánybíróság gyakorlata során számos határozatban értelmezte az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt, a népszavazásra bocsátandó kérdéssel szemben támasztott egyértelműség követelményét. E határozataiban az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy az egyértelműség követelménye a népszavazáshoz való jog érvényesülésének garanciája. Az egyértelműség követelménye ebben az összefüggésben azt jelenti, hogy a népszavazásra szánt kérdésnek egyértelműen megválaszolhatónak kell lennie. Ahhoz, hogy a választópolgár a népszavazásra feltett kérdésre egyértelműen tudjon válaszolni az szükséges, hogy a kérdés világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető legyen, a kérdésre igennel vagy nemmel lehessen felelni (választópolgári egyértelműség). Az eredményes népszavazással hozott döntés az Országgyűlés Alkotmány 19. § (3) bekezdés b) pontjában foglalt jogkörének – Alkotmányban szabályozott – korlátozása: az Országgyűlés köteles az eredményes népszavazásból következő döntéseket meghozni. Ezért a kérdés egyértelműségének megállapításakor vizsgálni kell azt is, hogy a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés el tudja-e dönteni, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség, ha igen milyen jogalkotásra köteles (jogalkotói egyértelműség) [51/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 392, 396.; 25/2004. (VII. 7.) AB határozat, ABH 2004, 381, 386.; 24/2006. (VI. 15.) AB határozat, ABH 2006, 358, 360–361.; 84/2008. (VI. 13.) AB határozat, ABH 2008, 695, 703.].

A fentiekben kifejtett indokok alapján a hitelesíteni kért kérdés nem egyértelmű, ezért az Alkotmánybíróság a kifogásolt OVB határozatot helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. szeptember 14.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkóvics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1180/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 148. számában

169/2010. (IX. 23.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének vizsgálatára és megsemmisítésére, továbbá mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló bírói kezdeményezés alapján meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja: az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, továbbá az 57. § (1) és (3) bekezdése alapján alkotmányos követelmény, hogy a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 170. § (1) bekezdés *c)* pontjának alkalmazásánál az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 8. § (3) bekezdés második mondatában foglalt rendelkezés nem mellőzhető, amennyiben az ügyvéd tanúként való kihallgatása olyan ténnyel vagy adattal függ össze, amelyről a büntetőeljárásban védőként szerzett tudomást.

2. Az Alkotmánybíróság az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 8. § (3) bekezdés második mondata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló bírói kezdeményezést visszautasítja.

4. Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 44. § (1) bekezdésével összefüggésben előterjesztett indítványt visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó Fejér Megyei Bíróság a P. 21.821/2004/36. számú végzésével az előtte lévő eljárást felfüggesztette és az Alkotmánybírósághoz fordult. A Fejér Megyei Bíróság előtt lévő ügyben a felperes (korábban büntetőeljárás terheltje) és a Fővárosi Bíróság (mint I. r.) illetve a Legfőbb Ügyészség (mint II. r.) alperesek között a felperes személyhez fűződő joga megsértésének megállapítása és más kérelmek alapján folyik polgári eljárás. A felperes arra hivatkozva terjesztett elő keresetet, hogy a büntetőügyben személyiségi jogait és a tisztességes eljáráshoz való jogot is megsértette a bíróság. A felperes több bizonyítási indítvány mellett kezdeményezte a büntetőeljárás egyik vádlottja védőjének tanúként történő meghallgatását a polgári perben. A korábbi vádlott a titoktartás alól az ügyvédet felmentette, az ügyvéd azonban az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (a továbbiakban: Ütv.) 8. § (3) bekezdés második mondatára hivatkozva nem kívánt vallomást tenni. Az eljáró bíró erre tekintettel felfüggesztette saját eljárását és az Alkotmánybíróságnál az Ütv. 8. § (3) bekezdés második mondata alkotmányossági vizsgálatát kezdeményezte.

Az Ütv. 8. §-a az ügyvédek titoktartási kötelezettségéről rendelkezik, a 8. § (3) bekezdés második mondata értelmében az olyan tényről és adatról, amelyről mint védő szerzett tudomást, az ügyvéd felmentés esetén sem hallgatható ki. Az indítványozó kifejtette, hogy az Ütv. titoktartásra vonatkozó 8. § (3) bekezdés második mondata nincs összhangban a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) szabályaival. Míg a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 81. § (1) bekezdés *b)* pontja értelmében nem hallgatható ki tanúként a védő arról, amiről védőként szerzett tudomást – a Be.-ben ez abszolút tilalom – addig a Pp. 170. § (1) bekezdés *c)* pontja szerint az ügyvéd ugyan megtagadhatja a tanúvallomást ha hivatásánál fogva titoktartásra kötelezett, de vallomásra kötelezhető, ha az érdekelt e kötelezettség alól felmentette. A Pp. alapján tehát a büntetőügyben eljáró védő felmentés esetén polgári ügyben tanúként hallgatható ki. Ilyen helyzet állhat elő, ha a korábbi terhelt kerül felperesi pozícióba például bírói jogkörben okozott kár megtérítése iránti perben. Ilyenkor a kereset bizonyításának egyik eszköze a büntetőeljárás menetéről tudomás-

sal bíró személyek, adott esetben az ügyvéd tanúkenti meghallgatása.

Az indítványozó által e körben jelölt másik probléma szerint a Be. 44. § (1) bekezdése értelmében védőként nemcsak ügyvéd, hanem európai közösségi jogász is eljárhat, ugyanakkor az Ütv. 8. § (3) bekezdés második mondata csak az ügyvédet említi.

Az indítványozó a három törvény – az Ütv. a Be., illetve a Pp. eljárási szabályai – közötti összhang hiányának a feloldása érdekében két kérelmet terjesztett az Alkotmánybíróság elé:

Kezdeményezte egyrészt az Ütv. 8. § (3) bekezdés második mondata – amely kimondja, hogy az ügyvéd felmentés esetén sem hallgatható ki tanúként – alkotmányellenességének vizsgálatát és megsemmisítését. A bírói kezdeményezés szerint e szabállyal sérül az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében megfogalmazott bíróság előtti egyenlőség és az igazságos tárgyaláshoz való jog, valamint sérül az ügyvédnek felmentést adó személy (korábban terhelt, majd polgári eljárásban fél) Alkotmány 54. § (1) bekezdéséből eredő önrendelkezési joga, mert a személyét érintő tényekről és adatokról való rendelkezés szabadságát az Ütv. 8. § (3) bekezdése akadályozza. Az indítványozó ugyanakkor utal arra, hogy álláspontja szerint nem jelenti feltétlenül az Alkotmány 57. § (3) bekezdése szerinti védelemhez való jog korlátozását, ha a büntetőeljárásban védőként eljáró személy polgári perben adott esetben tanúként kihallgatható olyan tényre is, amelyről mint védő szerzett tudomást. Ennek azonban az Ütv. 8. § (3) bekezdés második mondata gátját képezi.

Az alkotmánybíróági eljárást kezdeményező bíró másrészt mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását is kérte. Álláspontja szerint az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiságot és a 20. § (2) bekezdését – amely szerint az országgyűlési képviselők a tevékenységüket a köz érdekében végzik – sértő mulasztás áll fenn, mert az Országgyűlés az Ütv. 8. § (3) bekezdés második mondatát nem hozta összhangban a Pp. vallomástétel akadályaira vonatkozó 170. § (1) bekezdés c) pontjába foglalt rendelkezéssel.

II.

1. Az Alkotmány vonatkozó szabályai:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.

(...)

20. § (2) Az országgyűlési képviselők tevékenységüket a köz érdekében végzik.

(...)

54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.

(...)

57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az elene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(...)

(3) A büntetőeljárás alá vont személyeket az eljárás minden szakaszában megilleti a védelem joga. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt.”

2. Az Ütv.-nek az indítvány benyújtásakor hatályos, az ügyvédi titoktartásra vonatkozó rendelkezései:

„Titoktartási kötelezettség

8. § (1) Az ügyvédet titoktartási kötelezettség terheli minden olyan tényt és adatot illetően, amelyről a hivatásának ellátása során szerzett tudomást. E kötelezettség független az ügyvédi megbízási jogviszony fennállásától, és az ügyvédi működés megszűnése után is fennmarad.

(2) A titoktartási kötelezettség kiterjed az ügyvéd által készített és a birtokában levő egyéb iratra is, ha ez a titoktartás körébe tartozó tényt, adatot tartalmaz. Az ügyvédnél folytatott hatósági vizsgálat során az ügyvéd nem tárhatja fel a megbízójára vonatkozó iratokat és adatokat, de a hatóság eljárását nem akadályozhatja.

(3) A megbízó, a jogutódja és a törvényes képviselője a titoktartási kötelezettség alól felmentést adhat. Az olyan tényről és adatról, amelyről mint védő szerzett tudomást, az ügyvéd és az alkalmazott ügyvéd felmentés esetén sem hallgatható ki tanúként.

(4) A titoktartási kötelezettség az ügyvédi irodákra és alkalmazottaikra, az ügyvédi szervekre, ezek tisztségviselőire és alkalmazottaira megfelelően irányadó.”

3. A Be.-nek az ügyben érintett rendelkezései:

„44. § (1) Védőként meghatalmazás vagy kirendelés alapján ügyvéd, illetőleg külön törvényben foglalt feltételek esetén európai közösségi jogász járhat el.

(...)

(5) Ügyvédjelölt védőként, ügyvéd mellett vagy ügyvéd helyetteseként a megyei bíróság, az ítélőtábla és a Legfelsőbb Bíróság nyilvános ülésén, illetőleg tárgyalásán nem járhat el.

(...)

81. § (1) Nem hallgatható ki tanúként

a) a lelkész, illetőleg az egyházi személy arról, amire a hivatásánál fogva titoktartási kötelezettsége áll fenn,

b) a védő arról, amiről mint védő szerzett tudomást, vagy amit a terhelttel védői minőségében közölt,

c) akitől a testi vagy szellemi állapota miatt nyilvánvalóan nem várható helyes vallomás,

d) a hatósági tanú olyan tényekre, adatokra, körülményekre nézve, amelyre titoktartási kötelezettség terheli, és ez alól a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság nem mentette fel.”

4. A Pp. ügyben irányadó rendelkezései:

„170. § (1) A tanúvallomást megtagadhatja:

a) a felek bármelyikének a 13. § (2) bekezdésében megjelölt hozzátartozója;

b) az, aki a tanúvallomás folytán magát vagy a 13. § (2) bekezdésében megjelölt hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná, az azzal kapcsolatos kérdésben;

c) az ügyvéd, az orvos és más olyan személy, aki hivatásánál fogva titoktartásra köteles, ha a tanúvallomással titoktartási köteleességét sértené meg, kivéve ha az érdekelt e köteleesség alól felmentette;

d) a jogvitával érintett ügyben lefolytatott közvetítői eljárásban eljáró közvetítő, szakértő;

e) az üzleti titok megtartására köteles személy az olyan kérdésben, amely tekintetében a tanúvallomással titoktartási köteleességét sértené meg.”

III.

Az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglalt döntését az alábbiakkal indokolja:

1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt állapította meg, hogy a bírói kezdeményezés benyújtását követően az Ütv. 8. §-a módosult. A vizsgálni kért 8. § (3) bekezdés második mondata a kezdeményezés benyújtásakor a következőképpen rendelkezett: „Az olyan tényről és adatról, amelyről mint védő szerzett tudomást, az ügyvéd és az alkalmazott ügyvéd felmentés esetén sem hallgatható ki tanúként.” A jogügyletek biztonságának erősítése érdekében szükséges törvénymódosításokról szóló 2007. évi LXIV. törvény 65. § (1) bekezdése az Ütv. 8. § (3) bekezdés második mondatából az „és az alkalmazott ügyvéd” szövegrészt hatályon kívül helyezte. Bár e módosítás az indítványozó által vizsgálni kért alkotmányossági probléma érdemét nem érinti, az Alkotmánybíróság az elbírálásnál az indítvány benyújtásakor hatályos szöveget vette figyelembe. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ugyanis a konkrét normakontroll két esetében, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. § (1) bekezdése szerinti bírói kezdeményezés és az Abtv. 48. § szerinti alkotmányjogi panasz hatáskörben az indítvány benyújtásakor hatályos – és alkalmazás alá eső – normát kell figyelembe venni, függetlenül attól, hogy a jogszabályi rendelkezés módosult, vagy a jogalkotó azt hatályon kívül helyezte. [Lásd: 335/B/1990. AB végzés, ABH 1990, 261.; 10/1992. (II. 25.) AB határozat, ABH 1992, 76.; 1472/B/1996. AB végzés, ABH 1997, 953.; 160/B/1996. AB határozat, ABH 1999, 875, 876.; 1378/B/1996. AB határozat, ABH 2001, 1609, 1610.; 418/B/1997. AB határozat, ABH 2002, 1627, 1629.]

2. Az indítványozó kérelme az Ütv. 8. § (3) bekezdés második mondata alkotmányellenességének vizsgálatára és megsemmisítésére irányult. E szabály értelmében az olyan tényről és adatról, amelyről mint védő szerzett tudomást, az ügyvéd és az alkalmazott ügyvéd felmentés esetén sem hallgatható ki tanúként. Az Alkotmánybíróság meg-

ítélése szerint e szabály (adott esetben) az ügyvédi hivatás lényeges garanciája. Az ügyvédi hivatást illetően az Alkotmánybíróság a 22/1994. (IV. 16.) AB határozatában rámutatott: „[A]z ügyvédi foglalkozás elsősorban az igazságszolgáltatáshoz és a jogalkalmazáshoz kapcsolódó tevékenység. Az igazságszolgáltatásban védőként vagy jogi képviselőként való közreműködése alkotmányos követelmény és az eljárási törvények kötelező előírása. Az ügyvéd (a jogi képviselő) eljárásjogi státusát és helyzetét törvény szabályozza, eljárásbeli jogait és köteleességeit ugyancsak törvény írja elő. Az ügyvéd tevékenységét és feladatait tehát nem lehet önmagában megítélni és önmagában szabályozni, hanem csak annak az eljárásjogi rendszernek függvényében, amelyben tevékenysége, feladata magának a rendszernek része, és amely rendszerből, a rendszer munkamegosztásából következik a foglalkozás sajátképpenisége. A foglalkozás sajátossága tehát az igazságszolgáltatás és jogalkalmazás rendszeréből folyik azon túl, hogy az igazságszolgáltatáshoz és jogalkalmazáshoz kapcsolódik. Az ügyvédi foglalkozásgyakorlás szabályai közjogi tartalmú, illetve vonatkozású normák.” (ABH 1994, 127, 130–131.)

Az ügyvéd titoktartási kötelezettségének az ügyvéd védői tevékenységével – s ezáltal az Alkotmány 57. § (3) bekezdésbe foglalt védelemhez való joggal – összefüggő garanciák szempontjából is kiemelt szerepe van. Az ügyvéd védői tevékenységének elválaszthatatlan része a közte és ügyfele közötti bizalmi viszony. E bizalmi viszony az ügyvéd titoktartási kötelezettségén alapul. A titoktartási kötelezettség elsősorban az ügyvédi tevékenységet védi, de ezáltal a védelemhez való jog érvényesítésének is alkotmányi biztosítója. A 31/2003. (VI. 4.) AB határozat értelmében: „Az Alkotmánybíróság szerint az ügyvédet, a közjegyzőt, az egyházi személyt foglalkozásuk szabályainál fogva titoktartási kötelezettség terheli. Ez a titoktartási kötelezettség működésük megszűnése után is fennmarad. A titoktartási kötelezettség a megbízó, a fél, az egyházi személlyel kapcsolatban álló polgár adataira, az említett hivatás gyakorlása során megismert tényekre vonatkozik. Megállapítható az is, hogy a titoktartási kötelezettség mellett e személyek másokkal össze nem hasonlítható közbizalmi tisztséget is betöltenek” (ABH 2003, 352, 368.).

A 8/2004. (III. 25.) AB határozatban pedig az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy önmagában még a titokvédelem szempontjából speciális megítélés alá eső nemzetbiztonsági érdek sem indokolhatja a titoktartási kötelezettséggel eljáró ügyvédnek az eljárásból való kizárását (ABH 2004, 144, 157.).

Az Ütv. 8. § (2) bekezdése értelmében „[a] titoktartási kötelezettség kiterjed az ügyvéd által készített és a birtokában levő egyéb iratra is, ha ez a titoktartás körébe tartozó tény, adatot tartalmaz. Az ügyvédnél folytatott hatósági vizsgálat során az ügyvéd nem tárhatja fel a megbízójára vonatkozó iratokat és adatokat, de a hatóság eljárását nem akadályozhatja.”

Mindezek alapján megállapítható, hogy az Alkotmány 57. § (3) bekezdésbe foglalt védelemhez való jog szoros összefüggésben áll a védői jogállással, amelynek része az ügyvédi titoktartási kötelezettség.

2.1. Az Ütv. 8. § (3) bekezdése, mint az ügyvédi tevékenységre vonatkozó anyagi jogi szabály úgy rendelkezik, hogy: „A megbízó, a jogutódja és a törvényes képviselője a titoktartási kötelezettség alól felmentést adhat. Az olyan tényről és adatról, amelyről mint védő szerzett tudomást, az ügyvéd és az alkalmazott ügyvéd felmentés esetén sem hallgatható ki tanúként.” E törvényi szakaszhoz kapcsolódó indokolás szerint: „A büntetőeljárásban a védő önálló státust tölt be, eljárási cselekményei függetlenek a védenctől, ezért nincs olyan személy, aki felmenthesse őt a védőként megismert tények és adatok titoktartása alól. Az ügyvéd ezért az ilyen adatokról és tényekről nem hallgatható ki tanúként, ez a szabály megakadályozza a vádlott esetleges olyan befolyásolását is, amelynek hatására a felmentést megadná a védőnek.”

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az Ütv. 8. § (3) bekezdés második mondatában meghatározottak nem állnak ellentétben az Alkotmány 57. § (1) bekezdésével, sőt az Alkotmány 57. § (1) és (3) bekezdéseibe foglalt tisztességes eljáráshoz való jog és ezzel összefüggésben a védelemhez való jog érvényesülését segítik elő. Az Alkotmány 57. § (1) bekezdése a tisztességes eljáráshoz való jogot fogalmazza meg a pártatlan bírósághoz való jog és a bíróság előtti egyenlőség követelményével. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az Ütv. 8. § (3) bekezdésébe foglalt ügyvédi titoktartási kötelezettség nem sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, s az ahhoz kapcsolódó alkotmányos előírásokat sem. A védelemhez való jog garanciái, részei az eljárás tisztességes voltának. Az Alkotmánybíróság az 1320/B/1993. AB határozatában megállapította: „Az Alkotmány 57. § (3) bekezdése szerint a büntetőeljárás alá vont személyeket az eljárás minden szakaszában megilleti a védelem joga. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt.

A védelemhez való alkotmányos alapjog egyrészt a büntetőeljárás alá vont személy saját eljárási jogosítványában és a védő igénybeviteléhez való jogban, másrészt a védő jogállásában realizálódik. A védő a büntetőeljárás önálló perbeli személye, jogai nem átruházott jogok, hanem a büntetőeljárás alá vont személy objektív érdekét szolgáló, de önálló eljárási jogosítványok. A védő jogai is alkotmányos védelem alatt állnak ...” E határozat kitért arra is, hogy amikor a büntetőeljárás során a védelem kötelező, az eljárás alá vont személy döntését maga a védőki rendelés intézménye is korlátozhatja (ABH 1995, 684–686.).

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint büntetőeljárásban a védő önálló eljárási státusából egyenesen következik, hogy titoktartási kötelezettsége sem függhet a terhelt akaratától.

Az ügyvédek védői tevékenységének lényegi eleme az ügyvédi titoktartási kötelezettség, amely az eljárás befejezését követően is fennáll. Az Ütv. 8. § (3) bekezdés második mondata az ügyvédi hivatás egészét átfogóan rendelkezik úgy, hogy az ügyvéd tanúként e titkokat illetően nem hallgatható ki. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint e szabály az Alkotmány 57. § (1) és (3) bekezdéseibe foglaltak törvényi részletezésének tekinthető.

2.2. Az indítványozó azt is felvetette, hogy sérti a (terheltebből később felperessé vált) személy emberi méltóságából származó önrendelkezési jogát az Ütv. 8. § (3) bekezdés második mondata, mert kizárja, hogy ügyvédet polgári perben tanúként lehessen meghallgatni (megadva a felmentést a titoktartás alól). Az Alkotmánybíróság az önrendelkezéshez való jogot az emberi méltósághoz való jog személyiségvédelmi funkciójából vezette le, az önrendelkezési jognak része polgári ügyekben a fél rendelkezési joga. [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 67.] Az önrendelkezési jog nem korlátozhatóan jog, a szükségesség és az arányosság szempontjai szerint korlátozható [30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 171.]. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint polgári perekben a fél (az érdekelt) önrendelkezési jogának szükséges korlátozása, hogy az nem terjedhet ki az ügyvéd tanúvallomásra kötelezésére olyan tény vagy adat vonatkozásában, amelyről, mint védő szerzett tudomást büntetőügyben. A szabályozás ebből a körből az érdekelt polgári perben fennálló önrendelkezési jogát lényegében kizárja. Ez a kizárás azonban arányosnak tekinthető, mivel az ügyvédi titoktartási kötelezettséghez (a védelemhez való jogból és a tisztességes eljáráshoz való jogból következően) nagyobb érdek fűződik, mint ahhoz, hogy polgári ügyben a fél (az érdekelt, korábban a terhelt) a különböző bizonyítási eszközök mellé, az ügyvédet is tanúvallomásra kötelezhesse. Ezért az Ütv. 8. § (3) bekezdés második mondata az Alkotmány 54. § (1) bekezdését ebben a vonatkozásban sem sérti.

A fenti indokok alapján az Alkotmánybíróság az Ütv. 8. § (3) bekezdés második mondata alkotmányellenességét az Alkotmány 57. § (1) és (3) bekezdése és 54. § (1) bekezdése alapján nem állapította meg, ezért e törvényi rendelkezés megsemmisítésére irányuló kérelmet elutasította.

3. Az indítványozó mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatát is kezdeményezte. Véleménye, hogy az Alkotmány 2. § (1) bekezdését és 20. § (2) bekezdését sértő mulasztás áll fenn, mert az Országgyűlés az Ütv. 8. § (3) bekezdés második mondatát nem hozta összhangba a Pp. vallomástétel akadályaira vonatkozó 170. § (1) bekezdés c) pontjába foglalt rendelkezéssel.

Az Alkotmánybíróság már több határozatában értelmezte az Abtv.-nek a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására vonatkozó rendelkezéseit. Az 540/B/1997. AB határozatban egyebek között úgy foglalt állást, hogy a bírósági eljárás felfüggesztése mellett a bíró jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatát, az Abtv. 1. § b) pontja szerinti eljárást kezdeményezheti.

Az Abtv. 38. §-a nem jogosítja fel a bírót arra, hogy ebben a minőségében az előtte folyamatban lévő eljárás felfüggesztése mellett mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetését, az Abtv. 1. § e) pontja szerinti eljárást kezdeményezze. (ABH 1999, 584, 585.)

Mivel az indítványt ebben a részében nem jogosult terjesztette elő, az Alkotmánybíróság az indítvány e részét visszautasította.

4. A polgári eljárásra vonatkozóan a Pp. 170. § (1) bekezdés c) pontja rendelkezik, amelynek értelmében a tanúvallomást megtagadhatja az ügyvéd, az orvos és más olyan személy, aki hivatásánál fogva titoktartásra köteles, ha a tanúvallomással titoktartási köteleességét sértené meg, kivéve, ha az érdekelt e köteleesség alól felmentette. E szabály alapján az ügyvéd nem tagadhatja meg a tanúvallomást, ha az érdekelt az ügyvédi titoktartási kötelezettség alól felmentette: az ügyvéd polgári eljárásban tanúként hallgatható ki.

Polgári perekben a tanú eljárási pozícióját foglalta össze a 75/1995. (XII. 21.) AB határozat. E szerint: „A polgári eljárásban a tanú az a személy, aki mint személyi bizonyítási eszköz a bizonyítandó tényekről rendelkezik tudomással, és azokról tesz vallomást a bíróság előtt (Pp. 167. §). A tanú vallomása mint bizonyíték [Pp. 166. § (1) bekezdése] a tanú tudomáskijelentését tartalmazza azokról a tényekről, amelyek az eljárás szempontjából relevánsak.

A tanúnak mint bizonyítási eszköznek a polgári eljárásban további lényegi eleme, hogy a tanú megtörtént tényekről számol be a bíróság előtt. Vagyis a tanúbizonyítás tárgya csak olyan tény, körülmény lehet, amelyről a tanúnak tudomása van. A tanú mint személyi jellegű bizonyítási eszköz éppen tudomáskijelentése által válik az eljárásban bizonyító tényné, azaz a tanú a Pp. 167. § és következő §-ai alapján vallomása által minősül perbeli bizonyítéknak. Ezenkívül a tanú csak a birtokában levő okirat rendelkezésre bocsátására köteles (Pp. 174. §). A tanúzási kötelezettség tehát vallomástételre (okiratbemutatásra) irányul, a Pp.-nek a tanúzási képességgel és a tanú kihallgatásával kapcsolatos szabályai szerint a tanú kizárólagosan vallomása, azaz tudomáskijelentése (okiratbemutatása) által minősül bizonyítási eszköznek, a bizonyítandó tények tekintetében pedig egyedül vallomása (a birtokában levő okirat) tekinthető bizonyítéknak.” (ABH 1995, 379.)

Mindezeket figyelembe véve polgári perben az ügyvédnek – ha az érdekelt felmentette – tanúvallomástételi és okiratbemutatási kötelezettsége keletkezhet azokkal az ügyekkel kapcsolatban is, amelyekben az ügyvéd büntetőeljárás során, mint védő járt el. Ugyanakkor megállapítható, hogy a Be.-ben abszolút tilalomként van jelen, hogy a védő nem hallgatható ki tanúként arról, amiről mint védő szerzett tudomást, vagy amit a terhelttel védői minőségében közölt, s e szabály alkotmányos védelem alatt áll. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a büntetőeljárás keretében szabályozott (előírt) abszolút tilalom érvényesülést kíván a büntetőeljárás lezárását követően is. Nemcsak azért, mert az ügyvédi titoktartási kötelezettség a megbízási jogviszony, vagy magának az ügyvédi működésnek a megszűnte után is fennmarad [8. § (1) bekezdés], hanem azért, mert megszűnne a tilalom – Alkotmány 57. § (1) és (3) bekezdéséből is következő – abszolút jellege az ügyvéd esetleges későbbi tanúzásra kötelezésével. Mindez oda vezethet, hogy az ügyvéd polgári eljárásban történt vallomástétele visszahatna a büntetőeljárásra; adott esetben perújításra, vagy akár további büntető-

feljelentések és újabb eljárások megindítására vezetne. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint tehát az ügyvédi titoktartási kötelezettség büntetőeljárás tartalma érvényesülést kíván polgári eljárás során is, ha az ügyvéd tanúként való kihallgatása olyan ténnyel vagy adattal függ össze, amelyről a büntetőeljárásban védőként szerzett tudomást. Ez következik az Alkotmány 57. § (1) bekezdésébe foglalt tisztességes eljáráshoz való jogból és az Alkotmány 57. § (3) bekezdéséből eredő védelemhez való jogból egyaránt. A Pp. 170. § (1) bekezdés c) pontja azonban nincs tekintettel e körülményre – nem kellően differenciált az ügyvéd korábbi (büntető, polgári) perbeli szereplése tekintetében – s az érdekelt felmentése esetén az ügyvéd tanúvallomásra kötelezhető minden olyan (akár büntetőeljárás során keletkezett) tényről és adatról, amely az ügyvédi titoktartási kötelezettség alá tartozik. A Pp. és a Be. viszonyában mindez az Alkotmány 2. § (1) bekezdés szerinti jogbiztonságot is sérti, mivel a Pp. 170. § (1) bekezdés c) pontja büntetőeljárással összefüggő alkalmazási körében a Be. 81. § (1) bekezdés b) pontjába foglalt abszolút tilalmat (amelyben alappal bízhat minden eljárásban részt vevő) viszonylagossá teszi.

Az Alkotmánybíróság a 38/1993. (VI. 11.) AB határozatában megállapította: „Az Alkotmánybíróságnak a jogszabály alkotmányossági vizsgálata során az Alkotmány értelmezésével meg kell állapítania, hogy az adott jogszabályi rendelkezés tárgyában melyek az alkotmányos követelmények. A jogszabály alkotmányos, ha ezeknek megfelel. A megfelelés megállapítása logikailag elkerülhetlenné teszi azonban a vizsgált jogszabály értelmezését is. Az Alkotmánybíróság mindig az Alkotmány és a vizsgált jogszabály egymásra tekintettel értelmezett megfelelését vagy ellentétét állapítja meg. A norma alkotmányosságának megállapítása egyben a norma alkotmányos értelmezéseinek tartományát is kijelöli: a norma mindazokban az értelmezéseiben alkotmányos, amelyek az adott ügyben megállapított alkotmányi követelményeknek megfelelnek. Ha a jogszabályi rendelkezés alkotmányossága éppen a szabályozás hiányossága vagy homályossága miatt kérdéses, az Alkotmánybíróság kifejezetten is megállapíthatja az alkotmányos értelmezés tartományát, meghatározhatja azokat az alkotmányos követelményeket, amelyeknek a norma értelmezéseinek meg kell felelniük.” (ABH 256, 266.)

A fentiekben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Pp. 170. § (1) bekezdés c) pontjában lehetővé tett felmentés az ügyvédet polgári perekben tanúvallomásra köteleznél olyan esetben is, amely a Be. 81. § (1) bekezdés b) pontjába foglalt abszolút tilalom hatálya alá esik. Az Ütv. 8. § (3) bekezdés második mondata épp ezen esetek megakadályozására vonatkozatható, ezért az Alkotmánybíróság alkotmányos követelményt állapított meg a norma alkalmazására irányadóan. E szerint az Alkotmány 57. § (1) és (3) bekezdése alapján alkotmányos követelmény, hogy a Pp. 170. § (1) bekezdés c) pontjának alkalmazásánál az Ütv. 8. § (3) bekezdés második mondatában foglalt rendelkezés nem mellőzhető, amennyiben az ügyvéd tanúként való kihallgatása olyan ténnyel vagy adattal függ össze, amelyről a büntetőeljárásban védőként szerzett tudomást.

5. Az indítványozó utalt arra is, hogy a Be. 44. § (1) bekezdése alapján védőként nemcsak ügyvéd, hanem külön törvényben foglalt feltételek esetén európai közösségi jogász is eljárhat. Az indítványozó ezzel összefüggésben nem terjesztett elő határozott kérelmet.

Az Alkotmánybíróság már több határozatában kifejtette: az Abtv. 22. § (2) bekezdése értelmében az indítványban meg kell jelölni a kérelem alapjául szolgáló okot. Nem elegendő az Alkotmány egyes rendelkezéseire hivatkozni: az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit a felülvizsgálni kért jogszabály miért és mennyiben sérti [654/H/1999. AB végzés, ABH 2001, 1645.; 472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783.]. Mindezekon túlmenően az Abtv. 37. §-a szerint az alkotmányellenesség utólagos megállapítását kezdeményező indítványban javasolni kell a jogszabály teljes vagy részbeni megsemmisítését.

Mivel az indítvány a Be. 44. § (1) bekezdése vonatkozásában nem jelöl meg az Alkotmány valamely rendelkezésének a felhívásával konkrét okot, amelynek alapján annak vizsgálatát kéri, ezért az Alkotmánybíróság ezt az indítványt érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

Az Alkotmánybíróság határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét az ügy jelentőségére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. szeptember 20.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr. Bihari Mihály
alkotmánybíró helyett

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott

Dr. Lenkovich Barnabás
alkotmánybíró helyett

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1145/B/2006.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 149. számában

170/2010. (IX. 23.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 54. § (1) bekezdésének a „ , korábbi házasságból, élettársi együttélésből származó” szövegrésze alkotmányellenes, ezért azt a határozat közzétételének napjával megsemmisíti.

A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 54. § (1) bekezdése a következő szöveggel marad hatályban:

„54. § (1) Árvaellátásra az a gyermek jogosult – ideértve a házasságban vagy az élettársi közösségben együtt élők egy háztartásban közösen nevelt gyermeket is –, akinek szülője haláláig az öregségi, illetve rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időt megszerezte, vagy öregségi, illetve rokkantsági nyugdíjasként halt meg.”

2. Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 4. § f) pontja, valamint 54. § (1) bekezdésének egésze és (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az indítvány a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) 4. § f) pontja, valamint 54. § (1) és (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult. Az ügy indítványozó által vázolt előzménye szerint a házaspár nőtagja örökbefogadott egy gyermeket, a férj azonban az örökbefogadás megtörténte előtt meghalt, így az elhunyt után a gyermek nem jogosult árvaellátásra. Álláspontja szerint sérül az Alkotmány 67. § (1) bekezdése, mert a Tny. az „árvaellátás” fogalmát, illetőleg a jogosultság feltételeit úgy határozza meg, hogy kizár „egyes örökbefogadott gyermeket” az árvaellátásból. A kifogásolt rendelkezések különbséget tesznek a vérszerinti és az örökbefogadott gyermek közt, illetőleg nincsenek tekintettel „egyes örökbefogadott”, hátrányos helyzetű gyermekekre, így a szabályozás ellentétes az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglalt tilalommal, illetve a (3) bekezdésben meghatározott esélyegyenlőség követelmé-

nyeinek biztosításával. Az indítványozó kiegészített beadványában a diszkrimináció tilalmába, az Alkotmány 67. §-ába, 70/A. § (1) bekezdésébe és 70/E. §-ába ütközőnek tartotta a Tny. 54. § (1) bekezdésének a „korábbi házasságból, élettársi együttélésből származó” szövegrészét is, mert a nevelt gyermekek között születési helyzet alapján tesz indokolatlan megkülönböztetést „egyfajta vérségi kapcsolat előírásával,” veszélyeztetve ezáltal a gyermek szociális biztonságát.

A Tny. 54. § (3) bekezdését a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi CXIX. törvény 52. § (12) bekezdésének a) pontja módosította, ez azonban az indítványban felvetett alkotmányossági problémákat érdemben nem befolyásolta. Ezért az Alkotmánybíróság a vizsgálatot a hatályos szöveg vonatkozásában folytatta le.

II.

Az Alkotmánybíróság az indítvány elbírálásánál a következő jogszabályi rendelkezéseket vette figyelembe:

1. Az Alkotmány vonatkozó rendelkezései:

„67. § (1) A Magyar Köztársaságban minden gyermeknek joga van a családjá, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(...)

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

„70/E. § (1) A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegyiség, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak.

(2) A Magyar Köztársaság az ellátáshoz való jogot a társadalombiztosítás útján és a szociális intézmények rendszerével valósítja meg.”

2. A Tny. támadott rendelkezései:

„4. § (1) E törvény alkalmazásában

(...)

f) árvaellátás: az elhunyt nyugdíjas, illetve nyugdíjban nem részesülő, de nyugdíjjogosultságot szerzett elhunyt személy gyermekének, örökbe fogadott gyermekének, meghatározott feltételek esetén nevelt gyermekének, testvérének, unokájának járó ellátás;”

„54. § (1) Árvaellátásra az a gyermek jogosult – ideértve a házasságban vagy az élettársi közösségben együtt élők egy háztartásában közösen nevelt, korábbi házasságból, élettársi együttélésből származó gyermeket is –, akinek szülője haláláig az öregségi, illetve rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időt megszerezte, vagy öregségi, illetve rokkantsági nyugdíjasként halt meg.

(...)

(3) Árvaellátás jár a testvérnek és az unokának (ideértve a dédunokát és ükunokát is) is, ha őt az elhunyt saját háztartásában eltartotta, és a gyermeknek tartásra köteles és képes hozzátartozója nincs.”

III.

Az indítvány részben megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság a Tny. 54. § (1) bekezdésének alkotmányosságát a 17/2000. (V. 26.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) már vizsgálta az Alkotmány 70/A. §-a és 70/E. §-a alapján, ezért először abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az indítvány tárgya nem minősül-e „ítélt dolognak.”

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 31. §-ának c) pontja szerint az eljárás megszüntetésének van helye, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a §-ára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmánysértést megállapítani („ítélt dolog”). Ha az újabb indítványt más okra, más alkotmányossági összefüggésre alapítják, az Alkotmánybíróság az újabb indítvány érdemi vizsgálatába bocsátkozik. [35/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 200, 212.; 17/1999. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1999, 131, 133.; 5/2002. (II. 22.) AB határozat, ABH 2002, 78, 81.]

Az Abh. azzal összefüggésben vizsgálta a támadott rendelkezés alkotmányosságát, hogy az árva gyermekek között megkülönböztetést tesz aszerint, hogy az elhunyt szülő megszerezte-e a szükséges szolgálati időt vagy sem, így egyes gyermekek számára nem biztosítja a szociális ellátáshoz való jogot.

A határozat elutasította az indítványt, és indoklásában a következőket állapította meg: „Az Alkotmány rendelkezéseiből nem következik az, hogy pusztán az árvaság tényénél fogva minden magyar állampolgárnak alanyi joga lenne a társadalombiztosítás keretében az árvaellátásra. Az árvaellátás ugyanis a társadalombiztosítás keretében biztosított hozzátartozói nyugellátás, amely nem azonosítható az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdésében szereplő árvaság

esetére szóló, megélhetéshez szükséges ellátáshoz való joggal, hanem annak csupán egyik lehetséges – a társadalombiztosítás rendszerében megvalósuló – formája. Ezen túlmenően a szociális biztonsághoz való jog más – a szociális intézmények keretébe tartozó – jogintézmény útján is megvalósulhat. (...) Az árvaellátás (...) az elhunyt jogszerző megszerzett jogosultságára (jogosulti pozíciójára) épülő másodlagos jogviszony (hozzátartozói nyugellátás), amely tehát a hozzátartozó, jelen esetben az elhunyt szülő nyugdíjjogosultságához előírt feltételek fennállától (szolgálati idő, előzetes járulékfizetés) függ. Abban az esetben, ha az elhunyt szülő nyugdíjjogosultsága nem áll fenn, úgy a gyermeke sem jogosult társadalombiztosítási árvaellátásra. Ez azonban nem zárja ki, hogy a szociális igazgatás keretén belül támogatást, illetve ellátást kapjon. Az utóbbi esetben azonban a társadalombiztosítás feltételrendszere helyett a szociális igazgatás szabályai érvényesülnek, amelyek nem elhunyt szülő (jogszerző) tekintetében fennálló követelményekhez, hanem az adott személy (árva) körülményeiben, jövedelmi és vagyoni viszonyaiban vizsgálható – a rászorultságot igazoló – tényezőkhöz kapcsolják az ellátás nyújtását.” (ABH 2000, 112, 114, 115–16.)

Miután a jelen ügyben az indítványozó az indítványt a korábbiól eltérő összefüggésekre hivatkozva terjesztette elő, az Alkotmánybíróság az ügy érdemi vizsgálatát elvégezte, a fenti határozatban foglaltakat azonban döntésének indokolásánál irányadónak tekintette.

2. Az árvaellátás a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Tbj.) 14. § (3) bekezdése értelmében a társadalombiztosítás rendszerében nyújtott nyugdíjbiztosítási hozzátartozói ellátás, amelyet a Tbj. 2. § (3) bekezdésére figyelemmel a biztosítottak társadalombiztosításban való részvételi kötelezettsége és társadalombiztosítási járulékfizetési kötelezettségük teljesítése alapoz meg. A juttatás a rokoni (elsődlegesen szülő-gyermek) kapcsolaton alapul, és az Abh. által is kiemelten a szülő megszerzett nyugdíjjogosultságára épül.

A Tny. 4. § (1) bekezdés *f)* pontjában és 54. § (1) és (3) bekezdésében a vérszerinti és az örökbefogadott gyermek közti különbségtétel nem lelhető fel, ellenkezőleg, mindkettő árvaellátásban részesül, ha szülője részéről is fennállnak a jogszabályi feltételek. Mivel a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) 51. § (1) bekezdése értelmében az örökbefogadott mind az örökbefogadóval, mind annak rokoniával szemben az örökbefogadó gyermekének jogállásába lép, a Tny. 4. § (1) bekezdése csak pontosításként utal az örökbefogadott gyermekekre, mivel státusa azonos a vérszerinti gyermekével. A fentiekre figyelemmel a rendelkezések nem vetik fel az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének sérelmét, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében elutasította.

3. Az indítvány szerint a támadott szabályozás nem biztosítja az esélyegyenlőséget, mert pusztán az elhunyt személy örökbefogadási szándékára figyelemmel nem kezeli a vele rokoni kapcsolatban nem álló – és a Tny. 54. § (1) bekezdése szerint nevelt gyermeknek sem minősülő – gyermeket örökbefogadottként, ezért nem kerülhet az „árvával” azonos státusba. A Tny. kifogásolt szabályai azonban nem az „árva” fogalmát definíálják, hanem az elhunyt jogán a hozzátartozókat – köztük az örökbefogadottat – megillető juttatásról rendelkeznek. Az indítványozó által felvetett probléma, hogy ki tekinthető örökbefogadottnak, ezáltal árvaellátásra jogosultnak, és az ezzel kapcsolatos érvelés a Csjt. – indítvánnyal nem támadott – örökbefogadási szabályaival áll összefüggésben. Megjegyzi azonban az Alkotmánybíróság, hogy a törvényhozó az örökbefogadási szándékát az örökbefogadási eljárás megindítása esetén figyelembe veszi: főszabály szerint az örökbefogadás a gyámhatóság engedélyező határozata jogerőre emelkedésével lép hatályba, ha azonban az örökbefogadó az eljárás folyamán meghal, az örökbefogadás joghatásai – annak engedélyezése esetében – az örökbefogadó halálával beállnak. [Csjt. 48. § (1) bekezdése és 50. § (1) bekezdése] Ilyen esetben tehát az örökbefogadottat az örökbefogadó gyermekének jogállása illeti meg. Amennyiben pedig a gyermek a vele családi kapcsolatban nem álló személy anyagi támogatását veszti el, hozzátartozói nyugellátásban nem, de – ahogy arra az Abh. utalt – szociális támogatásban részesülhet, a szociális igazgatás rendszerén belül. Ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott rendelkezések és az Alkotmány 70/A. § (3) bekezdése között az indítványozó által felvetett összefüggésben nincs alkotmányjogilag értékelhető kapcsolat. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi. [985/B/1991. AB határozat, ABH 1991, 652, 653–654.; 32/2000. (X. 20.) AB határozat, ABH 2002, 215, 220.; 19/2004. AB határozat, ABH 2004, 312, 343.] Ezért az Alkotmánybíróság ezen indítványi részt is elutasította.

4. Abban az esetben, ha az örökbefogadás nem történt meg, családi kapcsolat hiányában a gyermeknek az Alkotmány 67. § (1) bekezdésében biztosított joga és a szülő jogán alapuló ellátásra vonatkozó rendelkezések között alkotmányjogilag értékelhető összefüggés nem állapítható meg. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság ebben a vonatkozásban is elutasította az indítványt.

5. Az árvaellátásra jogosult „nevelt” gyermekek körébe azt a gyermeket vonta a jogalkotó, aki a szülők egyikével vérségi kapcsolatban áll, amely rendelkezés az indítványozó szerint indokolatlan megkülönböztetést tartalmaz annak a gyermeknek a terhére, akit csak az egyik szülő fogadott örökbe.

Az Alkotmánybíróság kialakult gyakorlata szerint az Alkotmány 70/A. §-ában foglalt rendelkezést a jogegyenlőség általános elvét megfogalmazó alkotmányi követelményként értelmezte. E határozataiban az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy az Alkotmány e rendelkezése az azonos szabályozási körbe vont jogalanyok közötti olyan alkotmányos indok nélkül tett megkülönböztetést tiltja, amelynek következtében egyes jogalanyok hátrányos helyzetbe kerülnek. Kimondta, hogy az alkotmányi tilalom elsősorban az alkotmányos alapjogok tekintetében tett megkülönböztetésekre terjed ki, abban az esetben, ha a megkülönböztetés nem alapvető alkotmányos jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha az az emberi méltósághoz való jogot sérti. Az Alkotmánynak ez az általános jogegyenlőségi követelménye arra vonatkozik, hogy az állam, mint közhatalom a jogok és kötelezettségek elosztása során köteles egyenlőként – egyenlő méltóságú személyként – kezelni a jogalanyokat, a jogalkotás során a jogalkotónak mindegyikük szempontjait azonos körültekintéssel, elfogulatlansággal és méltányossággal kell értékelnie. [pl. 9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281–282.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 203–204.; 30/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 130, 138–140., 39/1999. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1999, 325, 342–344.] A megkülönböztetésnek azonos csoportra nézve kell fennállnia. Az azonos csoporton, adott szabályozási koncepción belüli eltérő szabályozás akkor nem alkotmányellenes, ha az eltérésnek kellő alkotmányos indoka van. [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 77–78.] Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az azonos helyzetben lévők között nem alapjogok tekintetében tett megkülönböztetés csak akkor tekinthető alkotmányellenesnek, ha nincs ésszerű indoka, tehát önkényes. [16/1991. (V. 20.) AB határozat, ABH 1991, 62.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280–282.]

Míthogy az árvaellátásra jogosultság esetében – az Abh.-ban kifejtettekre is figyelemmel – nem alapjogra vonatkozó különbségtételről van szó, az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy a kifogásolt rendelkezés azáltal, hogy a nevelt gyermeket csak meghatározott feltételek fennállása esetén vonja a jogosultsági körbe, azonos csoportba tartozó jogalanyokat érint-e, és a megkülönböztetés önkényes-e.

A Tny. 54. § (1) bekezdése az ellátásra jogosult nevelt gyermek ismérveit egyrészt az elhunyt személy és házastársa oldaláról, másrészt a másik szülővel való kapcsolata alapján határozza meg: így az elhunyt személy haláláig a vele együttélő házastárssal, élettárssal közös háztartásban kell nevelkednie, valamint a másik szülővel vérségi kötelekben kell állnia, mégpedig annak korábbi házasságából, élettársi együttéléséből kell származnia. Ebből következően nem értendő ide a házastárs – közös háztartásban nevel-

kedő – örökbefogadott, vagy nem házasságból, élettársi kapcsolatból született gyermeke.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint e nevelt gyermekek a szabályozás szempontjából homogén csoportot alkotnak, mert azzal a házastárssal, aki őket a közös háztartásba hozta, rokoni (szülő-gyermek) kapcsolatban állnak. E szempontból közömbös, hogy a gyermek házasságból, életközösségből, házasságon kívüli kapcsolatból, reprodukciós eljárásból származik, vagy a szülő egyedülállóként fogadta örökbe, mert az árvaellátás valamennyi nevelt gyermek esetében a kiesett tartás pótlását szolgálja.

Más jogszabály a jogosultságok szempontjából a nevelt gyermekek között nem tesz különbséget, és azonosan kezeli a nevelt gyermeket a vérszerinti és örökbefogadott gyermekkel. A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény 7. § (1) bekezdés a) pontja a családi pótlékra jogosultak között felsorolja a nevelőszülőt és a szülővel együtt élő házastársat, vagyis a vele egy háztartásban nevelt, nem saját gyermek után is megilleti a juttatás; a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 4. § db) pontja közeli hozzátartozónak tekinti egyéb feltételek mellett a vér szerinti, örökbefogadott, illetve nevelt gyermeket, illetőleg a 37/B. § (1) bekezdés c) pontja az aktív korúak ellátására jogosítja azt a személyt, aki – egyéb feltételek fennállása esetén – kiskorú gyermeket nevel. A Csjt. 62. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a házastárs vagy bejegyzett élettárs köteles háztartásában eltartani a vele együtt élő házastársának vagy bejegyzett élettársának olyan tartásra szoruló kiskorú gyermekét (mostohagyermek), akit házastársa vagy bejegyzett élettársa az ő beleegyezésével hozott a közös háztartásba. Ha a házasságban élő személy önállóan fogad örökbe gyermeket, a Csjt. 48. § (1) bekezdése megkívánja a házastárs hozzájárulását, ami ugyan nem eredményez közöttük rokoni kapcsolatot, azonban a Csjt. előző szabálya alapján tartási kötelezettsége keletkezik. E rendelkezések szülői pozíciót biztosítanak a gyermekkel rokoni kapcsolatban nem álló személynek.

Mínderre figyelemmel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Tny. önkényesen, ésszerű indok nélkül tesz különbséget a nevelt gyermekek között kizárólag a szülővel fennálló rokoni kapcsolatukat megalapozó tények szerint, amely az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében megfogalmazott diszkrimináció tilalmát sérti. Ezért a Tny. 54. § (1) bekezdése kifogásolt szövegrészének alkotmányellenességét az Alkotmánybíróság megállapította és megsemmisítette.

Mivel fentiek szerint megállapította a támadott jogszabályi rész alkotmányellenességét, ezért állandó gyakorlatának megfelelően [64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991, 297, 307.; 30/2000. (X. 11.) AB határozat, ABH 2000, 202, 209.] nem vizsgálta azt az indítványi elemet, amely ugyanezen szövegrész megsemmisítését más alkotmányos összefüggésekre alapozva kérte.

A határozat Magyar Közlönyben való közzététele az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 41. §-án alapul.

Budapest, 2010. szeptember 20.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr. Bihari Mihály
alkotmánybíró helyett

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr. Lenkovich Barnabás
alkotmánybíró helyett

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 251/B/2007.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 149. számában

171/2010. (IX. 23.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ív mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 368/2009. (IX. 3.) OVB határozatát megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a határozott kérelmet nem tartalmazó kifogást érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 368/2009. (IX. 3.) OVB határozatával hitelesítette egy országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ívét. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „A Magyar Országgyűlés tűzzön napirendjére és tárgyaljon meg az ifjúsággal kapcsolatos közfeladatokról szóló törvénytervezetet!”.

A 368/2009. (IX. 3.) OVB határozat a Magyar Közlöny 2009. évi 124. számában, 2009. szeptember 3-án jelent meg. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen 2009. szeptember 16-án és szeptember 17-én, határidőn belül nyújtottak be kifogásokat.

2. Az egyik kifogás benyújtója szerint a kérdés egyrészt „nyelvtanilag helytelen”, másrészt „nem egyértelmű”, hogy „pontosan melyik törvénytervezetet kellene az Országgyűlésnek napirendjére tűznie”, ezért az OVB határozatának megemmisítését és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kérte. Az OVB-nek ugyanis emiatt az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 18. § b) pontja, illetőleg 17. §-a alapján meg kellett volna tagadnia az aláírásgyűjtő ív hitelesítését. Az indítványozó úgy vélte, hogy az OVB megsértette a Ve. 29/B. § (2) bekezdésének e) pontjában foglaltakat is, mivel nem tüntette fel a határozat indokolásában a Ve. 117. § (1) bekezdését, amelyre – álláspontja szerint – alapozta döntését. A kifogás benyújtója szerint az OVB-nek egyébként nem is a Ve. 117. § (1) bekezdése alapján kellett volna eljárnia. A kifogás benyújtója megjegyezte továbbá, hogy az OVB határozat indokolása „elírásra került”, mivel az aláírásgyűjtő ív mintapéldánya országos népi kezdeményezésre irányult, a határozat indokolása viszont „népszavazásra feltenni kívánt kezdeményezésre” hivatkozik.

3. A másik kifogás benyújtója indokainak megjelölése nélkül csupán annyit írt, hogy kifogást jelent be az OVB határozata ellen „annak alkotmányosértősége okán”.

4. Az Alkotmánybíróság a kifogásokat az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

II.

1. Az Alkotmány érintett rendelkezései:
„28/B. § (1) Országos népszavazás és népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet.

(...)

28/D. § Országos népi kezdeményezést legalább 50000 választópolgár nyújthat be. Az országos népi kezdeményezés arra irányulhat, hogy az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdést az Országgyűlés tűzze a napirendjére. Az országos népi kezdeményezésben megfogalmazott kérdést az Országgyűlés köteles megtárgyalni.”

2. Az Nsztv. érintett rendelkezései:

„17. § A népi kezdeményezésnek pontosan és egyértelműen tartalmaznia kell a megtárgyalásra javasolt kérdést.”

„18. § Az Országos Választási Bizottság akkor tagadja meg az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

a) a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe,

b) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,

c) az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló törvényben foglalt követelményeknek.”

3. A Ve. érintett rendelkezései:

„117. § (1) Az Országos Választási Bizottság a jogszabályi feltételeknek megfelelő aláírásgyűjtő ívet, illetőleg kérdést a benyújtástól számított harminc napon belül hitelesíti.”

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

„131. § Az országos népi kezdeményezés során a 117–121. § és a 130. § (1) és (3) bekezdésének rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.”

III.

A kifogások részben megalapozottak.

1. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § *h*) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása jogorvoslati eljárás, ezért az Alkotmánybíróság a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság e hatáskörében eljárva is alkotmá-

nyos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el feladatát [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az Alkotmánybíróság a kérdés egyértelműségét vitató kifogással kapcsolatban az alábbiakat állapította meg. Az Nsztv. 17. §-a értelmében a népi kezdeményezésnek pontosan és egyértelműen kell tartalmaznia a megtárgyalásra javasolt kérdést. Az „Országgyűlésnek a kérdés napirendre tűzésére, megvitatására és határidőn belüli döntésre van kötelezettsége, (...) a döntés tartalmát a népi kezdeményezés nem határozza meg. (...) A népi kezdeményezésnek – ellentétben a népszavazással – (...) nem kell konkrét jogalkotási kötelezettséget megfogalmaznia” [42/2002. (X. 11.) AB határozat, ABH 2002, 316, 318.]. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a kezdeményezők által megfogalmazott kérdés nem egyértelmű, a kifogás tehát megalapozott. Az Alkotmány 28/D. §-a értelmében a népi kezdeményezés célja az, hogy a feltett kérdés tárgyalja meg az az Országgyűlés. Az Országgyűlés a tárgyalás nyomán szabadon dönt arról, hogy szükséges-e további lépés megtétele, akár egy országgyűlési határozat, akár egy törvény elfogadása, módosítása, hatályon kívül helyezése. Ezért a népi kezdeményezésben sem fogalmazható meg úgy a kérdés, hogy azt sugallja, egy konkrét törvénytervezet megtárgyaltatása a cél. Ez a megfogalmazás ezért nem egyeztethető össze a népi kezdeményezés alkotmányos jelentésével. Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 368/2009. (IX. 3.) OVB határozatát megsemmisítette és az OVB-t új eljárás lefolytatására kötelezte.

Nem tartotta az egyértelműség követelményébe ütközőnek az Alkotmánybíróság a kifogás benyújtójának a kérdés esetleges nyelvtani hibájára való hivatkozását. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az OVB határozat indokolásában a népszavazásra való utalás az ügy érdemét nem érinti, ezért annak vizsgálatát mellőzte.

3. A Ve. 77. § (2) bekezdés *a*) és *b*) pontja szerint a kifogásnak tartalmaznia kell a jogszabálysértés megjelölését és annak bizonyítékait. A Ve. 77. § (5) bekezdése alapján a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, ha az elkésett, vagy nem tartalmazza a 77. § (2) bekezdés *a*)–*b*) pontjában foglaltakat [85/2008. (VI. 13.) AB végzés, ABH 2008, 1553, 1554.; 13/2009. (II. 13.) ABK 2009. február, 154.]. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a I. 3. pontban ismertetett kifogás nem tekinthető érdemben elbírálhatónak, mivel a törvényben előírt követelményeknek nem felel meg. A kifogás benyújtója kifogásában nem jelölt meg az OVB döntésével kapcsolatban konkrét jog sértést, és nem utalt annak bizonyítékaira. Ezért az Alkotmánybíróság a tartalmi feltételeknek meg nem felelő kifogást az Abtv. 22. § (2) bekezdésében, valamint a Ve. 116. §-ában, és a 77. § (5) bekezdésében foglaltak alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben történt közzétételére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. szeptember 20.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr. Bihari Mihály
alkotmánybíró helyett

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás
alkotmánybíró helyett

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 993/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 149. számában

172/2010. (IX. 23.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 338/2010. (IV. 23.) OVB határozatát – a jelen határozatban kifejtett indokok alapján – helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Magánszemély 2010. március 30-án országos népszavazási kezdeményezés tárgyában aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB) hitelesítés céljából. Az aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepelt: „Egyetért-e Ön azzal, hogy azok a bírók, akiknek jogerős határozata jogtalan fogva tartást eredményezett, bíróként ne dolgozhassanak tovább?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését a 338/2010. (IV. 23.) OVB határozatával megtagadta. Az OVB határozata indokolásában kifejtette, hogy a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdése szerinti egyértelműség követelményének, a kérdés megvalósíthatatlan célra és az Alkotmány módosítására irányul.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján a kezdeményező – a törvényes határidőn belül – kifogást nyújtott be az Alkotmánybírósághoz. A kifogásban a kezdeményező vitatva az OVB álláspontját, hivatkozott arra, hogy a kérdés egyértelmű, nem jár alkotmánymódosítással, és lehet törvényben szabályozni a bírói tisztség betöltésének feltételeit.

II.

1. Az Alkotmány figyelembe vett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.

(2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népe, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

„19. § (2) Az Országgyűlés a népszuverenitásból eredő jogait gyakorolva biztosítja a társadalom alkotmányos rendjét, meghatározza a kormányzás szervezetét, irányát és feltételeit.

(3) E jogkörében az Országgyűlés

- a) megalkotja a Magyar Köztársaság Alkotmányát;
- b) törvényeket alkot;”

„28/B. § (1) Országos népszavazás és népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet.”

„50. § (3) A bírák függetlenek és csak a törvénynek vannak alárendelve. A bírák nem lehetnek tagjai pártoknak és politikai tevékenységet nem folytathatnak.”

2. Az Nsztv. vonatkozó rendelkezései:

„2. § Az aláírásgyűjtő ívek mintapéldányát az aláírásgyűjtés megkezdése előtt – hitelesítés céljából – be kell nyújtani az Országos Választási Bizottsághoz.”

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

- a) a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe,
- b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani,
- c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,
- d) ugyanazon tartalmú kérdésben három éven belül eredményes országos népszavazást tartottak,
- e) az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló törvényben foglalt követelményeknek.”

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

3. A Ve. alkalmazott szabályai:

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(2) Az Országgyűlés népszavazást elrendelő, valamint kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító határozata elleni kifogást a határozat közzétételét követő nyolc napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani. Az Országos Választási Bizottság a kifogás benyújtásáról haladéktalanul tájékoztatja az Országgyűlés elnökét, a népszavazást elrendelő határozat elleni kifogásról a köztársasági elnököt is.

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

2. A jelen alkotmánybírósági vizsgálat tárgyát képező kérdés alapján a választópolgároknak olyan, az Országgyűlés hatáskörébe tartozó törvénymódosításról kellene

állást foglalniuk, amely megváltoztatná a bírói tisztség megszűnésére vonatkozó szabályokat. A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 1997. évi LXVII. törvény ugyanis a népszavazási kérdésben megfogalmazott tisztség-megszűnési jogcímet nem tartalmazza.

Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben rámutat, hogy a kérdéstről tartott eredményes népszavazás következtében a bírák státuszára vonatkozó szabályozás alapvető rendelkezéseit kellene megváltoztatni; konkrétan: egy jogviszony-megszűnési jogcímmel kellene a törvényt kiégszíteni.

A bírák jogállásának szabályozása ugyanakkor nem pusztán törvényalkotási (foglalkoztatási – munkajogi) tárgykör, hanem az Alkotmánynon alapuló önálló hatalmi ágat megtestesítő személyek függetlenségének személyi-szervezeti biztosítója. Az Alkotmánybíróság a bírói függetlenségnek az Alkotmány 50. § (3) bekezdésében foglalt elvével és annak garanciális tartalmával több határozatában foglalkozott. A döntések egyrészt a hatalmi ágak elválasztásának alkotmányos szerkezetében a bírói hatalom helyzetének sajátosságait, a külső hatalmi ágaknak a bírói hatalmat érintő jogköreit, másrészt a bírói függetlenségnek a bírósági szervezeten belüli alkotmányossági kérdéseit érintették.

Az Alkotmánybíróság határozataiban hangsúlyozta, hogy a bírói hatalom, amelyhez a bírói függetlenség kapcsolódik döntően az ítélezésben ölt testet. A bírói függetlenség az ítélezésre vonatkozik; a további státusbeli és szervezeti garanciák is a független ítélezéshez szükségesek. A bírónak mindenkitől – más bírótól is – függetlennek kell lennie, függetlenségét garanciáknak kell biztosítani minden befolyásolás ellen, származzék akár a külső hatalmi jogkör gyakorlásától, akár a bírósági szervezeten belülről. Az Alkotmánybíróság állandó és következetes álláspontja, hogy az Alkotmány 50. §-ának (3) bekezdése alapján a minden külső befolyásolástól független bírói ítékezés feltétel nélküli követelmény, és lényegében abszolút alkotmányos védelem alatt áll. [Így: 53/1991. (X. 31.) AB határozat, ABH 1991, 266, 267.; 38/1993. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1993, 256, 261.; 17/1994. (III. 29.) AB határozat, ABH 1994, 84, 86.; 45/1994. (X. 21.) AB határozat, ABH 1994, 254, 256.; 627/B/1993. AB határozat, ABH 1997, 767, 769.] A jelen ügyben vizsgált népszavazási kérdés nyomán szükségessé váló törvényi szabályozás ezzel az alkotmányi rendelkezéssel kerülne ellentétbe.

3. Mindezek alapján – az Nsztv. 10. § *b)* pontjában foglaltakra figyelemmel – az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az OVB jogszerű döntést hozott, amikor az aláírásgyűjtő íven megfogalmazott kérdés hitelesítését megtagadta. Ezért az Alkotmánybíróság a kifogást elutasította, s ennek megfelelően a Ve. 130. § (3) bekezdésében foglalt jogkörében eljárva a 338/2010. (IV. 23.) OVB határozat – a jelen határozatban kifejtett indokolás alapján – helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való közzétételére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. szeptember 20.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr. Bihari Mihály
alkotmánybíró helyett

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr. Lenkovich Barnabás
alkotmánybíró helyett

Dr. Lévy Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 727/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 149. számában

174/2010. (IX. 30.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 331/2010. (IV. 23.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 331/2010. (IV. 23.) OVB határozatában magánszemélyek által benyújtott országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának hitelesítését megtagadta.

Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényben mondja ki: az Országos Választási Bizottság döntéseit csak nyilvános ülésén hozhatja meg és nem rendelhet el zárt ülést?”

Az OVB határozata indokolásában megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán szereplő kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének.

Az OVB utalt arra, hogy a népszavazásra bocsátott kérdésnek mind a választópolgár, mind a jogalkotó számára egyértelműnek kell lennie. A kérdés félrevezető, mivel az OVB a jelenleg hatályos szabályozás szerint is nyilvános ülésen hozza meg döntéseit, és kizárólag egy speciális esetben, az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló 1990. évi LV. törvény 7. § (2) bekezdése alapján, a képviselőválasztáson jelöltként igazolt személy mentelmi jogának felfüggesztéséről történő döntés során lehet zárt ülést tartani.

Az OVB álláspontja szerint a kérdés azt a téves benyomást kelti a választópolgárban, mintha egyéb esetekben is lehetőség lenne zárt ülés elrendelésére. A választópolgártól nem várható el az OVB eljárására vonatkozó részletes előírások mélyreható ismerete. Az OVB álláspontja szerint a választópolgárok számára nem lenne egyértelmű, hogy pontosan milyen népszavazási kezdeményezést, és eredményes népszavazás esetén milyen tartalmú jogalkotási kötelezettséget támogatnának aláírásukkal, illetve szavazatukkal.

2. Az OVB határozata a Magyar Közlöny 60. számában, 2010. április 23-án jelent meg.

A kezdeményezők a törvényes határidőn belül kifogást nyújtottak be, melyben kérték, hogy az Alkotmánybíróság a 331/2010. (IV. 23.) OVB határozatot semmisítse meg, és az OVB-t utasítsa új eljárásra.

Véleményük szerint a határozat jogszabálysértő, és a kezdeményezést jogszabálysértés hiányában hitelesíteni kellett volna. A kérdés a választópolgárok számára egyértelművé teszi, hogy az OVB ülései minden esetben nyilvánosak. Az esetleges nyilvános ülésen kell a személyhez fűződő és a személyes adatok védelméhez fűződő jogok védelméről gondoskodni. Az OVB törvénysértő gyakorlatot folytat, amikor a mentelmi ügyekben zárt ülést rendel el, úgy vélik, hogy a bűnüldöző hatóság megkeresése, a bűncselekmény minősítése és az érintett képviselőjelölt személye nem minősül személyes adatnak. Álláspontjuk sze-

rint a választópolgárnak joga van tudni, hogy az OVB mely képviselő-jelölt, milyen jellegű mentelmi ügyében hoz döntést.

3. Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB határozata ellen beérkezett kifogás megfelel-e a Ve. 77. § (2) bekezdése a) – c) pontjaiban, illetve a Ve. 130. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, valamint, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.] Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]

Az Alkotmánybíróság a határozattal szemben benyújtott kifogás érveit nem találta megalapozottnak. Az OVB a kifogásolt határozatban az aláírásgyűjtő ív hitelesítését az Nsztv. 10. § c) pontjában foglaltak alapján jogszerűen tagadta meg, ezért az Alkotmánybíróság az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve, az indokok helyességére tekintettel a 331/2010. (IV. 23.) OVB határozatot helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. szeptember 28.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 777/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 152. számában

175/2010. (IX. 30.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 340/2010. (IV. 23.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 340/2010. (IV. 23.) OVB határozatában magánszemély által benyújtott országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának hitelesítését megtagadta.

Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy a népszavazási eljárásban az Országos Választási Bizottság helyett a Legfelsőbb Bíróság járjon el?”

Az OVB határozata indokolásában megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán szereplő kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének.

Az OVB utalt arra, hogy a népszavazásra bocsátott kérdésnek mind a választópolgár, mind a jogalkotó számára egyértelműnek kell lennie.

Az OVB álláspontja szerint a kérdés túlságosan leegyszerűsítve került megfogalmazásra, a kérdésben tartott eredményes népszavazás esetén azonban jelentős mértékben megváltozna az országos népszavazás eljárási és jogorvoslati rendszere. Az esetleges eredményes népszavazás ilyen következményeinek pontos és előre látható ismerete nem várható el a választópolgároktól. Az OVB álláspontja szerint a kérdés megfogalmazása a jogalkotó számára sem teszi egyértelművé, hogy mely módon, milyen határidőkkel, illetve jogorvoslati rendszerben zajlana a továbbiakban az országos népszavazási kezdeményezéssel kapcsolatos eljárás, ezért Nsztv. 10. § c) pontja alapján az aláírásgyűjtő ív hitelesítését megtagadta.

2. Az OVB határozata a Magyar Közlöny 60. számában, 2010. április 23-án jelent meg.

A kezdeményező a törvényes határidőn belül kifogást nyújtott be, melyben kérte, hogy az Alkotmánybíróság a

340/2010. (IV. 23.) OVB határozatot semmisítse meg, és az OVB-t utasítsa új eljárásra.

Véleménye szerint a kérdés egyértelmű, megfelel a népszavazási kezdeményezés követelményeinek, ezért hitelesíteni kellett volna. Az egyértelműséget csak az aláírásgyűjtő ív által szabott területi korlátok közt lehet értelmezni.

3. Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB határozata ellen beérkezett kifogás megfelel-e a Ve. 77. § (2) bekezdése a) – c) pontjaiban, illetve a Ve. 130. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, valamint, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.] Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]

Az Alkotmánybíróság a határozattal szemben benyújtott kifogás érveit nem találta megalapozottnak. Az OVB a kifogásolt határozatban az aláírásgyűjtő ív hitelesítését az Nsztv. 10. § c) pontjában foglaltak alapján jogszerűen tagadta meg, ezért az Alkotmánybíróság az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve, az indokok helyességére tekintettel a 340/2010. (IV. 23.) OVB határozatot helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. szeptember 28.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 729/H/2010.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 152. számában

176/2010. (IX. 30.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogások alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 28/2010. (I. 29.) OVB határozatát – a jelen határozatban foglalt indokok alapján – helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1.1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 28/2010. (I. 29.) számú határozatában (a továbbiakban: OVBh.) a magánszemélyek által országos népszavazási kezdeményezés tárgyában benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta az alábbi kérdésben: „[e]gyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényben rögzítse: »[a] képviselő-testület (közgyűlés) a polgármesternek a testület feloszlása kimondására előterjesztett indítványát köteles megtárgyalni és arról döntést hozni?«”

1.2. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az OVB 28/2010. (I. 29.) OVB határozata ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta az országos népszavazási kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését. Az OVB határozata értelmében a képviselő-testületi ülés napirendjének elfogadása a képviselő-testület hatásköre, amely alkotmányi védelmet élvez. Ebből következik, hogy egy, a kérdésben megtartott eredményes népszavazás az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdésében szabályozott önkormányzati alapjogokat súlyosan sértené és ezáltal burkolt alkotmánymódosítást eredményezne.

2. A kifogást tevők kérik az OVB határozat megsemmisítését és az OVB új eljárásra való utasítását. A kifogást tevők szerint az Alkotmány nem tartalmaz rendelkezést arra az esetre, hogy a polgármester milyen feltételek mellett kezdeményezheti a képviselő-testület feloszlását, így ez a kérdés országos népszavazás tárgya lehet. Ennek a kérdésnek a szabályozása a helyi önkormányzatokról szóló

1990. évi LXV. törvényben történhet. Mindezekre tekintettel az OVB alaptalanul hivatkozott az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 10. § b) pontjára, mivel ez az ok csak abban az esetben alkalmazható, ha a népszavazás az Alkotmány módosítására irányul vagy a kérdés az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésében foglalt tiltott tárgykörbe tartozik.

II.

1. Az Alkotmány felhívott rendelkezése:

„44/A. § (1) A helyi képviselőtestület:

a) önkormányzati ügyekben önállóan szabályoz és igazgat, döntése kizárólag törvényességi okból vizsgálható felül,

b) gyakorolja az önkormányzati tulajdon tekintetében a tulajdonost megillető jogokat, az önkormányzat bevételeivel önállóan gazdálkodik, saját felelősségére vállalkozhat,

c) az önkormányzat törvényben meghatározott feladatainak ellátásához megfelelő saját bevételre jogosult, továbbá e feladatokkal arányban álló állami támogatásban részesül,

d) törvény keretei között megállapítja a helyi adók fajtáit és mértékét,

e) törvény keretei között önállóan alakítja ki a szervezetét és működési rendjét,

f) önkormányzati jelképeket alkothat, helyi kitüntetések és elismerő címeket alapíthat,

g) a helyi közösséget érintő közügyekben kezdeményezéssel fordulhat a döntésre jogosult szervhez,

h) szabadon társulhat más helyi képviselőtestülettel, érdekeinek képviselőtére önkormányzati érdekszövetséget hozhat létre, feladatkörében együttműködhet más országok helyi önkormányzatával, és tagja lehet nemzetközi önkormányzati szervezetnek.”

2. Az Nsztv. érintett rendelkezései:

10. § „Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha (...)

b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani, (...).”

(...)

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

3. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) alkalmazott szabályai:

„77. § (2) A kifogásnak tartalmaznia kell

a) a jogszabálysértés megjelölését,

b) a jogszabálysértés bizonyítékait,

(...)

(5) Ha a kifogás elkésett, vagy nem tartalmazza a (2) bekezdés a)-c) pontjában foglaltakat, a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani. Ha a kifogás áttételére kerül

sor, a kifogás határidőben történt benyújtásának vizsgálatakor azt az időpontot kell figyelembe venni, amikor az első választási bizottsághoz beérkezett.”

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helyben hagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve.-ben és az Nsztv.-ben foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az Alkotmánybíróság előzetesen megvizsgálta, hogy a jelen ügyben előterjesztett kifogás megfelel-e a törvényi feltételeknek. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kifogásolt OVBh. a Magyar Közlöny 2010. évi 11. számában, 2010. január 29-én jelent meg. A kifogást 2010. február 13-án – határidőben és a kifogásra előírt tartalmi követelményeknek [Ve. 77. § (2) bekezdés] megfelelően – terjesztették elő az OVB-nél. Ebből következően a kifogás érdemi elbírálásra alkalmas.

3. Az Alkotmánybíróság gyakorlata során számos határozatban értelmezte az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt, a népszavazásra bocsátandó kérdéssel szemben támasztott egyértelműség követelményét. E határozataiban az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy az egyértelműség követelménye a népszavazáshoz való jog érvényesülésének garanciája. Az egyértelműség követelménye ebben az összefüggésben azt jelenti, hogy a népszavazásra szánt kérdésnek egyértelműen megválaszolhatónak kell lennie. Ahhoz, hogy a választópolgár a népszavazásra feltett kérdésre egyértelműen tudjon válaszolni, az szükséges, hogy

a kérdés világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető legyen, a kérdésre igen-nel vagy nem-mel lehessen felelni (választópolgári egyértelműség). Az eredményes népszavazással hozott döntés az Országgyűlés Alkotmány 19. § (3) bekezdés *b*) pontjában foglalt jogkörének – Alkotmányban szabályozott – korlátozása: az Országgyűlés köteles az eredményes népszavazásból következő döntéseket meghozni. Ezért a kérdés egyértelműségének megállapításakor vizsgálni kell azt is, hogy a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés el tudja-e dönteni, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség, ha igen milyen jogalkotásra köteles (jogalkotói egyértelműség) [51/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 392, 396.; 25/2004. (VII. 7.) AB határozat, ABH 2004, 381, 386.; 24/2006. (VI. 15.) AB határozat, ABH 2006, 358, 360–361.; 84/2008. (VI. 13.) AB határozat, ABH 2008, 695, 703.].

A jelen ügyben az Alkotmánybíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés ellentétes az Nsztv. 13. § (1) bekezdésébe foglalt jogalkotói egyértelműség követelményével, sőt, emellett értelmetlen is. A kérdésből ugyanis nem világos, hogy *ipso iure* kötelező lenne-e a képviselő-testület (közgyűlés) feloszlása kimondására előterjesztett indítvány tárgyalása és az arról való döntéshozatal, vagy a képviselő-testület (közgyűlés) a fenti tárgyú előterjesztés megtárgyalása előtt szavazna-e annak napirendre vételéről, és ha igen, milyen döntést lenne köteles hozni.

A fent kifejtett indokok alapján az Alkotmánybíróság a kifogásolt 28/2010. (I. 29.) OVB határozatot helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. szeptember 28.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr. Paczolay Péter,
az Alkotmánybíróság elnöke helyett

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 340/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 152. számában

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HÁROMTAGÚ TANÁCSÁNAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATA

173/2010. (IX. 30.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány és bírói kezdeményezések alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a települési szilárdhulladék-gazdálkodással összefüggő önkormányzati feladatokról, különösen a települési szilárd hulladékkal kapcsolatos hulladékkezelési közszolgáltatásról szóló 61/2002. (X. 18.) Föv. Kgy. rendelet 32. § (9) bekezdése alkotmányellenes, ezért azt e határozat közzététele napjával megsemmisíti.

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a települési szilárdhulladék-gazdálkodással összefüggő önkormányzati

feladatokról, különösen a települési szilárd hulladékkal kapcsolatos hulladékkezelési közszolgáltatásról szóló 61/2002. (X. 18.) Föv. Kgy. rendelet 32. § (9) bekezdése a Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróságon 2.P.XVIII.21.729/2009/9., illetve 2.P.XVIII.22.209/2009/3. számokon folyamatban levő eljárásokban nem alkalmazható.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az Alkotmánybírósághoz két bírói kezdeményezés, valamint egy utólagos normakontrollra irányuló indítvány érkezett, melyben a települési szilárdhulladék-gazdálko-

dással összefüggő önkormányzati feladatokról, különösen a települési szilárd hulladékkal kapcsolatos hulladékkezelési közszolgáltatásról szóló 61/2002. (X. 18.) Föv. Kgy. rendelet (a továbbiakban: Ör.) 32. § (9) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték az indítványozók.

Az Alkotmánybíróság a tárgyakban összefüggő indítványokat az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

Az egyik indítványozó szerint az Ör. támadott rendelkezése ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével, valamint 57. § (1) és (5) bekezdésével. Álláspontja szerint a támadott rendelkezés a közszolgáltató döntésére bízta, hogy a települési szilárd hulladékkezelési közszolgáltatással kapcsolatos díjhátralékot adók módjára kívánja-e behajtani, vagy a díjhátralék beszedése iránt polgári eljárást kezdeményez-e. Hivatkozott a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hgt.) 26. § (1) bekezdésére is, melynek értelmében a hulladékkezelési közszolgáltatás igénybevételéért az ingatlanulajdonost terhelő díjhátralék és az azzal összefüggésben megállapított késedelmi kamat, valamint a behajtás egyéb költségei adók módjára behajtható köztartozásnak minősülnek. Az indítványozó szerint a Hgt. egyértelműen fogalmaz, nem enged eltérést az adók módjára való behajtás szabálya alól, míg az Ör. 32. § (9) bekezdése választási lehetőséget teremt a közszolgáltató számára, így e rendelkezés magasabb szintű jogszabállyal ellentétes.

Az indítványozó szerint az Ör. támadott rendelkezése „hibás jogértelmezés forrásává vált”, hiszen a közszolgáltató a díjhátralékot valamely díjbeszedőnek engedményezi, utóbbi pedig számtalan polgári pert kezdeményez, amit a bíróságok befogadnak, az eljárást lefolytatják, holott – szerinte a Hgt. rendelkezéseinek megfelelően – a díjhátralék nem perelhető.

Az indítványozó előadja azt is, hogy a települési szilárd hulladékkezelés olyan közszolgáltatás, mely valamely tevékenység elvégzésére irányul, és háromoldalú jogviszonyt jelent, ahol a települési önkormányzat és a közszolgáltató között kötelmi jogviszony jön létre, míg a jogviszony harmadik alanya, az ingatlanulajdonos a hatósági tevékenység alanya, sem az önkormányzattal, sem a közszolgáltatóval szerződést nem köt, így polgári jogviszonyból jogai, kötelezettségei nem keletkeznek, az ingatlanulajdonos felé a közszolgáltató „az önkormányzat kinyújtott karjaként jár el”. Az indítványozó szerint éppen a hatósági jogviszony miatt rendeli adók módjára behajtani a díjhátralékot a Hgt. 26. § (1) bekezdése is, és az eljárásra nem a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényt (a továbbiakban: Pp.), hanem a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényt (a továbbiakban: Ket.) kell alkalmazni.

Az indítványozó bíró a Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróságon 2.P.XVIII.21.729/2009/9., illetve

2.P.XVIII.22.209/2009/3. számokon folyamatban levő ügyei felfüggesztése mellett az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. § (1) bekezdése alapján fordult az Alkotmánybírósághoz.

Az indítványozó bíró szerint az Ör. 32. § (9) bekezdése ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével és 44/A. § (2) bekezdésével, melyet a következőkkel indokol. A Hgt. 21. § (1) bekezdése szerint a települési önkormányzat kötelezően ellátandó közszolgáltatásként az ingatlanulajdonosoknál keletkező települési hulladék kezelésére hulladékkezelési közszolgáltatást szervez, és tart fenn. A hulladékkezelési közszolgáltatásra vonatkozó részletes szabályokat Budapest főváros területén az Ör. tartalmazza, 10. § (3) bekezdése rendelkezik a hulladékkezelési közszolgáltatás kötelező igénybevételéről. A felek közötti jogviszonyt tehát nem polgári jogi szerződés, hanem önkormányzati rendelet – azaz jogalkotói aktus – hozza létre, így nem érvényesül a „megrendelő”, azaz az ingatlanulajdonos szerződési szabadsága; az ingatlan tulajdonjogának a megszerzésével automatikusan a hulladékkezelési közszolgáltatás jogviszonyának alanyává válik. A Hgt. 26. § (1) bekezdése a hulladékkezelési közszolgáltatás díjhátralékát, az ezzel összefüggésben keletkezett késedelmi kamatokat, és költségeket adók módjára behajtható köztartozásnak minősíti, és a behajtást a települési önkormányzat jegyzőjéhez telepíti.

Az indítványozó bíró hivatkozik arra is, hogy az adók módjára történő behajtás egy másik közszolgáltatás, a parkolási díj kapcsán is megjelenik, viszont a parkoláshoz a „szolgáltatás” igénybevétele önkéntes, míg a hulladékkezelési közszolgáltatás esetében törvény alapján kötelező, így – szerinte – „a szolgáltatással kapcsolatos jogviták intézményes keretei is szűkebb körben vonhatók meg”. A Hgt. 26. §-a (3)–(4) bekezdéseiben az adók módjára történő behajthatósághoz igényérvényesítési módot is hozzárendel. A Hgt. 26. §-ához fűzött előterjesztői indokolás is utal arra, hogy a rendelkezés célja a közszolgáltatás zavartalan fenntartása érdekében az igényérvényesítési eljárás idejének lerövidítése. Az indítványozó bíró szerint sem a Hgt., sem a hozzá fűzött indokolás nem tartalmaz utalást a hulladékkezelési közszolgáltatási díj polgári jogi jellegére, és nem teszi lehetővé az adók módjára történő behajtás mellett a díjigény polgári bíróság előtti érvényesítését.

A Hgt. 23. § f) pontja szerint a települési önkormányzat képviselő-testülete rendeletben állapítja meg az ingatlanulajdonost terhelő díjfizetési kötelezettséget, az alkalmazható díj legmagasabb mértékét, megfizetésének rendjét, az esetleges kedvezmények eseteit vagy a szolgáltatás ingyenességét. Az indítványozó bíró szerint sem ez a rendelkezés, sem pedig a Hgt. – miniszteri rendeletalkotásra felhatalmazó – 59. §-a nem teszi lehetővé a képviselő-testületek számára a hulladékkezelési díj igényérvényesítési módjának kiterjesztését, ez az indítványozó bíró szerint egyébként is törvényi szintű szabályozást igényel.

Budapest főváros illetékességi területén a hulladékkezelési közszolgáltatási díj polgári bíróság előtti – „egyéb” – igényérvényesítési lehetőségét az R. támadott rendelkezése teremti meg. Az indítványozó bíró szerint a jogérvényesítési lehetőségek ilyen bővítése több szempontból is problematikus. Az alternatív jogérvényesítés lehetőségét egyrészt alacsonyabb szintű jogszabály nyitja meg kifejezett felhatalmazás nélkül, úgy, hogy egyébként a bírói út kifejezést nem használja, másrészt ez a jogszabály – a Hgt. 39. § (3) bekezdésre utalva – magasabb szintű jogszabály megalkotásáig, mint feltétel bekövetkezéséig kívánja ezt a lehetőséget megteremteni. Az indítványozó bíró szerint ez azt is jelenti, hogy az alacsonyabb szintű jogszabály a törvényi rendelkezést akkor engedi „maradékalanul” érvényesülni, „ha a magasabb fórum az adott kérdéssel kapcsolatban még egyszer megnyilvánul”.

Az indítványozó bíró szerint a Hgt. 26. § (1) bekezdése azzal, hogy a hulladékkezelési közszolgáltatási díjat adók módjára behajtható köztartozásnak minősíti, kizárja az ilyen követelések polgári bíróság előtti érvényesíthetőségét. Álláspontja szerint a „behajtható” kifejezés nem jelent választási lehetőséget az igényérvényesítési módok között, hanem – hasonlóan az azonnal végrehajtható kifejezéshez – a kötelezett választhat az önkéntes jogkövetés és az állami kényszer között.

Az indítványozó bíró szerint gyakori hivatkozási alap a díjhátralék polgári bíróság előtti érvényesítésére az engedményezés; szerinte azonban a követelés jogcíme, jogi természete az engedményezéssel nem változik. A hulladékkezelési közszolgáltatási díj – a közszolgáltatás kötelező igénybevétele miatt – közjogi vonásokkal rendelkező magánjogi követelés, hiszen jogosultja az Ör. 10. § (4) bekezdésében megjelölt gazdasági társaság. Azonban azáltal, hogy a Hgt. értelmében adók módjára behajtható köztartozásnak minősül, az egyébként magánjogi jellegű tartozás közjogi eszközökkel lesz érvényesíthető. Az indítványozó bíró szerint ezen az sem változtat, hogy a hitelezői oldalon változás következik be a követelés engedményezése folytán. Így tehát a bíró érvelése szerint a Hgt. 26. § (1) bekezdése a bírósági igényérvényesítés helyett, kizárólagosan kijelöli a hulladékkezelési közszolgáltatási díj érvényesítési módját, ezt a rendelkezést sérti az Ör. 32. § (9) bekezdése.

Az indítványozó bíró aggályosnak tartja a „két párhuzamos jogérvényesítési forma” egymás melletti szabályozását a jogállamiság szempontjából is. Szerinte a hatalommegosztás elvéből fakadó kérdés az, hogy létezhet-e kétféle díjbehajtási eljárás egy „állami-önkormányzati feladat elvégzéséből fakadó díjkövetelés esetén”. A jogbiztonság szempontjából felvetődik szerinte, hogy eredményez-e az egyik igényérvényesítési mód a másakra kiható perfüggőséget, illetve hogyan alakul a jogerő kérdése, valamint miképpen viszonyul a kétféle igényérvényesítési módhoz a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálata. Indokolása alátámasztásául hivatkozik a bíró gyakorlatban előforduló ellentmondásokra is.

II.

Az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglalt döntését a következő jogszabályi rendelkezésekre alapozta.

1. Az indítványozók által hivatkozott alkotmányi rendelkezések:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

[...]

(5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

2. A Hgt. érintett rendelkezései:

„26. § (1) A hulladékkezelési közszolgáltatás igénybevételéért az ingatlanulajdonost terhelő díjhátralék és az azzal összefüggésben megállapított késedelmi kamat, valamint a behajtás egyéb költségei adók módjára behajtható köztartozásnak minősülnek.”

„39. § (3) A települési önkormányzatokat a hulladékkezelési közszolgáltatás megszervezéséért – figyelemmel a közszolgáltatás színvonalára – a költségvetési törvényben biztosított módon és összegben feladathoz kötött támogatás illeti meg. A támogatás megállapításának részletes szabályait külön jogszabály határozza meg.”

3. Az Ör. támadott rendelkezése:

„32. § (9) Ha a Közzolgáltató nem igényli a díjhátralék (7)-(8) bekezdés szerinti, adók módjára történő behajtást, úgy a díjhátralék beszedése iránt jogosult, a Hgt. 39. § (3) bekezdése szerinti jogszabály megjelenéséig maga vagy megbízottja útján eljárni.”

III.

Az indítványok megalapozottak.

1. Az Alkotmánybíróság elsőként áttekintette az indítványokkal érintett jogi szabályozást.

1.1. A helyi önkormányzatok jogalkotási hatáskörének terjedelmét az Alkotmány, illetőleg a helyi önkormányza-

tokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) határozza meg. Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a képviselő-testület feladatkörében rendeletet alkot, amely nem lehet ellentétes magasabb szintű jogszabállyal. Az Ötv. 16. § (1) bekezdése szerint a képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá a törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására alkothat rendeletet.

Az Ötv. 8. § (1) bekezdése alapján a helyi önkormányzat feladata a helyi közszolgáltatások körében – többek között – a köztisztaság és településtisztaság biztosítása. A településen keletkező szilárd hulladék összegyűjtése, keletkezési helyéről történő elszállítása hatékonyan intézményesített közszolgáltatás keretei között valósítható meg. Az Ötv. 63/A. § e) pontja értelmében a fővárosi önkormányzat gondoskodik a hulladékártalmatlanítás önkormányzati feladatainak ellátásáról; biztosítja a településtisztaságot, gondoskodik a települési kommunális szilárd és folyékony hulladék gyűjtéséről, elhelyezéséről, ártalmatlanításáról és hasznosításáról, kijelöli az elhelyezéshez szükséges lerakóhely területét.

A Hgt. 21. § (1) bekezdése szerint a települési önkormányzat kötelezően ellátandó közszolgáltatásként a települési hulladék kezelésére hulladékkezelési közszolgáltatást szervez, és tart fenn. A Hgt. 20. § (1) bekezdése az ingatlantulajdonos köteleességévé teszi az ingatlanán keletkező települési szilárd hulladék gyűjtését, és a begyűjtésre feljogosított hulladékkezelőnek történő átadását. A Hgt. 23. § f) pontja szerint a települési önkormányzat képviselő-testülete önkormányzati rendeletben határozza meg az ingatlantulajdonost terhelő díjfizetési kötelezettséget, az alkalmazható díj legmagasabb mértékét, megfizetésének rendjét, az esetleges kedvezmények eseteit vagy a szolgáltatás ingyenességét. A Hgt. 26. § (1) bekezdése hulladékkezelési közszolgáltatás igénybevételéért az ingatlantulajdonost terhelő díjhátralékot és az azzal összefüggésben megállapított késedelmi kamatot, valamint a behajtás egyéb költségeit adók módjára behajtható köztartozásnak minősíti. A Hgt. 26. § (2) bekezdése értelmében a díjhátralék keletkezését követő 30 napon belül a közszolgáltató felhívja az ingatlantulajdonos figyelmét a díjfizetési kötelezettségének elmulasztására és felszólítja annak teljesítésére. A felszólítás eredménytelensége esetén a díjhátralék keletkezését követő 90. napot követően a közszolgáltató – a felszólítás megtörténtének igazolása mellett – a díjhátralék adók módjára történő behajtását a települési önkormányzat jegyzőjénél kezdeményezi [Hgt. 26. § (3) bekezdés]. A települési önkormányzat jegyzője – a kezdeményezés kézhezvételétől számított nyolc napon belül – a külön jogszabályban [Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.)] meghatározottak szerint intézkedik a díjhátralék, késedelmi kamat és a felmerült költségek behajtása érdekében, majd a behajtott díjhátralékot, késedelmi kamatot, valamint a közszolgáltatónak az ezzel kapcsolatban felmerült és behajtott költségeit nyolc napon belül átutalja a közszolgáltatónak [Hgt. 26. § (4) bekezdés].

1.2. A fent ismertetett rendelkezések alapján alkotta meg az önkormányzat képviselő-testülete az Ör.-t, melynek 10. § (1) bekezdése értelmében a hulladékkezelési közszolgáltatás Budapest főváros közigazgatási területére terjed ki, az ott keletkező valamennyi ingatlan tulajdonosánál, tulajdonosi közösségénél (például: lakásszövetkezet, társasház), birtokosánál vagy használójánál (a továbbiakban együtt: ingatlantulajdonos) települési szilárd hulladékra a hulladék Fővárosi Önkormányzat által szervezett begyűjtésére [Ör. 10. § (2) bekezdés]. Az Ör. 10. § (3) bekezdése szerint az ingatlantulajdonos az Ör.-ben meghatározottak szerint jogosult és köteles igénybe venni a hulladékkezelési közszolgáltatást. Az Ör. 14. § (1) bekezdése értelmében az ingatlantulajdonos köteles a Fővárosi Önkormányzat által szervezett közszolgáltatás igénybevétele: az ingatlanán keletkező települési szilárd hulladék e rendeletben előírtak szerinti gyűjtésére, a Közszolgáltatónak történő átadására, valamint a közszolgáltatási díj megfizetésére.

Az Ör. 32. § (7) bekezdése megismétli a Hgt. 26. § (1) bekezdésében foglaltakat: a hulladékkezelési közszolgáltatás igénybevételéért az ingatlantulajdonost terhelő díjhátralék és az azzal összefüggésben megállapított késedelmi kamat, valamint a behajtás egyéb költségei adók módjára behajtható köztartozás. Az Ör. 32. § (8) bekezdése részletesen szabályozza a behajtás módját, míg az Ör. 32. § támadott (9) bekezdése a következőket tartalmazza: ha a Közszolgáltató nem igényli a díjhátralék Ör. 32. § (7)–(8) bekezdés szerinti, adók módjára történő behajtást, úgy a díjhátralék beszedése iránt jogosult – a Hgt. 39. § (3) bekezdése szerinti jogszabály megjelenéséig – maga vagy megbízottja útján eljárni.

2. Az indítványozók azt kifogásolták, hogy az Ör. 32. § (9) bekezdése olyan igényérvényesítésre teremt lehetőséget, amelynek nincsen törvényi alapja, oly módon, hogy további feltételhez, a Hgt. 39. § (3) bekezdése szerinti jogszabály megjelenéséhez köti az adók módjára való behajtást. Az Alkotmánybíróság az adott ügyben tehát azt vizsgálta, hogy az Ör. támadott rendelkezése ellentétes-e a Hgt. 26. § (1) bekezdésében foglaltakkal, és ezáltal az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésével.

2.1. A Hgt. 23. §-a szerint a települési önkormányzat képviselő-testülete önkormányzati rendeletben állapítja meg:

a) a helyi közszolgáltatás tartalmát, a közszolgáltatással ellátott terület határait;

b) közszolgáltató megnevezését, illetőleg annak a működési területnek a határait, amelyen belül a közszolgáltató a közszolgáltatást rendszeresen köteles ellátni;

c) a közszolgáltatás ellátásának rendjét és módját, a közszolgáltató és az ingatlantulajdonos ezzel összefüggő jogait és kötelezettségeit – beleértve az egyes ingatlanfajtákra vonatkozó speciális szabályokat –, a szolgáltatásra vonatkozó szerződés egyes tartalmi elemeit;

d) a közszolgáltatás keretében kötött szerződés létrejöttének módját, valamint a közszolgáltatás igénybevételének – jogszabályban nem rendezett – módját és feltételeit;

e) a közszolgáltatással összefüggő – jogszabályban nem rendezett – települési önkormányzati feladat- és hatáskört;

f) az ingatlanulajdonost terhelő díjfizetési kötelezettséget, az alkalmazható díj legmagasabb mértékét, megfizetésének rendjét, az esetleges kedvezmények eseteit vagy a szolgáltatás ingyenességét;

g) a közszolgáltatással összefüggő személyes adatok (közszolgáltatást igénybe vevő neve, lakcíme, születési helye és ideje, anyja neve) kezelésére vonatkozó rendelkezéseket;

h) a gazdálkodó szervezet számára – a 20. § (4) bekezdésében meghatározott kivétellel – a gazdasági tevékenységével összefüggésben keletkezett, nem elkülönítetten gyűjtött és a 13. § alapján nem hasznosított vagy ártalmatlanított hulladéka tekintetében a közszolgáltatás kötelező igénybevételét a 21. § (2) bekezdésében foglaltakra figyelemmel.

2.2. Az Alkotmánybíróság a 105/B/2001. AB határozatában – a Hgt. egyes rendelkezéseinek vizsgálata során – utalt arra, hogy „a jogalkotó hatáskörébe tartozik annak mérlegelése és meghatározása, hogy az állami kötelezettségekből – ideértve egyes köztisztviselési és a településtisztviselési feladatot is – milyen jogalkotási és környezetvédelmi teendők adódnak, és a feladatok elvégzéséről milyen szervek útján gondoskodik. Természetesen a jogalkotó a környezet állapotának romlását nem engedheti meg, hanem kötelessége az emberi egészség, a természeti és az épített környezet védelme és megőrzése. E körbe tartozik a települési hulladék okozta szennyezés minimalizálása, a keletkező hulladék szervezett elszállítása, környezetkímélő ártalmatlanítása. A településen keletkező szilárd és folyékony hulladék összegyűjtése, keletkezési helyéről történő elszállítása, valamint az ártalmatlanítására irányuló tevékenység csak célratorőn megszervezett, intézményszerűített közszolgáltatás keretei között valósítható meg. (...) Az intézményszerűített gondoskodás az egyetlen hathatós biztosítéka a hulladéktermelők önkényétől független önkormányzati feladatellátás eredményes teljesítésének, a súlyos környezeti és közegészségügyi veszélyek kiküszöbölésének”. (ABH, 2003, 1348, 1351.) A Hgt.-hez fűzött indoklás szerint akkor sem állhat le a közszolgáltatás működtetése, amennyiben az ingatlanulajdonos díjfizetési kötelezettségének nem tesz eleget, azonban díjfizetés nélkül a közszolgáltatást működtető személy költségei nincsenek biztosítva. Ezen egyensúly megteremtése érdekében teszi lehetővé a törvény az esedékességkor meg nem fizetett díj adók módjára való behajtását.

A helyi önkormányzat jogalkotási hatásköre a hulladékkezelési közszolgáltatás terén nem korlátlan, kereteit a Hgt. határozza meg. A Hgt. nem ad a képviselő-testületnek általános felhatalmazást rendeletalkotásra, hanem 23. §-ában konkrétan meghatározza azokat a szabályozási tárgyakat, melyekben a képviselő-testület – a törvény fel-

hatalmazása alapján, annak végrehajtására – rendeletet alkothat. Ennek megfelelően a képviselő-testületnek nincsen lehetősége a Hgt. 26. § (1) bekezdésben rögzített adók módjára történő behajtáshoz képest más igényérvényesítési módok szabályozására.

Ez a szabályozás az Alkotmánybíróság a 949/B/2000. AB határozata szerint alkotmányosan aggálytalan: „[a] köztisztviselés folyamatos biztosítása, a közegészségügy védelme érdekében e szervezetek segítése az ingatlanulajdonosokat terhelő elmaradt díjhátralékok hosszadalmasabb bírósági úton történő végrehajtása helyett az adók módjára történő behajtással ésszerű indokokon alapul.” (ABH 2008, 1789, 1796.)

A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a képviselő-testület az Ör. 32. § (9) bekezdése megalkotásával túllépte a törvényben meghatározott rendeletalkotási hatáskörét, mert a Hgt. 26. § (1) bekezdésével ellentétes, így az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését is sértő szabályozást alkotott. Ezért az alkotmányellenes rendelkezést az Alkotmánybíróság megsemmisítette.

2.3. Az Alkotmánybíróság megjegyzi: a Hgt. 39. § (3) bekezdése szerint a települési önkormányzatokat a hulladékkezelési közszolgáltatás megszervezéséért – figyelemmel a közszolgáltatás színvonalára – a költségvetési törvényben biztosított módon és összegben feladathoz kötött támogatás illeti meg. A támogatás megállapításának részletes szabályait külön jogszabály határozza meg.

A Hgt. 59. § (1) bekezdés m)-n) pontjaiban felhatalmazza a Kormányt, hogy rendeletben szabályozza a közszolgáltatás ellátásáért a települési önkormányzatot megillető támogatás megállapításának szabályait illetve a fedezetre vonatkozó részletes feltételeket. Az Alkotmánybíróság a 35/2004. (X. 6.) AB határozatában megállapította, hogy mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenes helyzet keletkezett azáltal, hogy a Kormány a Hgt. 59. § (1) bekezdés n) pontjában kapott rendeletalkotásra vonatkozó felhatalmazásnak nem tett eleget. Ez a mulasztás azóta is változatlanul fennáll, azonban ez nincs alkotmányjogi összefüggésben a hulladékkezelési díjak behajtásának jogi szabályozásával, így a jogszabály megalkotásához, mint feltételhez a díjak behajtásának szabálya nem köthető.

3. Az Abtv. 38. § (1) bekezdése szerint a bíró – az eljárás felfüggesztése mellett – az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezi, ha az előtte folyamatban levő ügy elbírálása során olyan jogszabályt vagy az állami irányítás egyéb jogi eszközét kellene alkalmaznia, amelynek alkotmányellenességét észleli. Az indítványozó bíró a megjelölt ügyekben nem kérte alkalmazási tilalom kimondását, azonban – az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatának megfelelően – a bíró által az Abtv. 38. §-a alapján kezdeményezett ügyekben az Alkotmánybíróság konkrét normakontrollt gyakorol; nem pusztán a megtámadott norma alkotmányosságáról és megsemmisítéséről kell döntenie, hanem az alkotmánybírósági eljárás tárgya annak elbírálása is, hogy a vitatott szabály a bíróság előtt folyó eljárás-

ban alkalmazható-e vagy sem. [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91.]

Az Abtv. 42. §-a alapján a megsemmisített rendelkezés az Alkotmánybíróság határozatának közzététele napján veszti hatályát. Az Abtv. 43. § (4) bekezdése lehetőséget ad arra, hogy az Alkotmánybíróság kimondja az alkotmányellenes szabály konkrét ügyben való alkalmazhatóságának tilalmát, ha a jogbiztonság, vagy az eljárást kezdeményező különösen fontos érdeke azt indokolja. Ezért az alkotmányellenes rendelkezés megsemmisítésével egyidejűleg az Alkotmánybíróság úgy rendelkezett, hogy az alkotmányellenesnek ítélt szabályozás a Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróságon folyamatban levő 2.P.XVIII.21.729/2009/9., illetve 2.P.XVIII.22.209/2009/3. számú ügyekben nem alkalmazható.

A közszolgáltató a megsemmisítést követően kizárólag a Hgt. 26. § (2)-(3) bekezdésében [valamint a jelen ügyben az Ör. 32. § (8) bekezdésében] rögzített eljárás szerint – az elévülési időn belül – kezdeményezheti a díjhátralék adók módjára behajtását az önkormányzat jegyzőjénél, erre elegendő idő áll rendelkezésére.

4. Az egyik indítványozó az R. 32. § (9) bekezdésének az 57. § (1) és (5) bekezdésébe ütközését is állította. Mivel azonban az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezés alkotmányellenességét a fentiek alapján az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésével összefüggésben megállapította, e rendelkezésnek az indítványban felhívott további okokból

és más alkotmányi rendelkezésekkel fennálló ellentétét állandó gyakorlata szerint már nem vizsgálta. [44/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 203, 205.; 4/1996. (II. 23.) AB határozat, ABH 1996, 37, 44.; 61/1997. (XI. 19.) AB határozat, ABH 1997, 361, 364.; 16/2000. (V. 24.) AB határozat, ABH 2000, 425, 429.]

A megsemmisítés következtében – polgári bírósági út hiányában – a díjhátralék érvényesítése körében indított polgári peres eljárásokat meg kell szüntetni. Ez nem zárja ki, hogy a közszolgáltató a hulladékkezelési díjhátralékot (késedelmi kamatot, egyéb költségeket) az elévülési időn belül – adók módjára behajtható köztartozásként – érvényesítse. A díjigények ilyen érvényesítése során az érdekelt számára az Art. szerinti jogorvoslati lehetőségek természetesen igénybe vehetők.

A határozat Magyar Közlönyben való közzététele az Abtv. 41. §-án alapul.

Budapest, 2010. szeptember 28.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1284/B/2009.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 152. számában

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT VÉGZÉSEI

166/2010. (IX. 15.) AB végzés

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 334/2010. (IV. 23.) OVB határozata ellen benyújtott kifogást érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás ér-

kezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 334/2010. (IV. 23.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

A kifogástevő 2010. március 30-án országos népszavazás kezdeményezésére irányulóan aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be, amelyen az alábbi kérdés szerepelt: „Egyetért-e Ön azzal, hogy az Alkotmánybíróságnak a hozzá érkező beadványokról 30 napon belül, soron kívüli eljárásban 15 napon belül kötelező legyen határozatot hozni?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az OVBh. indokolása megállapította, hogy a kezdeményezés az Alkotmánybíróság Alkotmányban meghatározott alapvető feladatát, rendeltetését kívánja megváltoztatni. Ezért a kérdésben tartott eredményes népszavazás a jogalkotóra olyan törvényalkotási kötelezettséget róna, melynek keretében az Alkotmány módosítása válna szükségessé. Továbbá az OVBh. indokolása szerint kezdeményezés – az abban foglalt határidők miatt – lehetetlenre irányul.

A hitelesítési eljárás kezdeményezője – törvényes határidőn belül – kifogást nyújtott be az OVBh. ellen, amelyben nem indokolta meg, hogy miért tartja az OVB döntését jogszabálysértőnek, nem jelölt meg azzal kapcsolatban konkrét jogsértést sem.

A Ve. 77. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pontja szerint az OVB határozata ellen előterjesztett kifogásnak tartalmaznia kell a jogszabálysértés megjelölését és annak bizonyítékait. A Ve. 77. § (5) bekezdése alapján a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, ha az elkésett, vagy nem tartalmazza a 77. § (2) bekezdés *a)*-*b)* pontjában foglaltakat. [85/2008. (VI. 13.) AB végzés, ABH 2008, 1553, 1554.; 13/2009. (II. 13.) AB végzés, ABH 2009, 1307–1308.] Mivel a kifogás nem tartalmaz indokolást és a jogszabálysértés megjelölését, ezért az nem bírálható el érdemben.

Az Alkotmánybíróság a tartalmi feltételeknek meg nem felelő kifogást az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 22. § (2) bekezdése, valamint a Ve. 116. §-ában és 77. § (5) bekezdésében foglaltak alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította. A kifogás érdemi vizsgálat nélküli visszautasítása következtében az OVBh. változatlanul hatályban marad.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. szeptember 14.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 724/H/2010.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 146. számában

167/2010. (IX. 15.) AB végzés

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népi kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 343/2010. (IV. 23.) OVB határozata ellen benyújtott kifogást érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 343/2010. (IV. 23.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

A kifogástevő 2010. március 30-án országos népi kezdeményezése irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be, amelyen az alábbi kérdés szerepelt: „Egyetért-e Ön azzal, hogy Sólyom László 2005-ben történt köztársasági elnökké választása nem az Alkotmányban meghatározott titkos szavazással történt, ezért minden, a 2005–2010. közti elnöki megbízatása alatt elnöki jogkörben hozott intézkedése semmis?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az OVBh. indokolása megállapította, hogy a kérdés megfogalmazása nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény 17. §-ában foglalt követelménynek, mely szerint a népi kezdeményezésnek pontosan és egyértelműen tartalmaznia kell a megtárgyalásra javasolt kérdést. Az OVB álláspontja szerint a kezdeményezés konkrét törvényalkotási feladatokat határoz meg a jogalkotó számára, mely azonban ellentétes a népi kezdeményezésnek az Alkotmányban meghatározott azon szerepével, mely szerint az Országgyűlésnek a kezdeményezést naprendjére kell tűzni és meg kell tárgyalnia azt.

A hitelesítési eljárás kezdeményezője – törvényes határidőn belül – kifogást nyújtott be az OVBh. ellen, amelyben nem indokolta meg, hogy miért tartja az OVB döntését jogszabálysértőnek, nem jelölt meg azzal kapcsolatban konkrét jogsértést sem.

A Ve. 77. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pontja szerint az OVB határozata ellen előterjesztett kifogásnak tartalmaznia kell a jogszabálysértés megjelölését és annak bizonyítékait. A Ve. 77. § (5) bekezdése alapján a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, ha az elkésett, vagy nem tartalmazza a 77. § (2) bekezdés *a)-b)* pontjában foglaltakat. [85/2008. (VI. 13.) AB végzés, ABH 2008, 1553, 1554.; 13/2009. (II. 13.) AB végzés, ABH 2009, 1307–1308.] Mivel a kifogás nem tartalmaz indokolást és a jogszabálysértés megjelölését, ezért az nem bírálható el érdemben.

Az Alkotmánybíróság a tartalmi feltételeknek meg nem felelő kifogást az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 22. § (2) bekezdése, valamint a Ve. 116. §-ában és 77. § (5) bekezdésében foglaltak alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította. A kifogás érdemi vizsgálat nélküli visszautasítása következtében az OVBh. változatlanul hatályban marad.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. szeptember 14.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 732/H/2010.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 146. számában

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK HATÁROZATAI

940/B/2004. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 117–118. §-ai alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 117–118. §-aival összefüggő mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 117–118. §-ai alkot-

mányellenességének megállapítása és megsemmisítése, valamint e rendelkezésekkel összefüggő mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítása iránt fordult az Alkotmánybírósághoz.

A támadott rendelkezések a törvény VII. Fejezetében „A bizonyítás” címszó alatt a büntetőeljárás alatt álló személy, a terhelt vallomására, kihallgatására vonatkozó általános, az eljárás minden szakaszában érvényesülő szabályokat tartalmazzák. Az indítványozó álláspontja szerint e szabályok sértik az Alkotmány 57. § (1) bekezdésének a bíróság előtti egyenlőségre vonatkozó szabályát, valamint az Alkotmány 57. § (2) bekezdését, ami szerint senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.

Az indítványozó álláspontja szerint alkotmányellenes helyzetet okoz az, hogy míg a Be. 79–94. §-aiban szabályozott tanúvallomás keretében a jogalkotó rendelkezik a tanú megjelenésével felmerült költségek megállapításáról és megtérítéséről [Be. 79. § (3) bekezdés], addig ilyen rendelkezést a Be. 117–118. §-a nem tartalmaz. Az indítványozó gyakorlati problémája, hogy a jövedelemmel nem rendelkező terheltek aránytalanul nehezen – vagy egyáltalán nem – tudnak eleget tenni a hatóságok részéről történő idézésnek.

II.

Az indítvánnyal érintett jogszabályi rendelkezések:

1. Az Alkotmány rendelkezései:

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(2) A Magyar Köztársaságban senki sem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.”

2. A Be. rendelkezései:

„79. § (1) Tanúként az hallgatható ki, akinek bizonyítandó tényről tudomása lehet.

(...)

(3) A tanú kérelmére a megjelenésével felmerült költséget a külön jogszabályban meghatározott mértékben az eljáró bíróság, ügyész vagy nyomozó hatóság megállapítja, és megtéríti. Erre a tanút az idézésben, valamint a kihallgatásának befejezésekor figyelmeztetni kell.”

„117. § (1) A terhelt kihallgatása előtt meg kell állapítani a személyazonosságát, ennek érdekében meg kell kérdezni a terhelt nevét, születési nevét, korábbi nevét, születési idejét és helyét, anyja nevét, lakóhelyének és tartózkodási helyének lakcímét, a személyazonosító okmánya számát és az állampolgárságát. Ezekre a kérdésekre a terhelt akkor is köteles válaszolni, ha egyébként a vallomástételt megtagadja.

(2) A terheltet a kihallgatásának megkezdésekor figyelmeztetni kell arra, hogy nem köteles vallomást tenni, a vallomás tételét, illetőleg az egyes kérdésekre történő választ adást a kihallgatás folyamán bármikor megtagadhatja, de bármikor dönthet úgy, hogy vallomást tesz, akkor is, ha korábban a vallomástételt megtagadta. Figyelmeztetni kell arra is, hogy amit mond, illetőleg rendelkezésre bocsát, bizonyítékként felhasználható. A figyelmeztetést, valamint a terheltnek a figyelmeztetésre adott válaszát szó szerint kell jegyzőkönyvbe venni. A figyelmeztetés és a figyelmeztetésre adott válasz szó szerinti jegyzőkönyvezésének elmaradása esetén a terhelt vallomása bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe.

(3) A terhelt kihallgatása a foglalkozására, munkahelyére, iskolai végzettségére, családi, kereseti és vagyoni körülményeire, továbbá a korábbi büntetésére és az eljárás tárgyától függően a katonai rendfokozatára és a kiténtetéseire vonatkozó kérdésekkel kezdődik. Ezt követi a terhelt részletes kihallgatása.

(4) Ha a terhelt a vallomás tételét megtagadja, figyelmeztetni kell arra, hogy ez az eljárás folytatását nem akadályozza. Ha a terhelt vallomást tesz, figyelmeztetni kell, hogy a vallomásában mást bűncselekmény elkövetésével

hamisan nem vádolhat. Arra a bűncselekményre nézve, amelyre a terhelt a vallomás tételét megtagadta, a terhelttől további kérdések nem intézhetők, és a terhelt a többi terhelttel, illetőleg a tanúkkal nem szembesíthető, kivéve, ha előtte úgy dönt, hogy vallomást tesz. A vallomás tételének megtagadása nem érinti a terhelt kérdezési, észrevételezési és indítványtételi jogát.

(5) Ha a terhelt vallomást kíván tenni, a vallomástétel lehetőségét biztosítani kell.

118. § (1) A terheltnek módot kell adni arra, hogy a vallomását összefüggően előadhassa, ezt követően kérdések intézhetők hozzá. Ha a terhelt vallomása a korábbi vallomásától eltér, ennek okát tisztázni kell.

(2) A terhelt beismerése esetén – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – meg kell szerezni az egyéb bizonyítékokat is.

(3) A terhelteket egyenként kell kihallgatni. A terhelt a vallomását saját kezűleg vagy más módon leírhatja, ezt az iratokhoz kell csatolni.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében elismert bíróság előtti egyenlőség a személyek általános jogegyenlőségének a bírósági eljárásra való vonatkoztatása (18/B/1994. AB határozat, ABH 1998, 570, 572.). Az Alkotmány 57. § (1) bekezdése az egyenlőséget jogérvényesítési szempontból deklarálja, tehát valójában eljárásjogi garancia arra, hogy jogainak érvényesítése tekintetében a bíróság (törvény) előtt mindenki egyenlő eséllyel rendelkezik [191/B/1996. AB határozat, ABH 1997, 629, 631.].

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az Alkotmány 57. § (1) bekezdése nincs alkotmányosan értékelhető összefüggésben a terhelt vallomástételére vonatkozó általános szabályokkal, még akkor sem, ha a vizsgálatba bevonja a Be. 79. § (3) bekezdését is. A terhelt megjelenésével kapcsolatos költségek elszámolása a bünyügyi költség viselésére vonatkozó szabályok szerint történik, amelyeket a Be. 74. §-a, valamint 338–339. §-a tartalmaz.

Ugyancsak nincs alkotmányosan értékelhető összefüggés a Be. 117–118. §-ai és az Alkotmány 57. §-ának (2) bekezdésében megfogalmazott ártatlanság védelme között.

Az Alkotmánybíróság az ártatlanság védelmét a jogállam egyik alapelveként, az alkotmányos büntetőjog olyan alapintézményének tekinti, amelyet nem lehet más alkotmányos jog miatt korlátozni, de fogalmilag sem lehetséges nem teljesen érvényesíteni [11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 77, 83.]. Az Alkotmánybíróság több határozata értelmezte az ártatlanság védelmének alapjogát az állam büntető hatalmával összefüggésben [pl.: 26/1999. (IX. 8.) AB határozat, ABH 1999, 265, 271.; 41/2003.

(VII. 2.) AB határozat, ABH 2003, 430, 436.], valamint a büntetőeljárás folyamatához kapcsolódó jogkövetkezmények tekintetében [pl.: 3/1998. (II. 11.) AB határozat, ABH, 1998, 61, 67.; 26/B/1998. AB határozat, ABH 1999, 647, 649–650.; 719/B/1998. AB határozat, ABH 2000, 769, 772–774.; 1037/B/2001. AB határozat, ABH 2003, 1675, 1681–1682.; 428/B/1998. AB határozat, ABH 2004, 1236, 1238–1240.; 685/B/1999. AB határozat, ABH 2004, 1363, 1375–1376.]. Az ártatlanság vélelméből a bűnös-ként kezelés tilalma következik, mindaddig, amíg a bíróság jogerősen bűnösséget megállapító ítéletet nem hoz [26/1999. (IX. 8.) AB határozat, ABH 1999, 265, 271.].

A terhelt kihallgatására vonatkozó szabályok sem önmagukban, sem pedig a terhelt idézésével felmerülő költségek előlegezésének hiányával összefüggésben nem értelmezhetők az Alkotmány 57. § (2) bekezdése alapján.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Be. 117–118. § alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

2. Az Alkotmánybíróság a Be. 117–118. §-ával összefüggésben alkotmányellenes mulasztást sem állapított meg. Az indítványban támadott rendelkezések a terhelt eljárási helyzetének, jogainak és kötelezettségeinek csupán egy mozzanatát szabályozzák. Az Alkotmány 57. § (1) bekezdéséből és (2) bekezdéséből sem következik olyan jogalkotói kötelezettség, hogy e szabályok között a terhelt megjelenésével összefüggő költségek előlegezéséről vagy megtérítéséről rendelkeznek.

Ezért az Alkotmánybíróság a Be. 117–118. §-ával összefüggő, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt is elutasította.

Budapest, 2010. szeptember 27.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

169/B/2005. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz, továbbá jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 43. § (3) és (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 43. § (3) bekezdése alkotmányellenességének az Alkotmány 2. § (1) bekezdése alapján történő megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

3. Az Alkotmánybíróság a Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.21.928/2004/2. számú végzése ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

4. Az Alkotmánybíróság az indítványt egyebekben visszautasítja.

I.

Az indítványozók – magánszemély és képviselője – az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 43. § (3) és (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt fordultak az Alkotmánybírósághoz.

1. Az indítvány alapja az, hogy a Legfelsőbb Bíróság a polgári ügyben hozott jogerős határozat ellen benyújtott felülvizsgálati kérelmet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 273. § (1) bekezdése szerinti előkészítő eljárásban, a Pp. 270. §-ában foglalt feltételek hiánya miatt elutasította – 4 nappal azt megelőzően, hogy az Alkotmánybíróság a hivatkozott szabályokat a 42/2004. (XI. 9.) AB határozatban (ABH 2004, 551.) megsemmisítette.

Az indítványozó az Alkotmány 2. §-a, 8. § (1) és (2) bekezdése, 50. § (1) bekezdése, 57. § (5) bekezdése, valamint a 64. §-a „értelmében” „panasszal” fordult az Alkotmánybírósághoz a másodfokú bíróság „törvénysértő” ítélete, valamint a Legfelsőbb Bíróság végzése ellen. Sérelmezte, hogy a felülvizsgálati kérelem elutasítása csupán a jogegységi határozatra hivatkozás hiányán alapult, és a Legfelsőbb Bíróság nem vizsgálta azokat az anyagi jogi és eljárási szabálysértéseket, amelyek az első fokú bíróság döntését megváltoztató másodfokú bíróság eljárását és határozatát jellemezték. Az Alkotmánybíróságtól kérte az ügy megvizsgálását, valamint az eljáró bíróságok utasítását új eljárás lefolytatására és törvényes jogainak megfelelő új határozat hozatalára.

Mivel a 1166/D/2004. számon lajstromozott panasz tartalma egyértelműen bírósági határozatok felülvizsgálatára irányult, az indítványozót az Alkotmánybíróság főtítkára tájékoztatta a hatáskör hiányáról, és megküldte számára a 42/2004. (XI. 9.) AB határozatot.

2. Ezt követően az indítványozó képviselője – önállóan és ügyfele képviseletében is – az Abtv. 1. § b), d) és e) pontjára, valamint a korábban beterjesztett „alkotmánybírósági panaszra” hivatkozva támadta az Abtv. 43. § (3) és (4) bekezdését. Álláspontja szerint e rendelkezések „nincsenek összhangban” az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével (jogállamiság, jogbiztonság), a 8. § (1) és (2) bekezdésével, a bíróságoknak az 50. § (1) bekezdésben meghatározott feladataival, a jogegyenlőséget és a bíróság előtti jogérvényesítéshez való jogot biztosító 57. § (1) bekezdésével, a jogorvoslathoz való jogról szóló 57. § (5) bekezdésével, valamint a diszkrimináció tilalmát rögzítő, illetve az esélyegyenlőség kiküszöböléséről rendelkező 70/A. § (1) és (3) bekezdésével, továbbá a Pp. és a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) „alapelveivel, amelyek a jogállamiságot valamint jogorvoslathoz való jogot és a törvényességet hivatottak biztosítani a Magyar Köztársaságban”.

Az indítványozó kérte, az Alkotmánybíróság – a támadott rendelkezések alkotmányellenességének megállapításával és megsemmisítésével egyidejűleg – „hívja fel az Országgyűlést annak megfontolására, hogy az Alkotmánybíróságról szóló törvényben szabályozza újra a polgári peres ügyekben is a már jogerős határozattal lezárt felülvizsgálati eljárás előzetes elbírálása során hozott elutasító határozattal szembeni »rendkívüli« jogorvoslati, ill. jogorvoslati jogot és a felülvizsgálati kérelem ilyen esetben történő ismételt előterjeszhetőségének szabályait a perújítás elvi szabályaihoz hasonló rendelkezésekkel”, tekintettel a 42/2004. (XI. 9.) AB határozatra.

Kérte továbbá, hogy az Alkotmánybíróság megfelelő határozat meghozatalával – a jogorvoslati jog utólagos megadásával vagy a 42/2004. (XI. 9.) AB határozat módosításával – biztosítsa a konkrét ügyben a Pp. 270. §-a egyes rendelkezései alkotmányellenességének megállapításából eredő hátrány teljes vagy részleges reparációját.

II.

Az indítvánnyal érintett jogszabályi rendelkezések.

1. Az Alkotmány rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„8. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sértetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteltetben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.

(2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja

meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.”

„50. § (1) A Magyar Köztársaság bíróságai védik és biztosítják az alkotmányos rendet, a természetes személyek, a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek jogait és törvényes érdekeit, büntetik a bűncselekmények elkövetőit.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellette emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(...)

(5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(...)

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

2. Az Abtv. rendelkezései:

„43. § (1) Azt a jogszabályt vagy az állami irányítás egyéb jogi eszközét, amelyet az Alkotmánybíróság a határozatában megsemmisít, az erről szóló határozatnak a hivatalos lapban való közzététele napjától nem lehet alkalmazni.

(2) A jogszabálynak vagy az állami irányítás egyéb jogi eszközének megsemmisítése, – (3) bekezdésben foglalt eset kivételével – nem érinti a határozat közzététele előtt létrejött jogviszonyokat, s a belőlük származó jogokat és kötelezettségeket.

(3) Az Alkotmánybíróság elrendeli az alkotmányellenes jogszabály vagy állami irányítás egyéb jogi eszköze alapján jogerős határozattal lezárt büntetőeljárás felülvizsgálatát, ha az elítélt még nem mentesült a hátrányos következmények alól, és az eljárásban alkalmazott rendelkezések semmisségéből a büntetés, illetőleg intézkedés csökkentése vagy mellőzése, illetőleg a felelősség alóli mentesülés vagy annak korlátozása következne.

(4) Az Alkotmánybíróság a 42. § (1) bekezdésében, valamint a 43. § (1)–(2) bekezdésében meghatározott időponttól eltérően is meghatározhatja az alkotmányellenes jogszabály hatályon kívül helyezését vagy konkrét esetben történő alkalmazhatóságát, ha ezt a jogbiztonság, vagy az eljárást kezdeményező különösen fontos érdeke indokolja.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy a Legfelsőbb Bíróság sérelmezett végzése kézhezvételétől számított 60 napon belül megküldött „alkotmánybírósi panasz” érdemben befolyásolja-e az Abtv. rendelkezései alkotmányellenességének elbírálását. Megállapította, hogy a beadvány alkotmányjogi panaszként való elbírálásra alkalmatlan.

Az Abtv. 48. § (1) bekezdése alapján az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogséremlme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogi panasz keretében kizárólag jogszabályokat, éspedig azokat vizsgálhatja, amelyeknek a jogerős határozatban történő alkalmazása során az indítványozó vélt jogséremlme bekövetkezett.

Mivel az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is megállapította, hogy a panasz kizárólag a konkrét bírósági határozatok érdemét sérelmezte, azt a törvényi feltételek hiánya miatt – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január 3., a továbbiakban: Ügyrend) 29. § e) pontja alapján – visszautasította.

2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 43. §-a rendelkezéseinek alkotmányosságát több határozatában vizsgálta. Erre tekintettel állást kellett foglalni abban a kérdésben, hogy az indítvány nem ítélt dolog vizsgálatára irányul-e.

Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az indítványban felvetett kérdés akkor *res iudicata*, ha az újabb indítványt ugyanazon jogszabályi rendelkezésre vonatkozóan azonos okból vagy összefüggésben terjesztik elő. Az érdemi döntéssel elbírált ügyben hozott határozat ugyanis az Alkotmánybíróságot is köti. (1620/B/1991. AB végzés, ABH 1991, 972, 973.) Az Ügyrend 31. § c) pontja értelmében ítélt dolog, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a §-ára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmányos sértés megállapítását.

Az Alkotmánybíróság a 10/1992. (II. 25.) AB határozatban (ABH 1992, 72., továbbiakban: Abh.) az Abtv. 43. §-a, ezen belül a (3) és (4) bekezdése alkotmányosságát az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, azaz a jogállamiság és ezen belül a jogbiztonság szempontjából vizsgálta, és úgy ítélte meg, hogy az Abtv. szabályozása összhangban van a jogbiztonság követelményeivel (ABH 1992, 72, 74.). Megállapította, a jogalkotó éppen a jogbiztonságra volt te-

kintettel, amikor azt tette főszabállyá, hogy az alkotmányellenes jogszabályok az ezt megállapító határozat közzététele napján vesztek hatályukat, és a korábban létrejött jogviszonyok érintetlenül maradnak. Ugyanakkor kiemelte, hogy „[l]ehetősége van az Alkotmánybíróságnak *ex tunc* hatályon kívül helyezésre is, ugyanúgy, mint az alkotmányellenesség következményeinek alkalmazására az egyes jogviszonyokra. Az Alkotmánybíróság a törvény szerint szintén a jogbiztonság érdekében élhet ezekkel a jogosítványaival, illetve az indítványozó különösen fontos érdekére lehet tekintettel – az utóbbira nyilván alkotmányjogi panasz esetében.” (ABH 1992, 72, 75.)

Az indítvány az Abtv. 43. § (3) bekezdésének az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével való ellentétét nem indokolta más alkotmányos összefüggésben, mint azt az Abh. elemezte. A támadott rendelkezés alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló ezen indítványi rész tehát ítélt dolognak minősül, ezért az Alkotmánybíróság e tekintetben az eljárást az Ügyrend 31. § c) pontja alapján megszüntette.

3. Az indítvány az Abtv. 43. § (4) bekezdésével összefüggésben a normavilágosság sérelmét állítja a „meghatározhatja” kifejezés tekintetében, mivel a rendelkezés az Alkotmánybíróságot úgy hatalmazza fel az *ex tunc* hatályú megsemmisítésre, illetve az alkotmányellenesség konkrét ügyeket érintő hatályának megállapítására, hogy még példálódzó jelleggel sem tartalmazza a „jogbiztonság”, illetve „a különösen fontos érdek” szükséges mértékét, illetve az „eljárás rendjét”.

Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a jogbiztonság megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon [26/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 135, 142.]. Nem állapítható meg a jogállamiság és annak részét képező jogbiztonság sérelme pusztán amiatt, hogy az adott normaszöveg a jogalkalmazás során értelmezésre szorul: a jogbiztonság elvéből nem következik a jogalkotónak olyan kötelezettsége, hogy minden fogalmat minden jogszabályban külön meghatározzon [71/2002. (XII. 27.) AB határozat, ABH 2002, 417.]. A normavilágosság sérelme miatt az alkotmányellenesség akkor állapítható meg, ha a szabályozás a jogalkalmazó – a jelen ügyben az Alkotmánybíróság – számára értelmezhetetlen, vagy eltérő értelmezésre ad módot, és ennek következtében a norma hatását tekintve kiszámíthatatlan, előre nem látható helyzetet teremt a címzettek számára, illetőleg a normaszöveg túl általános megfogalmazása miatt teret enged a szubjektív, önkényes jogalkalmazásnak. [Pl.: 1160/B/1992. AB határozat, ABH 1993, 607, 608.; 10/2003. (IV. 3.) AB határozat, ABH 2003, 130, 135–136.; 1063/B/1996. AB határozat, ABH 2005, 722, 725–726.; 381/B/1998. AB határozat, ABH 2005, 766, 769.]

Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban világos magyarázatát adta, hogy a lezárt jogviszonyokba való beavatkozást a törvény csak akkor írja elő, ha azt más, a jogbiztonsággal konkuráló és annál erősebb jogállami elv megköveteli. Így

az alkotmányos büntetőjog alapelveivel összhangban teszi az Abtv. 43. § (3) bekezdése kötelezővé a jogerősen lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát az elítélt javára. Ez elvileg a jogbiztonság ellen hat. Az ellentmondást az Abtv. úgy oldja fel, hogy a 43. §-nak ez a rendelkezése csak arra az esetre vonatkozik, ha a büntetés hátrányos következményei még fennállnak. (ABH 1992, 72, 75.)

Miután az Alkotmánybíróság gyakorlatában meghatározta a jogállamiságból következő jogbiztonság követelményeit [9/1992. AB határozat, ABH 1992, 59, 65–66.], az alkotmányellenesség Abtv.-ben szabályozott jogkövetkezményeinek alkalmazása során azokat maga is következetesen érvényesítette. Több határozatában kifejtette, hogy a jogbiztonság követelményeinek érvényesítésétől az Alkotmánybíróság a saját működése körében sem tekinthet el. Az Alkotmánybíróságnak minden alkotmányellenességet megállapító határozatában külön-külön kell mérlegelnie azt, hogy a jogbiztonság alkotmányos érdeke az alkotmányellenesség következményeinek levonása tekintetében milyen döntést kíván. A jogszabály alkotmányellenességének következményeit minden esetben úgy kell rendezni, hogy az jogbiztonsághoz vezessen. [Abh., ABH 1992, 72, 74–75.; 66/1997. (XII. 29.) AB határozat ABH 1997, 397, 407–408.; 33/2002. (VII. 4.) AB határozat, ABH 2002, 173, 187.]

Az indítványozó érdekének „különösen fontos”-ként minősítése az egyedi ügyek körültekintő mérlegelését igényli, a mérlegelés szempontjainak általános törvényi meghatározására sem lehetőség, sem szükség nincs. Az alkotmányellenes jogszabály *ex tunc* hatályú megsemmisítését, illetve a konkrét ügyben történő alkalmazásának tilalmát, avagy az erre irányuló kérelem elutasítását az Alkotmánybíróság – mivel rendelkezése az Abtv. 43. § (1) bekezdésében meghatározott főszabálytól eltér – minden esetben külön mérlegeli és indokolja [pl.: legutóbbi ügyekben: 2/2009. (I. 23.) AB határozat, ABH 2009, 51, 59–60.; 23/2009. (III. 6.) AB határozat, ABH 2009, 174, 193–194.; 44/2009 (IV. 8.) AB határozat, ABH 2009, 311, 322–323.; 116/2009. (XI. 20.) AB határozat, ABH 2009, 1253, 1257–1258.].

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Abtv. 43. § (4) bekezdése nem sérti a normavilágosság követelményeit, ezért az indítványt e tekintetben elutasította.

4. Az indítvány szerint az Abtv. 43. § (4) bekezdése sérti az „állampolgári jogegyenlőséget”, valamint a polgári peres, illetve felülvizsgálati eljárás területén a jogérvényesítés lehetőségét [Alkotmány 57. § (1) bekezdés], mivel – eltekintve a büntető ügyekre vonatkozó rendelkezéssel – az Abtv. nem rendeli el kötelezően a felülvizsgálatot. Ugyanezen okok miatt sérül a jogorvoslathoz való jog [Alkotmány 57. § (5) bekezdés], valamint a diszkrimináció tilalma [70/A. § (1) bekezdés].

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében elismert törvény előtti egyenlőség a személyek általános jogegyenlőségének a bírósági eljárásra való vonatkoztatása (18/B/1994. AB határozat, ABH 1998, 570, 572.). Az Alkotmány 57. § (1) bekezdése a törvény

előtti egyenlőséget jogérvényesítési szempontból deklarálja, tehát valójában eljárásjogi garancia arra, hogy jogainak érvényesítése tekintetében a bíróság (törvény) előtt mindenki egyenlő eséllyel rendelkezik [191/B/1996. AB határozat, ABH 1997, 629, 631.]. Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglalt diszkriminációs tilalom szempontjából is releváns, hogy törvényalkotó az Abtv. 43. § (3) és (4) bekezdésében nem személyek, hanem egyrészt a büntető jogszabályok, másrészt pedig minden más jogszabály alkotmányellenességének következményei között tett különbséget. Ennek indokát az Alkotmánybíróság az Abh.-ban ki is fejtette (ABH 1992, 72, 75.).

Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében elismert jogorvoslati joghoz való jog – mint alapvető jog – csak a rendes jogorvoslatra vonatkozik, a rendkívüli jogorvoslat a rendes jogorvoslaton túlmutató többlet lehetőség, amely nem hozható összefüggésbe az Alkotmány 57. § (5) bekezdésével. [Összegzés: 42/2004. (XI. 9.) AB határozat, ABH 2004, 551, 571–572.]

Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt jogorvoslatként definiálta [57/1991. AB határozat, ABH 1991, 272, 281–282.]. A 23/1998. (VI. 9.) AB határozatban megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz rendkívüli jogorvoslatkénti szabályozása az Alkotmány 57. §-ának (5) bekezdéséből kényszerítően ugyan nem következik; ám ha a törvényhozó az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán a jogerősen befejezett ügyekben bekövetkezett jogsérelemre e rendkívüli jogorvoslat lehetőségét megnyitotta, alkotmányos kötelessége olyan eljárásjogi szabályok megalkotása, amelyek alkalmazásával a jogsérelem valóságosan orvosolhatóvá válik. (ABH 1998, 182, 188.)

A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Abtv. 43. § (3) és (4) bekezdése nincs az indítvány keretei között értékelhető, alkotmányos összefüggésben az Alkotmány 57. § (1) bekezdésével, az 57. § (5) bekezdésével, valamint a 70/A. §-ának (1) bekezdésével sem.

Ugyancsak nem állapítható meg alkotmányosan értékelhető összefüggés az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogainak tiszteletben tartására és védelmére vonatkozó állami kötelezettséggel [Alkotmány 8. § (1) bekezdés], az alapvető jogok törvényi szabályozásának előírásával és lényegük korlátozásának tilalmával [Alkotmány 8. § (2) bekezdés], a bíróságok feladatait meghatározó szabállyal [Alkotmány 50. § (1) bekezdés], továbbá a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel segítő állami feladattal [Alkotmány 70/A. § (3) bekezdés].

Fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Abtv. 43. § (3) és (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt az Alkotmány a 8. § (1) és (2) bekezdése, az 50. § (1) bekezdése, az 57. § (1) és (5) bekezdése, valamint a 70/A. § (1) és (3) bekezdése tekintetében is elutasította.

5. Az Alkotmánybíróság az indítvány egyéb részeit visszautasította.

Azon indítványi kérelemmel kapcsolatban, hogy az Alkotmánybíróság módosítsa a 42/2004. (XI. 9.) AB határozatot, és ily módon a konkrét ügyben nyissa meg a jogorvoslat lehetőségét, az Alkotmánybíróság hatáskörének hiányát állapította meg. Az Alkotmánybíróság ugyanis nem jogosult saját határozatának módosítására. Erről már az Abh.-ban kifejtette az álláspontját. Az Abtv. 27. §-a értelmében az Alkotmánybíróság határozata ellen fellebbezésnek nincs helye, és az Alkotmánybíróság határozata mindenkire kötelező. Amennyiben az Alkotmánybíróság álláspontja valamely jogi kérdésben változik, azt másik eljárásban hozott új határozatban fejezi ki. Ettől független kérdés, hogy bizonyos hibák (elírás stb.) esetén az Alkotmánybíróságnak lehetősége van határozata kijavítására (ABH 1992, 72, 75–76.). Mivel az indítványi kérelem nem kijavításra, hanem a konkrét ügyben való alkalmazás kiterjesztésére, illetve az *ex nunc* hatály módosítására irányul, az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében visszautasította. [Az indítvánnyal érintett konkrét helyzetet érintő döntés még: 1105/D/2004. AB határozat, ABH 2005, 1316, 1325.; 702/D/2004. AB határozat, ABH 2007, 1681, 1706–1707.]

Az indítvány azon részével kapcsolatban, hogy az Alkotmánybíróság törvényalkotás megfontolására hívja fel az Országgyűlést, az Alkotmánybíróság szintén a hatáskörének hiányát állapította meg. Az Abtv. 1. § *e*) pontja és 49. §-a alapján az Alkotmánybíróság a jogalkotót csak mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítása esetén kötelezi jogszabály-alkotásra. Ennek megállapítására alkalmas indítványi rész azonban nincs. Egyébként pedig a jogalkotó az alkotmányjogi panasz alapján alkotmányellenessé nyilvánított jogszabály konkrét esetben történő alkalmazhatóságának visszamenőleges kizárására irányuló eljárás megteremtéséről szóló 1999. évi XLV. törvény megalkotásával már megszüntette a 23/1998. (VI. 9.) AB határozatban megállapított alkotmányellenes mulasztást (ABH 1998, 182.).

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt e kérdésekben az Ügyrend 29. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2010. szeptember 13.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

878/B/2005. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény 16. §-ával összefüggő mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a földgázellátásról szóló 2003. évi XLII. törvény 44. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó a földgázellátásról szóló 2003. évi XLII. törvény (a továbbiakban: régi Get.) 44. §-a alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése, valamint „a szabálytalan vételezés” esetére a közüzemi szolgáltató feljelentési kötelezettsége előírásának hiánya miatt mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítása iránt fordult az Alkotmánybírósághoz.

Álláspontja szerint ellentétes az Alkotmány 55. § (1) bekezdésében biztosított személyi biztonsághoz való joggal, hogy a régi Get. nem biztosította a szabálytalan vételezéssel közveszélyt okozó személy büntetőjogi felelősségre vonását, a szabálytalan gázvételezést a közüzemi szerződés megszegéseként szankcionálta csak, és nem szabályozta a közüzemi szolgáltatók feljelentési kötelezettségét az elkövető megbüntetése érdekében. Az Alkotmány 57. § (1) és (2) bekezdésének sérelmét látta abban, hogy a gázszolgáltató a szabálytalan gázvételezés miatt a szerződő partnere ellen lépett fel kártérítési igénnyel, így a szerződő felet azonosította a szabálytalan vételezéssel megvalósult lopás bűncselekményének elkövetőjével.

2. Az Alkotmánybíróság – az akkor folyamatban volt büntetőjogi kodifikációra tekintettel – kérte az igazságügy-miniszter véleményét.

3. Az indítvány benyújtása után a régi Get.-et a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény (a továbbiakban: új Get.) 158. § *a*) pontja 2009. július 1. napjával hatályon kívül helyezte.

II.

Az indítvánnyal érintett jogszabályi rendelkezések:

1. Az Alkotmány rendelkezései:

„55. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra, senkit sem lehet szabadságától másként, mint a törvényben meghatározott okokból és a törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az elle ne emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(2) A Magyar Köztársaságban senki sem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.”

2. A régi Get.-nek az indítvány benyújtásakor hatályos rendelkezései:

„43. § (2) A közüzemi fogyasztó szerződésszegésének minősül, ha

a) a szerződésben meghatározott gázteljesítményt túllépi,
b) a műszaki-biztonsági követelményeknek nem megfelelő csatlakozóvezeték, fogyasztói berendezést használ,
c) a szolgáltatott gázt a gázmérő működésének bármilyen módon való befolyásolásával, vagy egyéb szabálytalan módon vételezi,

d) a fogyasztó a közüzemi szolgáltató külön jogszabályban meghatározott módon megküldött értesítései és a részére a külön jogszabályban meghatározott időpont-egyeztetési jog biztosítása ellenére nem teszi lehetővé, hogy a közüzemi szolgáltató jogszabályban foglalt kötelezettségeinek teljesítése érdekében az elosztói engedélyes vagy annak megbízottja a fogyasztásmérő berendezés leolvasása, hitelesítése, cseréje céljából, valamint általános műszaki jellegű, illetve a közüzemi fogyasztó személyében beállt változás miatt szükséges ellenőrzés érdekében a fogyasztási helyhez tartozó mérőhelyen munkát végezzen,

e) a gázszolgáltatás díját késedelmesen, nem a szerződésben meghatározott időben fizeti meg,

f) a gázszolgáltatás díját nem fizeti,

g) a vételezett gázt a szerződésben meghatározott fogyasztási helyen kívüli területre vezeti át,

h) a közüzemi szolgáltató hozzájárulása nélkül a vételezett gázt más részére továbbadja,

i) a gázmérő nélküli fogyasztás feltételeit megszegi,

j) a fogyasztáskorlátozási – illetve megszakítható fogyasztó esetében a megszakítási – rendelkezéseknek nem tesz eleget,

k) a nyomás alatti gázellátórendszert megbontja,

l) a gázmérőt szándékosan vagy gondatlanul megrongálja, a gázmérőn, a gázmérő ki- és belépő pontján, a kerülővezeték elzáróján a zárópecsétet (plombát) eltávolítja, illetőleg ezek sérülését, hiányát a gázszolgáltatónak nem jelenti be.

(3) A szerződés nélküli vételezés is szabálytalan vételezésnek minősül.”

„44. § (1) A közüzemi szerződés megszegése és a szerződés nélküli vételezés következményei:

a) díjvisszatérítés, illetve pótdíjfizetés,

b) kötbér,

c) kártérítés,

d) késedelmi kamat,

e) fogyasztást szabályozó készülék felszerelése,

f) a gázszolgáltatás felfüggesztése,

g) kikapcsolás a gázszolgáltatásból.

(2) Az (1) bekezdésben említett következmények a 45–46. §-okban meghatározott esetekben együttesen is alkalmazhatók.

(3) A pótdíj mértékét és számításának alapját külön jogszabály állapítja meg.

(4) A kötbér a szerződésszegéssel érintett szolgáltatás díja után jár. A kötbér mértékét a szerződésben kell meghatározni.

(5) A díjvisszatérítés, a pótdíj és a kötbér megfizetése nem mentesít az okozott kár megtérítése alól.

(6) A szerződésszegés megszüntetését követő két munkanapon belül a szolgáltatást folytatni kell.

(7) A szabálytalanul vételező a földgázért a külön jogszabályban megállapított pótdíjat köteles fizetni.

(8) Az elosztói, szállítói engedélyes a közüzemi szolgáltatóval történt egyeztetés alapján a szabálytalanul vételezőt a gázszolgáltatásból kikapcsolhatja.”

III.

Az indítvány nem megalapozott, illetve elbírálásra alkalmatlan.

1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az utólagos normakontrollra vonatkozó indítványi rész törvényi feltételei hiányoznak.

Az indítványozó az Alkotmány 57. § (1) és (2) bekezdés sérelmét nem a támadott jogszabályi rendelkezéssel, hanem az indítványban névvel megjelölt gázszolgáltató azon magatartásával összefüggésben állította, hogy az a szerződő partnere ellen lépett fel kártérítési igénnyel, és így a szerződő felet azonosította a szabálytalan gázvételezéssel megvalósult bűncselekmény elkövetőjével.

Az Alkotmánybíróságnak az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdése, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. §-ában meghatározott hatásköre csak jogszabály vagy az állami irányítás egyéb jogi eszköze alkotmányellenességének vizsgálatára terjed ki. Ezért az Alkotmánybíróság ezen indítványi rész vizsgálatát – hatásköre hiányára tekintettel – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § b) pontja alapján visszautasította.

2. Az Abtv. 20. §-a szerint az Alkotmánybíróság az arra jogosult indítványa alapján jár el – és főszabályként – csak a hatályban lévő jogszabály alkotmányosságát vizsgálja. Ez alól kivétel lehet, ha az eljárás az Abtv. 38. §-a alapján bírói kezdeményezés, vagy a 48. §-a alapján alkotmányjogi panasz tárgyában folyik. [10/1992. (II. 25.) AB határozat, ABH 1992, 72, 76.; 335/B/1990. AB határozat, ABH 1990, 261, 262.] Ugyancsak sor kerül a hatályon kívül helyezett rendelkezések érdemi vizsgálatára akkor is, ha az indítványozó által támadott jogszabály az új jogszabályban is változatlan tartalommal jelenik meg. Amennyiben az időközben hatályát veszített jogszabály helyébe lépő új jogszabály – azonos jogi környezetben – szintén tartalmazza a vitatott normát, az Alkotmánybíróság az eljárást az új rendelkezés tekintetében folytatja le. (137/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 456, 457.; 157/B/2003. AB határozat, ABH 2008, 1921, 1922.)

2.1. A régi Get. és az új Get. szabályainak összevetése alapján megállapítható, hogy a támadott rendelkezés ilyen formában már nem található meg. A két szabályozás fogalmi rendszere és szereplői számos ponton különböznek, így pl. nincs „közüzemi gázszolgáltató”, és nincs „közüzemi szerződés”. Az új Get.-ben az egykori közüzemi szolgáltatóval szerződők a „felhasználó”, a „lakossági fogyasztó”, a „fogyatékkal élő fogyasztó”, illetve a „védendő fogyasztó” kategóriájába tartoznak. A külön jelzett fogyasztók a felhasználók egy-egy sajátos körét képezik, akikre külön szabályok a meghatározóak. (3. § 17., 22., 47. és 68. pont)

Az új Get. – a régi Get. 44. §-ához hasonló módon – rendelkezik a földgázelosztó (a földgázt elosztóvezetéken a felhasználóhoz továbbító – 3. § 24. pont) részéről a felhasználóval szemben alkalmazható intézkedésekről. Így a törvény 16. §-a szerint:

A földgázelosztó a felhasználó bekapcsolását, a földgázelosztási szolgáltatás megkezdését, vagy a földgázelosztási szolgáltatás folytatását megtagadhatja, ha:

a) a felhasználó a csatlakozóvezetékét, a felhasználói berendezést az életre, a testi épségre, az egészségre vagy a vagyonbiztonságra veszélyes módon használja,

b) a felhasználó a nyomás alatti szállító- és elosztóvezetékét vagy a csatlakozóvezetékét megbontja, továbbá, amennyiben a felhasználó vagy a megbízásából eljáró, gázszerelőnek nem minősülő személy a fogyasztói vezetékét megbontja,

c) a felhasználó a csatlakozási vagy kapacitáslekötési szerződésben megállapított lényeges kötelezettségének a földgázelosztó vagy a földgázkereskedő írásbeli felszólítása ellenére nem tett eleget, különösen, ha

ca) a nyomásszabályozó vagy a gázmérő működését befolyásolja,

cb) a nyomásszabályozó vagy a gázmérő ellenőrzését, illetve a mérő leolvasását a földgázelosztó vagy megbízottja részére nem teszi lehetővé,

cc) a szerződésben meghatározott felhasználási helyen kívüli területre vezet át földgázt,

cd) a gázmérő nélküli fogyasztás – üzletszabályzatban meghatározott – feltételeit megszegte,

ce) a fogyasztáskorlátozási – illetve megszakítható felhasználó esetén a megszakítási – rendelkezéseknek nem tett eleget,

d) a felhasználót ellátó földgázkereskedő a földgázelosztónál – a külön jogszabályban meghatározott esetekben, az üzletszabályzatban meghatározott módon – kezdeményezi a földgázelosztás szüneteltetését,

e) a felhasználó a gázmérőt szándékosan vagy gondatlanul megrongálja, a gázmérőn, a gázmérő ki- és belépő pontján, a kerülővezeték elzáróján, vagy a csatlakozóvezeték egyéb pontjain elhelyezett zárópecsétet (plombát) eltávolítja, illetőleg ezek sérülését, hiányát a földgázelosztónak vagy a kereskedőnek nem jelenti be,

f) ha a rendszerhasználó nem rendelkezik érvényes szerződéssel.

A földgázelosztó a felhasználási helyre való bejutás érdekében az illetékes jegyzőhöz fordulhat, amennyiben a felhasználó megtagadja:

a) a gázmérő leolvasását, ellenőrzését,

b) szerződésszegés vagy szabálytalan vételezés esetén a földgázelosztási szolgáltatásból történő kikapcsolást,

c) a felhasználói berendezés ellenőrzését.

A régi Get. 44. §-ának és az új Get. 16. §-ának összevetése alapján megállapítható, hogy az alkotmányossági vizsgálatot az utóbbi tekintetében el kell elvégezni.

2.2. Az indítvány a felhasználóval szemben alkalmazható eszközöket meghatározó rendelkezés tekintetében utólagos normakontrollra és mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányult. Az indítványt tartalmilag elemezve megállapítható, hogy valójában csak az utóbbi vizsgálható, mivel az indítványozó szerint a feljelentési kötelezettség előírásának hiánya vezet az Alkotmány 55. §. (1) bekezdésében biztosított személyi biztonságához való alapjog sérelméhez. Így tehát az Alkotmánybíróság érdemben azt vizsgálta, hogy megvalósult-e az új Get. 16. §-ával összefüggő alkotmányértő mulasztás.

3. Az Abtv. 49. §-ában meghatározott mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség akkor állapítható meg, ha a jogalkotó a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő. Az Alkotmánybíróság nemcsak akkor állapít meg alkotmányellenes mulasztást, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen jogszabály nincs, hanem akkor is, ha az adott kérdésben van ugyan szabályozás, de alapvető jogok érvényesüléséhez szükséges garanciák hiányoznak, illetve, ha a hiányos szabályozás alapvető jogok érvényesítését veszélyezteti. A mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításához két feltételnek kell együttesen megvalósulnia: a jogalkotó mulasztásának és az ennek folytán előidézett alkotmányellenes helyzetnek. [62/2006. (XI. 23.) AB határozat, ABH 2006, 697, 704.]

Az Alkotmánybíróság megállapította: a törvényalkotó nem követett el mulasztást, az Alkotmány 55. § (1) bekezdéséből nem vezethető le feljelentési kötelezettség előírása. Ezen túlmenően nem a Get. szabályozási körébe tartozik annak meghatározása, hogy bűncselekmény észlelése esetén ki és milyen esetben köteles a büntető feljelentés megtételére. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 171. §-a rendelkezik arról, hogy bűncselekmény miatt bárki tehet feljelentést, a feljelentés csak akkor kötelező, ha annak elmulasztása bűncselekmény. Ez utóbbit a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényben határozza meg a jogalkotó. Ugyanakkor a hatóság tagja és a hivatalos személy, továbbá, ha külön törvény előírja, a köztestület köteles a hatáskörében tudomására jutott bűncselekményt – ha az elkövető ismert, annak megjelölésével – feljelenteni.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az új Get. 16. §-ával összefüggő mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasította.

Budapest, 2010. szeptember 27.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
alkotmánybíró   előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

964/B/2005. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 333. § 1. pont első fordulata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 333. § 1. pont első fordulata alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt fordult az Alkotmánybírósághoz. Álláspontja szerint azzal, hogy a jogalkotó a vagyoni elleni bűncselekmények tekintetében a dolog fogalmi körét csak a villamos- és gazdaságilag hasznosítható más energiára terjeszti ki, és nem biztosítja más közszolgáltatás (például a víz- és szennyvízelvezetés) büntetőjogi védelmét a lopás (Btk. 316. §) ellen, „diszkriminál, hiszen a közszolgáltatásokat nem egyenrangúan kezeli”. Így a Btk. 331. § 1. pontjának első fordulata sérti az Alkotmány 9. § (2) bekezdésében biztosított gazdasági verseny szabadságát, és csorbul a vállalkozáshoz való jog is.

2. Az Alkotmánybíróság – az akkor folyamatban volt büntetőjogi kodifikációra tekintettel – kikérte az igazságügy-miniszter véleményét.

II.

Az indítvánnyal érintett jogszabályi rendelkezések:

1. Az Alkotmány rendelkezése:

„9. § (2) A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.”

2. A Btk. rendelkezése:

„333. § E fejezet alkalmazásában

1. dolog: a villamos- és a gazdaságilag hasznosítható más energia is, úgyszintén a vagyoni jogosultságot megtestesítő olyan okirat, dematerializált értékpapír is, amely a benne tanúsított vagyoni érték vagy jogosultság feletti rendelkezést önmagában – illetve a dematerializált formában kibocsátott értékpapír esetében az értékpapírszámla jogosultjának – biztosítja.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság azokból a korábbi határozataiból indult ki, amelyekben a hiányzó, vagy hiányosnak vélt büntető anyagi jogi szabályozás tekintetében fejtette ki az álláspontját. Az Alkotmánybíróság több határozatban fogalmazta meg, hogy a bűncselekmény nyilvánítnál széles körben érvényesül a törvényhozó szabadsága. A határozatok elvi mondandóját a 41/2007. (VI. 20.) AB határozat összegezte (ABH 2007, 551, 558–561.), aminek a jelen ügyben releváns megállapításai a következők:

Az Alkotmánybíróság – az egyébként nem büntetőjogi tárgyú – 21/1996. (V. 17.) AB határozatban az erkölcsi alapú magatartásokkal összefüggésben rögzítette, hogy a bűncselekmények megállapítása törvényhozói kompetencia, és így a demokratikus többségi vélemény érvényesülésének tere; kivételes esetekben azonban itt is érvényesülhet az alkotmánybírósági kontroll (ABH 1996, 74, 82.). Ezt megerősítette a 20/1999. (VI. 25.) AB határozat: „Valamely magatartás bűncselekménnyé nyilvánítása [csakúgy, mint szabálysértéssé nyilvánítása (987/B/1990/3. AB határozat, ABH 1991, 527, 530.)], ezzel kapcsolatban társadalomra veszélyességének mérlegelése a jogalkotó feladata. (...) Az Alkotmánybíróság nem jogosult arra, hogy új bűncselekményi tényállások megállapítására kötelezze a jogalkotást, sem arra, hogy különös részi tényállások részleges megsemmisítésével addig nem büntetendő magatartásokat is büntethetővé tegyen.” (ABH 1999, 159, 163.)

Az Alkotmánybíróság általánosságban is megerősítette, hogy a jogalkotónak széles körű mérlegelési joga van – az Alkotmányból fakadó követelmények megtartása és a büntetőjog dogmatikai szabályainak figyelembevétele mellett – adott magatartás bűncselekménnyé nyilvánításában, súly szerinti differenciálásában, illetve a felelősség körének és a felelősség alóli mentesülésnek a differenciálásában (167/B/2000. AB határozat, ABH 2002, 1113, 1121.).

A törvényhozó szabadságát az Alkotmánybíróság határozatai más megközelítésben is részletezték. Adott magatartás bűncselekményi és a szabálysértési alakzatának elhatárolása kérdésében az Alkotmánybíróság a 871/B/1994. AB határozatban megállapította: valamely jogellenes cselekmény – annak társadalomra veszélyességére tekintettel – szabálysértéssé, illetőleg bűncselekménnyé nyilvánítása a jogalkotó hatásköre (ABH 2000, 582, 587.). A társadalmilag káros magatartások szabálysértésként vagy bűncselekményként való szankcionálásával kapcsolatosan az 1233/B/1995. AB határozatban az Alkotmánybíróság kifejtette: önmagában az a megoldás, illetve szabályozási mód, hogy a Btk. akár az elkövetői, akár a sértetti oldalon meghatározott személyi kört emel ki, és ehhez fűzi a bűncselekmény törvényi tényállásának megvalósulását vagy valamely minősítő körülmény létrejöttét, nem kifogásolható, ez a jogalkotó kompetenciájába tartozik. Ennek oka a védett jogi tárgyak eltérő voltával, avagy az egyes bűncselekményfajták speciális, kiemelt jellegével függ össze, sőt gyakran azzal is, hogy valamely alanyi tényező hiányában egy magatartás nem valósít meg bűncselekményt. Az elkövetők vagy a sértettek személyi körének kiemelése alkotmányjogi szempontból nem tekinthető a törvény előtti egyenlőség sérelmének és nem minősíthető sem pozitív, sem negatív diszkriminációnak, amennyiben a megkülönböztetés nem önkényes vagy nem ésszerűtlen. (ABH 2000, 619, 620.) Az általános jogegyenlőség alapelveként való deklarálása és a hátrányos megkülönböztetés tilalma tehát nem értelmezhető akként, hogy az egyes bűncselekmények (büntetendő emberi magatartások) eltérő jellegéből, természetéből, avagy a büntetőjog által védett jogi tárgyak különbözőségéből fakadóan egyes elkövetői vagy sértetti kategóriákat ne lehessen eltérő szabályozás alá vonni (ABH 2000, 619, 621.).

A törvényhozó szabadságát hangsúlyozta az Alkotmánybíróság az 1427/B/1995. AB határozatban is. Az egyes bűncselekmények, és ezeken belül az alapeset, valamint a minősített eset szabályozása, a törvényi tényállási elemek, az egyes elkövetési magatartások, ezeken belül az egyes fordulatok, a kiemelt minősítő körülmények, valamint mindezekhez igazodóan a törvényi büntetési tételek meghatározása, a jogalkotó – a törvényhozás – hatáskörébe tartozik. Alkotmányos követelmény természetesen, hogy a büntetőjogi szabályozás ne sértse az Alkotmány rendelkezéseit, különösen pedig, hogy ne sértse az Alkotmány által deklarált emberi jogokat, valamint a jogállamiság, és ezen belül a jogbiztonság elvét. Az Alkotmány egyetlen rendelkezéséből sem vezethető le azonban olyan követelmény, hogy a jogalkotó milyen módon és arányban szankcionálja valamely bűncselekmény alapesetét és minősített esetét, büntetési és vétségi alakzatát, és az sem, hogy milyen, egymástól eltérő elkövetési magatartásokat von azonos büntetési tétel alá. (ABH 2000, 624, 626.)

2. Az Alkotmánybíróság ezt követően áttekintette az Alkotmány 9. § (2) bekezdésének tartalmával kapcsolatos alapvető elvi tételeket.

A gazdasági verseny szabadságának alkotmányos tartalmát az Alkotmánybíróság számos korábbi határozatában már értelmezte. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a gazdasági verseny szabadsága nem alapjog, hanem „a piacgazdaság olyan feltétele, amelynek meglétét és működését biztosítani az Alkotmány 9. § (2) bekezdése értelmében az államnak is feladata. A versenyszabadság állami elismerése és támogatása megköveteli a vállalkozáshoz való jog és a piacgazdasághoz szükséges többi alapjog objektív, intézményvédelmi oldalának kiépítését. Elsősorban ezeknek az alapjogoknak az érvényesítése és védelme által valósul meg a szabad verseny, amelynek – a piacgazdasághoz hasonlóan – külön alkotmányossági mércéje nincs. Az Alkotmánybíróság a piacgazdaság, a versenyszabadság és más hasonló államműködési alkotmányellenes megsértését csak szélsőséges esetben állapítja meg, ha az állami beavatkozás, fogalmilag és nyilvánvalóan ellentétes az államműködéssel.” (818/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 759, 761.)

A vállalkozáshoz való jogra vonatkozó alkotmánybírósági gyakorlatot a 23/2010. (III. 4.) AB határozat (ABK 2010. március, 212.) összegezte. Ebből a jelen ügyben releváns, hogy az Alkotmánybíróság először az 54/1993. (X. 13.) AB határozatban fejtette ki: „A vállalkozás joga a foglalkozás szabad megválasztásához való alkotmányos alapjog [Alkotmány 70/B. § (1) bekezdés] egyik aspektusa, annak egyik, a különös szintjén történő megfogalmazása. A vállalkozás joga azt jelenti, hogy bárkinek Alkotmány biztosította joga a vállalkozás, azaz üzleti tevékenység kifejtése. (...) A vállalkozás joga (...) a vállalkozások számára az állam által teremtett közgazdasági feltételrendszerbe való belépés lehetőségének biztosítását, más szóval a vállalkozóvá válás lehetőségének – esetenként szakmai szempontok által motivált feltételekhez kötött, korláto-

zott – biztosítását jelenti. A vállalkozás joga tehát nem abszolútizálható, és nem korlátozhatatlan: senkinek sincs alanyi joga meghatározott foglalkozással kapcsolatos vállalkozás, sem pedig ennek adott vállalkozási jogi formában való gyakorlásához. A vállalkozás joga annyit jelent – de annyit alkotmányos követelményként feltétlenül –, hogy az állam ne akadályozza meg, ne tegye lehetetlenné a vállalkozóvá válást. (ABH 1993, 341-343.)” (ABK 2010. március, 212, 227.)

Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel megállapította, hogy a vagyon elleni bűncselekmények tekintetében a „dolog” fogalmának törvényi meghatározása nincs alkotmányosan értékelhető összefüggésben az Alkotmány 9. § (2) bekezdésével. Ezért a Btk. 333. § (1) pont első fordulata alkotmányellenességének megállapítására és a rendelkezés megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

Budapest, 2010. szeptember 28.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr. Paczolay Péter
az Alkotmánybíróság elnöke helyett

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

994/D/2005. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz, jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára, valamint nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló indítványok tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság az Országos Ítéletábla székhelyének és illetékességi területének megállapításáról, valamint az igazságszolgáltatás működését érintő egyes törvé-

nyek módosításáról szóló 1999. évi CX. törvény 165. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az Országos Ítéletábla székhelyének és illetékességi területének megállapításáról, valamint az igazságszolgáltatás működését érintő egyes törvények módosításáról szóló 1999. évi CX. törvény 165. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 2. § (2) bekezdése második mondata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

4. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 2. § (2) bekezdése második mondata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

5. Az Alkotmánybíróság az Országos Ítéletábla székhelyének és illetékességi területének megállapításáról, valamint az igazságszolgáltatás működését érintő egyes törvények módosításáról szóló 1999. évi CX. törvény 165. § (1) bekezdése – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére és 57. § (5) bekezdésére alapított – alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványok tárgyában az eljárást megszünteti.

6. Az Alkotmánybíróság az Országos Ítéletábla székhelyének és illetékességi területének megállapításáról, valamint az igazságszolgáltatás működését érintő egyes törvények módosításáról szóló 1999. évi CX. törvény 165. § (1) bekezdése – az Alkotmány 8. § (1) bekezdésére alapított – alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

7. Az Alkotmánybíróság az Országos Ítéletábla székhelyének és illetékességi területének megállapításáról, valamint az igazságszolgáltatás működését érintő egyes törvények módosításáról szóló 1999. évi CX. törvény 165. § (1) bekezdése – az Alkotmány 8. § (2) bekezdésére, 50. § (1) bekezdésére, és 70/K. §-ára alapított – alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

8. Az Alkotmánybíróság az Országos Ítéletábla székhelyének és illetékességi területének megállapításáról, valamint az igazságszolgáltatás működését érintő egyes törvények módosításáról szóló 1999. évi CX. törvény 165. § (1) bekezdése, illetve a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 2. § (2) bekezdése második mondata nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az Alkotmánybírósághoz két indítványt nyújtottak be az Országos Ítéletábla székhelyének és illetékességi terü-

letének megállapításáról, valamint az igazságszolgáltatás működését érintő egyes törvények módosításáról szóló 1999. évi CX. törvény (a továbbiakban: Itv.) 165. § (1) bekezdésével kapcsolatban, amely szerint az Itv.-nek a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) módosításáról szóló rendelkezéseit – bizonyos kivételekkel – csak az adott rendelkezés hatálybalépése után indult ügyekben lehet alkalmazni. Mindkét indítvány a támadott jogi rendelkezés alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte.

1. Az egyik indítványozó alkotmányjogi panasz keretében saját ügyének példáján állította, hogy a jogalkotó önkényesen rendelkezett arról, hogy a felek [az Itv. – hatályon kívül helyezett – 164. § (1) bekezdése értelmében] csak a 2003. július 1-jét követően indult ügyekben számíthatnak méltányos elégtételt biztosító kártérítésre [Pp. 2. § (3) bekezdése], amennyiben a bíróság elmulasztja teljesíteni a per ésszerű időn belül történő befejezésére vonatkozó kötelezettségét [Pp. 2. § (1) bekezdése]. Miután az addig elhúzódott perekben a jogalkotó nem biztosítja ugyanezen kártérítés iránti igény lehetőségét, önkényesnek tartja ezt a megkülönböztetést. Az indítványozó utalt az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 6. cikkének (1) bekezdésében foglaltakra is. Értelmezése szerint az Alkotmány 57. §-a biztosítja a perek ésszerű időn belül történő befejezéséhez való jogot, de „amennyiben az Alkotmánybíróság megítélése szerint” az Alkotmány ezen szakaszából ez nem lenne levezethető, akkor az Alkotmány 8. § (1) bekezdésébe, a 2. § (1) bekezdésébe, illetőleg a 70/A. §-ába való ütközés miatt kérte a támadott jogszabály alkotmányellenességének megállapítását, és konkrét ügyében való alkalmazhatóságának a kizárását.

2. A másik indítványozó utólagos normakontroll keretében, lényegében az előzőekben ismertetett indítványhoz hasonló érveléssel kérte a támadott jogszabály alkotmányellenességének megállapítását és visszamenőleges hatályú megsemmisítését. Az indítványozó szerint a kifogásolt jogszabályhely lehetetlenné teszi azokban az ügyekben a Pp. 2. § (3) bekezdése szerinti kártérítési igény érvényesítését, amelyek 2003. július 1. előtt indultak, és az eljáró bíróságok mulasztása miatt 2003. július 1-jét követően fejeződtek be, illetve azóta is folyamatban vannak. Ennek következtében – megítélése szerint – sérül az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság követelménye, az Alkotmány 8. § (2) bekezdése, az 50. § (1) bekezdésének, valamint az 57. § (1) bekezdésének az érvényesülése, de a felhívott alkotmányi rendelkezések sérelmét – a hiánypótlás ellenére – az indítványozó hiányosan indokolta meg. Az érvelése lényegében abban foglalható össze, hogy a „támadott rendelkezés korlátozza a bírósági eljárás során sérelmet szenvedett, illetve folyamatosan sérelmet szenvedő fél jogérvényesítéshez való jogát”. Emellett az indítványozó úgy véli, hogy a támadott jogszabályhely ellentétes

több nemzetközi egyezményvel (beleértve az Egyezményt is), ezért sérti az Alkotmány 7. § (1) bekezdését. Végül az indítványozó szerint az Itv. 165. § (1) bekezdése annak hatályba lépésekor folyamatban lévő ügyek és a hatálybalépését követően indult ügyek tekintetében indokolatlanul diszkriminál a sérelmet szenvedett felek között, ezért az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe ütközik. Az indítványozó az Alkotmány 70/K. §-ának sérelmét is állította.

Beadványa utólagos kiegészítésével az indítványozó kezdeményezte a Pp. 2. § (2) bekezdése második mondatának a megsemmisítését is. A támadott jogi rendelkezés, mely szerint nem hivatkozhat a per ésszerű időn belül történő befejezésének követelményére az a fél, aki magatartásával, illetve mulasztásával a per elhúzódásához maga is hozzájárult, az indítványozó értelmezése szerint „indokolatlanul szűkítő, kirekesztő és diszkriminatív mivel a fél akár egynapos késedelme esetén is elzárja a felet a méltányos elégtétel követelésétől, még akkor is ha az eljárás éveig tartó ésszerűtlen elhúzódása a bíróság ismétlődő sorozatos mulasztásának köszönhető”. Állítása szerint az, hogy az ésszerű időn belüli befejezéshez való jog megsértése esetén az eljáró bíróság nem vizsgálhatja a felek ráhatásának mértékét és közrehatását, ellentétes a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 1. § (1) bekezdésének második mondatával valamint a 340. § (1) bekezdésének második fordulatával, és ezáltal sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, a 8. § (1) bekezdését, az 50. § (1) bekezdését, a 70/A. § (1) bekezdését, valamint – az Egyezményvel való összhang hiánya miatt – a 7. § (1) bekezdését.

3. A folyamatban levő ügyeket – azok tárgyi összefüggése okán – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 28. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

II.

1. Az Alkotmány indítványokkal érintett rendelkezései:
„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„8. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sértetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tisztelben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.

(2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.”

„50. § (1) A Magyar Köztársaság bíróságai védik és biztosítják az alkotmányos rendet, a természetes személyek, a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek jogait és törvényes érdekeit, büntetik a bűncselekmények elkövetőit.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(...)

(5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

„70/K. § Az alapvető jogok megsértése miatt keletkezett igények, továbbá a kötelességek teljesítésével kapcsolatban hozott állami döntések elleni kifogások bíróság előtt érvényesíthetők.”

2. Az Itv. támadott rendelkezése:

„165. § (1) E törvénynek a Pp. módosításáról szóló rendelkezéseit – a (2)–(9) bekezdésekben foglalt kivételekkel – csak az adott rendelkezés hatálybalépése után indult ügyekben lehet alkalmazni.”

3. A Pp. indítvánnyal támadott, illetve vizsgálatba bevont rendelkezései:

„2. § (1) A bíróságnak az a feladata, hogy – összhangban az 1. §-ban foglaltakkal – a feleknek a jogviták elbírálásához, a perek tisztességes lefolytatásához és ésszerű időn belül történő befejezéséhez való jogát érvényesítse.

(2) A per befejezésének ésszerű időtartama a jogvita tárgyát és természetét, valamint az eljárás lefolytatásának egyedi körülményeit is figyelembe véve határozható meg. Nem hivatkozhat a per ésszerű időn belül történő befejezésének követelményére az a fél, aki magatartásával, illetve mulasztásával a per elhúzódásához maga is hozzájárult.

(3) Az (1) bekezdésben foglaltak teljesítésének elmulasztása esetén a fél – az alapvető jogait ért sérelemre hivatkozással – méltányos elégtételt biztosító kártérítésre tarthat igényt, feltéve, hogy a sérelem a jogorvoslati eljárásban nem orvosolható. Az igény elbírálása során a bíróság soron kívül jár el. A kártérítés megállapítását nem zárja ki, ha a bíróság nevében eljár személynek az okozott jogsérelem közvetlenül nem volt felróható.

(4) A bíróság e törvény alkalmazása során annak rendelkezéseit, csak az ebben a fejezetben meghatározott alapelvekkel összhangban értelmezheti.”

III.

Az indítványok az alábbiak szerint nem megalapozottak, illetve érdemi elbírálásra alkalmatlanok.

1. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) és (2) bekezdéseiben meghatározott követelményeknek.

1.1. Az Abtv. 48. § (1) bekezdése kimondja: Az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogséremlme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Abtv. 48. § (2) bekezdése szerint alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozónak a Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.20.397/2005/4. számú jogerős ítéletét 2005. október 4-én kézbesítették, és indítványa 2005. november 3. napján, azaz 60 napon belül érkezett az Alkotmánybíróságra.

1.2. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogi panasz keretében kizárólag azokat a jogszabályokat vizsgálhatja, amelyeknek a jogerős határozatban történő alkalmazása során az indítványozó vélt jogséremlme bekövetkezett, ezért az alkotmányjogi panasz tárgya kizárólag a Fővárosi Ítéltábla jogerős ítéletében alkalmazott jogszabályi rendelkezések lehetnek. Az eljáró bíróság akkor alkalmazta az Itv. támadott jogi rendelkezését, amikor vizsgálta a felperes (jelen ügyben indítványozó) által a bírói jogkörben okozott kárra hivatkozással előterjesztett keresetének alaposágát, és megállapította, hogy annak alapján a Pp. – 2003. július 1-jétől hatályos – 2. § (3) bekezdése nem alapozhatja meg a felperes kárigényét.

1.3. Az indítványozó azt kezdeményezte az Alkotmánybíróságnál, hogy az Alkotmány – sorrendben – 57. §-a [az indítvány tartalma alapján arra lehet következtetni, hogy az indítványozó valójában annak (1) és (5) bekezdésére hivatkozik], 8. § (1) bekezdése, 2. § (1) bekezdése, illetve 70/A. §-a alapján állapítsa meg, hogy a támadott jogszabály sérti a perek ésszerű időn belül történő befejezéséhez való jogot.

1.3.1. Az Alkotmánybíróság eljárása során észlelte, hogy az Itv. támadott jogi rendelkezésének alkotmányellenességét – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének és 57. § (5) bekezdésének séremlmére hivatkozó – hasonló indítvány alapján a 379/E/1998. AB határozatában (ABH 2004, 1219., a továbbiakban: Abh1.) már vizsgálta. Az Ügyrend 31. § c) pontja alapján „ítélt dolog” címén az eljárás megszüntetésének van helye, ha az indítvány az Alkotmánybi-

róság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) vizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a szakaszára, illetőleg alkotmányos elvére hivatkozva kéri az alkotmányossági vizsgálat lefolytatását. Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy az Itv. támadott jogszabálya vonatkozásában – az Alkotmány 2. § (1) bekezdése és 57. § (5) bekezdése tekintetében *res iudicata* esete áll fenn, így az indítvány ezen része alapján indult eljárást megszüntette.

1.3.2. Az indítványozó felhívta az Alkotmány 57. § (1) bekezdését, valamint 70/A. § (1) bekezdését is.

1.3.2.1. A 38/1991. (VII. 3.) AB határozatban az Alkotmánybíróság – az államigazgatási határozatok bíróságok előtti felülvizsgálatára vonatkozó – akkor hatályos – jogszabályok tekintetében – megállapította, hogy az Alkotmány 57. § (1) bekezdése szerint alkotmányos rendelkezés az ügy időben való végleges elbírálása, ami magába foglalja az eljárás ésszerű idő alatti befejezését, illetve, hogy az eljárás időszerűségének a csorbítása hátráltatja a fél jogainak – az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében garantált – érvényesítését. (ABH 1991, 183, 184.) A 605/D/2006. AB határozat szerint a félnek a per ésszerű határidőn belül történő befejezéséhez fűződő joga az Alkotmány 57. § (1) bekezdése szerinti tisztességes eljáráshoz való jogot biztosító garanciák egyike. (ABH 2008, 2425, 2439-40.) Ezen megállapításokat a jelen alkotmányossági vizsgálatra nézve is irányadónak tekintve, az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy a támadott jogszabály sérti-e az Alkotmány 57. § (1) bekezdését.

Az Itv. 165. §-ának (1) bekezdése a Pp.-t illetően egyértelműen rögzíti: a rendelkezéseket csak az adott szabály hatályba lépése után indult ügyekben lehet alkalmazni. Mivel a törvény kétféle hatályba lépési időpontot tartalmaz, az adott rendelkezés hatálybalépésének 163–164. § szerinti időpontja dönti el, hogy mikortól kell a rendelkezést alkalmazni az azt követően érkezett ügyekben. Az említett főszabály alóli kivételeket a 165. § (2)–(9) bekezdései határozzák meg. A kivételes esetekben az egyes rendelkezések a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazásra kerülhetnek, abban a körben és azokkal a feltételekkel, amelyeket a törvény meghatároz.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a jogbiztonság érdekében szükséges annak egyértelmű meghatározása, mely időponttól kell alkalmazni az új jogszabályokat, de annak megállapításánál, hogy az új jogszabályban biztosított jog mikortól érvényesíthető, a jogalkotónak nagyfokú szabadsága van. Valamilyen jog visszamenőleges hatályú megadására alkotmányos alapon a törvényalkotó nem kötelezhető. (Abh1. 1225.) Az indítványozó által külön nevesített – jelen vizsgálat esetében 2003. július 1-jén – folyamatban levő ügyekben való alkalmazhatóság alkotmányossági megítélésének kérdésével az Alkotmánybíróság már több határozatában, több szempontból foglalkozott (összefoglalóan: 702/D/2004. ABH, 2007, 1681, 1705, 1706., a továbbiakban: Abh2.). A 365/B/1998. AB határozatában a következőképpen összegezte álláspontját: „Va-

lamely jogszabály hatálybaléptetésével kapcsolatos alkotmányossági vizsgálat ugyanakkor nem pusztán az időpontok formális vizsgálatát jelenti, hanem annál szélesebb. [...] az alkotmányossági vizsgálat külön tárgya, hogy a folyamatos ügyekben történő alkalmazhatóság szempontjából a jogszabály miként rendelkezett. Hiába lép ugyanis egy jogszabály hatályba a jövőre nézve (formálisan nem sértve a felkészüléshez szükséges kellő idő alkotmányos követelményét), ha a folyamatos ügyekre is irányadó alkalmazhatóság miatt – tartalmában – az érintetteknek visszamenőleg állapít meg kötelezettséget, nyilvánít valamely magatartást jogellenessé. Ilyenkor a jogbiztonság sérelme ugyanúgy megállapítható, mint a formálisan is visszamenőleges hatályú kötelezettséget megállapító hatálybaléptetés esetén vagy a »kellő idő« hiánya miatt” (ABH 1998, 850, 852.). A folyamatos ügyekben való alkalmazhatóság volt a tárgya pl. a 31/2005. (VII. 14.) AB határozatnak, amelyben a vizsgált rendelkezés azért minősült alkotmányellenesnek, mert a módosító jogszabály a hatálybalépésekor jogerős határozattal még el nem bírált ügyekben építésügyi bírság kiszabását rendelte el (ABH 2005, 675, 680.). Az alkotmánybírósági gyakorlat alapján is megállapítható, hogy a folyamatos ügyekben való alkalmazhatóság kérdése a kötelezettséget megállapító, vagy valamely magatartást jogellenessé nyilvánító, tehát az érintettek hátrányosabb helyzetet eredményező szabályozás tekintetében esik alkotmányossági kifogás alá. A jelen ügyben viszont az alkotmányossági probléma nem a kedvezőtlenebb szabály alkalmazhatóságában rejlik, hanem épp ellenkezőleg, az indítványozó szerint a probléma az, hogy a kedvezőbb rendelkezések csak azok hatályba lépését követően indult ügyekre nézve alkalmazandók. Az Alkotmánybíróság álláspontja, hogy a törvényhozásnak nagyfokú döntési szabadsága van a tekintetben, hogy a korábbiól kedvezőbb szabályok hatálybaléptetését miként rendeli el. (Abh2., 1705–6.) Az Alkotmánybíróság álláspontja továbbá, hogy ez a szabályozási konstrukció a jogbiztonság és a tisztességes eljáráshoz való jog szempontjából sem esik alkotmányossági kifogás alá. Következésképpen az Itv. támadott jogszabály nem sérti az Alkotmány 57. § (1) bekezdését, ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt ebben a részében elutasította.

1.3.2.2. Alkotmányossági kérdés merül fel azonban, ha a hatálybalépés idejének meghatározása az Alkotmány 70/A. §-ának (1) bekezdésével ellentétes módon hátrányos megkülönböztetést jelent (721/B/1995. AB határozat, ABH 1995, 798, 799.). A jelen esetben tehát vizsgálandó, hogy a támadott szabály nem jár-e hátrányos megkülönböztetéssel.

Minthogy az Abh1.-ban az Alkotmánybíróság ugyanilyen okból megvizsgálta a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 1996. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Ppm.) 4. § (1) bekezdése első mondatának azt a rendelkezését, mely szerint a Ppm. szabályait annak hatálybalépése után indult ügyekben kell alkalmazni, vizsgálata során az Alkotmánybíróság irányadónak tekintette az Abh1.-ban foglalt megállapításait.

Az Alkotmánybíróság az alapjogok tekintetében a hátrányos megkülönböztetés vizsgálatánál kiindulásként az először a 9/1990. (IV. 25.) AB határozatban kifejtett elvet veszi alapul. E szerint a határozat szerint a hátrányos megkülönböztetésnek az Alkotmány 70/A. §-a (1) bekezdésében megfogalmazott tilalma azt jelenti, hogy a jognak mindenkit egyenlő méltóságú személyként kell kezelnie (ABH 1990, 46, 48.). A 21/1990. (X. 4.) AB határozat pedig az elv kifejtését úgy folytatta, hogy a megkülönböztetés alkotmányos határainak megvonásánál a mindenkori szabályozás alanyi és tárgyi összefüggéseit kell vizsgálni. Az adott jogi rendezés koncepcióján belül a valamilyen csoportra vonatkozóan meghatározott eltérő megoldás akkor nem ütközik a megkülönböztetés tilalmába, ha az eltérésnek kellő súlyú alkotmányos indoka van (ABH 1990, 73, 77–78.). A szabályozási koncepció alapulvételével járt el az Alkotmánybíróság a 29/2000. (X. 11.) AB határozat meghozatalánál, amelynél a szabálysértési jog sajátosságaira tekintettel döntött az új jogszabály alkalmazási időpontjának kérdéséről (ABH 2000, 193, 197.). A Pp.-t módosító szabály és a hatályba lépéséről szóló jogi rendelkezés esetében más a szabályozási koncepció, a támadott jogszabályt a Pp. rendszerében kell vizsgálni. Ez pedig azt jelenti, hogy a szabályozás középpontjában az ügy áll és nincs jelentősége annak, hogy az eljárás milyen szakaszában van. A Pp. szerint az ügy akkor indul meg, amikor a keresetlevelet (illetve kérelmet) benyújtják és ezért nincs jelentősége annak, hogy az ügy a későbbiekben az egységes eljárás milyen szakaszában jut el a jogerős befejezésig. Ennek megfelelően – az 1/1998. polgári jogegységi határozatban kimondottak szerint is – a támadott jogszabállyal nevesített – új, illetve módosított – Pp. rendelkezések alkalmazása a Pp. egységes szabályozási elvét követve annak hatálybalépése után indult ügyekre vonatkozik. A szabályozási koncepció szempontjából tehát nem azonos csoportba tartoznak az Itv.-nek a Pp. módosításáról szóló rendelkezései hatálybalépése előtt és azok hatálybalépése után indult ügyek, ennek megfelelően az ügyeket indító felek is két külön szabályozási csoportba sorolhatók. Így nem állapítható meg a hátrányos megkülönböztetés sem az Itv. támadott szabályánál. (Abh1., 1226.)

Ezért az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság ebben a részében is elutasította.

1.3.3. Az indítványozó „– a nemzetközi jogi kötelezettségekre tekintettel – az Alkotmány 8. § (1) bekezdésének közvetítésével” is kérte a támadott jogszabály alkotmányellenességének megállapítását. Az Abtv. 20. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az arra jogosult indítványa alapján jár el, a 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia, mely kérelemben három feltételnek kell együttesen fennállnia: az indítványozónak meg kell jelölnie a jogszabályt és annak azt a rendelkezését, amelyet az Alkotmány valamely konkrét rendelkezésébe ütközőnek tart, továbbá meg kell indokolni, hogy az Alkotmány felhívott rendelkezését a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti. (440/B/1993. AB

végzés, ABH 1993, 910.; 346/D/1998. AB határozat, ABH 2003, 1054, 1058.; 6/D/2000. AB végzés, ABH 2005, 1583, 1584.; 472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783, 1784.; 1125/D/2004. AB határozat, ABH 2007, 1775, 1786.) Minthogy az indítvány ilyen alkotmányos érvelést nem tartalmaz, az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a tartalmi követelményeknek meg nem felelő volta miatt az alkotmányjogi panasz ezen része érdemben nem bírálható el. Ezért az Alkotmánybíróság gyakorlatának megfelelően (652/B/1998. AB végzés, ABH 2000, 1062-1064.; 472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 298/B/2001. AB végzés, ABH 2004, 2079, 2080.; 477/B/2001. AB végzés, ABH 2001, 1596.) az indítványnak az alkotmányellenesség megállapítására irányuló részét – mint érdemi vizsgálatra alkalmatlant – az Ügyrend 29. § d) pontja alapján visszautasította.

1.3.4. Mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt elutasította, ezért nem rendelkezett a támadott jogszabályi rendelkezésnek a Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.20.397/2005/4. számú jogerős ítéletében történő alkalmazási tilalmának kimondásáról.

2. Ezt követően az Alkotmánybíróság megvizsgálta az Itv. 165. § (1) bekezdésével szemben a másik indítványban felvetett alkotmányos aggályokat.

2.1. Minthogy az alkotmányjogi panasz elbírálása során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott jogszabály nem sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, 57. § (1) és (5) bekezdését, valamint 70/A. § (1) bekezdését, az Alkotmánybíróság mellőzte ennek az utólagos normakontroll keretében történő újbóli vizsgálatát és az indítvány ezen részeiről a rendelkező részben foglaltak szerint döntött.

2.2. Az indítványozó több más alkotmányi rendelkezés – így az Alkotmány 8. § (2) bekezdésének, az 50. § (1) bekezdésének, és a 70/K. §-ának – a sérelmét is állította. Indoklásul csupán azt hozta fel, hogy a „támadott rendelkezés korlátozza a bírósági eljárás során sérelmet szenvedett, illetve folyamatosan sérelmet szenvedő fél jogérvényesítéshez való jogát”.

Az Indokolás III/1.3.3. pontjában kifejtettekre hivatkozással – az indítvány hiányos volta miatt – az Alkotmánybíróság – az Ügyrend 29. § d) pontja alapján, azt, mint érdemi vizsgálatra alkalmatlant – visszautasította.

2.3. Az indítványozó szerint a kifogásolt rendelkezés nemcsak az Alkotmány egyes rendelkezéseit sérti, hanem nemzetközi egyezményeket, beleértve az Egyezményt is.

Az Abtv. 20. §-a szerint az Alkotmánybíróság az arra jogosult indítványa alapján jár el. Az Abtv. 21. § (3) bekezdése értelmében az Abtv. 1. § c) pontjában megjelölt és 47. §-ában szabályozott eljárás – azaz valamely jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálata, illetve nemzetközi szerződésből származó jogalkotói kötelezettség elmulasztásának indítványozása – kezdeményezésére

kizárólag a törvényben felsorolt személyek, illetve szervek – így az Országgyűlés, annak állandó bizottsága vagy bármely országgyűlési képviselő, a köztársasági elnök, a Kormány vagy annak tagja, az Állami Számvevőszék elnöke, a Legfelsőbb Bíróság elnöke, a legfőbb ügyész [Abtv. 21. § (3) bekezdés] – jogosultak.

Mivel a jelen ügyben vizsgált indítványt olyan személy terjesztette elő, akinek az Abtv. 1. § c) pontja vonatkozásában indítványozói jogosultsága nincsen, az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében – mint nem jogosulttól származót – az Ügyrend 29. § c) pontja alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

3. Ezt követően az Alkotmánybíróság megvizsgálta a második indítvány utólagosan benyújtott kiegészítésében foglaltakat.

3.1. Az indítványozó a Pp. 2. § (2) bekezdésének a második mondatát is alkotmányellenesnek tartotta. Érvelésének kiindulópontja az volt, hogy – elhúzódó per esetén – az akár egynapos – a félnek betudható – késedelem is kizárhatja a felet a méltányos elégtételt biztosító kártérítés lehetőségétől, mert véleménye szerint ilyenkor a bíróság nem vizsgálhatja a késedelembe eső félnek a per időtartamára való ráhatása mértékét. Emiatt – az indítványozó szerint – a támadott rendelkezés Alkotmányt sértő módon kizárja a kármegosztás megállapításának lehetőségét és ellentétes a Ptk. 1. § (1) bekezdésének második mondatával, 340. § (1) bekezdésének második fordulatával.

Az Alkotmánybíróság már több határozatában rámutatott, hogy önmagában az azonos szintű jogforrások – adott esetben felhozott törvényi rendelkezések – közötti ellentét nem eredményez alkotmányellenességet. Alkotmányellenesség megállapítására törvényi rendelkezések miatt csak akkor kerülhet sor, ha alkotmányos elvek vagy jogok valamelyike sérül. Ennek hiányában az azonos szintű normaszövegek értelmezési nehézsége, illetőleg értelmezéstől függő ellentéte, összeütközése önmagában nem jelent alkotmányellenességet. [Pl. 35/1991. (VI. 20.) AB határozat, ABH 1991. 175, 176–177.; 27/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 150, 152.; 593/B/1998. AB határozat, ABH 2001, 1000, 1003.]

Az indítvány kapcsán az Alkotmánybíróság szerint olyan ellentétes szabályozásról, amely alkotmányos elv vagy jog sérelmével járna, nem beszélhetünk. A szóban levő törvényeknek ugyanis eltérő a szabályozási tárgyak és tartalmuk, továbbá adott esetben a törvények szabályozási területe (anyagi és eljárási jog viszonya) egyébként is kizárja az "ellentétet". Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy a fél – indítványozó által nevesített – mulasztása nem menti fel a bíróságot a Pp. 2. § (1) bekezdésében foglalt kötelezettsége alól, nevezetesen az alól, hogy a félnek a per tisztességes ésszerű időn belül történő befejezéséhez való jogát érvényesítse, és nem fosztja meg a mulasztó felet a méltányos követelés iránti igényper megindításának jogától, a jogalkalmazó feladata mérlegelni a méltányos követelés jogi feltételeinek fennállását. Ezért a Pp. táma-

dott szabálya és a Ptk. között indítványozó által állított ellentét alkotmányossági kérdést nem vet fel.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében elutasította.

3.2. Az indítványozó állította az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, a 8. § (1) bekezdésének, az 50. § (1) bekezdésének, és a 70/A. § (1) bekezdésének a sérelmét. Indokolásul a Ptk.-nak az Indokolás előző alpontjában nevesített jogi rendelkezéseivel való ellentétet hozta fel, a támadott rendelkezésnek az alkotmányi szakaszokba való ütközését közvetlenül nem indokolta meg.

Az Indokolás III/1.3.3. pontjában kifejtettekre hivatkozással – az indítvány hiányos volta miatt – az Alkotmánybíróság – az Ügyrend 29. § d) pontja alapján, azt, mint érdemi vizsgálatra alkalmatlant – visszautasította.

3.3. Az indítványozó hivatkozott arra, hogy a kifogásolt jogi rendelkezés az Egyezményt is sérti. Az Indokolás III/2.3. pontjában kifejtettekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében az Ügyrend 29. § c) pontja alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

Budapest, 2010. szeptember 27.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lévy Miklós s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

329/B/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 172. § (1) bekezdése *l)* pontjának „különösen ilyenek minősül, ha a becslés során az adózó bizonyítékként más adózót is érintő szerződéses kapcsol-

latra vagy egyéb ügyletre hivatkozik, és az ez alapján lefolytatott kapcsolódó vizsgálat az adózó bizonyítási indítványában foglaltakat nem támasztja alá,” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 172. § (1) bekezdése 2007. január 1-jétől hatályos *l)* pontjának azon fordulatát kéri megsemmisíteni, amely alapján mulasztási bírsággal sújtható az a személy, aki az ellenőrzést oly módon akadályozza, hogy a becslés során bizonyítékként más adózót is érintő szerződéses kapcsolatra vagy egyéb ügyletre hivatkozik, de az ez alapján lefolytatott kapcsolódó vizsgálat az adózó bizonyítási indítványában foglaltakat nem támasztja alá. Az indítványozó előadja, hogy az Art. 109. § (3) bekezdés alapján az ún. becslési eljárásban az adózót bizonyítási kötelezettség terheli, ugyanakkor az annak teljesítésére irányuló adózoói cselekményeket – pusztán azok eredménytelensége miatt – az Art. kifogásolt rendelkezése egyben szankcionálja is. Szerinte nem lehet mulasztási bírsággal szankcionálni az adózót (aki a bizonyítatlanság következményeit egyébként is viseli) egy rosszhiszemű cselekménynek nem tekinthető bizonyítási indítvány megtétele miatt. Kérelmét a jogállamiság elvére [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] és a jogorvoslathoz való jogra [Alkotmány 57. § (5) bekezdés] alapítja, ezek alapján – érvel – a jogalkotó köteles biztosítani, hogy az adózók a törvényben előírt kötelezettségeiket teljesíthessék; a jogszabályokban előírt jogérvényesítést – a bizonyítási indítványok megtételét – az állam nem korlátozhatja bírság kilátásba helyezésével.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„57. § (5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

2. Az Art. támadott rendelkezése:

„172. § (1) A magánszemély adózó – a (2) bekezdésben foglalt eltéréssel – 200 ezer forintig, más adózó 500 ezer forintig terjedő mulasztási bírsággal sújtható, ha

(...)

l) az ellenőrzést, az üzletlezárást, illetőleg a tevékenység felfüggesztésének alkalmazását vagy a végrehajtási eljárást a megjelenési kötelezettség elmulasztásával, az együttműködési kötelezettség megsértésével vagy más módon akadályozza, különösen ilyennek minősül, ha a becslés során az adózó bizonyítékként más adózót is érintő szerződéses kapcsolatra vagy egyéb ügyletre hivatkozik, és az ez alapján lefolytatott kapcsolódó vizsgálat az adózó bizonyítási indítványában foglaltakat nem támasztja alá, (...).”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta meg, hogy a támadott rendelkezés sérti-e az Alkotmány 2. § (1) bekezdését.

1.1. Az Art. kapcsolódó szabályait áttekintve mindenképp előtérbe kell hozni a következőkre kell rámutatni. Az adóalappal kapcsolatban becslési eljárásra (ún. vagyonosodási vizsgálatra) akkor kerül sor, ha az adóhatóság megállapítása szerint az adózó vagyongyarapodásával vagy az életvitelre fordított kiadásokkal nincs arányban az adómentes, a bevallott és a bevallási kötelezettség alá nem eső, de megszerzett jövedelmének együttes összege. Ez esetben – figyelemmel az ismert és adóztatott jövedelmekre is – az adóhatóságnak azt kell megbecsülnie, hogy a vagyongyarapodás és az életvitel fedezetül a magánszemélynek milyen összegű jövedelemre volt szüksége [Art. 109. § (1) bekezdés]. A becslés olyan bizonyítási módszer, amely a törvényeknek megfelelő, a valós adó, illetve költségvetési támogatás alapját valószínűsíti [Art. 108. § (1) bekezdés]. Ennek során az Art. 108. § (2) bekezdése szerint az adóhatóságnak kell bizonyítania, hogy a becslés alkalmazásának a feltételei fennállnak, továbbá azt, hogy a becslés alapjául szolgáló adatok, tények, körülmények, valamint a becslés során alkalmazott módszerek az adó alapját valószínűsítik. A törvény – az adózót védő garanciális szabályként – lehetővé teszi azt is, hogy az adózó a becslés alapján számított adóalaptól való eltérést hitelt érdemlően igazolhassa. E körben az Art. 108. § (9) bekezdése kifejezetten kimondja, hogy ha az adózó a bizonyítás körében más adózót is érintő szerződéses kapcsolatra vagy egyéb ügyletre hivatkozik, az adóhatóság az érintett más adózónál – ha az adózó állítását az adózó bevallása, az érintett más adózó bevallása, illetve a nála korábban végzett ellenőrzés eredménye nem támasztja alá és az ellenőrzés elrendelését e törvény egyéb rendelkezése nem zárja ki – a kapcsolódó vizsgálatot *haladéktalanul elrendeli* és – a feltételek fennállása esetén – a kapcsolódó vizsgálat során a becslés szabályait alkalmazza. Ez utóbbi rendelkezéshez kapcsolódik az a jelen ügyben támadott szabály, mely szerint, ha az elrendelt kapcsolódó vizsgálat nem hoz eredményt, az adó-

zót maximum 200, illetve – nem magánszemély esetében – 500 ezer forintig terjedő mulasztási bírsággal lehet sújtani.

1.2. A jogbiztonság az állam – elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes intézmények működésének kiszámíthatóságát is. Ugyanakkor a jogalkotó viszonylag széles körű mérlegelési lehetőséget is adhat a jogalkalmazónak, azonban a jogalkalmazói döntés szempontjait olyan módon kell meghatározni, hogy – amennyire csak lehetséges – a lehető legkisebb körre korlátozza az eltérő vagy az önkényes jogértelmezés lehetőségét [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 65.]. A jogbiztonság megköveteli a jogszabályok olyan világos és egyértelmű megfogalmazását, hogy mindenki, akit érint, tisztában lehessen a jogi helyzettel, ahhoz igazíthassa döntését és magatartását, és számolni tudjon a jogkövetkezményekkel. Ideértendő az is, hogy ki lehessen számítani a jogszabály szerint eljáró állami szervek magatartására [11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 77, 92.].

Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy „[a]z ellenőrzés szabályrendszerének kialakítása a törvényhozásra tartozik. A törvényhozásra tartozik annak meghatározása is, hogy az ellenőrzésnek milyen esetben, milyen jogkövetkezményei vannak és az ismételt ellenőrzés tilalma milyen körben érvényesül. A jogállamhoz tartozó jogbiztonság szempontjából mindennek korlátozza, hogy az ellenőrzés egyes szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára előre láthatóak legyenek” (763/B/1999. AB határozat, ABH 2002, 1056, 1062.). Alapvetően tehát a jogalkotó mérlegelési szabadságába tartozik annak eldöntése, hogy – a jogállami keretek között maradván – milyen eszközökkel kívánja az adóellenőrzés hatékonyságát növelni. E körben bevezethet olyan jogi megoldásokat (pl. eljárási bírság), melyek arra ösztönzik az eljárás alá vont adózókat, hogy tartózkodjanak a pusztán az eljárás elhúzására irányuló praktikáktól. Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy amennyiben az adott eljárásban a bizonyítási kötelezettség az ügyfelet terheli, akkor a bírsággal fenyegetett eljárási cselekmények körének meghatározásakor, illetve a szabályozás pontos tartalmának a kialakításakor a jogalkotónak különös önmérsékletet kell tanúsítania. Az ügyfélen (adózon) nyugvó bizonyítási teher esetében a(z adó)hatóság ugyanis eleve könnyített helyzetben van.

Ez vonatkozik a jelen esetre is, hiszen itt a bizonyítási teher (az adóellenőrzés során általánosnak tekinthető szabálytól eltérően) nem az adóhatóságon, hanem az adózon van: a becslési eljárásban az adóhatóság által számított adóalaptól való eltérést – tehát azt, hogy az adóhatóság az adó alapját nem megfelelően becsülte meg – az adóznak kell bizonyítania. Amennyiben a bizonyítás sikertelen, az adóhatóság által megállapított adóalap alapján kerül meg-

állapításra a fizetendő adó mértéke (adóhiány esetében továbbá pl. adóbírságot is fizetni kell).

Jelen ügy elbírálásakor – annak megítélésekor, hogy a támadott rendelkezés sérti-e a jogállamiság és a jogbiztonság követelményét – az Alkotmánybíróság azonban a következőket is mérlegelte, s tekintette döntő jelentőségűnek.

Az adózó hivatkozása alapján az ún. kapcsolódó vizsgálatot az adóhatóság köteles elrendelni. Nem mérlegelheti, hogy célravezetőnek, megalapozottnak tartja-e a bizonyítási indítványt. Az Art. szerint ugyanis csak akkor nem kell elrendelni és elvégezni ezt a vizsgálatot, ha az érintett adózó – vagy a hivatkozott másik adózó – adóbevallása, illetve egy korábbi vizsgálat eredménye *már eleve alátámasztja* az adózónak a szerződéses kapcsolatra vagy egyéb ügyletre való hivatkozását (vagy az ellenőrzés elrendelését az Art. egyéb rendelkezése kizárja). E szabály tehát nagyon erős, garanciális jogosítványokkal ruhazza fel az – egyébként bizonyítási kötelezettséggel terhelt – adózót, hiszen lényegében kötelezővé teszi a hatóság számára, hogy a bizonyítási indítványnak helyt adjon. Elvárható (s az Art. alapelveiből is levezethető követelmény), hogy az ellenőrzés alá vont adózó e jogosítványával felelősen és rendeltetésszerűen éljen.

E körben kell hangsúlyozni azt is, hogy amennyiben a kapcsolódó vizsgálatot valamely oknál fogva nem rendelik el, úgy – pusztán az adózó bizonyítási indítványa miatt – bírság kiszabására sem kerülhet sor.

Amennyiben a kapcsolódó vizsgálatot lefolytatják, de az adózó által hivatkozott szerződéses vagy más kapcsolatot végül mégsem sikerül igazolni, akkor (a bizonyítási teher telepítése miatt) az adózót terheli az adóhatóság által számított adóalaptól való eltérés bizonyítatlanságának a következménye. Tény, s az indítványozó éppen ezt kifogásolja, hogy a sikertelenség a támadott jogszabályhely alapján ezen túlmenően mulasztási bírsághoz is vezethet. Ugyanakkor az indítványozó azt már figyelmen kívül hagyja, hogy a bírság kiszabása nem kötelező: az adóhatóság mérlegelheti, s mérlegelni is köteles, hogy az adózó a konkrét esetben rosszhiszemű volt-e, a szerződéses kapcsolatra vagy egyéb ügyletre (s ezen keresztül a kapcsolódó vizsgálatra vezető) hivatkozás az eljárás elhúzására irányult-e. Nincs tehát szó arról, hogy a jogalkotó pusztán a bizonyítási indítvány sikertelenségét, eredménytelenségét szankcionálná. A bírság egyetlen esetben sem automatikus jogkövetkezmény.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megítélése szerint a támadott – eljárási bírság kiszabását lehetővé tevő – előírás világos és egyértelmű, nem sérti a normavilágosság és a jogrendszer kiszámítható működésének a követelményét. A fentebb kifejtettek szerint a szabályozás – jelenlegi formájában – a felelős és jogkövető magatartásra való ösztönzés adekvát eszköze, mely a gyors és eredményes hatósági eljárást (adóellenőrzést) szolgálja, ugyanakkor az adózókat nem teszi kiszolgáltatottá az állammal szemben. Következésképpen megállapítható, hogy a rendelkezés

nem sérti az Alkotmány jogállamiságot és jogbiztonságot garantáló rendelkezését.

Az Alkotmánybíróság mindezek miatt az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére alapított indítványt elutasította.

2. Az Alkotmányban alapjogként biztosított jogorvoslati joggal [Alkotmány 57. § (5) bekezdésének első mondata] összefüggő indítványi elemmel kapcsolatban az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.

E jog tartalma szerint azt biztosítja, hogy mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírói, államigazgatási vagy más hatósági döntéssel szemben, amely jogát vagy jogos érdekét érinti. Az alapjog lényegi tartalma pedig a jogalkotótól azt követeli meg, hogy a hatóságok érdemi, ügydöntő határozatai tekintetében tegye lehetővé a valamely más szervhez, vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét [5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31.; 22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 109.].

Az Art. 136. § (1) bekezdés értelmében az adózó – illetve az, akire a határozat rendelkezést tartalmaz – az ügy érdemében hozott első fokú határozat ellen fellebbezhet. Ugyanezen paragrafus (3) bekezdése szerint továbbá önálló fellebbezésnek van helye bizonyos, első fokon hozott végzések ellen is. A felsorolás *i)* pontja alapján az eljárási bírságot – tehát a mulasztási bírságot – kiszabó végzés is ebbe a körbe tartozik.

Megállapítható tehát, hogy az Alkotmány 57. § (5) bekezdésének a sérelmét állító indítványi elem is megalapozatlan, ezért az Alkotmánybíróság ezt is elutasította.

Budapest, 2010. szeptember 13.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

590/B/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról rendelkező 2006. évi LXV. törvény 1. § (6) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítvány az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról rendelkező 2006. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Áhtm.) 1. § (5) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy az indítvány benyújtását követően a költségvetési szervek jogállásáról és gazdálkodásáról szóló 2008. évi CV. törvény 48. § (1) bekezdése az Áhtm. 1. §-át új (3) bekezdéssel egészítette ki, és az eredeti (3)–(6) bekezdések számozását (4)–(7) bekezdésre változtatta. Mindebből értelemszerűen következően az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálatot az Áhtm. 1. § (6) bekezdése tekintetében végezte el.

Az indítványozók által támadott Áhtm. 2008. augusztus 24. napjával hatályon kívül helyezte a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvénynek (a továbbiakban: Ptk.) a közalapítványokra vonatkozó rendelkezéseit, és a törvény hatálybalépése előtt bejegyzett közalapítványokra vonatkozóan – meghatározott eltérésekkel – az alapítványokra vonatkozó rendelkezések alkalmazását rendelte el. Ilyen eltérő rendelkezésként írja elő azt, hogy a közalapítványt a bíróság nemperes eljárásban akkor is megszünteti, ha az alapító ezt arra hivatkozással kéri, hogy a közfeladat ellátásának biztosítása más módon vagy más szervezeti keretben hatékonyabban megvalósítható. Ebben az esetben az alapító köteles a megszünt közalapítvány vagyont annak céljához hasonló célra fordítani, és erről a nyilvánosságot megfelelően tájékoztatni. E kötelezettségének teljesítése során az alapító a megszünt közalapítvány jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egységét saját alapítású költségvetési szervvé is átalakíthatja. Az Áhtm.-nek az indítvány által támadott szabálya szerint a fenti rendelkezéseket kell alkalmazni az olyan alapítványok esetében is, amelyeket az Országgyűlés, a Kormány, a minisztéri-

um, vagy a helyi önkormányzat 1994. január 1-je (vagyis a közalapítvány intézményét a Ptk.-ba beiktató 1993. évi XCII. törvény hatálybalépése) előtt alapított, és a törvény (az Áhtm.) hatálybalépésekor még ebben a formában működik.

Az indítványozók álláspontja szerint a támadott rendelkezés sérti a tulajdonhoz való jogot azért, hogy az alapítvány vagyonával való rendelkezésre – a közalapítványokkal azonos módon – az alapítót is feljogosítja, miáltal a közérdekkel arányban nem álló módon korlátozta az alapítvány tulajdonjogát. Ezt különösen abban a körben tartják alkotmányellenesnek, amelyben ez a korlátozás a közpénzből alapított alapítványnak az államháztartás alárendelésén kívüli forrásból származó vagyonát, és – esetleg – ez utóbbi tetemes hozadékát is minden megkülönböztetés nélkül, a közpénzekkel azonos módon érinti. Az alkotmányellenességet illetően hivatkozik az indítvány a 4/2004. (II. 20.) AB határozatra, amely a közalapítványok pénzeszközeinek kötelező kincstári számlavezetését találta alkotmányellenesnek.

Az indítvány szerint az Áhtm. támadott rendelkezése azért, hogy a közalapítvány intézményi szabályainak alkalmazását kiterjeszti az egyes alapítványokra is, megvalósítja a jogalkotói hatalommal való visszaélést, mivel a közalapítvány közfunkciót megvalósító jellegét kifejező és közpénzügyi, államháztartási megkötöttségét szolgáló szabályt (jogintézményt) emel át a tisztán magánjogi jellegű, magánjogi kapcsolatokat szabályozó alapítványi jogba. Az indítványozók álláspontja szerint „a közalapítvány intézményi szabályainak ilyen – minden distinkció nélküli – kiterjesztése kifejezetten visszaélésszerű, amely a jogállamiság alkotmányos követelményébe ütközik, és a sérelmezett rendelkezés megsemmisítésére ad alapot”.

Végezetül az Áhtm. támadott rendelkezésével összefüggésben a diszkrimináció alkotmányos tilalmának sérelmét is állítja az indítvány. Érvéle szerint az alapítványok között azok alapítói szerinti különbségtétel alkotmányosan nem indokolt, pusztán azért, mert valamely alapítványnak alapítója maga a kormány vagy valamely más kormányzati szerv, illetve a helyi önkormányzat volt, kellő súlyú alkotmányos indok nélkül nem vonható más, adott esetben a közalapítványokra vonatkozó szabályozás alá.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más

vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. Az Áhtm. vizsgált szabályai:

„1. §

(...)

(3) Ha törvény vagy önkormányzati rendelet eltérően nem rendelkezik, kötelező egy éven belül kezdeményezni a megszüntetést, ha a közalapítvány vagyonán belül az államháztartáson kívüli eredetű bevétel – így különösen: juttatás, adomány – aránya (a működés megkezdésének évét nem számítva) két éven át 80% alatti.

(4) A közalapítványt – az alapítványra vonatkozó rendelkezéseken túlmenően – a bíróság nemperes eljárásban akkor is megszünteti, ha az alapító ezt arra hivatkozással kéri, hogy a közfeladat ellátásának biztosítása más módon vagy más szervezeti keretben hatékonyabban megvalósítható.

(5) A közalapítvány megszűnése esetén az alapító köteles a megszünt közalapítvány vagyonát – a hitelezők kielégítése után – a megszünt közalapítvány céljához hasonló célra fordítani, és erről a nyilvánosságot megfelelően tájékoztatni. E kötelezettsége teljesítése során az alapító a megszünt közalapítvány jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egységét saját alapítású költségvetési szervvé alakíthatja át a költségvetési szerv alapítására vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazásával. Ennek során azonban gondoskodnia kell annak a jogszabálynak a kiadásáról, amely tartalmazza a jogutódlással kapcsolatos és mindazon rendelkezéseket, amelyek a közalapítvány bírósági nyilvántartásból való törlésének napjával azonos fordulónapon az érintett jogi személy további működésének folyamatosságát megfelelően biztosítják.

(6) A (3)–(5) bekezdésben foglaltakat az olyan alapítvány esetében is alkalmazni kell, amelyet az Országgyűlés, a Kormány, a minisztérium (miniszter), az országos hatáskörű szerv (vezetője) vagy a helyi önkormányzat (képviselő-testülete) önállóan vagy a felsoroltak bármelyikével közösen 1994. január 1-je előtt alapított, és e törvény hatálybalépésekor még ebben a formában működik.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Áhtm. indítvány által támadott 1. § (6) bekezdése az alapítványok egy meghatározott körére rendeli alkalmazni a (3)–(5) bekezdésekben meghatározott, a közalapítványok megszüntetésére vonatkozó szabályait. Nem helytálló tehát az indítvány azon kitétele, miszerint a közalapítvány szabályait az alkotmányellenesnek tartott rendelkezés „minden distinkció nélkül” terjesztené ki általában az alapítványokra. Hatályát illetően a jogszabályhely

jelentős korlátozásokat fogalmaz meg. Csak olyan alapítvány jöhet szóba, amelyet 1994. január 1-je előtt, tehát a közalapítványokat intézményesítő Ptk. módosítást megelőzően olyan szervezetek alapítottak, amelyek ezt követően már csak közalapítvány létrehozására voltak jogosultak, továbbá a szóbanforgó alapítvány 2006. augusztusában (az Áhtm. hatálybalépésekor) is ilyen formában működik, vagyis időközben nem alakult át közalapítvánnyá. Tehát a rendelkezés csak azon civil alapítványokat érinti, amelyeket az Országgyűlés, a Kormány, a minisztérium (miniszter), az országos hatáskörű szerv (vezetője) vagy a helyi önkormányzat (képviselő-testülete) önállóan vagy a felsoroltak bármelyikével közösen 1994. január 1-je előtt alapított.

A közpénzek felhasználásával, a köztulajdon használatának nyilvánosságával, átláthatóbbá tételével és ellenőrzésének bővítésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi XXIV. törvény 38. § (4) bekezdése azonban előírta azt, hogy a Kormány köteles az általa, valamint a minisztériumok, országos hatáskörű szervek által 1994. január 1-je előtt alapított, és e törvény hatálybalépésekor még alapítványi formában működő szervezetek közalapítvánnyá történő átalakítását vagy közalapítvánnyal egyesítését vagy jogutód nélküli megszüntetését 2003. december 31-ig kezdeményezni. Következésképp a támadott jogszabályhely hatálya alá elvileg csak önkormányzati alapítású, vagy jogszabályellenesen működő (át nem alakított) alapítványok, tehát a civil alapítványok elenyésző töredéke tartozhat. További szűkítést jelent az Áhtm. 1. §-ának – 2009. január 1-jétől hatályos – (3) bekezdésében foglalt rendelkezés, amely az alapítvány vagyonán belül az államháztartáson kívüli eredetű bevételek aránya (két éven át 80% alatt) szerint is differenciál.

2. Az indítvány a tulajdonhoz való jog sérelmét egyrészt maga az alapítvány, másrészt pedig az alapítványhoz csatlakozók részéről állítja.

Az alapítvány megszüntetésének szabályrendszere kétségtelenül érinti az alapítványi vagyontömeget, azonban csak abban az összefüggésben, hogy ki jogosult a megszűnés esetén a vagyon hovatartozásáról gondoskodni; civil alapítvány esetén a bíróság hasonló célú alapítvány támogatására, míg közalapítvány esetében az alapító hasonló célra köteles fordítani. A megszűnésre vonatkozó szabályok tekintetében azonban már nincs relevanciája az alapítvány tulajdonhoz való jogának, mivel maga a kérdéses jog alanya szűnik meg. [Az indítvány által hivatkozott 4/2004. (II. 20.) AB határozat a működő közalapítványok tekintetében állapította meg a tulajdonhoz való jog korlátozásában megnyilvánuló alkotmányellenességet.] A jogalanyiség megszűnése folytán az adott jogi személy vonatkozásában a tulajdonhoz való jog, mint alkotmányos alapjog sérelme már nem értelmezhető.

Minden alapítvány közérdekű célra rendelt, jogi személyiséggel rendelkező, az alapítók magánvagyonától elsza-

radó célvagyon, ahol is a közérdekű célt az alapító határozza meg. Az indítvány által támadott rendelkezések hatálya alá tartozó alapítványok esetében a közérdekű célt meghatározó alapítók közhatalmi szervek, az alapítvány vagyona pedig az alapítók által biztosított közvagyonból is létrejött, az alapítványi sajátosságokat tükröző „köz”-vagyon. A megszűnésre vonatkozó speciális szabályok éppen a közhatalmi szervek által megállapított közérdekű céloknek a hatékonyabb érvényesülését, valamint a célok megvalósulására szolgáló vagyon eredményesebb hasznosulását vannak hivatva szolgálni.

Az alapítványhoz csatlakozók tulajdonhoz való joga [Alkotmány 13. § (1) bekezdés] az alapítvány részére történő vagyonjuttatással megszűnik, következésképp a tulajdonhoz való jogok sérelme ebben az összefüggésben értelmezhetetlen. Az alapítvány megszűnésére alkalmazni rendelt szabályrendszerre vonatkozó felvetés tehát a tulajdonhoz való joggal nem hozható összefüggésbe.

Mindezekre tekintettel a tulajdonhoz való jog sérelmére alapított alkotmányellenességre hivatkozó indítványi részt az Alkotmánybíróság nem találta megalapozottnak.

3. Az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében meghatározott jogállamiság sérelmét eredményező jogalkotói hatalommal való visszaélést az indítvány abban látja, hogy a jogalkotó a közalapítvány intézményi szabályait minden distinkció nélkül rendeli alkalmazni a tisztán magánjogi kapcsolatokat szabályozó alapítványi jogban. A jelen határozat III. 1. pontjában írottak szerint az alkotmányellenesnek tartott rendelkezés nem generálisan, a civil alapítványok egészére vonatkozó szabályt tartalmaz, hanem csak azok elenyésző, esetlegesen törvényellenesen működő részére vonatkozik. Mindebből következően az indítványi érvelés alapján az Alkotmánybíróság nem találta megalapozottnak a jogalkotói hatalommal való visszaélést, és ebből következően a jogállamiság sérelmét.

4. Az indítvány szerint az alapítványok között pusztán azok alapítói szerinti különbségtétel alkotmányosan nem indokolt, a civil alapítványok közalapítványokra vonatkozó szabályozás alá nem vonhatók pusztán azon az alapon, hogy alapítójuk a Kormány, vagy a helyi önkormányzat. Érvelése szerint ez a körülmény az Alkotmány 70/A. §-ának sérelmét eredményező megkülönböztetést eredményez a civil alapítványok között.

Az Alkotmánybíróság számos határozatában értelmezte az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezést, amelynek értelmében a Magyar Köztársaság területén az emberi, illetve az állampolgári jogok bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül minden személyt megilletnek. Következésképp érvényesített álláspontja szerint a diszkrimináció tilalma elsősorban az alkotmányos alapjogok terén

tett megkülönböztetésekre terjed ki. Abban az esetben, ha a megkülönböztetés nem emberi jog vagy alapvető jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha az az emberi méltósághoz való jogot is sérti. Az Alkotmánybíróság ez utóbbi körben viszont kizárólag akkor ítéli alkotmányellenesnek a jogalanyok közötti megkülönböztetést, ha a jogalkotó önkényesen, ésszerű indok nélkül tett különbséget az azonos szabályozási körbe tartozó jogalanyok között [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 203.].

Az Alkotmánybíróság azt is kimondta: a megkülönböztetés tilalma nem jelenti azt, hogy minden megkülönböztetés tilos. A hátrányos megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelni és az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogszabályok és kedvezmények elosztása szempontjait meghatározni [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.]. A diszkrimináció tilalmából tehát nem következik az, hogy az állam – a különböző élethelyzetekben lévőkre – ne különböztethetne, feltéve, hogy ezzel az alkotmányos követelményeket nem sérti. Az Alkotmánybíróság szerint az állam joga – és bizonyos körben kötelezettsége is –, hogy a jogalkotás során figyelembe vegye az emberek között ténylegesen meglévő különbségeket [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.; 74/1995. (XII. 15.) AB határozat, ABH 1995, 369, 373–374.].

A diszkrimináció vizsgálatánál az első eldöntendő kérdés, hogy az adott szabályozás tekintetében állított megkülönböztetés egymással összehasonlítható alanyi körre vonatkozik-e [49/1991. (IX. 27.) AB határozat, ABH 1991, 246, 249.; 432/B/1995. AB határozat, ABH 1995, 789, 792.]. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítvány által támadott utaló rendelkezés (és az általa felhívott jogszabályhelyek) a szabályozás szempontjából homogén csoportként nem általában az alapítványokat, hanem kifejezetten az Országgyűlés, a Kormány, a minisztérium (miniszter), az országos hatáskörű szerv (vezetője) vagy a helyi önkormányzat (képviselő-testülete) által létrehozott alapítványokat tekinti. Ez az alapítói kör a közalapítványok esetében szükségképpen, míg a civil alapítványok tekintetében 1994 előtt eshetőleg volt. Az alapítványok megszűnésére vonatkozó szabályozási koncepció központjában egy meghatározott alapítói kör, nem pedig az alapítványok egy meghatározott csoportja áll. Ebből következően az indítvány által alkotmányellenesnek állított jogszabályhely tekintetében az Országgyűlés, a Kormány, a minisztérium (miniszter), az országos hatáskörű szerv (vezetője) vagy a helyi önkormányzat (képviselő-testülete) által létrehozott alapítványok nem tartoznak azonos csoportba az alapítványok más alapítói körrel rendelkező

eseteivel, így közöttük az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdését sértő hátrányos megkülönböztetés sem állapítható meg.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az Áhtm. 1. § (6) bekezdése alkotmányellenességét nem találta megállapíthatónak, ezért az indítványt a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2010. szeptember 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

809/E/2008. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványok tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 88. § (4) bekezdés *dm*) pontjával összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványokat elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az indítványokat egyebekben visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az Alkotmánybírósághoz több indítvány érkezett, amelyekben az indítványozók a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Mvt.) 88. §

(4) bekezdés *dm*) pontjával összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kezdeményezték. Az Alkotmánybíróság az indítványokat – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzetételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 28. § (1) bekezdése alapján – egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

Az indítványozók szerint alkotmányellenes helyzetet teremtetett, hogy a jogalkotó nem tett eleget az Mvt. érintett rendelkezésében foglalt felhatalmazásnak, és nem szabályozta az egészségkárosító kockázatok között foglalkoztatott munkavállalók expozíciós – a veszélyeztetett munkával töltött – idejének korlátozását. A Munka Törvénykönyvének az ipari és kereskedelmi ágazatban történő végrehajtásáról szóló 1/1990. (VIII. 21.) IKM rendelet (a továbbiakban: R.) 4. §-át és annak mellékletét az Alkotmánybíróság a 15/2008. (II. 28.) AB határozatában (ABH 2008, 1324.; a továbbiakban: Abh.) – az alkotmányossági követelményeknek megfelelő felhatalmazás hiányában – „*pro futuro*” megsemmisítette, helyette pedig e tárgyban nem született szabályozás. Kifejtették, hogy a jelenleg hatályos, egészségügyi határértéken alapuló szabályozás nem teljeskörű, mivel nem terjed ki valamennyi veszélyes anyagra és nem veszi figyelembe azoknak a szervezetre gyakorolt különféle hatásait, ugyanakkor a munkáltatók részéről az ellenőrzés technikai feltételei sem biztosítottak.

E szabályozási hiányosság több indítványozó szerint az Alkotmány 70/A. és 70/D. §-a sérelmét eredményezi, mert a jogalkotó a csökkentett munkaidő előírásával nem biztosítja az egészségre ártalmas munkakörben dolgozók esélyegyenlőségét, nem kompenzálja az e területen dolgozók egészsége gyorsabb elhasználódását, ezáltal hátrányosan megkülönbözteti őket más munkavállalókkal szemben. Hivatkoztak arra is, hogy az Európai Szociális Karta kihirdetéséről szóló 1999. évi C. törvény (a továbbiakban: ESZK) 2. Cikk 4. pontja, 3. Cikke, továbbá a Módosított Európai Szociális Karta kihirdetéséről szóló 2009. évi VI. törvény (a továbbiakban: MESZK) 2. Cikk 4. pontja is kötelezettséget ír elő munkabiztonsági, munka-egészségügyi szabályok kiadására, ennek elmulasztása az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság követelményével ellentétes. Egyik indítványozó érvelése szerint a munkaidő korlátozására vonatkozó jogalkotási kötelezettség az Abh.-ból, a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: Mt.) 117/B. § (2) bekezdéséből is levezethető, a mulasztást azonban – a beadvány tartalmából következően – a veszélyes anyaggal dolgozó munkavállalók expozíciós idejével, vagyis az Mvt. érintett rendelkezésével összefüggésben állította. Az Abh. meghozatalát követően ezek a munkavállalók csökkentett munkaidő helyett heti 40 órás munkahétben dolgoznak a korábbi bérért, így az előbbieken megjelölt alkotmányos rendelkezéseken kívül sérül az Alkotmány 70/B. § (2) és (3) bekezdése is.

Országgyűlési képviselők indítványa szerint nemzetközi szerződésbe ütköző, alkotmányellenes helyzet állt elő

azáltal, hogy – az Abh. meghozatalát követően – az Országgyűlés elmulasztotta nemzetközi szerződésből, az ESZK 4. Cikk (ténylegesen 2. Cikk) 4. pontjából származó jogalkotói feladata teljesítését, amely kimondja, hogy a Szerződő Felek az igazságos munkafeltételekhez való jog tényleges gyakorlásának biztosítására további fizetett szabadságot vagy csökkentett munkaidőt biztosítanak meghatározott veszélyes vagy egészségtelen munkát végzők számára. Ezért az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 47. § (1) bekezdése alapján – értelemszerűen az Alkotmány 7. § (1) bekezdésének sérelme miatt – kérték mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását.

Az Alkotmánybíróság megkereste az egészségügyi, valamint a szociális és munkaügyi minisztert.

II.

Az Alkotmánybíróság az indítvány elbírálásánál a következő jogszabályi rendelkezéseket vette figyelembe:

1. Az Alkotmány indítványozó által hivatkozott rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„7. § (1) A Magyar Köztársaság jogrendszere elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait, biztosítja továbbá a vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangját.”

„70/A. § (2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

„70/B. § (2) Az egyenlő munkáért mindenkinek, bármilyen megkülönböztetés nélkül, egyenlő bérhez van joga.”

(4) Mindenkinek joga van a pihenéshez, a szabadidőhöz és a rendszeres fizetett szabadsághoz.”

„70/D. § (1) A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez.

(2) Ezt a jogot a Magyar Köztársaság a munkavédelem, az egészségügyi intézmények és az orvosi ellátás megszervezésével, a rendszeres testmozgás biztosításával, valamint az épített és a természetes környezet védelmével valósítja meg.”

2. Az Mvt. érintett rendelkezése:

„88. § (4) Felhatalmazást kap a foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter, hogy

a) rendeletben határozza meg (...)

dm) az egyes egészségkárosító kockázatok között foglalkoztatott munkavállalók expozíciós idejének korlátozásának;

(...) részletes szabályait.”

III.

Az indítványok nem megalapozottak.

1. Az Abtv. 49. § (1) bekezdése szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotási feladatát elmulasztotta és ezzel alkotmányellenességet idézett elő. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint e rendelkezés alkalmazása során két feltételnek: a jogalkotó mulasztásának és az ennek következtében előállt alkotmányellenes helyzetnek együttesen kell fennállnia. [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83, 86.; 37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 232.; 6/2001. (III. 14.) AB határozat, ABH 2001, 93, 103.]

Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányértés megállapításának nemcsak akkor van helye, ha az adott tárgykorre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204, 205.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik. [22/1995. (III. 1.) AB határozat, ABH 1995, 108, 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122, 128.] A szabályozás hiányos tartalmából eredő alkotmányértés megállapítása esetében a mulasztásnak vagy a kifejezett jogszabályi felhatalmazáson nyugvó, vagy ennek hiányában, a feltétlen jogszabályi rendezést igénylő jogalkotói kötelezettség elmulasztásán kell alapulnia. [4/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 52, 57.]

2. Az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta, hogy az Mvt. 88. § (4) bekezdésének *dm* pontjával összefüggésben az indítványokban jelzett jogalkotói mulasztás fennáll-e.

2.1. Az Mvt. 88. § (4) bekezdésének jelenleg hatályos, a kormány és a miniszterek felhatalmazására vonatkozó szövegét a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény módosításáról szóló 2007. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Mvt.mód.) 16. §-a állapította meg. Az egyes szakági területek munkavédelmi előírásait azonban korábban is szabályozták, így – az Mvt.mód.-hoz fűzött indoklás szerint – e rendelkezés csak a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvényben foglaltaknak való megfelelést célozta, és az Mvt. általános, egészségvédelmet biztosító követelményeire történő utalás helyett szövegszerűen határozza meg a felhatalmazás tárgyát és a rendeletalkotásra vonatkozó jogosultságot.

Az együttes felhatalmazás egyrészről általános munkavédelmi követelmények (pl. a munkahelyekre vonatkozó munkavédelmi követelmények minimális szintjének, az egészséget nem veszélyeztető munkavégzés érdekében a munkavállaló részére biztosítandó egyes munkakörülmények, a biztonságos munkavégzéssel kapcsolatos feltételei kapcsán a munkavállalók kötelezettségének, köztük az in-

dítványokkal érintett, az egyes egészségkárosító kockázatok között foglalkoztatott munkavállalók expozíciós idejének korlátozása) meghatározására, másrészről a konkrét szakmához kapcsolódó követelmények megállapítására (pl. az építési munkahelyeken, a képernyő előtti munkavégzés, a rákkeltő anyagok elleni védekezés és az általuk okozott egészségkárosodások megelőzése, az azbeszttel kapcsolatos kockázatoknak, a biológiai tényezők hatásának kitett munkavállalók egészségvédelme; a robbanásveszélyes környezetben levő munkahelyek munkavédelmi követelményei) szabályozására irányult. A fokozott expozíció fogalmát (a munkavállaló szervezetében a munkavégzés során, a foglalkozás gyakorlása közben azzal összefüggésben a külön jogszabályban meghatározott biológiai határértékeket meghaladó koncentrációja vagy mértéke, illetve zaj esetében 4000 Hz-en a 30 dB halláscsökkenés mindkét fülön), illetőleg az 1/F. pont a kockázatot (a veszélyhelyzetben a sérülés vagy az egészségkárosodás valószínűségének és súlyosságának együttes hatása) az Mvt. 87. § 1/E. pontja tartalmazza.

2.2. Az Alkotmánybíróság ezután áttekintette az egészségkárosító kockázatok között foglalkoztatott dolgozókra vonatkozó jogszabályokat.

Az általános szabályokat az Mt. és az Mvt. tartalmazza: Az Mt. rendelkezései:

„102. § (2) A munkáltató köteles – az erre vonatkozó szabályok megtartásával – az egészséges és biztonságos munkavégzés feltételeit biztosítani.”

„117/B. § (2) Munkaviszonyra vonatkozó szabály vagy a felek megállapodása az (1) bekezdésben foglaltnál rövidebb teljes munkaidőt is előírhat. (...)

(5) Egészségi ártalom vagy veszély kizárása érdekében jogszabály, illetve kollektív szerződés meghatározhatja a munkaidőn belül az adott tevékenységre fordítható leg-hosszabb időtartamot. Ezen túlmenően egyéb korlátozás is előírható.”

„119. § (4) A jogszabályban meghatározott egészségkárosító kockázatok között foglalkoztatott munkavállaló beosztás szerinti napi munkaideje az éjszakai munkavégzés során a nyolc órát nem haladhatja meg.”

„127. § (6) *c*) Rendkívüli munkára nem vehető igénybe a munkavállaló, ha foglalkoztatására jogszabályban meghatározott egészségkárosító kockázatok között kerül sor.

Ettől érvényesen eltérni nem lehet.”

„132. § (4) A föld alatt állandó jelleggel dolgozó, illetve az ionizáló sugárzásnak kitett munkahelyen naponta legalább három órát eltöltő munkavállalót, évenként öt munkanap pótszabadság illeti meg. (...)

(6) Kollektív szerződés, illetve munkaszerződés az (1)–(5) bekezdésben foglaltakon túlmenően egyéb pótszabadságokat is megállapíthat.”

Az Mvt. egészségkárosító munkavégzéssel összefüggő szabályai:

„2. § (2) A munkáltató felelős az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek megvalósításáért. A munkavállalók munkavédelmi kötele-

zettségei nem érintik a munkáltató felelősségét. A munkáltatói feladatok teljesítésével összefüggésben keletkező költségeket és egyéb terheket nem szabad a munkavállalóra hárítani.”

„18. § (2) Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek teljesítése helyett a munkáltató pénzbeli vagy egyéb megváltást a munkavállalónak nem adhat.”

„44. § (3) Munkát csak olyan munkakörülmények között és időtartamban lehet végezni, hogy az a munkavállaló egészségét, testi épségét ne károsítsa. Az egészségkárosodás kockázatát növelő időtartamban történő munkavégzés (rendkívüli munkavégzés, túlmunka stb.) esetén a külön jogszabály előírásai szerint kell eljárni.”

„54. § (1) Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés érdekében a munkáltató köteles figyelembe venni a következő általános követelményeket:

(2) A munkáltató köteles minőségileg, illetve szükség esetén mennyiségileg értékelni a munkavállalók egészségét és biztonságát veszélyeztető kockázatokat, különös tekintettel az alkalmazott munkaeszközökre, veszélyes anyagokra és készítményekre, a munkavállalókat érő terhelésekre, valamint a munkahelyek kialakítására. Az értékelés alapján olyan megelőző intézkedéseket szükséges hozni, amelyek biztosítják a munkakörülmények javulását, beépülnek a munkáltató valamennyi irányítási szintjén végzett tevékenységbe. A kockázatértékelés elvégzése munkabiztonsági és munka-egészségügyi szaktevékenységnek minősül. A kockázatértékelést a kémiai biztonság területén a külön jogszabályban foglaltak szerint kell elvégezni. (...)

(7) *h)* Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés érdekében a munkáltató köteles a munkabiztonsági szaktevékenység, a munka-egészségügyi szaktevékenység, illetőleg az 57–58. §-okban előírtak ellátására megfelelő képesítéssel rendelkező személyt biztosítani, valamint teljes felelősséggel megtenni minden szükséges intézkedést a munkavállalók biztonsága és egészségvédelme érdekében, figyelembe véve a változó körülményeket is, valamint törekedve a munkakörülmények folyamatos javítására.”

„87. § E törvény alkalmazásában:

12. Veszélyes anyag: minden anyag vagy készítmény, amely fizikai, kémiai vagy biológiai hatása révén veszélyforrást képviselhet, így különösen a

- robbanó,
- oxidáló,
- gyúlékony,
- sugárzó,
- mérgező,
- maró,
- ingerlő,
- szenzibilizáló,
- fertőző,
- rákkeltő,
- mutagén,
- teratogén,

– utódkárosító (beleértve a spontán vetélést, koraszülést és a magzat retardált fejlődését is),

– egyéb egészségkárosító anyag.”

Az egészségkárosító kockázatok között foglalkoztatott dolgozókat érintő speciális szabályok:

a) Munkaidő korlátozására vonatkozó szabályok:

A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény végrehajtásáról szóló 140/1996. (VIII. 31.) Korm. rendelet 22–23. §-a a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 85. §-ának (2) bekezdésében meghatározott csökkentett szolgálatteljesítési idő alkalmazása tekintetében határozza meg, hogy a beosztások akkor tekintendők fokozottan veszélyesnek, ha a napi szolgálatteljesítési idő több mint 50%-át – az ionizáló sugárzásnak kitett szolgálati beosztásban legalább 3 órát – egészségkárosító kockázatok között kell eltölteni.

A fokozottan veszélyes, valamint az egészségkárosító beosztások köréről, az azokhoz kapcsolódó részletes, valamint a csökkentett napi szolgálati időre vonatkozó szabályokról szóló 30/2004. (XII. 6.) HM rendelet 8. § (1) bekezdése szerint a munkahelyek kémiai biztonságáról szóló 25/2000. (IX. 30.) EüM–SzCsM együttes rendelet szabályai szerint kell eljárni.

A foglalkozási eredetű rákkeltő anyagok elleni védekezésről és az általuk okozott egészségkárosodások megelőzéséről szóló 26/2000. (IX. 30.) EüM rendelet 4. § (1) bekezdés *f)* pontja szerint minden olyan tevékenység esetében, amelynek során feltételezhető a munkavállaló rákkeltővel történő expozíciója, a munkáltató köteles kockázatbecslést végezni, közte gondoskodni a tevékenység során az 5. § (8) bekezdésében meghatározott munkaidő szerinti foglalkoztatásról. Az 5. § (8) bekezdése értelmében rákkeltő expozícióban foglalkoztatott munkavállaló számára az Mt. 128. §-ának (1) bekezdése szerinti rendkívüli munkavégzés (baleset, elemi csapás vagy súlyos kár, továbbá az életet, egészséget, testi épséget fenyegető közvetlen és súlyos veszély megelőzése, illetőleg elhárítása érdekében) csak egyéni védelem alkalmazása és a munkavédelmi felügyelőség tájékoztatása mellett rendelhető el. A 7. § (4) bekezdés *c)* pontja szerint rákkeltő felhasználása esetén a munkáltató köteles a munkaidőt az 5. § (8) bekezdésében meghatározottak szerint korlátozni.

b) Illetménypótlék, pótszabadság biztosítása:

A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 57. § (5)–(6) bekezdése értelmében a föld alatt állandó jelleggel dolgozó, illetve az ionizáló sugárzásnak kitett munkahelyen naponta legalább három órát töltő, továbbá a rendszeresen kettős egészségkárosító kockázatnak kitett munkakörben foglalkoztatott munkavállaló pótszabadságra jogosult.

Ugyancsak pótszabadság illeti meg a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény 41. § (7)–(8) bekezdése alapján a föld alatt állandó jelleggel, il-

letve az ionizáló sugárzásnak kitett munkahelyen dolgozó, és a rendszeres kettős egészségi ártalomnak kitett munkakörben foglalkoztatott köztisztviselőt. A 47. § (5) bekezdés szerint a köztisztviselő illetménypótléokra jogosult, ha a munkavégzésre munkaideje nagyobb részében egészségkárosító kockázatok között kerül sor.

c) A megelőzésre, a kockázatok csökkentésére vonatkozó, munkáltatót terhelő intézkedéseket tartalmazó szabályozás:

A biológiai tényezők hatásának kitett munkavállalók egészségének védelméről szóló 61/1999. (XII. 1.) EüM rendelet 5–6 §-a kötelezi a munkáltatót a veszélyes biológiai tényezők olyan helyettesítésére, amely a jelenlegi tudományos ismeretek szerint nem, vagy kevésbé veszélyezteteti a munkavállaló egészségét, illetőleg a kockázatok csökkentésére az ott írt módon.

A kémiai biztonságról szóló 2000. évi XXV. törvény (a továbbiakban: Kbtv.) 2. § (2) bekezdése értelmében a törvény hatálya kiterjed többek között az embert és a környezetet veszélyeztető veszélyes anyagokra és keverékekre, illetőleg az ezekkel folytatott tevékenységekre. A Kbtv. végrehajtási rendelete, a munkahelyek kémiai biztonságáról szóló 25/2000. (IX. 30.) EüM-SzCsM együttes rendelet 2. § (1) bekezdése értelmében a rendelet hatálya kiterjed minden olyan tevékenységre, amelynek során a munkavállalót veszélyes anyag és veszélyes készítmény hatása érheti. A 6. § (1) bekezdése kötelezi a munkáltatót a veszélyes anyaggal tevékenységet végző munkavállaló egészségének és testi épségének megóvása érdekében szükséges megelőző intézkedések végrehajtására.

A rezgésexpoziciónak kitett munkavállalókra vonatkozó minimális egészségi és munkabiztonsági követelményekről szóló 22/2005. (VI. 24.) EüM rendelet 5. § (1) és (2) bekezdése szerint a mechanikai rezgésexpoziációból eredő kockázatokat a forrásnál kell kiküszöbölni, vagy minimális szintre csökkenteni. Amennyiben a kockázatértékelés szerinti prevenciók határértékeket túllépi, a munkáltatónak olyan műszaki-technikai, illetve szervezési intézkedést kell hoznia, amely biztosítja a mechanikai rezgés és a kapcsolódó kockázatok lehető legalacsonyabb szintre csökkentését. Ilyen intézkedés lehet a *h)* pont szerint megfelelő munkabeosztás, pihenőidők beiktatása.

A munkavállalókat érő zajexpoziációra vonatkozó minimális egészségi és biztonsági követelményekről szóló 66/2005. (XII. 22.) EüM rendelet 8. § (1) bekezdése a munkáltató alapvető kötelezettségeként előírja, hogy a zajexpoziációból származó kockázatokat elsődlegesen a zajforrásnál kell kiküszöbölni, illetve a lehető legkisebb szintre csökkenteni, ennek érdekében ír elő részfeladatokat.

Az azbeszttel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről szóló 12/2006. (III. 23.) EüM rendelet 5. § (1) bekezdése kötelezi a munkáltatót hogy a munkavállalókat érő, azbesztből vagy azbeszttartalmú termékből származó porexpozíciót a lehető legalacsonyabbra, de

mindenképpen a 7. §-ban megállapított határérték alá kell csökkenteni a (2) bekezdésben írt módon.

A munkavállalókat érő mesterséges optikai sugárzás expoziációra vonatkozó minimális egészségi és biztonsági követelményekről szóló 22/2010. (V. 7.) EüM rendelet annak 1. §-a szerint olyan munkavégzésre kell alkalmazni, amikor a munkavégzés során a munkavállaló a szemet és a bőrt érő mesterséges optikai sugárzásból származó expoziáció hatásának lehet kitéve. A 7. § (1) bekezdés tartalmazza, hogy a mesterséges optikai sugárzás okozta expoziációból származó kockázatokat a forrásnál kell megszüntetni vagy minimális szintre csökkenteni. A (2) bekezdés szerint ha a kockázatértékelés eredménye az expoziációs határértékek túllépését valószínűsíti, a munkáltató köteles az egészségkárosodás elkerülése érdekében a határértéket meghaladó expoziáció megelőzését célzó műszaki, illetve szervezési intézkedésekből álló cselekvési tervet elkészíteni, és a rendelkezésben felsorolt megelőző, veszélyt csökkentő intézkedéseket végrehajtani.

2.3. A fenti rendelkezések az Alkotmánybíróság álláspontja szerint lefedik az Mvt. 88. § (4) bekezdésében felsorolt területeket. Az egészségkárosító munkakörben dolgozók védelmét többféle módon biztosító jogszabályi rendelkezéseket összhatásukban kell vizsgálni. Az Mt. szabályai a munkaidőre, a rendkívüli munkavégzésre, illetőleg pótszabadságra, az Mvt. pedig elsősorban a munkáltatót terhelő kötelezettségekre vonatkoznak. A munkaidő kapcsán az Mvt. azt rögzíti, hogy csak az egészséget nem károsító időtartamban lehet végezni munkát. Egyben meghatározza a munkavégzés – munkáltató által biztosítandó – általános tárgyi és személyi feltételeit, amelyek betartása garanciát jelent arra, hogy a munkavállalók egészsége ne legyen veszélynek kitéve, illetőleg az egészségkárosodás kockázata csökkenjen. Ezen általános szabályokon túl az egyes területekre vonatkozó – és az Abh. hatálybalépését követően született – jogszabályok a munkafolyamattal, a technológiával, az anyagokkal szorosan összefüggő egészségvédelmi rendelkezéseket tartalmaznak. Ezek lényege a kockázatok elkerülése és csökkentése a munkahely, a műszaki ellenőrzési intézkedések megfelelő tervezésével, a védőberendezések, -eszközök használatával, a munkahelyi levegőben megengedett biológiai, kémiai határértékek, a rezgés, az optikai sugárzás, a zaj- és porexpozíció szintjének meghatározásával. A munkáltató köteles gondoskodni arról, hogy a határértéket meghaladó egészségkárosító kockázat ne álljon fenn.

A rendelkezések azt célozzák, hogy az ilyen típusú munkát végzők szervezete ne, vagy kevésbé károsodjon, így csak azokban az esetekben indokolt a munkaidő csökkentése, ha megfelelő védőintézkedések hiányában vagy azok ellenére is fokozott veszélyt jelent az adott munkahelyen történő tartós munkavégzés. Nyilvánvalóan jobban szolgálja a munkavállalók érdekét a munkahely egészségkárosító kockázatainak csökkentése, mintha egészségtelen környezetben a veszélyes hatásoknak – akár rövidebb időtartamban – ki lennének téve. A jogalkotónak értékelnie

kell, mikor haladja meg a veszélyes anyagokkal, környezettel való érintkezés kockázata azt a tűrőhatárt, amely felett a kockázatok csökkentése már nem lehetséges, és az ilyen esetekre vonatkozik az Mvt.-nek a napi munkaidő korlátozására vonatkozó felhatalmazása. Ez a szabály azonban „egyes” egészségkárosító kockázatok között foglalkoztatott munkavállalókra vonatkozik, vagyis nem jelenti azt, hogy az expozíciós időről valamennyi veszélyes, vagy egészségkárosító munkahelyet érintően kötelezően kell rendelkezni, csak abban az esetben, ha azt az előbbi körülmények indokolttá teszik.

A fentiekre tekintettel a szabályozás megfelel a felhatalmazásban foglaltaknak, így az Mvt. 88. § (4) bekezdésének *dm*) pontjából eredően jogalkotói mulasztás nem állapítható meg.

Mivel az expozíciós idő meghatározása a munkavállalók egészsége védelmének nem egyetlen eszköze minden veszélyes munkahelyre általánosan érvényes alkalmazása önmagában sem következik az Alkotmány 70/A. és 70/D. §-ából. A 2.2. pontban felsorolt jogszabályokban szereplő munkavédelmi szabályok elegendő biztosítékot nyújtanak a munkavállalók megkülönböztetés nélküli kezelésére és egészségük megóvására, amely rendelkezések betartatásának módját az Mvt. VI.-VII. fejezete tartalmazza, köztük a munkavédelmi képviselő intézménye és jogosultságai (Mvt. 70/A. §), a munkavédelmi hatóság felügyeleti, ellenőrzési joga (Mvt. 81. §), a biztonságos munkavégzésre vonatkozó szabályok kikényszerítése érdekében alkalmazott munkavédelmi bírság, ellenőrzés, egyéb intézkedés, a munkavédelmi hatóság miniszter számára készítenő beszámolója (Mvt. 82. §, 82/A. §, 84. §). Az esélyegyenlőség, az egészséghez való jog érvényesülésének így nem feltétele, hogy jogszabály az egészségre ártalmas munkahelyeken általánosan csökkentett munkaidőt írjon elő. A végzett munka mennyiségének és minőségének megfelelő jövedelemhez való jog pedig nem áll összefüggésben azzal, hogy nincs a korábbiakkal azonos szabályozás az expozíciós időre.

Ezért az Alkotmánybíróság az erre vonatkozó indítványokat elutasította.

3. Az országgyűlési képviselők indítványukban azért kérték mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását, mert az Országgyűlés nem tett eleget az ESZK 4. Cikk. 4. pontja alapján öt terhelő szabályozási kötelezettségének.

Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy fennáll-e az indítványozók jogosultsága. Az Abtv. 44. §-a szerint jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatát a 21. § (3) bekezdésében meghatározott szervek vagy személyek – köztük országgyűlési képviselő – indítványozhatják. A 45/2000. (XII. 8.) AB határozatában az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy a nemzetközi jogi kötelezettség mulasztással történő megállapítására irányuló eljárást is csak ugyanezen személyek kezdeményezhetik (ABH 2000, 344, 352.). Erre tekintettel az Alkotmánybíróság ezt az indítványt érdemben vizsgálta.

Az ESZK 2. Cikke „Az igazságos munkafeltételekhez való jog” címet viseli. 4. pontja a következőképpen rendelkezik: „Az igazságos munkafeltételekhez való jog tényleges gyakorlásának biztosítására a Szerződő Felek kötelezettséget vállaltak arra, hogy további fizetett szabadságot vagy csökkentett munkaidőt biztosítsanak meghatározott veszélyes vagy egészségtelen munkát végzők számára.” E rendelkezéssel összefügg a biztonságos és egészséges munkafeltételekhez való jog tényleges gyakorlásának biztosításáról szóló 3. Cikk, amely munkabiztonsági és munka-egészségügyi szabályzatok kiadását és ezek végrehajtását írja elő. Az ESZK a kötelezettségek teljesítésének ellenőrzési rendszerét is tartalmazza: a felek kötelezettséget vállaltak, hogy minden megfelelő eszközzel törekedni fognak az abban foglaltak teljesítésére, és az elfogadott rendelkezések – így a Magyarország által elfogadott 2. Cikk – alkalmazására vonatkozóan a Miniszterek Bizottsága által meghatározott formában kétévenként jelentést kell küldeniük az Európa Tanács Főtitkárának. (20–22. Cikk) A jelentéseket Szakértői Bizottság vizsgálja meg.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az ESZK-ben foglalt kötelezettségének a jogalkotó az 1.2. pontban felsorolt jogszabályok megalkotásával eleget tett. A 2. Cikk 4. pontjából nem vonható le olyan általános kötelezettség, hogy minden veszélyes, vagy egészségkárosító munkakörben dolgozó számára az ott írt kedvezményeket biztosítsa, mert csak „meghatározott” munkavállalókra utal. E veszélyes, vagy egészségtelen foglalkozásokat nem sorolja fel, annak meghatározásában a feleknek szabadságot enged. Tekintettel azonban a jelentési kötelezettségre, a veszélyesnek minősítésre vonatkozó szabályok kontroll alatt állnak. Egyben a 33. Cikk lehetővé teszi a kollektív szerződések általi teljesítést a 2. Cikk 2. bekezdése rendelkezései tekintetében is – amelyre az Mt. 117/B. §-a tartalmaz rendelkezést –, illetőleg a kötelezettségvállalásokat megtörténtnek tekinti, amennyiben a rendelkezések e megállapodások részeként vagy más módon az érdekelt dolgozók nagy többségére nézve alkalmazásra kerülnek.

Az indítványok benyújtását követően a MESZK 1. § (1) bekezdésében az Országgyűlés felhatalmazást adott a MESZK kötelező hatályának elismerésére. A külügyminiszter a Módosított Európai Szociális Karta kihirdetéséről szóló 2009. évi VI. törvény 2–3. §-a hatálybalépéséről szóló 40/2010. (IX. 6.) KüM határozatával megállapította, hogy a hatálybalépés időpontja 2009. június 1.

„Az igazságos munkafeltételekhez való jog” cím alatt a 2. Cikk 4. pontja tartalmában bővebb rendelkezést tartalmaz. Eszerint a Felek vállalják, hogy „kiküszöbölik a természetéből fakadóan veszélyes vagy egészségtelen foglalkozások kockázatait, ahol pedig egyelőre még nem lehetséges a kockázatok kiküszöbölése, vagy elégséges csökkentése, ott vagy a munkaidőt csökkentik, vagy kiegészítő fizetett szabadságot biztosítanak az ilyen foglalkozást űző dolgozók számára.” E rendelkezésből kitűnik az a tendencia, amely a prevenciót, az egészségkárosító kockázatok megszüntetését, csökkentését részesíti előnyben. Ez a magyar jogi szabályozásban is tettenérhető. Megjegyzi azt is

az Alkotmánybíróság, hogy az Európai Közösségek Tanácsa számos irányelvben szabályozta a különböző munkahelyi kockázatoknak kitett munkavállalók egészségének védelmét (pl. az 1989. június 12-i, a munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről szóló 89/391/EGK irányelv, vagy az ezen alapuló, 1998. április 7-i, a munkájuk során vegyi anyagokkal kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók egészségének és biztonságának védelméről szóló 98/24/EK irányelv), amelyek jellemzően a kockázatok csökkentésére kötelezik a munkáltatókat. Az Európai Parlament és a Tanács 2004. április 29-i, a munkájuk során rákkeltő anyagokkal és mutagénekkel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről szóló 2004/37/EK irányelve is az expozíció megelőzését és csökkentését emeli ki, és egyik szabályozás sem tartalmaz a munkaidő korlátozására vonatkozó rendelkezést.

Ebből következően a hatályos szabályozás, amely az egészségre veszélyes munkahelyek tekintetében a kockázatok csökkentésére kötelezi a munkáltatókat, illetőleg kivételesen lehetővé teszi a munkaidő csökkentését vagy pótszabadságot, eleget tesz az ESZK-ben, de a MESZK-ben foglalt követelményeknek is, így mulasztás e tekintetben sem állapítható meg. Ezért az Alkotmánybíróság ezt az indítványi részt is elutasította.

4. Több indítványozó hivatkozott arra, hogy a jogalkotó nem tett eleget az ESZK-ben foglalt kötelezettségének, így sérült az Alkotmány 2. § (1) bekezdése. Mivel a 2. pontban kifejtettek alapján az indítványozók nem tartoznak az Abtv. 21. § (3) bekezdésében meghatározott szervek vagy személyek közé, ezért az indítványokat az Alkotmánybíróság az Ügyrend 29. § c) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2010. szeptember 28.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke,
az aláírásban akadályozott

Dr. Paczolay Péter,
az Alkotmánybíróság elnöke helyett

Dr. Balogh Elemér s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

552/D/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 69. § (1) bekezdésének a „Céggéközlönyben történő közzétételétől számított hat hónapos jogvesztő határidőn belül” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) 69. § (1) bekezdésének a „Céggéközlönyben történő közzétételétől számított hat hónapos jogvesztő határidőn belül” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték. Álláspontjuk szerint az, hogy a cég bejegyzését követően a létesítő okirat módosítása érvénytelenségének megállapítása iránt a cég ellen csak a cég bejegyzését elrendelő végzés Céggéközlönyben történő közzétételétől számított hat hónapos jogvesztő határidőn belül indítható per, sérti a tulajdonhoz való jogot [Alkotmány 13. § (1) bekezdés], a tisztességes eljáráshoz való jogot [Alkotmány 57. § (1) bekezdés], valamint a jogorvoslathoz való jogot [Alkotmány 57. § (5) bekezdés] is. A konkrét ügyben az indítványozók által alapított gazdasági társaság társasági szerződését – az indítványozók tudtán és akaratán kívül harmadik személyek – módosították (a társasági szerződés ügyvédi ellenjegyzésére, a szerződés keletkezésekor már elhunyt ügyvéd nevének felhasználásával került sor), mely miatt az indítványozók magánokirat-hamisítás vétsége miatt büntető feljelentést tettek. Emellett a létesítő okirat módosítása érvénytelenségének megállapítása iránt pert is indítottak, mivel azonban a jogellenes módosításról csak a közzétételt követő hat hónapos jogvesztő határidőn túl szereztek tudomást, a bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasította. Az indítványozók szerint a jogszabályban rögzített objektív határidő miatt a törvényes állapot helyreállítása nem lehetséges, így a cég vagyona feletti rendelkezési jog elvonása a tulajdonhoz való jogot sérti. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét az indítványozók abban látják, hogy a perin-

dításon kívül egyéb jogorvoslati lehetőséget a jogszabály nem biztosít, így a keresetlevél elutasítása esetén a bírósághoz fordulás joga aránytalan korlátozást szenved. Végül a támadott rendelkezés véleményük szerint azért sérti a jogorvoslathoz való jogot, mert jelentősebb érdek kellene, hogy fűződjön az ügyfelek sérelmének orvoslásához, mint a cégjegyzékbe vetett bizalom és a forgalom biztonságának érvényesüléséhez.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el. (...)

(5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

2. A Ctv.-nek az indítvánnyal támadott és az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„A cégalapítás érvénytelenségének megállapítása iránti per

69. § (1) A cég bejegyzését követően a cég alapítása érvénytelenségének megállapítása iránt a cég ellen a cég bejegyzését elrendelő végzés Céggközlönyben történő közzétételétől számított hat hónapos jogvesztő határidőn belül a cég székhelye szerint illetékes megyei bíróság előtt indítható per. A perindításra az ügyész, illetve az jogosult, aki jogi érdekét valószínűsíti.

(2) Perindításnak valamennyi cégforma tekintetében csak a Gt. 12. §-ának (4) bekezdésében meghatározott érvénytelenségi ok fennállása esetében van helye. (...)

„A létesítő okirat módosítása érvénytelenségének megállapítása iránti per

70. § (1) A cég bejegyzését követően a létesítő okirat cégjegyzékadattal össze nem függő módosítása érvénytelenségének megállapítása a Polgári Törvénykönyvben foglalt rendelkezések alapján a 69. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően kérhető. A bíróság eljárása során a 69. § (3) bekezdésben foglalt rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) és (2) bekezdéseiben meghatározott követelményeknek.

Az Abtv. 48. § (1) bekezdése kimondja: Az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogsértelme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Abtv. 48. § (2) bekezdése szerint alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani.

A Fővárosi Ítéltábla 14.Gf. 40.435/2008/2. számú végzését az indítványozó jogi képviselője 2009. március 18. napján vette kézhez, alkotmányjogi panaszát 2009. május 14. napján adta postára, a hatvan napos határidő így megtartottnak tekintendő.

Mivel a Fővárosi Ítéltábla végzése jogerős, ellene további jogorvoslatnak helye nincs, továbbá mert a bíróság a támadott jogszabályi rendelkezésre hivatkozva, azt alkalmazva hagyta helyben a Fővárosi Bíróság elutasító végzését, ezért az alkotmányjogi panasz előterjesztésének törvényi akadályja nem volt, így azt az Alkotmánybíróság az alábbiak szerint érdemben bírálta el.

2. Az indítványozók az alkotmányellenes helyzetet abban látják, hogy a Ctv. a létesítő okirat érvénytelenségének megállapítása iránti per megindítását kizárólag a bejegyzését elrendelő végzés Céggközlönyben történő közzétételétől számított hat hónapos jogvesztő határidőn belül engedi meg. Álláspontjuk szerint a hat hónapos jogvesztő határidő alkotmányellenes korlátozásnak minősül mind a tulajdonhoz való jog, mind pedig a tisztességes eljáráshoz és a jogorvoslathoz való jog vonatkozásában.

2.1. Az Alkotmánybíróság először a jogorvoslathoz való jog indítványozók által állított sérelmét vizsgálta meg.

Az Alkotmánybíróság számos határozatában elemezte a jogorvoslathoz való jog tartalmát. Ennek során megállapította, hogy tartalma szerint a jogorvoslathoz való jog az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez, vagy ugyanazon szervezeten belül magasabb fórumhoz fordulás lehetőségének biztosítását jelenti. [5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31.; 22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 109–110., stb.] A Ctv. vizsgált rendelkezése a keresetindítás szabályait tartalmazza, nem pedig a változásbejegyző végzés elleni fellebbezés lehetőségéről szól. A jogorvoslathoz való jogot a bírósági cégeljárások során a Ctv. egyéb rendelkezései [pl. Ctv. 64. §, cégbejegyzést (változásbejegyzést) elutasító végzés elleni fellebbezés] szabályozzák. A keresetindítás szabályai nem

hozhatók alkotmányossági összefüggésbe a jogorvoslat-hoz való joggal. Hasonló álláspontot foglalt el az Alkotmánybíróság a 661/D/2002. AB határozatban (ABH 2004, 1627.) amikor a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 123. §-át (számadási-, illetve egyéb kötelezettség megállapításra irányuló kereseti kérelmek) alkotmányosságát vizsgálta és az indítványt elutasította. Az Alkotmánybíróság fenntartva e határozatban foglalt álláspontját megállapítja, hogy a Ctv. vizsgált rendelkezése nem áll sem tartalmi, sem alkotmányjogilag értékelhető összefüggésben az Alkotmány 57. § (5) bekezdésével, ezért azt nem is sérti. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány ezen részét elutasította.

2.2. Ezután az Alkotmánybíróság azt vizsgálta meg, hogy a jogvesztő határidő kikötése sérti-e a tisztességes eljáráshoz való jogot.

Az Alkotmánybíróság számos határozatában foglalkozott annak a kérdésnek az alkotmányosságával, hogy a keresetindítás határidőhöz kötése alkotmányellenes-e.

Az alkotmánybírósági gyakorlat szerint a keresetindítási jog – a bírósághoz fordulás jogával összefüggésben – alapjog. A 2218/B/1991. AB határozat megállapította: „a keresetindítási jog a személynek az a joga, hogy a megsértett alanyi jogának orvoslása végett a bírósághoz forduljon” (ABH 1993, 580, 583.). A 467/B/1997. AB határozat pedig kimondta: „Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alkotmány 57. § (1) bekezdése által deklarált bírósághoz fordulás joga olyan alapvető jog, amely – hasonlóan az egyéb alapvető jogokhoz – szükséges és arányos korlátozás tárgya lehet” (ABH 2001, 907, 908.).

Jelen törvényi rendelkezés szerint a létesítő okirat módosítása érvénytelenségének megállapítása iránti per megindítása kizárólag a bejegyzését elrendelő végzés Cégbizonylatban történő közzétételétől számított hat hónapos jogvesztő határidőn belül lehetséges. E szabály időbeli korlátot határoz meg a keresetindításra, mely – a fent bemutatott határozatok alapján – nyilvánvalóan a bírósághoz fordulás jogának korlátozását eredményezi.

Az alapjog korlátozásával kapcsolatosan az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata, hogy azzal a jogalkotó akkor élhet, ha másik jog védelme vagy érvényesülése, illetőleg egyéb alkotmányos célok védelme más módon nem érhető el, és a korlátozás csak olyan mértékű lehet, amennyi ezekhez feltétlenül szükséges. [7/1991. (II. 28.) AB határozat, ABH 1991, 22, 25.] Az alapjogot korlátozó normákkal szemben támasztott arányosság feltételeit az Alkotmánybíróság a 20/1990. (X. 4.) AB határozatában a következőképp fogalmazta meg: „Ez [...] megköveteli, hogy az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya összhangban legyen egymással. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt kiválasztani” (ABH 1990, 69, 71.).

Az Alkotmánybíróság több korábbi határozatában [melyet az 51/2009. (IV. 28.) AB határozat (ABH 2009, 374.) foglalt össze] foglalkozott a jogvesztő keresetindítási ha-

táridőknek és az Alkotmány 57. § (1) bekezdésének a kapcsolatával.

A 935/B/1997. AB határozatban az Alkotmánybíróság a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény (a továbbiakban: régiGt.) azon rendelkezését vizsgálta, amely szerint a társasági határozatokat bíróság előtt a határozat meghozatalától számított 30 napon belül lehet megtámadni (régig. 45. §). Az Alkotmánybíróság kifejtette: „Az Alkotmány 57. § (1) bekezdésének a sérelme akkor lenne megállapítható, ha az orvoslás lehetősége egyáltalán nem lenne adott. A jogrendszer ilyen hiányai esetén van helye az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az alkotmányellenesség kimondásának. [63/1997. (XII. 11.) AB határozat, ABH 1997, 365.]. Ezzel szemben önmagában az a tapasztalat, hogy egy létező, a bírósági út igénybevételét biztosító – de azt időbeli korláthoz kötő – szabály alkalmazása egyes esetekben méltánytalan, vagy akár igazságtalan eredményre vezethet, még nem jelenti az alapjog szükségtelen és aránytalan korlátozását” (ABH 1998, 765, 772–773.). „A bírósághoz való fordulás joga – hasonlóan az Alkotmány által deklarált többi alapjoghoz – nem abszolút jellegű jogosultság, hanem a jogállamiság elemeként megjelenő jogbiztonság korlátai között juthat csak érvényre. A konkrét ügyben az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy a jogbiztonság általános követelménye a társasági határozat bírósági felülvizsgálatára biztosított lehetőség kapcsán a társasági jog olyan, prioritást élvező célkitűzéseiben konkretizálódik, mint a forgalombiztonság és a hitelezővédelem. Ezekre figyelemmel a keresetindítási jog időbeli korlátozását nem ítélte sem szükségletlennek, sem pedig aránytalanoknak” (51/2009. (IV. 28.) AB határozat, ABH 2009, 374, 380–381.).

Az Alkotmánybíróság a társasházi határozatok érvénytelenségének megállapítására irányuló keresetek előterjesztésére nyitva álló jogvesztő határidő alkotmányosságával foglalkozó határozatában megállapította, hogy a hatvan napos határidő elegendő arra, hogy a tulajdonostárs élhessen keresetindítási jogával, másrészt megfelel a társasház zavartalan működése biztosítására irányuló követelménynek is. Ugyanakkor úgy találta, hogy e határidő jogvesztő jellege alkotmányosan nem indokolható. Az Alkotmánybíróság leszögezte: „Általában nem sérti a bírósághoz való jogot az, ha a bírósághoz fordulást jogvesztő határidővel korlátozzák. Ismert és gyakran alkalmazott megoldás a jogrendszeren belül az, hogy ha (az anyagi jogi) törvény valamely igény érvényesítésére, keresetindításra határidőt szab meg, a határidő elmulasztása azzal a következménnyel jár, hogy az elmulasztott cselekmény a későbbiekben már nem pótolható” [3/2006. (I. 30.) AB határozat, ABH 2006, 65, 94–95.].

A 70/2006. (XII. 13.) AB határozatban az Alkotmánybíróság a bírósági eljárást megindító keresetlevél vagy kérelem késedelmes benyújtásáról szóló 4/2003. Polgári jogegységi határozat alkotmányosságának vizsgálata körében – korábbi határozataiban kifejtett álláspontját összefoglalva – megállapította, hogy a keresetindítási jog határidőhöz kötése szükséges korlátozása a bírósághoz fordulás jogá-

nak (a jogállamiságból eredő jogbiztonság is ezt követeli meg), az arányossági kritérium pedig a határidő hosszához mérten határozható meg. (ABH 2006, 786, 798.) Egyúttal megerősítette, hogy a jogvesztő keresetindítási határidő meghatározása önmagában nem alkotmányellenes.

A 80/2006. (XII. 20.) AB határozatban az Alkotmánybíróság az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inyvtv.) 5. § (5) bekezdését megsemmisítette. Indokolásában rámutatott arra, hogy a bírósághoz fordulási jog korlátozásának alkotmányosan elfogadható indokát kizárólag – az ingatlan-nyilvántartás közhitelességéhez kapcsolódóan – a jogállamiságból következő jogbiztonság adja meg. Azonban arra a következtetésre jutott, hogy mivel a törlési határidő jogvesztő, kivételt nem engedő szabály, ezért a cél nem áll arányban azzal a jogsérelemmel, amelyet az eredeti jogosult szenved el, amikor önhibáján kívül nem tudja érvényesíteni keresetindítási jogát (ABH 2006, 892, 898–899.).

Az Inyvtv. 63. § (2) bekezdését vizsgáló és azt részben megsemmisítő 51/2009. (IV. 28.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh.) az Alkotmánybíróság megállapította: „A törlési kereset megindításával az eredeti jogosult tipikusan tulajdoni igényét kívánja érvényesíteni, így a keresetindítási határidő korlátozása azt is jelenti, hogy a határidő elmulasztásával az eredeti tulajdoni viszonyok helyreállítására nem kerülhet sor. (...) Az eredeti tulajdonos, valamint a jóhiszemű harmadik személyeket védő ingatlan-nyilvántartási közhitelesség egymással szembenálló, s az állam által egyaránt védendő érdekeit elsősorban a törvényhozónak kell mérlegelnie. Az Alkotmánybíróság alkotmányellenességet akkor állapíthat meg, ha a mérlegelés az ellentétes érdekek aránytalan figyelembevételét eredményezi.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a hatvan napos jogvesztő keresetindítási határidő nem áll arányban azzal a jogsérelemmel, amelyet az eredeti jogosult elszenved. A bejegyző végzés kézbesítésétől számított hatvan napos keresetindítási határidő aránytalan korlátozást jelent, ha az eredeti jogosult csak utóbb szerez tudomást a bejegyzés érvénytelenségéről, vagy például csak ezt követően szűnik meg a kényszer vagy a fenyegetés. Ilyen esetekben a törvényhozó nem mérlegeli kellő súllyal a sérelmet szenvedő fél pozícióját a jóhiszemű harmadik személlyel, az ingatlan-nyilvántartásnak a jogbiztonságból fakadó közhitelességével szemben” (ABH 2009, 374, 384, 385.).

A fent idézett gyakorlat alapján jelen ügyben az Alkotmánybíróság azt vizsgálta meg, hogy az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében biztosított alapjog korlátozását mi tette indokolttá, és a korlátozás mértéke arányban áll-e az alkotmányos céllal.

A Ctv. preambuluma szerint a törvény célja, hogy megállapítsa a vállalkozások cégalapításának, nyilvántartásba vételének rendjét, és a vállalkozók alkotmányos jogai érdekében, a gazdasági forgalom biztonsága, valamint a hitelezői érdekek vagy más közérdek védelme céljából biztosítsa a közhiteles cégnyilvántartás adatainak teljes körű nyilvánosságát, közvetlenül vagy elektronikus úton.

A cégnyilvántartás mint közhiteles nyilvántartás hitelesen tanúsítja a benne feltüntetett adatok, jogok és tények fennállását, ideértve azok változásait is (Ctv. 22. §). Ezen közhitelességi funkciójának a törvény azonban csak abban az esetben tud maradéktalanul eleget tenni, ha időbeli korlátot állít fel a jogviszonyok vitatásának lehetősége vonatkozásában. Azaz megteremti a jogviszonyok ésszerű határidőn belüli lezárásának lehetőségét, elősegítve ezzel a jogbiztonság követelményének érvényesülését. Hasonló álláspontot foglalt el az Alkotmánybíróság a korábban ismertetett 70/2006. (XII. 13.) AB határozatban, amikor megállapította, hogy a keresetindítási jog határidőhöz kötése szükséges korlátozása a bírósághoz fordulás jogának (a jogállamiságból eredő jogbiztonság is ezt követeli meg), az arányossági kritérium pedig a határidő hosszához mérten határozható meg (ABH 2006, 786, 798.). Egyúttal megerősítette, hogy a jogvesztő keresetindítási határidő meghatározása önmagában nem alkotmányellenes.

A közhitelesség azonban nem az egyetlen indoka a jogvesztő határidő előírásának, hiszen emellett hasonló súllyal szerepel a forgalom biztonsága is. Egy gazdasági társaság ugyanis az üzleti életben jellemzően az általa kötött – túlnyomórészt gazdasági tartalmú, olykor komoly pénzügyi kihatással bíró – szerződések révén vesz részt. A szerződő partnerek kiemelkedően fontos érdeke, hogy egyrészt tisztában legyenek azzal, hogy kivel kötnek szerződést (részben erre szolgál a cégnyilvántartás), másrészt, hogy a cégnyilvántartásban szereplő adatok ne legyenek mindenfajta (akár időbeli) korlátozás nélkül megtámadhatók, bizonytalan ideig megváltoztathatók. Ilyenfajta korlátozás hiányában ugyanis a piaci szereplők teljes (jog)bizonytalanságban lennének a tekintetben, hogy akivel szerződést kötnek tekinthető-e egyáltalán szerződő partnernek. Állandó veszély fenyegetné őket amiatt is, hogy – pl. a változásbejegyzés több éves késedelemmel bekövetkező (esetleg sikeres) megtámadása esetén – az általuk kötött szerződések érvénytelennek minősülnek és így teljesebben mennek-e egyáltalán. Ez a helyzet végeredményében kizárná a piaci szereplők kölcsönös bizalmát, a piaci/gazdasági forgalom zavartalanosságát, közvetve pedig a jogbiztonságot veszélyeztetné.

A jogvesztő határidő hosszával, a hat hónapos időtartammal összefüggésben az Alkotmánybíróság az alábbiakat állapítja meg: a perindítás határideje a végzés Cégközlönyben történő közzétételének napján kezdődik. A Ctv. 20. § értelmében a Cégközlöny az igazságügyért felelős miniszter által vezetett minisztérium hivatalos lapja. A cégbíróság a Cégközlönyben hozza nyilvánosságra a cég cégjegyzékének adatait, illetve azok változásait tartalmazó végzést. Emellett a cégbíróság a részvénytársaság és a korlátolt felelősségű társaság cégjegyzék adatainak közzétételével egyidejűleg gondoskodik a részvénytársaság és a korlátolt felelősségű társaság létesítő okiratának, illetve a létesítő okirat módosításának Cégközlönyben történő közzétételéről is.

Ennek megfelelően a hivatalos lapban megjelenő adatok és tények bárki számára hozzáférhetők. A cég ügyve-

zetőjének feladata a gazdasági társaság ügyeinek vitele, azok folyamatos figyelemmel kísérése. Ebbe a feladatkörbe beletartozik a gazdasági társasággal kapcsolatos közlemények folyamatos követése is.

Jelen ügyben a támadott rendelkezés hat hónapot biztosít az ügyvezetőnek arra, hogy amennyiben a bejegyzett cég adatainak változásával kapcsolatban rendellenességet tapasztal, akkor a szükséges lépéseket megtegye, adott esetben pert indítson. Ez a viszonylag hosszú törvényi határidő elegendő arra, hogy a megfelelő figyelemmel és körültekintéssel eljáró vezető tisztségviselő a kötelezettségét ne mulassza el.

Ebben a körben utal az Alkotmánybíróság arra, hogy a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény 30. § (2) bekezdése értelmében a vezető tisztségviselők a gazdasági társaság ügyvezetését az ilyen tisztséget betöltő személyektől általában elvárható gondossággal – és ha e törvény kivételt nem tesz –, a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége alapján kötelesek ellátni. A vezető tisztségviselők a polgári jog általános szabályai szerint felelnek a gazdasági társasággal szemben a jogszabályok, a társasági szerződés, illetve a gazdasági társaság legfőbb szerve által hozott határozatok, illetve ügyvezetési kötelezettségeik felrögzítésével a társaságnak okozott károkért.

Mindezeket figyelembe véve jelen ügyben az Alkotmánybíróság a hat hónapos jogvesztő határidővel összefüggésben azt állapította meg, hogy az a bírósághoz fordulás jogát korlátozza ugyan, azonban – a közhitelesség és a forgalom biztonsága követelményét szem előtt tartva – elegendő időt biztosít arra is, hogy az érintettek igényüket peres úton megkíséreljék érvényesíteni.

A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kellően hosszú jogvesztő határidő nem eredményezi a bírósághoz fordulás jogának alkotmányellenes korlátozását, ezért az indítványt e tekintetben is elutasította.

Emellett az Alkotmánybíróság az indítványozók konkrét ügyével összefüggésben utal arra is, hogy a Ctv. 76. § (1) bekezdés *b*) pontja értelmében hivatalból jár el a cégbíróság, ha az eljárást más bíróság kezdeményezi. Azaz amennyiben a büntetőbíróság megállapítja a magánokirat-hamisítás vétségét, törvényességi felügyeleti eljárást kezdeményezhet a cégbíróságnál a jogsértő állapot megszüntetése iránt.

2.3. Végül az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy a keresetindítási határidő jogvesztő volta sérti-e a tulajdonhoz való jogot, mint alkotmányos alapjogot.

Az Alkotmánybíróság több korábbi határozatában értelmezte az Alkotmány 13. § (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való jogot. A tulajdonhoz való jognál az Alkotmány az egyén cselekvési szabadságának anyagi alapját védi a közhatalmi beavatkozásokkal szemben. A tulajdon szociális kötöttségei azonban a tulajdonjog korlátozását lehetővé teszik [64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1993, 373, 380–381.].

A 3/2006. (II. 8.) AB határozatában az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy az Alkotmány 13. §-a szerinti tulajdonvédelem nem érvényesíthető a tulajdonosoknak az egymással szembeni védelméről szóló szabályoknál (ABH 2006, 65, 81.).

Ami a tulajdonosváltozást illeti: „ez a változás ugyanakkor állami beavatkozás (szabályozás) révén következik be. Azt, hogy ez alkotmányos-e, az dönti el, vajon arányosnak tekinthető-e ez az állami beavatkozás, s a jogalkotó egyenlő súllyal mérlegelte-e az eredeti jogosult és a jóhiszemű harmadik személy érdekeit” (ABH 2009, 374, 387.).

A 38/B/2002. AB határozatban az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, a polgári jogi jogviszonyok szabályozásánál a törvényhozó nagyfokú szabadsággal rendelkezik (ABH 2005, 1058, 1062.).

Jelen esetben a gazdasági társasággal kapcsolatos változások a Cégek Közönyben megjelennek, nyilvánosságra kerülnek, hiszen a hivatalos lap bárki számára hozzáférhető. A forgalom biztonsága ugyanakkor megkívánja, hogy a cégnyilvántartás, mint közhiteles nyilvántartás a valóságának megfelelően, és az abban foglaltak bizonyos idő eltelte után (melynek hossza esetről esetre más lehet) ne legyenek vitássá tehetőek. Az ügyvezetőtől elvárható gondosság, mint a cég érdekeit szem előtt tartó ügyvezetővel szemben állított követelmény arra készíti a vezető tisztségviselőt, hogy lényegében naprakész információk birtokában legyen a gazdasági társaság ügyeivel, helyzetével kapcsolatban. Ezen információk hiányában a vezető tisztségviselőtől a körültekintő cégvezetés nem remélhető.

A gazdasági társaságot érintő változásokra tehát az ügyvezetőnek haladéktalanul reagálnia kell, melyre – a forgalom biztonságát és az üzleti élet zavartalanágát is figyelembe véve – a hat hónapos határidő elegendő.

A Cégek Közönyben történő közzétételtől számított hat hónapos jogvesztő keresetindítási határidő tehát nem tekinthető aránytalannak, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt az Alkotmány 13. § (1) bekezdésével összefüggésben is elutasította.

Budapest, 2010. szeptember 14.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

898/B/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványok tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény 3. § 9. e) és 86. pontja, 16. § (5)–(6) bekezdése, valamint 25. § (5), (6) és (7) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az egészségügyi hozzájárulásról szóló 1998. évi LXVI. törvény 3. § (1) bekezdés a) ab) pontja és (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 4. § q) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

4. Az Alkotmánybíróság a közteherviselés rendszerének átalakítását célzó törvénymódosításokról szóló 2009. évi LXXVII. törvény 2. § (4) bekezdése, 7. §-a, 8. §-a, 17. §-a, 111. § (3) bekezdése, 117. § (1)–(2) bekezdése, 118. § (1)–(2) bekezdése, 119. §-a, 122. § (1)–(2) bekezdése, 169. §-a és 177. § h) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

5. Az Alkotmánybíróság a közteherviselés rendszerének átalakítását célzó törvénymódosításokról szóló 2009. évi LXXVII. törvény 11. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Alkotmánybírósághoz összesen öt indítvány érkezett a közteherviselés rendszerének átalakítását célzó törvénymódosításokról szóló 2009. évi LXXVII. törvény (a továbbiakban: Krtv.) egyes rendelkezései alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára.

Az indítványok a Krtv. 2. § (4) bekezdése, 7. §-a, 8. §-a, 17. §-a, 111. § (3) bekezdése, 117. § (1)–(2) bekezdése, 118. § (1)–(2) bekezdése, 119. §-a, 122. § (1)–(2) bekezdése, 169. §-a, 177. § h) pontja rendelkezéseit támadták, az Alkotmány 2. § (1) bekezdés, 9. §-a, 13. §-a, 70/A. §-a, 70/I. §-a sérelmére hivatkoznak.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes

szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 28. §-a alapján az Alkotmánybíróság a tárgyi összefüggések miatt az ügyeket egyesítette, és az indítványokat egy eljárásban bírálta el.

Az öt indítványból az első négy lényegében azt kifogásolja, hogy a Krtv. – a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: Szja tv.) módosítása, a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Tbj.) módosítása és az egészségügyi hozzájárulásról szóló 1998. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Eho tv.) módosítása révén – úgy alakította át a személyi jövedelemadó, a társadalombiztosítási járulék és az egészségügyi hozzájárulás szabályait, hogy bevezette a „tevékenység piaci értéke” fogalmát: ez a fogalom az indítványozók szerint a határozatlanságánál fogva sérti az Alkotmány egyes, említett szabályait.

2. Az első négy indítvány 2009. augusztus 25-én, szeptember 3-án, 11-én és november 10-én érkezett az Alkotmánybíróságra.

Az indítványozók fő kifogása az, hogy véleményük szerint a jogalkotó túlzottan tágan határozta meg a tevékenység piaci díjazása fogalmát. Erre épülve kellene meghatározni a jogalkalmazónak a személyes közreműködői díj-kiegészítés, illetve kivét kiegészítés összegét. Ezzel a törvény tulajdonképpen a vállalkozás nyereségéből jövedelemből, illetve járulékba való átcsoportosítást ír elő. Az indítványozók szerint a törvény úgy vezet be új fogalmakat, hogy a tartalmára még csak törvényi vélelmet sem állít fel, így a fogalmak a törvény alapján mind a jogalkalmazó, mind a jogalkotó számára értelmezhetetlenek. A képlékeny szabályozás jogbizonytalanságot eredményez. Utólag már az adóhatóság nem állíthat fel törvényi vélelmet. Így az indítványozók szerint a törvény a jogalkalmazó számára nem teszi lehetővé a jogkövető magatartást.

A fogalom-meghatározatlanságból adódóan a leendő vállalkozó számára nem, vagy csak nagyfokú bizonytalansággal állapítható meg, hogy a vállalkozásával milyen közgazdasági feltételrendszerbe léphet be, illetve milyen keretek között működik, netán kényszerűen, s önhibán kívül mi miatt szűnik meg vállalkozása.

Hivatkoztak arra is, hogy egy korrekt piacgazdaságban nem a törvényhozóra, hanem a vállalkozó döntési szabadságába tartozik, hogy a cégben keletkező jövedelmet milyen csatornán keresztül, osztalékként (külön adózó jövedelemként) veszi-e ki, avagy munkabéreként (ami az összevont adóalapba tartozik) fizeti ki.

Érveltek azzal is, hogy míg a személyes közreműködés ellenértéke és a kivét összege egyéni járulékalapot képez, és így a fizetett egyéni járulék alapján a magánszemélynek ezek után ellátás (táppénz, nyugdíj stb.) jár, ugyanez nem valósul meg a kivét-kiegészítés (mint a személyes munkavégzés díja) és a személyes közreműködői díj-kiegészítés esetében, mert azt nem vonja be a jogalkotó az egyéni járú-

lékalapba. Ezzel szemben az alkalmazottaknál minden (személyes) munkavégzés ellenértéke után a fizetendő egyéni járulékfizetés fejében ellátás jár, vagyis a jogalkotó deklarált szándéka szerint személyes munkavégzésnek tekintti a vállalkozói munkavégzést, azonban nem tekinti mégsem azonosnak más személyes munkavégző tevékenységgel, és tb-, illetve nyugdíj-ellátásbeli különbséget tesz a magánszemélyek között.

Hivatkoztak visszamenőleges hatályra is azzal kapcsolatban, hogy az előző évben jóváhagyott, de csak a tárgyévben kifizetett osztalékból is átminősítést rendel el a törvény.

3. Az első négyből az egyik indítvány kifogásolja a Krtv. 11. § (3) bekezdését is, az ún. „szuperbruttósítás” egyik szabályát, az Alkotmány 70/I. §-a sérelmére hivatkozva.

4. Az első négy indítvány benyújtását követően a Krtv.-t és a Krtv.-ben módosítani tervezett egyes más törvényeket módosította a 2009. november 16-án kihirdetett, az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről szóló 2009. évi CXV. törvénnyel és a megtakarítások ösztönzésével összefüggő törvénymódosításokról szóló 2009. évi CXVI. törvény (a továbbiakban: Tv.).

A Tv. 2. §-a és a 108. § 19. és 20. pontja „a tevékenység piaci értéke” fogalmával kapcsolatban tartalmaz a személyi jövedelemadót, a társadalombiztosítási járulékot és egészségügyi hozzájárulást érintő módosításokat.

A módosítások lényege, hogy „a tevékenység piaci értéke” fogalmat az új szabályokban a „tevékenységre jellemző kereset” (a magánszemély főtevékenységére jellemző, a piaci viszonyoknak megfelelő díjazás) váltotta fel.

Lényeges változás továbbá, hogy a Tv. – szemben az eredeti, a Tv. javaslatához fűzött miniszteri indokolás szerint is valóban hiányos szabályozással – a szokásos piaci értékre vonatkozó, új értelmező rendelkezések között ma már háromféle, választható számítási módot is tartalmaz a magánszemély főtevékenységére jellemző, a piaci viszonyoknak megfelelő díjazás meghatározására.

A Tv. további lényeges, új szabálya kiegészítette az Szja tv.-t azzal a kötelezettséggel, hogy a tevékenységre jellemző kereset meghatározásánál figyelembe vett körülményekről, szempontokról feljegyzést kell készíteni, amelyet az adózással összefüggő iratok részeként kell kezelni, és az adó utólagos megállapításához való jog elévüléseig meg kell őrizni.

Ezekre a változásokra – különösen az Szja tv. 3. § 9. e) pontja kiegészítésére – figyelemmel azok az indítványok, amelyek „a tevékenység piaci értéke” meghatározásának a bizonytalanságára visszavezethető okból állították a Krtv. egyes, „a tevékenység piaci értéke” fogalommal kapcsolatos szabályai alkotmányellenességét, a módosítás következtében tárgytalanná váltak.

Az Ügyrend 31. § a) pontja alapján az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, ha az indítvány benyújtása után a vizsgálat alá vont jogszabály hatályát veszítette, és

ezzel az indítvány tárgytalanná vált. Ezért az Alkotmánybíróság a Krtv. 2. § (4) bekezdése, 7. §-a, 8. §-a, 17. §-a, 111. § (3) bekezdése, 117. § (1)–(2) bekezdése, 118. § (1)–(2) bekezdése, 119. §-a, 122. § (1) bekezdése, 169. §-a és 177. § h) pontja alkotmányellenességnek megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszüntette.

II.

1. Az ötödik indítvány 2010. február 3-án, vagyis a Krtv. említett módosítása után érkezett az Alkotmánybíróságra, három szakmai kamarától.

Ennek tárgya a beadvány küzete szerint az Szja tv. 3. §-ának 9. e) pontja és 86. pontja, 16. §-ának (5)–(6) bekezdése, 25. §-ának (5), (6) és (7) bekezdése szabályai, valamint az Eho tv. 3. § (1) bekezdés a) ab) pontja és (4) bekezdése.

Ezzel szemben a beadvány 2. oldalán az indítványozók a Szja tv. „3. § 86. pontja, 16. § (5) bekezdése, 25. § (5) bekezdése”, az Eho tv. „3. § (4) bekezdése”, továbbá a Tbj. „4. § q) pontja” alkotmányellenességének megállapítását kéri.

A beadvány tárgyának megjelölése és a kifejezetten vizsgálni kért szabályok felsorolása eltér egymástól: ez utóbbiban nem szerepel az Szja tv. 3. § 9. e) pontja és az Eho tv. 3. § (1) bekezdés a) ab) pontja.

Ugyanakkor a „megtámadott jogszabályok” szövegének ismertetése tartalmazza az Szja tv. 3. § 9. e) pontját, valamint az Eho tv. 3. § (1) bekezdés a) ab) pontjait is.

Minderre figyelemmel az Alkotmánybíróság az indítványt kiterjedtnek tekintette ezekre a szabályokra [az Szja tv. 3. § 9. e) pontja és az Eho tv. 3. § (1) bekezdés a) ab) pontja rendelkezései] is.

A beadvány C pontja tartalmazza az alkotmányelleneséget megalapozó érveket.

A 14–30. pontig a jogbiztonság sérelméről, ezen belül a normavilágosságról és a jogalkotási folyamat alkotmányellenességéről van szó; a 31–38. pontig az Alkotmány 70/I. §-a sérelmét állítják, míg a 39–45. pontig az Alkotmány 70/A. §-ának sérelme szerepel.

1.1. Az indítvány szerint a támadott szabályok egy definícióra épülnek, a tevékenységre jellemző kereset fogalmára, ami értelmezhetetlen és a gyakorlatban alkalmazhatatlan (16. pont). Az indítvány az egyes pontokban csak az Szja tv.-t említi, de a kifejtett érveket a Tbj.-re és az Eho tv.-re is vonatkoztatja, mert a tevékenységre jellemző kereset lesz az alapja több esetben e fizetési kötelezettségek kiszámításának is.

A tevékenységre jellemző kereset fogalmát meghatározó szabály [Szja tv. 3. § 9. e) pont] ellen szóló érveket a jogbizonytalansággal összefüggésben az indítvány C 18. pontja tartalmazza. Eszerint: „A »főtevékenységre jellemző, piaci viszonyoknak megfelelő díjazás« meghatározására a jogalkotó által meghatározott számítási módszerek [Szja tv. 3. § 9. e) pont] súlyos jogbizonytalanságot

eredményeznek a jogalkalmazás során. Hiszen e törvény valójában csak látszólag ad módszert a tevékenységre jellemző kereset összegének meghatározására. A felkínált módszerek ugyanis nem felelnek meg a normavilágosság követelményének és nem alkalmazhatók minden adózó esetében (pl. ügyvédek, közjegyzők, stb. esetében az összehasonlítható adatok valótlansága vagy hiánya okán). Következésképp, a törvény az adózó kötelezettségévé teszi a tevékenységre jellemző kereset meghatározására alkalmas módszerek kidolgozását, úgy, hogy közben a módszer alkalmazására vonatkozó bizonyítási terhet a vele járó valamennyi adókockázattal együtt az adózóra hárítja át.”

1.2. Az Alkotmány 70/I. §-ának sérelme kapcsán az indítvány arra hivatkozik, hogy „a tevékenységre jellemző kereset definíciója” nem elégíti ki az Alkotmánybíróság gyakorlatában kialakított ama követelményeket, amelyek szerint az adó alapjának meghatározását vélelemmel csak kivételes esetben és többletgaranciák megléte esetén lehet alkalmazni, és az semmiképpen nem válhat nem valós jövedelmek megadóztatásának eszközévé.

Az indítvány szerint „az Eho tv. (4) bekezdése” szintén ellentétes az Alkotmány 70/I. §-ával, különös tekintettel arra, hogy az adónak a kötelezettek jövedelmi, vagyoni viszonyaival közvetlen kapcsolatban kell állnia. A támadott szabály deklaráltan egy, a magánszemély által még meg nem szerzett jövedelmet kíván a fizetési kötelezettség körébe vonni. Az eho alapja ugyanis az az összeg lenne, amelyet osztalékként meg lehetett volna állapítani, ki lehetett volna fizetni.

1.3. Az indítvány azzal is érvel, hogy a támadott szabályok elfogadásához vezető jogalkotási folyamat is alkotmányellenes. Eszerint a Krtv.-ből nem derül ki, hogy az az Szja tv.-t is módosítja. A Krtv. ún. saláta-törvény, a kizárólag jogszabályváltoztatásokat tartalmazó törvényben megtalálni valamit szinte lehetetlen, a törvény áttekinthetetlen, követhetetlen és ezért megismerhetetlen. Tekintettel az Szja tv. jelentőségére, ez a szabályozási technika alkotmányosan elfogadhatatlan, sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét, különös tekintettel a 8/2003. (III. 14.) AB határozatban kidolgozott alkotmányos követelményeket.

1.4. Azt is állítják, hogy az Eho tv. 3. § (4) bekezdése diszkriminatív, az Alkotmány 70/A. §-ába ütközik.

Az Eho tv. 3. § (4) bekezdése értelmében az eho fizetési kötelezettség alanyai – azaz a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó, egymással összehasonlítható jogalanyok (homogén csoport) – azok a társas vállalkozások, melyek a vállalkozás tevékenységében személyesen közreműködő tag részére – bár a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény szabályai szerint lehetett volna – osztalékot nem fizettek.

Egy vállalkozásban keletkező nyereség sorsa számviteli és adójogi szempontból kétféle lehet. Egyfelől azt osztalékként fel lehet osztani, vagy a profitot „tőkésíteni” lehet.

Ez utóbbinak célja, hogy a vállalkozás érdekében további beruházásokat lehessen eszközölni, nem várt kiadásokra biztonsági tartalékot lehessen képezni stb.

Hangsúlyozzák, hogy a nyereség már egyszer adózott jövedelem, amely a társasági adó megfizetése után „keletkezik”.

Az indítványozók szerint a jogalkotó ezt az egyszer már adózott jövedelmet kívánja még egyszer, kvázi büntető jelleggel újfent megadóztatni, hiszen valójában azokat sújtja, akik hosszú távú megfontolások alapján szeretnék tervezni üzleti stratégiájukat.

Ezért az Eho tv. támadott szabálya egyértelműen beruházás ellenes, és olyan esetekben is büntető jellegű többlet járulékteherhez vezet, amikor a vállalkozás magatartása jóhiszemű.

Arra is hivatkoznak, hogy a társas vállalkozásokban a személyesen közreműködő tag „léte” az osztalék keletkezése és felosztása tekintetében tökéletesen irreleváns elem. A személyes közreműködés önmagában semmilyen befolyással nincs a nyereség nagyságára vagy bármilyen olyan egyéb tényezőre, amely racionálisan indokolhatná a speciális eho fizetési kötelezettséget, így erre közterhet alapítani teljesen önkényes.

Különösen szélsőséges jogalkalmazásra nyílik lehetőség az olyan szellemi tevékenységet végzők esetében, akik nem állnak (esetleg nem is állhatnak) munkaviszonyban, nincs teljes munkaidejű önfoglalkoztatási kötelezettségük, vagy lehetőségük. Akik esetében kifejezett versenyjogi tilalom van tarifák, ajánlott díjtételek alkalmazására, akik esetében nincs (és esetleg nem is képezhető ésszerűen) nyilvános, jó hírű vagy közhiteles kontroll adatbázis, mint az alkotó és előadóművészek, a sajtó egyes foglalkozási kategóriái vagy az ügyvédek.

2. Az egy indítványozó szerint az Eho tv. 3. § új (4) bekezdése a személyesen közreműködő tagokat foglalkoztató társas vállalkozásokra – jellemzően a kisvállalkozásokra – olyan terhet ró, amely a piac többi szereplőit nem érinti. Az eho feltételezett jövedelem címén elvonja a társaság vagyonának egy részét, ez az Alkotmány 13. §-ába ütközik.

A törvény szövegében „a személyesen közreműködő tag részesedésére jutó azon része” fordulattal összefüggésben a jogalkotó nem határozza meg a részesedésre jutó számítási módot, ami jogbizonytalanságot okoz.

Azzal is érveltek, hogy a szabályozás a járulékfizetés alapján tesz különbséget, amikor nem vonja járulékalapba a kivét kiegészítés és a közreműködői díj-kiegészítés összegét, ez pedig tb.–, illetve nyugdíj-ellátásbeli különbséget tesz magánszemélyek között, ami diszkriminatív.

III.

1. Az Alkotmány érintett szabályai szerint:
„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam. (...)

13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot. (...)

70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül. (...)

70/I. § (1) Minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni.”

2. A kifogásolt jogszabályok az indítvány elbírálásakor az alábbiak:

2. 1. Az Szja tv. szerint:

„3. § E törvény alkalmazásában az egyes fogalmak jelentése a következő: (...)

9. Szokásos piaci érték: az az ellenérték (a továbbiakban ideértve a kamatot és a tevékenység piaci viszonyoknak megfelelő díjazását is), amelyet független felek összehasonlítható körülmények esetén egymás között érvényesítenek, vagy érvényesítenének. Nem független felek között a szokásos piaci értéket a következő módszerek valamelyikével kell meghatározni: (...)

e) személyes közreműködői, egyéni vállalkozói tevékenység esetében választható továbbá

ea) az az ellenérték, amely – a személyes közreműködői, az egyéni vállalkozói képzettségét, szakmai gyakorlatát, tevékenységének többféleségét, fő-, kiegészítő- vagy másodállás jellegét, a ráfordított vagy kieső időt (pl. betegség, hatósági intézkedés miatt) stb. figyelembe véve – a tevékenység folytatásának adott térségében, adott körülményei között, hasonló munkakörben az adott színvonalú, terjedelmű tevékenységet folytató munkavállalót megilleti vagy megilletné;

vagy

eb) a társas vállalkozás, az egyéni vállalkozó által elért bevételből a személyes közreműködői díja, illetve a vállalkozói kivét nélkül számított költségek, a szokásos vállalkozói haszon levonásával meghatározott összeg és az ea) pontban említett körülmények figyelembevételével megállapított járandóság,

vagy

ec) a társas vállalkozás, az egyéni vállalkozó által elért bevételből a személyes közreműködői díja, illetve a vállalkozói kivét nélkül számított költségek levonásával meghatározott összeg 80 százaléka és az ea) pontban említett körülmények figyelembevételével megállapított járandóság,

azzal, hogy szokásos vállalkozói haszon az a haszon, amelyet összehasonlítható tevékenységet végző független felek összehasonlítható körülmények között érnek, figyelembe véve a társas vállalkozás, az egyéni vállalkozó piaci helyzetét, kockázatait, versenyképességét, eredményességét,

működési feltételeit (kezdés, szünetelés, megszűnés, elemi kár, hatósági intézkedés stb.). (...)

86. A tevékenységre jellemző kereset: a magánszemély főtevékenységére jellemző, a piaci viszonyoknak megfelelő díjazás. (...)

16. § (...)

(5) Ha a vállalkozói kivét nulla vagy éves összege nem éri el az adóévben a tevékenységre jellemző kereset éves összegét, önálló tevékenységből származó jövedelemnek minősül a vállalkozói osztalékalapból a (7) bekezdés szerint megállapított jövedelem, de legfeljebb abból az a rész (bármelyik a továbbiakban: kivét-kiegészítés), amely a vállalkozói kivéttel együtt, illetve ennek hiányában éri a tevékenységre jellemző keresetet.

(6) Az egyéni vállalkozó a kivét-kiegészítést – a jövedelemszerzés időpontjának az adóév utolsó napját tekintve – adóbevallásában állapítja meg és annak adóalapja után az adót a bevallás benyújtására nyitva álló határidőig fizeti meg. (...)

25. § (...)

(5) Ha az egyszerűsített vállalkozói adó hatálya alá nem tartozó társas vállalkozásban a személyes közreműködő nem részesül személyes közreműködői díjban vagy annak éves összege az adóévben nem éri el a tevékenységre jellemző kereset éves összegét, nem önálló tevékenységből származó bevétel az említett társas vállalkozás által a személyes közreműködő számára kifizetett osztalék és/vagy az adóévben jóváhagyott, osztalékelőlegként már kifizetett osztalék, de legfeljebb ezek együttes összegéből az a rész, amely a személyes közreműködői díjjal együtt, illetve ennek hiányában éri a tevékenységre jellemző kereset éves összegét (bármelyik a továbbiakban: személyes közreműködői díj-kiegészítés). A több társas vállalkozásban személyes közreműködő, illetve személyes közreműködőként és egyéni vállalkozóként is tevékenységet folytató magánszemély esetében ezt a rendelkezést arra a jogviszonyára tekintettel kell alkalmazni, amelynél a főtevékenységre jellemző kereset a legmagasabb.

(6) A társas vállalkozás a személyes közreműködői díj-kiegészítés összegéről az adóévet követő év január 31-éig köteles igazolást adni a személyes közreműködőnek, aki ennek alapján – a jövedelemszerzés időpontjának az adóév utolsó napját tekintve – a személyes közreműködői díj-kiegészítés adóalapja után az adót adóbevallásban állapítja meg azzal, hogy az osztalék után már levont (megfizetett) adónak a személyes közreműködői díj-kiegészítésre jutó részét levont (megfizetett) adóelőlegként veszi figyelembe. A kiadott igazolásban feltüntetett adatokról a társas vállalkozás az adóévet követő év február 15-éig adatot szolgáltat az állami adóhatóságnak.

(7) Az adó utólagos megállapításához való jog elévülésséig tartó megőrzési kötelezettséggel

a) a társas vállalkozás a személyes közreműködő tevékenységére jellemző keresetének meghatározásánál figyelembe vett körülményekről, szempontokról;

b) több társas vállalkozásban személyes közreműködő, illetve személyes közreműködőként és egyéni vállalkozó-

ként is tevékenységet folytató magánszemély valamennyi tevékenységére jellemző keresetéről feljegyzést készít, amelyet az adózással összefüggő iratok részeként kezel.”

2.2. Az Eho tv. szerint:

„3. § (1) A kifizető – kifizető hiányában vagy ha a kifizető az adóelőleg alapját képező jövedelem után adót (adóelőleget) nem köteles megállapítani – a jövedelmet szerző magánszemély 27 százalékos mértékű egészségügyi hozzájárulást fizet az adóévben kifizetett, juttatott, a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: Szja tv.) szerinti

a) összevont adóalapba tartozó jövedelemnél (...)

ab) a vállalkozói kivét és a kivétkiegészítés együttes összegének, illetve a személyes közreműködői díj és a személyes közreműködődíj-kiegészítés együttes összegének, de legfeljebb a vállalkozóra irányadó, Tbj.-ben meghatározott tevékenységre jellemző kereset tárgyévii összegének a vállalkozói jogviszonyra tekintettel a tárgyévre bevallott nyugdíjjárulék alapját meghaladó része, (...)

(4) Az egyszerűsített vállalkozói adó hatálya alá nem tartozó, Szja tv. szerinti társas vállalkozás 27 százalékos mértékű egészségügyi hozzájárulást fizet azon összeg után, amelyet a számvitelről szóló törvény szerint a vállalkozás tevékenységében személyesen közreműködő tag részére osztalékként, részesedésként meg lehetett volna állapítani, ki lehetett volna fizetni, de legfeljebb a pozitív adózott eredmény tag részesedésével arányos része után. Az így megállapított egészségügyi hozzájárulás-alap nem lehet több, mint a Tbj.-ben meghatározott tevékenységre jellemző kereset azon része, amely meghaladja a vállalkozói jogviszonyra tekintettel bevallott nyugdíjjárulék-alap és az (1) bekezdés ab) alpontjában meghatározott egészségügyi hozzájárulás-alap együttes összegét.”

2.3. A Tbj. szerint:

„4. § E törvény alkalmazásában: (...)

q) Tevékenységre jellemző kereset: a természetes személy főtevékenységére jellemző, a piaci viszonyoknak megfelelő díjazás.”

IV.

Az indítványok nem megalapozottak.

1. Az egyik legfontosabb jellemzője az Szja-nak, hogy az Szja tipizált vagy analitikus adó. Ez azt jelenti, hogy figyelembe veszi a jövedelem eredetét (munka, tőke vagy vegyes). Ez a rendszer a különböző foglalkozási, tevékenységi csoportok (pl. kisiparosok, magánkereskedők, ingatlan-bérbeadók, mezőgazdasági kistermelők, szellemi tevékenységet folytatók stb.) tekintetében érvényesített eltérő politikai értékelés rugalmas kifejezésére alkalmas. Az Szja rendszerében számít az, hogy melyik adóalanyról van szó. Ezért adóalapról, adómér-

tékről, kedvezményekről nem lehet általában beszélni, hanem csakis az egyes jövedelem-típusok függvényében.

A személyi jövedelemadó rendszerében jelenleg két fő jövedelemtípust különböztetünk meg: az összevonás alá kerülő jövedelmeket és a külön adózó jövedelmeket. Minden olyan jövedelem összevonás alá kerül, ahol a törvény nem ír elő elkülönített adózást. Az elkülönítés mögött preferenciális, vagy pragmatikus szempontok húzódnak.

Az új rendelkezések értelmében a módosítás által érintett személyi körnek (az egyéni vállalkozónak és a társas vállalkozás személyesen közreműködő magánszemély tagjának) másként kell jövedelemadót fizetnie, mint eddig.

A Krtv.-vel bevezetett változás lényege, hogy eredetileg a „tevékenység piaci értéke” szerinti összeget kell figyelembe venni az egyik fő jövedelemtípus, az összevont adóalap adójának megállapításánál, mégpedig úgy, hogy az Szja szerint az egyes külön adózó, más jövedelemből az összevont adóalapba kell átcsoportosítani az adózónak annyit, amennyi a „tevékenység piaci értéke” szerinti összeget eléri. Az átcsoportosítás a személyes közreműködői díj-kiegészítés, illetve kivét kiegészítés elnevezést viseli.

Míthogy a társadalombiztosítási járulék alapja, és az egészségügyi hozzájárulás alapja is bizonyos esetekben szintén az összevont adóalapba tartozó jövedelem mértékéhez igazodik, a „tevékenység piaci értéke” ezért főszabály szerint irányadó lesz az említett közterhek megfizetésénél is.

A „tevékenység piaci értéke” a fentiek szerint adóalapra (járulékalapra) vonatkozó szabály. Az adóalap az adótényállás egyik eleme, amely így az adófizetési kötelezettségre, ha nem is egyetlen tényezőként, de lényeges hatással bír.

2. Az Alkotmánybíróság elsőként azt az indítványt vizsgálta, amely szerint a támadott szabályok egy olyan definícióra – a tevékenységre jellemző kereset fogalmára [Szja tv. 3. § 9. e) és 86. pontja] – épülnek, ami értelmezhetetlen és a gyakorlatban alkalmazhatatlan.

2.1. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében önmagában az, hogy egy jogszabály, illetőleg adott esetben jogszabályi rendelkezések a maguk összefüggéseiben értelmezésre szorulnak, alkotmányossági kérdést nem vet fel. A jogállamiság elvéből, követelményéből azonban az is következik, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Annak alkotmánybírósági értékelése, hogy ilyen alkotmányosan nem tolerálható helyzet mikor áll fenn, mindig az adott jogszabály normatartalma alapján ítéltető meg (754/B/1999. AB határozat, ABH 2002, 1050, 1054.).

Az Alkotmánybíróság ezért a jelen esetben is azt vizsgálta, hogy a kifogásolt jogszabályi rendelkezések normatartalma hordoz-e olyan ellentmondást, amely a jogalkalmazás során jogértelmezéssel nem oldható fel, illetve az adott jogi környezetben a jogalkalmazó szerv jogértelmezése önkényes döntésekhez vezethet-e.

Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányellenessé csak az a szabály nyilvánítható, amely értelmezhetetlen voltánál fogva teremt jogbizonytalanságot, mert hatását tekintve nem kiszámítható és címzettjei számára előre nem látható. Csak a jogalkalmazás számára eleve értelmezhetetlen jogszabály sérti a jogbiztonságot [vö.: 36/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 222, 232.].

Az Alkotmánybíróság – az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 20. §-a szerint – az arra jogosult indítványa alapján jár el. Az Alkotmánybíróság ezért a módosított fogalom meghatározás alkotmányellenességét abban az általánosságban vizsgálta, amilyen általánosságban és amilyen okok alapján azt az eljárást kezdeményező indítvány támadja.

2.2. A vizsgált rendelkezés célja nyilvánvalóan az volt, hogy a tevékenységre jellemző kereset erejéig a vállalkozás eredményéből akár személyes közreműködés, akár osztalék címén keletkező jövedelem ne elkülönülten adózó jövedelemként adózzon (és mentesüljön a tb-járulék alól), hanem legyen része az összevont adóalapnak (s ekként legyen járulékalap is).

A Krtv. eredeti szabálya helyébe lépő módosítás a tevékenységre jellemző kereset fogalmának meghatározására irányul.

A társas és az egyéni vállalkozói, összevont adóalapba utalt jövedelem meghatározásához a „szokásos piaci érték” a kiindulópont. A vállalkozónak ezen kívül le is kell írnia, hogyan, milyen körülmények figyelembevételével állapította meg ezt a jövedelem-típust. A feljegyzést öt évig kell megőrizni. A szokásos piaci érték meghatározására a módosított törvény háromféle módszert kínál.

Az első (összehasonlító) módszer a vállalkozás eredményességéből indul ki, választása esetén a tevékenységre jellemző kereset megállapítása történhet például az adott térségre vonatkozó kereseti statisztikák alapján is.

A második és harmadik módszer a vállalkozás bevételéből indul ki.

Az indítvány nem fejtette ki, hogy „a szokásos piaci érték” háromféle módszere közül melyik, és milyen okból nem alkalmas a tevékenységre jellemző kereset meghatározására. Az indítványban a három módszer elkülönítése nem is szerepel. Az indítvány általánosságban állítja, hogy „a felkínált módszerek ... nem felelnek meg a normavilágosság követelményének és nem alkalmazhatók minden adózó esetében (ld. ügyvédek, közjegyzők, stb. esetében az összehasonlító adatok valótlanúsága vagy hiánya okán). Következésképp, a törvény az adózó kötelezettségévé teszi a tevékenységre jellemző kereset meghatározására alkalmas módszerek kidolgozását, úgy, hogy közben a módszer alkalmazására vonatkozó bizonyítási terhet a vele járó valamennyi adókockázattal együtt az adózóra hárítja át.”

Az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre a jogszabály önálló, alkotmányossági kérdéstől elvonatkoztatott értelmezésére [lásd pl. 675/B/1990. AB határozat, ABH 1990,

243, 246.; 35/1991. (VI. 20.) AB határozat, ABH 1991, 175, 176–177.; 1615/B/1992. AB határozat, ABH 1993, 637, 639.].

Az Alkotmánybíróságnak nem feladata annak eldöntése sem, hogy a rendes bíróságnak az ügy elbírálása során mely jogszabályt, vagy annak mely rendelkezését kell alkalmaznia. A történeti tényállás megállapítása, a jogszabály és a tényállás egymásra vonatkoztatása, ezzel kapcsolatban a jogszabály értelmezése a bíróság feladata. Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatakor a jogszabály és az Alkotmány egymásra vonatkoztatott értelmezését végzi el [31/1993. (V. 21.) AB határozat, ABH 1993, 242, 243.].

Az Alkotmánybíróság szerint az indítványban kifogásolt jogszabály szövegéből, összefüggéseiből azonban nem lehet olyan megalapozott következtetésre jutni, hogy azok tartalma a jogalkalmazás számára eleve értelmezhetetlen lenne, és emiatt e szabályok sértenék a jogbiztonságot. A jogszabálynak az Alkotmánybíróság gyakorlatából is megállapíthatóan az életviszonyok, az adott jogviszonyok tipikus vonásait kell figyelembe vennie, ezt az igényt a szóban lévő rendelkezések – különösen, amikor a bevételt teszik a tevékenységre jellemző kereset meghatározása kiindulópontjának – kielégítik. A bevétel mint kiindulópont a jövedelemadónál az adott jogviszony tipikus eleme. Annak eldöntése, hogy konkrét ügyekben a törvény támadott szabályai egymásra és a tényállásra tekintettel miként alkalmazandók, a jogalkalmazó – végső soron a bíróság – hatáskörébe tartozik.

A bizonyos mértékű értékelést engedő fogalmak használata a jogi szabályozás hagyományos eszköze, amely a jogalkalmazó jogilag kötött döntési felhatalmazását jelenti.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint önmagában az sem tekinthető alkotmányellenesnek, ha a jogalkotó az érintett rendelkezések érvényesülését, a tevékenységre jellemző kereset fogalmát az eset összes körülményei figyelembevételével rendeli megállapítani.

Jóllehet a tevékenységre jellemző kereset mértékét – az Szja tv.-re általánosan irányadó önadózás keretében – az adózónak kell megállapítania, ez azonban nem állítható párhuzamba az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóról szóló 2009. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Nért.) lakóingatlanra vonatkozó, a 8/2010. (I. 28.) AB határozatban (ABK 2010. január, 14.) kifejtett követelményekkel, az eltérő jogszabályi környezetre figyelemmel. A Nért. vagyonadókat szabályozott, az Szja tv. jövedelemadóra vonatkozik.

A Nért. esetében a bizonytalanság forrása az volt, hogy az adó alapjául szolgáló forgalmi érték a Nért. alkalmazásában nem kapcsolódott konkrét jogügyletkez, (adó)hatósági megállapításhoz vagy szakértői értékbecsléshez. A most vizsgált esetben megszerzett bevételről van szó, amely konkrét körülményekkel jellemezhető ügyletkez, az adóalany által folyamatosan kifejtett tevékenységhez kapcsolódik.

A Nért. nem állapított meg olyan számítási módszert sem, amellyel az adó alapja az adóalany által meghatározható lett volna. A most vizsgált esetben az Szja tv. tartalmaz ilyen módszereket (összehasonlító módszer, költség és jövedelem módszer, bevétel alapú módszer).

A Nért. olyan adatszolgáltatásra kötelezte az adóalanyt, amelynek pontos ismeretével – konkrét gazdasági esemény hiányában – az adó alanya általában nem rendelkezett. A most vizsgált esetben az adóalany az általa kifejtett tevékenység jellemzőit és körülményeit ismeri, emellett az adóalany feljegyzést is kell készítenie a tevékenységre jellemző kereset meghatározásánál általa figyelembe vett körülményekről, szempontokról.

A Nért. eredeti szabályai alapján egy lakóingatlan aktuális forgalmi értéke, vagyis a vagyontárgy eladása esetén árként általában elérhető pénzüsszeg nagysága rendszerint széles – a mindenkori ingatlanpiaci viszonyoktól függő – alkusávban mozog. Egy lakóingatlan árát illetően 10 százalékosnál jóval nagyobb, akár 30–40 százalékos, vagy néha még ennél is nagyobb eltérések sem szokatlanok. A Nért. által módosított Art. alapján a feltételezett forgalmi értékben való viszonylag kis mértékű – 10%-os – tévedés is olyan kockázatot jelentett, amelynek következményeit a törvény a vagyonadónál egyoldalúan az adóalanyra hárította. A most vizsgált esetben ilyen külön szankció, egyoldalúan az adóalanyra hárított kockázat nincs.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság szerint nem állapítható meg, hogy az Szja tv. 3. § 9. e) és 86. pontja az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe ütközzön.

3. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta, hogy az Alkotmány 70/I. §-a sérül-e „a tevékenységre jellemző kereset” alkalmazását az adóalap meghatározásánál előíró szabályozásban (kivét kiegészítés, személyes közreműködői díj-kiegészítés), vagyis az Szja tv. rendelkezései [a 16. § (5)–(6) bekezdése, 25. § (5), (6) és (7) bekezdése] nem valós jövedelmek adóztatásának eszközévé vált-e.

Az Szja tv. szerint „jövedelem a magánszemély által más személytől megszerzett adóköteles bevétel egésze, vagy a bevételnek az e törvény szerint tételesen igazolt, igazolás nélkül elismert, átalányban meghatározott költségekkel csökkentett része, vagy a bevétel e törvényben meghatározott hányada”. Bevétel a magánszemély által bármely jogcímen és bármely formában – pénzben (a továbbiakban ideértve a készpénz-helyettesítő eszközt is), és/vagy nem pénzben – mástól megszerzett vagyoni érték [4. § (1)–(2) bekezdés].

Az Szja tv. ugyanakkor különbséget tesz az összevont adóalap és annak adója, valamint az ettől külön adózó egyes más jövedelmek között. Az összevont adóalapba három jövedelemtípus, az egyes külön adózó jövedelmek közé hat jövedelem-csoport tartozik.

Az összevont adóalapba tartozik a vállalkozói kivét és a személyes közreműködői díj; az egyes külön adózó jövedelmek között szerepel az osztalékalap és az osztalék. A most vizsgált módosítás bevezetéséig az érintett személyek viszonylag szabadon dönthettek arról, hogy a meg-

szertett adóköteles bevételből mekkora részt határoznak meg vállalkozói kivétként vagy személyes közreműködői díjként. A „tevékenységre jellemző kereset” az összevont adóalapot védi.

3.1. A tevékenységre jellemző kereset alkalmazását előíró változtatás lényege, hogy a törvény a személyes tevékenység eredményeként keletkező jövedelem felosztását osztalékra és tagi jövedelemre vagy vállalkozói kivétre – az eddigiekhez képest – az adóalanyra nézve hátrányosabban határozza meg. A vállalkozónak megváltozik az a korábbi joga, hogy viszonylag szabadon eldöntse, milyen formában vegye ki a vállalkozásban keletkező jövedelmét a vállalkozásból.

Az Alkotmánybíróság már egy korai határozatában utalt arra, hogy amikor az Alkotmány megfogalmazza az állampolgárok közteherviselési kötelezettségére vonatkozó szabályt, nem ad további fogalom meghatározást. Annak meghatározása, hogy mi minősül jövedelemnek, már a jogalkotás feladata. (579/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 503.)

A 61/2006. (XI. 15.) AB határozatában pedig utalt arra, hogy az Alkotmánybíróságnak az alkotmányossági vizsgálat alá vont konkrét adójogszabály rendelkezései alapján esetről esetre, a szabályozás – így különösen az adótárgy – összes sajátosságának a figyelembevételével kell döntést hoznia abban a kérdésben, hogy a jogalkotó az Alkotmány 70/I. §-ában meghatározott jövedelmi és vagyoni viszonyokhoz való kötöttség keretei között maradt-e a szabályozás kialakítása során (ABH 2006, 674, 683).

Az ún. szuperbruttósításról szóló határozat [110/2009. (XI. 18.) AB határozat, ABH 2009, 971, 983.] pedig abból indult ki, hogy mindaddig, amíg kétséget kizáróan kimutatható a közvetlen összefüggés az adóalany foglalkoztatásával, jövedelemszerző tevékenységével keletkező jövedelem és az adó alapja között, addig a jogalkotó megmarad az alkotmányosság határain belül.

3.2. Az Alkotmánybíróság szerint a tevékenységre jellemző kereset szabályozása nem szakad el az Alkotmány 70/I. §-ában szereplő, jövedelmi és vagyoni viszonyokhoz való kötöttség elvétől.

3.2.1. A tevékenységre jellemző kereset a Szja tv., a Tbj. és az Eho tv. rendelkezéseinek alkalmazásában egyaránt azonos jelentésű fogalom: a főtevékenységre jellemző, piaci viszonyoknak megfelelő díjazást kell alatta érteni [Szja tv. 3. § 86. pont; Tbj. 4. § q) pont, 195/1997. (XI. 5.) Korm. rendelet 2/A. §].

A főtevékenység a magánszemély által a társas vállalkozásban személyes közreműködőként, illetve egyéni vállalkozóként ténylegesen folytatott mindazon tevékenység összessége, amelybe az e minőségében történő jövedelemszerzés – akár a tevékenység mennyisége, akár hatékonysága következtében – döntően betudható.

A piaci viszonyoknak megfelelő díjazás ezért nem elvárt vagy vélelmezett jövedelem. A piaci viszonyoknak megfelelő díjazás a személyesen közreműködő tag által, illetve az egyéni vállalkozó által a jogállására tekintettel

ténylegesen elért jövedelemnek [a személyes közreműködői díj és a kifizetett osztalék (osztalékelőleg), illetve a vállalkozói kivét és vállalkozói osztalékalap együttes összegének] a közteher-fizetés jogcíme szempontjából a törvényben meghatározott azon része, amely az adott jogállásban folytatott tevékenység eredményének tudható be. A piaci viszonyoknak megfelelő díjazás olyan jövedelem-típusokon alapul, amely a társas vállalkozásban a személyesen közreműködő magánszemély, illetve az egyéni vállalkozó magánszemély tevékenységének a közvetlen, létező, jövedelemként megjelenő eredménye.

Ugyanakkor nem teljesen azonos az Szja tv. szempontjából az adójogi helyzete a társas vállalkozásban személyesen közreműködő tagnak [Szja tv. 25. § (5) és (6) bekezdés], és az egyéni vállalkozónak [16. § (5)–(6) bekezdés].

Az egyéni vállalkozónál az egyéni vállalkozó saját döntése, hogy az Szja tv. rendszerében a vállalkozói bevételéből mekkora összegben határozza meg a vállalkozói kivétet, és az osztalékalapot.

Az olyan társas vállalkozásoknál, amelyeknél személyesen közreműködő tag van (ügyvédi iroda, közjegyzői iroda stb.) formálisan a társas vállalkozás, vagyis a személyesen közreműködő tagtól formálisan elkülönülő jogalany dönt a közreműködői díjról és az osztalék, osztalékelőleg jóváhagyásáról, kifizetéséről.

Az Alkotmány 70/I. §-a szempontjából azonban mindkét esetben olyan jövedelmet adóztat a törvény a tevékenységre jellemző kereset bevezetésével, amely közvetlenül az egyéni vállalkozó és a személyesen közreműködő tag tevékenységének a létező eredménye. Mindkét esetben a tevékenység eredményeként keletkező jövedelem felosztására az egyéni vállalkozó és a társas vállalkozás említett tagja meghatározó befolyást gyakorol, és mind a kivét, mind a díj és az osztalék (osztalékelőleg) jövedelemnek minősül. Az a körülmény a hatályos jövedelemadó jelen rendszeréből ered, az abban jelenleg megkülönböztetett jövedelem-típusokból, és nem az Alkotmány 70/I. §-ából, hogy a tevékenységük eredményeképpen keletkező jövedelem felosztható a jelen esetben vállalkozói kivételre és osztalékalapra, vagy közreműködői díjra és osztalékre.

Az Alkotmány 70/I. §-a alkalmazásánál a lényeg az, hogy a piaci viszonyoknak megfelelő díjazás a fentiek miatt nem minősül elvárt vagy vélelmezett jövedelemnek.

3.2.2. Az Szja tv. három módszert kínál a tevékenységre jellemző kereset meghatározására, a „szokásos piaci érték” szabályai között.

A szokásos piaci érték meghatározására a személyes közreműködői, egyéni vállalkozói tevékenység esetében választható a 3. § 9. pontja szerint

ea) az az ellenérték, amely – a személyes közreműködő, az egyéni vállalkozó képzettségét, szakmai gyakorlatát, tevékenységének többfésőségét, fő-, kiegészítő- vagy másodállás jellegét, a ráfordított vagy kieső időt (pl. betegség, hatósági intézkedés miatt) stb. figyelembe véve – a tevékenység folytatásának adott térségében, adott körülményei között, hasonló munkakörben az adott színvonalú, terje-

delmű tevékenységet folytató munkavállalót megilleti vagy megilletné;

vagy

eb) a társas vállalkozás, az egyéni vállalkozó által elért bevételből a személyes közreműködő(k) díja, illetve a vállalkozói kivét nélkül számított költségek, a szokásos vállalkozói haszon levonásával meghatározott összeg és az *ea)* pontban említett körülmények figyelembevételével megállapított járandóság,

vagy

ec) a társas vállalkozás, az egyéni vállalkozó által elért bevételből a személyes közreműködő(k) díja, illetve a vállalkozói kivét nélkül számított költségek levonásával meghatározott összeg 80 százaléka és az *ea)* pontban említett körülmények figyelembevételével megállapított járandóság,

azzal, hogy szokásos vállalkozói haszon az a haszon, amelyet összehasonlítható tevékenységet végző független felek összehasonlítható körülmények között elérnek, figyelembe véve a társas vállalkozás, az egyéni vállalkozó piaci helyzetét, kockázatait, versenyképességét, eredményességét, működési feltételeit (kezdés, szünetelés, megszűnés, elemi kár, hatósági intézkedés stb.).

A három módszer közül az első egyedül az összehasonlítható tevékenységeken és az összehasonlítható körülményeken alapul (összehasonlító módszer).

A másik kettő alapján az elért bevételből kell kiindulni, és az egyik esetben – tételesen meghatározott költségek levonása mellett – a szokásos vállalkozói haszon (költség és jövedelem módszer), a másik esetben a költségek levonásával meghatározott összeg 80%-a a szokásos piaci érték azzal, hogy valamennyi esetben figyelembe kell venni az összehasonlítható tevékenységeket és az összehasonlítható körülményeket.

A tevékenységre jellemző kereset megállapítására alkalmazható módszerek a „szokásos piaci érték” meghatározása szabályai között szerepelnek. Az alkalmazható módszerek a szokásos piaci ár meghatározására egyébként alkalmazott módszerekre jelentős mértékben emlékeztetnek: „összehasonlító módszer”, „költség és jövedelem módszer”. [A jövedelemadó más területein, pl. a kapcsolt vállalkozásoknál, ahol a piaci szereplők egymástól nem függetlenek, előfordulhat, hogy nem a piaci árat alkalmazzák egymás között, hanem annál magasabb vagy alacsonyabb értéket. Az adóalap védelme érdekében hasonló módszerek és nyilvántartások alkalmazására van előírás a társasági adóban a szokásos piaci ár meghatározásához (lásd a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény 18. §-át). Jóllehet ebben a körben lehetőség van adóhatósági ármegállapításra is, ez azonban nem kötelező, és az eljárás csak jelentős összegű díj megfizetése mellett kezdeményezhető.]

A „szokásos piaci érték”-re vonatkozó szabályozást a 33/1997. (V. 28.) AB határozat (ABH 1997, 166.) és a 448/B/2001. AB határozat (ABH 2002, 1277.) vizsgálta. Az első döntés azzal az indítvánnyal foglalkozott, amely szerint a szokásos piaci értékre vonatkozó szabály meg-

dönthetetlen törvényi vélelmet jelent, amely ellen nincs bizonyításnak helye; ez pedig adott esetben olyan érték után is adókötelezettséget ír elő, amelyet az érintett meg sem szerzett. Az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította: az indokolás lényege szerint a törvényből kitűnően nincs szó megdönthetetlen törvényi vélelelről, a jövedelem meghatározásához elsősorban bizonylatokat kell figyelembe venni.

Az Szja tv. a vizsgált esetben sem állít fel meg nem szerzett jövedelemmel kapcsolatban megdönthetetlen vélelmet. A 16. § (8) bekezdése és a 25. § (7) bekezdése a tevékenységre jellemző kereset meghatározásánál figyelembe vett körülményekről, szempontokról feljegyzés készítését írja elő. A feljegyzést az adózással összefüggő iratok részeként kell kezelni, az adó utólagos megállapításához való jog elévüléséig meg kell őrizni. Habár a tevékenységre jellemző kereset meghatározását a szabályozás az adózóra hárítja, ennek kiszámításához a választható módszerek – különösen a bevételből a százalékos módszerrel kiinduló – elegendő támpontot adnak; vita esetén pedig a bizonyítás az adóhatóságra hárul.

A szokásos piaci ár, a tevékenységre jellemző kereset alkalmazása az adóalap meghatározására a kifejtettek alapján nem jelenti az Alkotmány 70/I. §-a sérelmét.

4. Az indítvány azzal is érvel, hogy a támadott szabályok elfogadásához vezető jogalkotási folyamat is alkotmányellenes: eszerint a Krtv.-ből nem derül ki, hogy az az Szja tv.-t is módosítja; a Krtv. ún. saláta-törvény, a kizárólag jogszabályváltoztatásokat tartalmazó törvényben megtalálni valamit szinte lehetetlen, a törvény áttekinthetetlen, követhetetlen és ezért megismerhetetlen. Tekintettel az Szja tv. jelentőségére, ez a szabályozási technika az indítványozó szerint alkotmányosan elfogadhatatlan, sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét, különös tekintettel a 8/2003. (III. 14.) AB határozatban kidolgozott alkotmányos követelményeket.

A Krtv. ún. „salátatörvény”. A Krtv.-t és a Krtv.-ben módosított törvényeket módosította a Tv., vagyis jelenleg a „módosítás módosítása” alapján lehet az Szja tv. szövegét megállapítani.

Az Alkotmánybíróság fontosnak tartja annak kiemelését, hogy a 108/B/2000. AB határozatban felhívta a jogalkotó figyelmét arra, hogy az úgynevezett „salátatörvények” gyakorlata esetenként alkotmányossági aggályokat vet fel. „A jogalkotással szemben alkotmányos követelmény, hogy a jogszabályok szerkesztése és módosítása (hatályon kívül helyezése, kiegészítése stb.) ésszerű és áttekinthető legyen. Jogállamiság értékét súlyosan veszélyeztetheti az olyan törvényszerkesztési gyakorlat, mely logikai kötelék nélkül kapcsolja össze számos törvény megváltoztatását, mivel a követhetetlen és áttekinthetetlen változtatások alááshatják a jogbiztonság értékét, a jogrendszer világosságát és áttekinthetőségét. (...) A jogbiztonságot elsősorban az olyan salátatörvények veszélyeztetik, melyek tartalmi összefüggés nélkül úgy rendelkeznek különböző törvényekről, hogy a képviselők, valamint a

jogkereső közönség számára a változások nehezen követhetővé válnak” (ABH 2004, 1414, 1418–1419.) A 8/2004. (III. 25.) AB határozat ezen túlmenően utalt arra, hogy „[k]ülönféle természetű életviszonyoknak egyetlen törvényben történő szabályozása torzíthatja a törvény rendelkezéseit, illetőleg leronthatja érthetőségét azáltal, hogy kétséget hagy azt illetően, hogy melyik életviszonyra milyen szabályokat kell alkalmazni. (...) Ezért az ilyen törvények esetében a törvényhozónak nagyfokú körültekintéssel kell eljárnia.” [ABH 2004, 144, 159. megerősítette a 4/2006. (II. 15.) AB határozat, ABH 2006, 101, 114.] Ez azonban nem jelenti azt, hogy minden „salátatörvény” önmagában alkotmányellenes lenne, ennek megítélését az Alkotmánybíróság esetről-esetre végzi el. A Krtv. a címében utal arra, hogy a közteherviselés rendszerének átalakítását – vagyis adóügyi törvények módosítását – célozza, ezért a Krtv. alkotmányellenessége önmagában a „salátatörvény jellege” miatt nem állapítható meg.

Ugyanakkor az Alkotmánybíróság – erre irányuló kifejezett indítvány hiányában – nem állapíthatta meg a Krtv.-ben szereplő egyes módosításokat módosító Tv. egésze alkotmányellenességét, de megjegyzi, hogy jelen esetben a Krtv. módosítása – jöllehet részben hibás szabályok kijavítását célozta – nem állt teljesen összhangban a jogállamiság alapvető követelményeivel: a Tv. ugyanis a címe szerint csupán „az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről szóló 2009. évi CXV. törvénnyel és a megtakarítások ösztönzésével összefüggő törvénymódosításokról” szól, miközben a Krtv.-t érintő szabályai nem a 2009. évi CXV. törvénnyel függnak össze, hanem nagyrészt azzal a körülménnyel, hogy a jogalkotó – észlelve a Krtv. egyes hiányosságait – még a módosítások hatályabálépése előtt korrigálta a hiányos vagy hibás szabályokat.

5. Az indítvány az egyes pontokban csak az Szja tv.-t említi, de a kifejtett érveket a Tbj.-re és az Eho tv.-re is vonatkoztatja, mert a tevékenységre jellemző kereset lesz az alapja több esetben e fizetési kötelezettségek kiszámításának is.

Minthogy az Alkotmánybíróság a fentiek szerint elutasította az Szja tv. rendelkezéseit támadó indítványokat, elutasította az Eho tv. 3. § (1) bekezdés *a) ab)* pontjára és a Tbj. 4. § *q)* pontjára vonatkozó indítványt is.

V.

1. Azt is állítják az indítványozók, hogy az Eho tv. 3. § (4) bekezdése számos okból alkotmányellenes, az Alkotmány 70/A. §-ába, 13. §-ába és 2. § (1) bekezdésébe ütközik.

Az Eho tv. 3. § (4) bekezdése egészségügyi hozzájárulási fizetési kötelezettséget ír elő a vállalkozásban maradó egyes tőkejövedelmek után.

1.1. Az Eho tv. 3. § (4) bekezdése értelmében az eho fizetési kötelezettség alanyai – azaz a szabályozás szem-

pontjából azonos csoportba tartozó, egymással összehasonlítható jogalanyok (homogén csoport) – azok a társas vállalkozások, melyeknek a vállalkozási tevékenységében személyesen közreműködő tag van.

Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében az egymással összehasonlítható helyzetben lévők között alkalmazott olyan különbségtétellel szemben nyújt védelmet, amelynek nincs alkotmányosan elfogadható indoka. Ebből következően nem minden különbségtétel alkotmányellenes, hanem arra tekintettel fogalmazza meg a diszkrimináció tilalmát, hogy a jognak mindenkit egyenlőként, egyenlő méltóságú személyként kell kezelnie. [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48–49.] A megkülönböztetés alkotmányosságának megítélésében a mindenkori szabályozás tárgyi és alanyi összefüggéséből kell kiindulni, s az egyenlőségnek az adott tényállás lényeges elemeire tekintettel kell fennállnia. A megkülönböztetés tilalmába ütközik, ha az adott szabályozási koncepción belül eltérő szabályozás vonatkozik valamely csoportra, kivéve, ha annak kellő súlyú alkotmányos indoka van. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az azonos helyzetben lévők között nem alapjogok tekintetében tett megkülönböztetés csak akkor tekinthető alkotmányellenesnek, ha nincs ésszerű indoka, tehát önkényes, végső soron az emberi méltósághoz való jogot sérti. Töretlen a gyakorlat abban, hogy amikor az Alkotmány 70/A. §-ának a sérelme a kérdés – és a megkülönböztetés nem alapjogra vonatkozik –, az Alkotmánybíróság egyrészt azt vizsgálja, hogy a jogalkotó összehasonlítható helyzetben lévő jogalanyok között tett-e megkülönböztetést, másrészt azt, hogy az összehasonlítható helyzetben lévő jogalanyok közötti különbségtételnek van-e tárgyilagos megítélés szerint ésszerű indoka. [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–79.; 16/1991. (V. 20.) AB határozat, ABH 1991, 62.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280–282.; 21/2007. (III. 29.) AB határozat, ABH 2007, 304, 307.]

A társas vállalkozásokban a személyesen közreműködő tag „léte” mint megkülönböztető ismérv objektív körülményen nyugszik. Ebben nem ismerhető fel az emberi méltóságot sértő megkülönböztetés.

Annak eldöntés nem az Alkotmánybíróság, hanem a jogalkotó feladata, hogy célszerű-e az érintett vállalkozásokat a szóban lévő, a tartalékolást, beruházást nehezítő fizetési kötelezettséggel terhelni.

1.2. Egy indítvány szerint az Eho tv. 3. § új (4) bekezdése a személyesen közreműködő tagokat foglalkoztató társas vállalkozásokra, jellemzően a kisvállalkozásokra, olyan terhet ró, amely a piac többi szereplőit nem érinti, feltételezett jövedelem címén elvonja a társaság vagyonának egy részét, ez az Alkotmány 13. §-ába ütközik.

Az Alkotmány 13. §-a a tulajdonhoz és annak részjogsítványai gyakorlásához való jogot biztosítja, illetőleg alapjogi védelmet nyújt a tulajdon korlátozásával vagy elvonásával szemben. Ahogyan azt az Alkotmánybíróság gyakorlata során ismételtelen hangsúlyozta: az alapjogként

védett tulajdon tartalmát a mindenkori (alkotmányos) közjogi és magánjogi korlátokkal együtt kell érteni [64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1993, 373, 380.]. A tag, alkotmányjogi értelemben vett tulajdon ilyen alkotmányos közjogi korlátai közé tartozik az Alkotmány 70/I. §-a által deklarált közterhekhez való arányos hozzájárulási kötelezettség. „Ha az adó, illeték vagy más közbefizetésre vonatkozó szabályozás megfelel az Alkotmány 70/I. §-ában foglalt alkotmányos követelményeknek, akkor az az Alkotmány 13. §-át sem érinti” [17/1999. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1999, 131, 134.].

Az Eho tv. 3. § (4) bekezdéséről nem állapítható meg, hogy az Alkotmány 70/I. §-át sértene, akár a fizetési kötelezettség mértékénél fogva, akár más körülmény miatt. Ezért nem állapítható meg a tulajdonhoz való alapvető jog sérelme sem.

1.3. Azzal az indítvánnyal kapcsolatban, amely szerint az Eho tv. 3. § (4) bekezdése szövegében „a személyesen közreműködő tag részesedésére jutó azon része” fordulat- tal összefüggésben a jogalkotó nem határozza meg a részesedésre jutó számítási módot, ami jogbizonytalanságot okoz, a következőket lehet megállapítani.

A Tv. 122. §-a a Krtv. 122. §-a (2) bekezdésének az Eho. 3. § (4) bekezdését beiktató rendelkezését módosította. A módosítás folytán a kifogásolt szövegrész már nem szerepel a törvényben, ezért ebben a részében a vizsgáldás okafogyottá vált.

Az Alkotmánybíróság ezért a Krtv. 122. § (2) bekezdése tekintetében az eljárást megszüntette.

1.4. Azt is állították, hogy a szabályozás a járulékfizetés alapján tesz különbséget, amikor nem vonja járulékalapba a kivét kiegészítés és a közreműködői díj-kiegészítés összegét, ez pedig tb.–, illetve nyugdíj-ellátásbeli különbséget tesz magánszemélyek között, ami diszkriminatív.

A járulék a közterhekhez való hozzájárulás egyik formája. Az érintett személyi kör a vállalkozói kivét vagy a közreműködői díj meghatározásában viszonylag nagy szabadságot élvez.

Az adózás az Alkotmány 70/I. §-a értelmében nem jog, hanem kötelezettség (468/B/2001 AB határozat, ABH 2003, 1376.). Önmagában a járulékalapba tartozó jövedelmek meghatározása is a jogalkotó szabadságába tartozik. Az Alkotmánybíróság gyakorlatából következik, hogy a biztosított körben nem lehet a járulék alapja a tőkejövedelmet jelentő osztalék, (vállalkozói osztalék alap) mert az, mint a tőke hozadéka nem hozható összefüggésbe a társadalombiztosítással [35/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 200.].

Minderre figyelemmel nem állapítható meg, hogy az Eho tv. e szabályai diszkriminatívak lennének.

2. Az első négyből az egyik indítvány kifogásolja a Krtv. 11. §-át is, az ún. „szuperbruttósítás” egyik szabályát, az Alkotmány 70/I. §-a sérelmére hivatkozva.

A Krtv. 11. §-a az Szja tv. 29. § (1)–(4) bekezdéseit módosította.

Az Szja tv. 29. § (1) és (3)–(4) bekezdéseit a 110/2009. (XI. 18.) AB határozat (ABK 2009. november, 1984.) már vizsgálta az Alkotmány 70/I. §-ával összefüggésben.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 31. § c) pontja szerint, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a §-ára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmányosértést megállapítani („ítélt dolog”), az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti.

Ezért az Alkotmánybíróság a Krtv. 11. §-a vizsgálatára irányuló eljárást megszüntette.

3. Az Alkotmánybíróság nem vizsgálhatja a jogszabályok szükségességét, célszerűségét, de igazságosságát sem [1/1995. (II. 8.) AB határozat, ABH 1995, 31, 52.].

Az Alkotmánybíróság a kifogásolt rendelkezések alapjául szolgáló gazdaságpolitikai és szociálpolitikai szempontú jogalkotói döntés célszerűségét sem vizsgálhatja (615/B/2002. AB határozat, ABH 2003, 1525.).

E megállapítások értelemszerűen irányadók az egyes adójogszabályokra is, az Alkotmánybíróság e jogszabályi rendelkezések szükségességét, célszerűségét és igazságosságát sem vizsgálhatja. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően nem vizsgálta az indítványoknak azokat az általános érveit, amelyek a tevékenységre jellemző kereset bevezetése és alkalmazása ésszerűségére, célszerűségére, hasznosságára, igazságosságára vonatkoztak.

Budapest, 2010. szeptember 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkóvics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

1163/B/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 81. § (1) bekezdés első mondata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Egy indítványozó első beadványában kezdeményezte a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 81. § (1) bekezdés első mondata alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését. Álláspontja szerint a támadott rendelkezés ellentétes az Alkotmány 70/A. § (3) bekezdésében megfogalmazott esélyegyenlőség követelményével. Az indítványozó indoklásként arra hivatkozott, hogy a bírói gyakorlatban alkotmányosértő módon érvényesül a Pp.-nek a perköltség viseléséről szóló rendelkezése. Kifejtette, hogy egy konkrét perben felperesként kétharmad részben pernyertesnek minősült, ugyanakkor a perköltség nagyobb részét neki kellett viselnie, mivel az alperes ügyvédi képviseletet vett igénybe, és így az ügyvédi költség egyharmadának megfizetése is őt terhelte. (Az indítványozó mellékelte az ügyben született bírósági határozatokat.) Az indítványozó álláspontja szerint a bírói gyakorlat alapján csak az a pernyertes fél nem fizet perköltséget, akinek van pénze ügyvédet fogadni.

Az előkészítő eljárás során az Alkotmánybíróság főtítokára hiánypótlásra hívta fel az indítványozót, mert az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) (a továbbiakban: Ügyrend) 21. § (2) bekezdése alapján a kérelem nem kellőképpen határozott, ugyanis az indítványozó nem indokolta meg, miért és mennyiben sérti az Alkotmány hivatkozott rendelkezését a Pp. támadott normája.

Az indítványozó második beadványában megismételte és kiegészítette utólagos normakontrollra irányuló kérelmét. Kifejtette, hogy a Pp. 81. § (1) bekezdés első mondata ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében elismert jogállamiság követelményével, mert a norma alkalmazása nem kiszámítható és előrelátható; ellentétes az Alkotmány 57. § (1) bekezdésével, mert nem biztosít egyenlő jogvédelmet azoknak a pernyertes feleknek, akiknek nem volt

arányosan megfizetett jogi képviselőjük; továbbá ellentétes az Alkotmány 70/A. § (3) bekezdésével, mert az említett esetekben a pernyertes félnek nincs esélye arra, hogy valóban (anyagi értelemben is) pernyertes legyen.

II.

Az Alkotmány indítványban hivatkozott rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.”

„70/A. § (3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

A Pp. 81. § (1) bekezdése így rendelkezik:

„Részleges pernyertesség esetében a bíróság a perköltség felől a pernyertesség arányának, valamint az egyes felek által előlegezett költségek összegének figyelembevételével határoz. Ha a pernyertesség és pervesztesség aránya, valamint az előlegezett költségek összege között nincsen számottevő különbség, a bíróság akként rendelkezik, hogy mindegyik fél maga viseli a saját költségét.”

III.

Az indítvány megalapozatlan.

Az indítványozó az ügyvéd által képviselt ügyfél és a személyesen eljáró ügyfél perköltség-viselésének eltérő szabályozását, illetve a szabályozás jogalkalmazási gyakorlatát kifogásolta az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére, 57. § (1) bekezdésére, valamint a 70/A. § (3) bekezdésére hivatkozva. Beadványában a Pp. 81. § (1) bekezdés első mondatának utólagos alkotmányossági vizsgálatát kezdeményezte.

A Pp. kifogásolt szabálya arról rendelkezik, hogy részleges pernyertesség esetén a pernyertesség arányának, valamint az egyes felek által előlegezett költségek összegének figyelembevételével kell határoznia a bírónak a perköltségről. A perköltség fogalmát a Pp. 75. §-a határozza meg, a perköltség előlegezését a 76. § szabályozza, a perköltség viseléséről pedig a 77–83. §-ok rendelkeznek.

1. Az Alkotmánybíróság több határozatban foglalkozott a Pp.-nek a perköltség viselését szabályozó rendelkezéseivel. A határozatok az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdését érintették. Az eljárások során nem merült fel alkotmányjogilag értékelhető összefüggés a vizsgált alkotmányossági problémák és a 70/A. §-nak az esélyegyenlőségről szóló (3) bekezdése között.

Az Alkotmánybíróság az ügyvéd és a jogtanácsos által képviselt fél perköltség-viselésére vonatkozó szabályozásnak az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésével összefüggő alkotmányossági vizsgálatokor a következőket állapította meg:

„Diszkriminációról csak akkor lehet szó, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon. A Pp 75. § (2) és (4) bekezdése a peres felek között [n]em tesz tilos megkülönböztetést. (...) A perköltség viseléséről – sorsának rendezéséről – a bíróság a Pp. 77. §-ában és az azt követőkben foglaltak szerint dönt. A döntés tárgya – a perköltség – az a költség, amely a 75. § (1) bekezdés rendelkezése szerint a felek célszerű és jóhiszemű pervitelével kapcsolatban merült fel, hozzászámítva a képviselő ügyvéd készkiadását és munkadíját (75. § (2) bek.). Az egyes esetekben felmerülő költségfajták perköltségként való elfogadásához, a perköltség összegszerű megállapításához a Pp 75. §-a a bíróság számára mérlegelési jogot biztosít. A jogtanácsosi képviselet esetére is lehetővé teszi a képviseleti tevékenység perköltségként való elfogadását; ennek összegszerű megállapításához ad számítási módszert azzal, hogy az adott ügyben feltételezett ügyvédi képviselet esetében felszámítható díj összegéből kell kiindulni, ezt – esetileg mérlegelhetően – csökkentetten számítva. Ez a törvényi szabályozás nem tartalmaz semmiféle hátrányos megkülönböztetést sem az ügyfelek, sem a jogi képviselők említett fajtái között.” (1518/B/1991. AB határozat, ABH 1993, 570, 571.)

2. A Alkotmánybíróság egy későbbi határozatában az Alkotmány 57. § (1) bekezdésével összefüggésben azt vizsgálta meg, hogy a Pp. szabályozása alapján ügyvédi képviselet esetében megítélhető munkadíj, de a fél vagy egyéb képviselő részére nem. A határozat indokolása szerint: „Az Alkotmány 57. § (1) bekezdése értelmében a Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el. A Pp. 75. § (3) bekezdése alkotmányossági szempontból nincs kapcsolatban – ezáltal ellentétben sem – a bírói út, valamint a bíróság előtti egyenlőség alapvető jogával. A kifogásolt rendelkezés az alapvető jogok körén kívül eső jogot szabályoz. Az Alkotmánybíróság 1518/B/1991. AB határozatában (ABH 1993, 570, 571.) rámutatott, hogy a perköltség fogalmának és feltételeinek meghatározásánál a jogalkotót széleskörű mérlegelési jog illeti meg. Ennek keretében szabályozta azt, hogy a saját jogait a bíróság előtt képviselő személy, illetőleg a képviseletét nem hivatásszerűen ellátó milyen költségeket számíthat fel perköltségként. A perköltség szabályozása csak akkor hozható az Alkotmány 57. § (1) bekezdésével kapcsolatba, ha valamely személyi kör számára a bírói út igénybevétele a költségviselési szabályok miatt lehetetlenné válik.” (181/B/1993. AB határozat, ABH 1994, 588–589.)

3. Az Alkotmánybíróság az 1203/B/2006. AB határozatban az Alkotmány 57. § (1) bekezdésével és a 70/A. § (1) bekezdésével összefüggésben is megerősítette a perköltség-viselés alkotmányos elveire vonatkozó korábbi megállapításait. (ABK 2010. február, 143–146.) Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a jelen ügyben a következőket állapította meg.

3.1. Önmagában véve az ügyvéd által képviselt fél és a személyesen eljáró fél perköltség-viselésének eltérő szabályozása nem alapozza meg az Alkotmány 57. § (1) bekezdésének a sérelmét, mert nem lehetetleníti el a bírói út igénybevételét, és nem zárja ki a bírói mérlegelést.

3.2. Az indítvány alapján nem mutatható ki alkotmányjogilag értékelhető összefüggés a Pp. támadott rendelkezése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből következő jogbiztonság követelménye, valamint az Alkotmány 70/A. § (3) bekezdésében megfogalmazott, a jogegyenlőségek megvalósulását elősegítő és az esélyegyenlőségek kiküszöbölését célzó intézkedések között.

3.3. A perköltség viselésének általános szabályát a Pp. 78. § (1) bekezdése állapítja meg. A jelen ügyben kifogásolt 81. § (1) bekezdés első mondata a részletszabályok közé tartozik. A támadott rendelkezés szövegéből és az Alkotmánybíróság gyakorlatából is következik, hogy a bírónak „figyelembe kell vennie” a pernyertesség arányát és az előlegezett költségeket, és a döntés meghozatalakor – a Pp.-ben meghatározott keretek között széleskörű mérlegelési joga van. Az indítványozó saját konkrét ügyére hivatkozva sérelmezte a bírói mérlegelés eredményét, amelynek vizsgálatára az absztrakt utólagos normakontrollra irányuló eljárás keretei között nincs hatásköre az Alkotmánybíróságnak.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a Pp. 81. § (1) bekezdés első mondata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

Budapest, 2010. szeptember 14.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

1169/B/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 33. § (4) bekezdése „számított tizenkettő hónapon belül” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szt.) 33. § (4) bekezdése „számított tizenkettő hónapon belül” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Kifejtette, hogy az Szt. 33. § (1) bekezdésében meghatározott aktív korúak ellátása a hátrányos munkaerő-piaci helyzetű aktív korú személyeket és családjukat megillető juttatás, a támadott rendelkezés következtében azonban azok a személyek, akik az álláskeresési támogatás lejárta után hosszabb időn keresztül sikertelenül kíséreltek meg munkahelyet találni, a határidő elmulasztása miatt elesnek ezen ellátástól. Ezért az igény benyújtásának határidőhöz kötése ellentétes az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdésével és 17. §-ával.

II.

Az Alkotmánybíróság az indítvány elbírálásánál a következő jogszabályi rendelkezéseket vette figyelembe:

1. Az Alkotmány vonatkozó rendelkezései:

„17. § A Magyar Köztársaság a rászorulókról kiterjedt szociális intézkedésekkel gondoskodik.”

„70/E. § (1) A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegység, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak.”

2. Az Szt. érintett rendelkezése:

„33. § (4) Az aktív korúak ellátására való jogosultság

a) az (1) bekezdés d) pontjában foglalt esetben az Ft. alapján folyósított álláskeresési támogatás időtartamának kimerítésétől,

b) az (1) bekezdés e) pontjában foglalt esetben a keresőtevékenység megszűnésétől,

c) az (1) bekezdés g) pontja szerinti rendszeres pénzellátás folyósításának megszűnésétől

számított tizenkettő hónapon belül benyújtott kérelem alapján állapítható meg.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

Az Szt. 33. § (1) bekezdése az aktív korú munkanélküliek szociális rászorultságtól függő ellátását tartalmazza, amely az Szt. korábbi 37/A. §-ában szabályozott rendszeres szociális segélyt váltotta fel szélesebb támogatási formákkal. Az aktív korúak ellátása keretében pénzbeli ellátásként rendelkezésre állási támogatás [37. § (1) bekezdése], rendszeres szociális segély [37/B. § (1) bekezdése] állapítható meg, az igénylő közfoglalkoztatásban, képzésben vehet részt (35. §, 37/D. §), valamint egyéb szociális szolgáltatások illetik meg [35. § (9) bekezdése]. Az ellátásra jogosultság mindegyik eseténél konjunktív feltétel, hogy a kérelmező és családja megélhetése más módon nem biztosított, és keresőtevékenységet nem folytat.

A kifogásolt rendelkezés a kérelem benyújtásához az alábbi esetekben ír elő határidőt:

„33. § (1) (...)

d) akinek esetében a munkanélküli-járadék, álláskeresési járadék, álláskeresési segély, vállalkozói járadék (a továbbiakban együtt: álláskeresési támogatás) folyósítási időtartama lejárt, vagy

e) akinek esetében az álláskeresési támogatás folyósítását keresőtevékenység folytatása miatt a folyósítási idő lejártát megelőzően szüntették meg, és a keresőtevékenységet követően az Ft. alapján álláskeresési támogatásra nem szerez jogosultságot, vagy (...)

g) akinek esetében az ápolási díj, a gyermekgondozási segély, a gyermeknevelési támogatás, a rendszeres szociális járadék, a bányász dolgozók egészségkárosodási járadéka, az átmeneti járadék, a rehabilitációs járadék, a rokkantsági nyugdíj, a baleseti rokkantsági nyugdíj, az ideiglenes özvegyi nyugdíj folyósítása megszűnt, illetve az özvegyi nyugdíj folyósítása a Tny. 52. §-ának (3) bekezdése szerinti okból szűnt meg, és közvetlenül a kérelem benyúj-

tását megelőzően az állami foglalkoztatási szervvel legalább három hónapig együttműködött.”

Az Alkotmány 17. §-a általánosságban rögzíti az állam számára a rászorulókról való gondoskodás feladatát. Az Alkotmánybíróság már több ízben kifejtette álláspontját, miszerint az Alkotmány általános rendelkezéseinek vizsgálata az alapvető jogok és kötelezettségek körében fellelhető alkotmányos rendelkezések tükrében – éppen azokkal mutatott szoros összefüggése miatt – végzendő el. Így a 17. §-ban foglalt szociális intézkedések a 70/E. § előírásával egyetemben vizsgálандók. (3/D/1998. AB határozat, ABH 1999, 642, 644.; 65/B/2002. AB határozat, ABH 2004, 1589, 1593.) Az Alkotmánybíróság értelmezésében a szociális biztonsághoz való jog tartalma az állami kötelezettségvállalásban megnyilvánuló jogot jelent. [32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 162, 163.; 26/1993. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1993, 196, 199.]

Az Szt. rendszeres szociális segélyre vonatkozó, korábban hatályos szabályának az Alkotmány 70/E. §-ával összefüggő alkotmányossági vizsgálata kapcsán az 59/2006. (X. 20.) AB határozat az alábbiakat tartalmazza: „Az Alkotmánybíróság a munkanélküliek jövedelempótló támogatásával kapcsolatban már megállapította, hogy az Alkotmány 70/E. §-a alapján nem áll fenn a támogatásra való jog pusztán a munkanélküliség ténye következtében. A jogszabály a jövedelempótló támogatás feltételeit – az Alkotmány keretei között – szabadon meghatározhatja; ez a támogatási mód nem kizárólagos eszköz, hanem csak egyike az ellátáshoz való jog megvalósítását szolgáló intézményeknek (1449/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 561, 563.). (...) A vizsgálat szempontjából a munkanélküliek jövedelempótló támogatásával azonos természetű a rendszeres szociális segélyezés. Az Alkotmánybíróság hivatkozott határozatainak megállapításai vonatkoznak tehát a szociális segélyezésre (...). Itt sem az ellátáshoz való jog megvalósításának kizárólagos eszközéről van szó és a támogatás törvényben meghatározott feltételei sem ellentétesek az Alkotmány 70/E. §-ának (1) bekezdésével.” (ABH 2006, 661, 670.) Az 577/B/1997. AB határozat ugyancsak a rendszeres szociális segélyre vonatkozó rendelkezés kapcsán, a 28/1994. (V. 20.) AB határozatra [ABH 1994, 134, 140.] utalva mondta ki, hogy alkotmányossági probléma abban a határesetben keletkezhet, ha az állam beavatkozása, vagy – gyakrabban – az állam mulasztása az Alkotmányban előírt feladat teljesítését, vagy valamely védett intézmény, illetőleg jog megvalósulását nyilvánvalóan lehetetlenné teszi; e minimális követelmény fellett azonban – más alapjog sérelmét kivéve – nincs alkotmányi ismérv az államcél vagy szociális jogot szolgáló jogszabályok alkotmányosságának minősítésére. Így nem

sérti az Alkotmány 70/E. §-át, ha tartósan nem foglalkoztatottak esetében az ellátás igénybevételét feltételhez köti. (ABH 2006, 1031, 1042, 1043.)

A rendszeres szociális segélyhez hasonlóan az aktív korúak ellátása sem jár alanyi jogon. A támadott rendelkezés – annak utaló szabályaira figyelemmel – a munkanélküliek olyan körére vonatkozik, akik egy éven túl – nem a Tny. 33. § (1) bekezdés a)–c) pontjában meghatározott egészségi okból, illetőleg az állami foglalkoztatási szervvel történő együttműködés hiányában – nem folytattak keresőtevékenységet, és különböző segélyezési formák által biztosították megélhetésüket. Ezért a rendelkezés célja az – amelyet az egyes szociális és foglalkoztatási tárgyú törvények módosításáról szóló 2008. évi CVII. törvény indokolása is tartalmaz –, hogy a tartósan munkanélküli személyek lehetőség szerint rövid időn belül visszatérjenek a munkaerőpiacra azáltal, hogy közreműködnek az álláskeresésben, képzésben, közmunkában. Az egyéves határidő ennek elérését szolgálja, korlátozva, hogy aktív, munkaképes személyek hosszú időn keresztül a segélyezett körben marad-

janak, így a feltétel állítása nem sérti az Alkotmány 70/E. §-át.

Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

Budapest, 2010. szeptember 27.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HÁROMTAGÚ TANÁCSÁNAK HATÁROZATA

350/B/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az építésüggyel kapcsolatos egyes szabályozott szakmák gyakorlásához kapcsolódó szakmai továbbképzési rendszer részletes szabályairól szóló 103/2006. (IV. 28.) Korm. rendelet 1. § 1. pontja „az építésügyi műszaki szakértői” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az építésüggyel kapcsolatos egyes szabályozott szakmák gyakorlásához kapcsolódó szakmai továbbképzési rendszer részletes szabályairól szóló 103/2006. (IV. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Tvkr.) 1. § 1. pontja „az építésügyi műszaki szakértői” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítását és

megsemmisítését indítványozta. Álláspontja szerint a támadott rendelkezés az Alkotmány diszkriminációt tiltó szabályába ütközik azáltal, hogy az építésügyi műszaki – köztük az igazságügyi – szakértőket besorolta a tervezői, egyéb építészeti-műszaki tevékenységet folytató személyekkel azonos továbbképzési rendszerbe, holott szakmájuk gyakorlásához ez – szemben az e rendelkezés hatálya alá vont más személyekkel – nem szükséges. Mivel az igazságügyi szakértők rendszeres jogi továbbképzésben vesznek részt, nagy szakmai tapasztalattal rendelkeznek, így az építés területén nincs ok a posztgraduális képzésükre.

A támadott rendelkezés helyébe az építési beruházások megvalósításának elősegítése érdekében egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 196/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet 53. §-a új szöveget léptetett. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az utólagos normakontrollra irányuló vizsgálatot a régi helyébe lépő új szabályozás tekintetében akkor folytatja le, ha az tartalmilag a korábbival azonos és ezáltal azonos a vizsgálandó alkotmányossági probléma. [137/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 456, 457.; 138/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 579, 581.; 1425/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 844, 845.; 4/1999. (VI. 3.) AB határozat, ABH 1999, 396, 399.] Tekintettel arra, hogy az indítványozó által felvetett alkotmányossági probléma a vitatott szabályozás hatályos szövegével kapcsolatosan változatlanul fennáll, az Alkotmánybíróság az érdemi vizsgálatot a hatályos szabályozás tekintetében végezte el.

II.

1. Az Alkotmány indítványozó által hivatkozott rendelkezése:

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. A Tvkr. érintett rendelkezése:

„1. § E rendelet alkalmazásában:

1. Szakmagyakorlási jogosultság: a településtervezői, az építészeti-műszaki tervezési, településrendezési szakértői, az építésügyi műszaki szakértői, az építési műszaki ellenőri, a felelős műszaki vezetői, a tervellenőri, az építésügyi igazgatási szakértői, a beruházáslebonyolítói és az energetikai tanúsítói tevékenységek külön jogszabályban foglalt feltételek szerinti gyakorlása;”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 62. § (1) bekezdésének – a Tvkr. hatályba lépésekor hatályos – *p*) pontja hatalmazta fel a kormányt a településtervezők, az építészeti-műszaki tervezők, az építésügyi műszaki szakértők, az építési műszaki ellenőrök, a felelős műszaki vezetők és az építésügyi, építésfelügyeleti hatósági ügyintézők továbbképzése részletes szabályainak megállapítására. Az építési beruházások megvalósításának elősegítése érdekében az egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi LVII. törvény 30. § (6) bekezdése kiterjesztette a felhatalmazást a tervellenőrök, az építésügyi igazgatási szakértők, a beruházáslebonyolítók és az energetikai tanúsítók továbbképzésének szabályozására is. A Tvkr. hatálya így kiterjed az építésügyi műszaki, valamint más szakági szakértőkre. A szakértők között az igazságügyi műszaki szakértőt külön nem nevesíti.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint személyek közötti, alkotmány sértő hátrányos megkülönböztetés akkor állapítható meg, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 78.; 32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 146, 162.; 43/B/1992. AB határozat 1994, 744, 745.]. A megkülönböztetés akkor alkotmányellenes, „ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó (egymással összehasonlítható) jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne” (191/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 592, 593.).

Ugyanakkor az Alkotmánybíróság azt is kimondta, hogy az eltérő ismérvek ellenére történt homogén csoportképzéssel is sérülhet az egyenlő méltóságú személyként kezelés alkotmányos követelménye [lásd pl.: 22/1996. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1996, 89, 96.]. Alkotmányellenességhez eszerint nemcsak az vezet, ha adott szabályozási koncepción belül valamely (azonos helyzetben lévő) csoportra – alkotmányos indok nélkül – eltérő szabályozás vonatkozik, hanem hátrányos megkülönböztetés az is, ha az adott szabályozási koncepció alkotmányossági szempontból lényegesen eltérő helyzetben lévő csoportokra azonosan vonatkozik, vagyis e körülményt figyelmen kívül hagyja. Ha az ilyen hátrányokozásnak nem ismerhető fel a tárgyilagos mérlegelés szerint való ésszerű indoka – tehát önkényes –, alkotmányellenesség állapítható meg [6/1997. (II. 7.) AB határozat, ABH 1997, 67, 69.].

Ezért az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy a jogalkotó a kötelező továbbképzésre alapot adó szempontokat figyelembe véve azonos ismérvek alapján vonta-e egy csoportba a támadott rendelkezés hatálya alá tartozó szakembereket.

2. A Tvkr. támadott rendelkezésében felsorolt tevékenységek szakmagyakorlási jogosultságának szabályait több jogszabály tartalmazza.

A településtervezési és az építészeti-műszaki tervezési, valamint az építésügyi műszaki szakértői jogosultság szabályairól szóló 104/2006. (IV. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Jr.) 1. § (2) bekezdésének utaló szabályán keresztül alkalmazandó Évt. 32. § (2) bekezdése szerint – az indítványban megjelölt – építésügyi műszaki szakértői tevékenység az épített környezet alakításával és védelmével kapcsolatos műszaki jelenségek ok-okozati összefüggéseinek magas szakmai színvonalú értékelése, ezen belül a vitatott esetek megítélése; a hibák, károk, illetve ezek okainak feltárása; és mindezekkel kapcsolatban szakértői vélemények készítése, továbbá a külön jogszabály szerinti esetenként kapcsolódó tevékenysége. Az építészeti-műszaki tervezési tevékenység az Étv. 34. §-ának (1) bekezdésében meghatározott eljárásokhoz és az építőipari kivitelezéshez szükséges, az Étv. 32. §-ának (1) bekezdése szerinti (építési tevékenység végzéséhez) építészeti-műszaki tervdokumentáció elkészítése; míg a településtervezési tevékenység az Étv. 7. §-a (3) bekezdésének *b*) és *c*) pontjaiban, a 14. §-ának (2)–(4) bekezdéseiben meghatározott településrendezési eszközöket alátámasztó és jóváhagyandó munkarészeinek készítése. A Jr. 3. § (1) bekezdés *a*)–*b*) pontja a szakmagyakorlási tevékenység engedélyezéséhez mind az építész-műszaki tervezési, mind a műszaki szakértői tevékenység esetében főszabályként a szakértői szakterületnek megfelelő mesterfokozatú képzésben szerzett szakképzettséget (korábban egyetemi végzettség), – tervezők és meghatározott esetben műszaki szakértő esetében főiskolai végzettséget – követel meg. A műszaki szakértőknél a 4. § (3) bekezdés *c*) pontja, illetőleg az 5. § (1) bekezdése hosszabb szakmai gyakorlat, valamint mű-

szaki szakértői ismeretek elsajátításának igazolását írja elő.

Az építési műszaki ellenőri, valamint a felelős műszaki vezetői szakmagyakorlási jogosultság részletes szabályairól szóló 244/2006. (XII. 5.) Korm. rendelet 4. § (1) bekezdése értelmében a hatálya alá tartozó – az Étv. 38/A. §-ában meghatározott irányítási, ellenőrzési tevékenységet ellátó – személyeknek szakirányú felsőoktatásban megszerzett végzettség, vagy középfokú végzettség szükséges, az előírt szakmai gyakorlat pedig a tevékenységtől függően kettő-öt év.

A Tvkr. 1. § 1. pontjában megjelölt egyéb tevékenységekre, köztük a – településrendezési terv és a helyi építési szabályzat elkészítésére jogosító – településrendezési szakértői tevékenységre, az – építésügyi az építésügyi hatósági engedélykérelem és mellékleteinek benyújtásra történő előkészítésére vonatkozó – építésügyi igazgatási szakértői, továbbá tervellenőri, beruházáslebonyolítói és energetikai tanúsítói tevékenységre az egyes építésügyi szakmagyakorlási tevékenységekről szóló 192/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet vonatkozik. Ezek gyakorlásához szükséges végzettség tekintetében visszautal a Jr. 3. § (1) bekezdésére, míg szakmai gyakorlatként a szakértők esetében öt-nyolc évet, egyéb tevékenység esetében egy-nyolc évet ír elő.

A fentiekből következően tehát az építésügy területén folytatandó tervezői, szakértői tevékenységekre azonos szakirányú végzettség szükséges, a megkövetelt szakmai gyakorlat a szakértők esetében általában hosszabb idejű. Kétségtelen, hogy a Tvkr. hatálya alá vont egyes tevékenységhez speciális szakmai irányultság is járul, a szabályozási koncepció lényeges eleme azonban a magas szintű szakmai színvonal elérése, fenntartása, amelynek jelentősége az adott szakmán belül bármelyik tevékenységnél azonos súlyú. Önmagában azonban az az ismerv, hogy a tevékenység tervezéshez, kivitelezéshez kapcsolódik, vagy annak műszaki megítélésével függ össze, az azonos képzettségű, hasonló szakmai feltételeknek megfelelő személyek között a szakmai tudásuk fejlesztésének szükségessége szempontjából nem eredményez olyan lényeges különbsé-

get, amely homogén csoportba tartozásukat megkérdőjeleznél, és így az azonos szabályozás alá vonásuk mellőznél az ésszerű indokot.

Az indítványozó hangsúlyozottan az építésügyi műszaki szakértők közül az igazságügyi szakértők indokolatlan megkülönböztetését állította. Az igazságügyi szakértői kamaráról szóló 1995. évi CXIV. törvény 2. §-a alapján a szakértő e kamara tagja, ezért a Tvkr. 2. § (2) bekezdés a) pontja alapján, mint nem elkülönített névjegyzékbe – a Jr. 2. § (6) bekezdés a) pontja alapján kamarai tagság nélkül – bejegyzett szakmagyakorló, a Tvkr. szerinti továbbképzési kötelezettség alól sem mentesül. E szakértők képzése azonban az igazságügyi szakértői tevékenységről szóló 2005. évi XLVII. törvény 18. §-ában foglaltak értelmében a jogi vizsga letételéhez szükséges jogi ismeretek elsajátítására irányul, illetőleg a szakértői tevékenység gyakorlásához szükséges szakmai továbbképzésen kötelesek részt venni. Így az, hogy az igazságügyi építésügyi műszaki szakértők szakterületükkel összefüggően speciális képzésre is kötelezettek, nem alapozza meg eltérő alanyi körbe sorolásukat más szakági szakértőkkel azért sem, mert szakértői tevékenységük lényege, hogy az építés területén egy adott ügygel összefüggésben felmerült problémát értékeljék. Ennek megítéléséhez pedig legalább ugyanolyan szintű szakmai ismertekre van szükségük, mint a tervezésben, kivitelezésben közreműködő szakembereknek.

A fentiekre figyelemmel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott rendelkezés nem alkalmazott diszkriminációt az építésügyi műszaki szakértőkkel szemben azzal, hogy azonos szabályozás alá vonta őket más szakértőkkel és építésügyi szakemberekkel. Ezért az indítványt elutasította.

Budapest, 2010. szeptember 28.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK VÉGZÉSEI

598/D/2005. AB végzés

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 324., 325., 326. és 327. §-a alkotmányellenességére hivatkozással előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Legfelsőbb Bíróságnak felülvizsgálati kérelem tárgyában hozott Pfv. E.21.287/2003/1. számú jogerős végzése ellen. Az indítványozó felperes az általa kiírt pályázat eredményeként támogatásban részesített társadalmi szervezettel szemben a támogatással való el nem számolás miatt pert kezdeményezett a támogatás visszafizetésére. A felperes keresete alapján a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 1999. június 17-én jogerős ítéletével a támogatás egy részének visszafizetésére kötelezte a társadalmi szervezetet. 2002-ben felperes perújítási kérelmet terjesztett elő, amelyben kérte a támogatásban részesített alperesnek a teljes támogatási összeg, kamatai és a költségek megfizetésére való kötelezését. Az elsőfokú bíróság a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 324. § (1) bekezdése alapján megállapította, hogy a követelés elévült, ezért a 327. § (1) bekezdése értelmében az bírósági úton nem érvényesíthető. Miután ezt az ítéletet a másodfokon eljáró Hajdú-Bihar Megyei Bíróság a 2.Pf.20.259/2003/6. számú jogerős ítéletével helyben hagyta, az indítványozó a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 270. § (1) bekezdésének – az alkotmányjogi panasz benyújtásakor – hatályos szövegére hivatkozással felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Legfelsőbb Bírósághoz. A Pfv.E.21.287/2003/1. számú jogerős végzésével a Legfelsőbb Bíróság a megyei bíróság ítéletét hatályában fenntartotta, annak indokolását sem változtatta meg, külön kiemelve, hogy az ítélet nem sértette meg a követelés elévülésre vonatkozó szabályokat.

Az alkotmányjogi panaszában az indítványozó kérte a Ptk. elévülésre vonatkozó 324., 325., 326. és 327. §-ának megsemmisítését. Véleménye szerint ezek a „szabályok ellentétesek az Alkotmány 13. §. (1)–(2) bekezdésében

foglalt tulajdonvédelmi szabályokkal, mert csupán az időmúlás alapján, kártalanítás nélkül elvonják a jogosult tulajdonjogát”. [Az alkotmányjogi panasz további részzeit az Alkotmánybíróság a 1105/D/2004. AB határozatában (ABH 2005, 1316.) bírálta el.]

II.

Az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálásra alkalmatlan.

1. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) bekezdése szerint az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogséremlme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A (2) bekezdés értelmében az alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani.

2. Az Alkotmánybíróság az indítvány alapján elsőként azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv. 48. §-ában előírt követelményeknek. Az alkotmányjogi panasz benyújtására előírt 60 napos határidő a jogerős ítéletnek a fellel való közlésétől kezdődött. A Hajdú-Bihar Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság a jogerős ítéletét 2003. április 1-jén hozta meg. Az indítványozó a jogerős ítélet átvételének időpontját nem igazolta, azonban az egyértelműen megállapítható, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszt a jogerős másodfokú ítélet átvételét követő 60 napon túl terjesztette elő. Az indítványozó ugyanis a panaszt 2005. január 25-én, a Legfelsőbb Bíróságnak a felülvizsgálati kérelem tárgyában hozott végzése átvételét követően nyújtotta be.

3. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata, hogy az Abtv. 48. §-ának (1) és (2) bekezdésében foglaltakat együttesen kell értelmezni. [23/1991. (V. 18.) AB végzés, ABH 1991, 361, 362.] Ebből következik, hogy az (1) bekezdésbeli jogorvoslatokon is azokat a perorvoslati eszközöket kell érteni, amelyek a jogerőre emelkedésig terjeszthetők elő. A felülvizsgálati kérelem ebből a szempontból tehát nem jöhet figyelembe, miután e rendkívüli eljárás – a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. Törvény 270. § – az alkotmányjogi panasz benyújtásakor hatályos – (1) bekezdése, illetve a jelenleg hatályos (2) bekezdése szerint – csak a már jogerősen lezárt ügyben kezdemé-

nyezhető. [23/1995. (IV. 5.) AB határozat, ABH 1995, 115, 118.] Mindebből az következik, hogy az alkotmányjogi panasz az ügyet jogerősen lezáró határozat kézhezvételét követő 60 napon belül terjeszthető elő, ezért a felülvizsgálati eljárás az Abtv. 48. § (2) bekezdésben írt hatvan napos határidőt nem hosszabbítja meg. A fenti szabály alól egyetlen kivétel van: az Alkotmánybíróság 41/1998. (X. 2.) AB határozatában (ABH 1998, 306, 310.) rámutatott arra, hogy az Abtv. 48. §-a alkalmazásánál, ha a panaszolt alapjogsérelem nem a rendes, hanem a rendkívüli jogorvoslati eljárásban következett be, akkor alkotmányos követelmény, hogy az alkotmányjogi panasz benyújtásának határidejét a rendkívüli jogorvoslati eljárásban hozott, vagy – ha új eljárásra és új határozat hozatalára kerül sor – az elrendelt új eljárás során született jogerős határozat kézbesítésétől kell számítani. (787/D/1997. AB végzés, ABH 2000, 1044, 1045–1046.)

A jelen ügy alapjául szolgáló eljárás azonban nem tartozik ebbe az esetkörbe.

4. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panaszt az indítványozó az ügyet jogerősen lezáró másodfokú ítélet átvételét követő 60 napon túl terjesztette elő, a panasz tehát az Abtv. 48. §-ára figyelemmel elkésett. Ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § *e*) pontja alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

Budapest, 2010. szeptember 28.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

899/B/2007. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 16. (1) bekezdés *b*) pontja alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

2. Az Alkotmánybíróság az adókról, járulékokról és egyéb költségvetési befizetésekről szóló törvények módosításáról szóló 2004. évi CI. törvény 156. § megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvénynek (a továbbiakban: Itv.) az adókról, járulékokról és egyéb költségvetési befizetésekről szóló törvények módosításáról szóló 2004. évi CI. törvény (a továbbiakban: Itvm.) 156. §-ával megállapított 16. § (1) bekezdés *b*) pontja alkotmányellenességének megállapítását, az Itvm. 156. §-ának megsemmisítését, valamint az alkotmányellenes rendelkezés konkrét esetben történő alkalmazásának kizárását kéri az Alkotmánybíróságtól.

Az indítványozó előadja, hogy a támadott jogszabályhely rendelkezése szerint a korlátolt felelősségű társaságok (a továbbiakban: Kft.) törzsbetétjének [*helyesen: üzletrészeinek*] öröklése mentes az öröklési illeték alól, viszont a zártkörűen működő részvénytársaság (a továbbiakban: Zrt.) – melynek működési szabályai jelentősen hasonlítanak a Kft. szabályaira – részvényeinek öröklése illetékköteles, és utánuk annak ellenére jelentős illeték fizetendő, hogy a részvények az illetékkiszabás alapjául szolgáló érteken nem értékesíthetők. Hivatkozik arra, hogy a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) általános rendelkezései több lényeges ponton a korlátolt felelősségű társaságra és a zártkörűen működő részvénytársaságra közösen, azokat együttesen kezelve vonatkoznak, szemben a nyilvánosan működő részvénytársaságokkal. A Gt. szabályozásának egészéből megállapítható, hogy a magánszemély tulajdonosok szempontjából a szabályozásbeli különbségek inkább a nyilvánosan működő részvénytársaság valamint a Kft. és a Zrt. között húzódnak, mely utóbbiak szabályozása inkább hasonlít egymásra. Mivel az alaptőke, illetve a törzsbetétek maximális összege nem meghatározott, – és a gyakorlatban is

működnek milliárdos tőkével Kft.-k és néhány tízmilliós alaptőkével Zrt.-k – így abból a szempontból sem lehet indokolt közöttük különbséget tenni, hogy az egyik mérete folytán kevésbé teszi indokoltá a jogalkotó kedvezőbb szabályozását az öröklésnél. Az indítványozó álláspontja szerint nincs alkotmányos indoka a Kft. törzsbetéteire, üzletrészeire és a Zrt. részvényeire vonatkozó ellentétes tartalmú szabályozásnak.

A támadott rendelkezés alkotmányellenességét illetően az indítványozó az Alkotmány 9. (2) bekezdésének („A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.”), valamint 70/A. § (1) bekezdésének („A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”) sérelmére hivatkozik.

Az indítványozó álláspontja szerint mivel az indítvány által támadott – és véleménye szerint alkotmányellenes – rendelkezést az Itvm. állapította meg (amely az értékpapír fogalmát kiemelte az illetékmentes körből), így az Itvm. 156. §-ának megsemmisítése esetén az Itv. 16. § (1) bekezdésének *b)* pontja a korábbi – nem alkotmányellenes – szöveggel maradna hatályban, és emiatt kéri az Itvm. 156. § alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését.

II.

1. Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy az indítvány benyújtását követően az Itv. támadott rendelkezését a közteherviselés rendszerének átalakítását célzó törvénymódosításokról szóló 2009. évi LXXVII. törvény 2010. január 1-jei hatállyal módosította. A törvény 192. §-a szerint hatályát veszti az Itv. 16. §-a (1) bekezdésének *b)* pontjában az „a gazdasági társaság tagját megillető vagyoni betét (üzletrész, szövetkezeti részjegy, befektetői részjegy, átalakított befektetői részjegy)” szövegrész, miáltal a rendelkezésben biztosított öröklési illeték alóli mentesség csak a takarékbetétekre vonatkozik. Ebből következően a mentesség éppen úgy nem vonatkozik a Kft. üzletrészeinek öröklésére sem, mint ahogy – az indítványozó által sérelmezett – nem érvényesül a Zrt.-k részvényeinek öröklése esetében sem.

A hivatkozott módosítás eredményeként az indítványban felvetett tényállás és kérdéskör okafogyottá vált, azért az indítvány tárgyában az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü.

határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 31. § *e)* pontja alapján az Alkotmánybíróság az eljárást megszüntette.

2. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § *b)* pontja alapján az Alkotmánybíróság hatásköre – főszabályként – hatályos jogszabály alkotmányosságának elbírálására terjed ki. Hatályát vesztt jogszabály alkotmányellenességének vizsgálatára – az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint – csak kivételesen, az Abtv. 38. § szerinti bírói kezdeményezés és az Abtv. 48. §-ában szabályozott alkotmányjogi panasz alapján kerülhet sor, akkor, amikor a már nem hatályos jogszabály – annak továbbélése folytán – még az indítvánnyal érintett konkrét eljárásokban alkalmazható.

A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 13. §-a szerint a jogszabály akkor veszti hatályát, ha más jogszabály hatályon kívül helyezi, vagy ha a jogszabályban meghatározott határidő lejárt. A Jat. nem határozza meg egyértelműen, hogy a jogszabályban meghatározott határidőnek kifejezetten a jogszabály hatályának megszűnésére, vagy a jogszabály alkalmazhatóságára kell-e vonatkoznia.

Az Alkotmánybíróság több határozatában a Jat.-nak ezt a szabályát a jogszabály alkalmazhatóságára vonatkozó rendelkezésként értelmezi. E határozataiban megállapította, hogy a szabály alkalmazására jogszabályban előírt határidő leteltével, azzal, hogy a kifejezetten hatályon kívül nem helyezett jogszabályi rendelkezések teljesedésbe mentek, már nincs mód arra, hogy a jogalanyok a jogszabályi rendelkezés alapján jogot szerezzenek, a jogszabály lényegében hatályát veszítette. [1239/B/1990. AB végzés, ABH 1991, 906.; 298/B/1994. AB határozat ABH 1994, 700.; 880/B/1992. AB végzés ABH 1996, 804–806.]

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az Itvm.-nek az indítvány által megsemmisíteni kért szabálya egy módosító rendelkezést tartalmaz, amely módosító rendelkezés annak hatályba lépésével, 2005. január 1. napján a módosított jogszabályhely részévé vált, azaz teljesedésbe ment. Ezáltal a módosító rendelkezés – az Alkotmánybíróság fent ismertetett gyakorlata alapján – hatályát veszítette. Az Alkotmánybíróság az indítványt visszautasítja, ha megállapítható, hogy a megsemmisíteni kért jogszabály az indítvány benyújtását megelőzően már hatályát veszítette, ezért a 2007. július 30-án érkezett indítványt az Itvm. 156. § megsemmisítésére irányuló része tekintetében az Ügyrend 209. § *f)* pontja alapján a rendelkező rész szerint visszautasította.

Utal azonban az Alkotmánybíróság arra, hogy egy hatályon kívül helyező norma alkotmányellenességének esetleges megállapítása önmagában nem vezet a hatályon kívül helyezéssel érintett rendelkezések hatályának automa-

tikus „feléledéséhez”, az Alkotmánybíróságnak viszont valamely jogszabály „újból hatályba helyezésére” hatásköre nincs, mert ez a jogalkotó kompetenciájába tartozik. (1437/B/1995. AB határozat, ABH 1998, 616, 618–619.)

Az eljárás megszüntetése, illetve az indítvány visszautasítása folytán az alkalmazási tilalom kimondására irányuló indítványozói kérelemmel az Alkotmánybíróság érdemben nem foglalkozott.

Budapest, 2010. szeptember 28.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr. Paczolay Péter,
az Alkotmánybíróság elnöke helyett

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

1248/B/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény 10/C. § (1) bekezdése és a közigazgatási versenyvizsgáról szóló 126/2009. (VI. 15.) Korm. rendelet 4. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

Az indítványozó egyrészt a köztisztviselők jogállásáról 1992. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) 10/C. §

(1) bekezdése azon rendelkezését sérelmezte, amely a közszolgálatban kötelezővé teszi a közigazgatási versenyvizsga intézményét, másrészt a közigazgatási versenyvizsgáról szóló 126/2009. (VI. 15.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.r.) 4. § (1) bekezdésének a vizsgakövetelményekre vonatkozó előírásait támadta. Álláspontja szerint a jogi diplomával rendelkezők számára teljesen felesleges és indokolatlan a közigazgatási versenyvizsga letétele, hiszen az állam- és jogtudományi doktorátus megszerzéséhez mind alkotmányos, mind közigazgatási ismeretekből szükséges államvizsgát tenni. Az indítványozó úgy vélte, hogy a Ktv. támadott rendelkezése ellentétes az Alkotmánynak a közhivatal viselésre vonatkozó 70. § (6) bekezdésének rendelkezésével, valamint a Korm.r. 4. § (1) bekezdése a jogászok vonatkozásában hátrányos megkülönböztetést tartalmaz, ezért kérte azok alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány 2009. november 25-i benyújtását követően a jogalkotó a Ktv.-t és a Korm.r.-et többször módosította. A Ktv. 10/C. § (1) bekezdését a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény 78. § (4) bekezdése 2010. május 29-ével úgy módosította, hogy a közigazgatási versenyvizsga megléte már nem feltétele a köztisztviselői kinevezésnek, vezetői megbízásnak, vezetői kinevezésnek. A Korm.r. 4. §-át 2010. május 15-ével módosította az Országos Közigazgatási Vizsgabizottságról szóló 153/2010. (V. 4.) Korm. rendelet 11. § (1) bekezdése. Ezért az indítványozó a 2010. július 26-án benyújtott beadványában a Korm.r. támadott rendelkezése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványát visszavonta, tekintettel arra, hogy a közigazgatási versenyvizsga megléte nem előfeltétele már a közszolgálati jogviszony létesítésének, és így az eljárás célja okafogyott.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 20. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az arra jogosult indítványa alapján jár el. E rendelkezésre, valamint az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 31. § d) pontjára tekintettel, amely szerint az eljárás megszüntetésének van helye, ha az indítványozó az indítványát visszavonta, az Alkotmánybíróság a Korm.r. 4. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszüntette.

Az indítványozó a Ktv. 10/C. § (1) bekezdése alkotmányossági vizsgálatára vonatkozó indítványát a 2010. július 26-án benyújtott beadványában bár nem vonta vissza, de e rendelkezés szabályozásának változásával indokolta a Korm.r. vonatkozásában indítványának visszavonását. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 1. §-a értelmében – főszabály-

ként – csak hatályban levő jogszabály, illetve az állami iránnyítás egyéb jogi eszköze alkotmányosságát vizsgálja. Ez alól kivétel lehet, ha az eljárás az Abtv. 38. §-a alapján bírói kezdeményezés vagy a 48. §-a alapján alkotmányjogi panasz tárgyában folyik. Tekintettel arra, hogy az indítvány nem tartozik ezek körébe, valamint az indítvány benyújtása után vizsgálat alá vont törvényi rendelkezés az indítványozó által kifogásolt szabályozást már nem tartalmazza s ezzel az indítvány tárgytalanná váltak, ezért az Alkotmánybíróság a Ktv. 10./C. § (1) bekezdése alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló eljárást is az Ügyrend 31. § a) pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2010. szeptember 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

1394/B/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvény egésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvény (a továbbiakban: új Ptk.) alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól közjogi érvénytelenségre hivatkozással. Álláspontja szerint az IRM ügy vonta el az 1050/1998. (IV. 24.) Korm. határozattal létrehozott Polgári Jogi Kodifikációs Főbizottságtól és Szerkesztőbizottságtól az új Ptk. előkészítését, hogy nem helyezte hatályon kívül a fenti kormányhatározatot. Úgy vélte, hogy az Országgyűlés nem biztosított megfelelő időt a képviselők számára a törvény általános és részletes vitájára. Az indítványozó szerint a köztársasági elnök által az Országgyűlésnek visszaküldött törvényjavaslat újbóli tárgyalása során a képviselők figyelmen kívül hagyták a köztársasági elnök észrevételeinek jelentős részét. Végezetül az indítványozó úgy vélte, hogy a köztársasági elnöknek előzetes normakontrollt kellett volna kérnie, mivel a már elfogadott, de még ki nem hirdetett törvény olyan súlyos hiányosságokat tartalmaz, amelyek egyértelműen alkotmányellenesek. Az indítványozó szerint az új Ptk. megalkotása során olyan súlyos eljárási szabálysértések történtek, amelyek ellentétesek az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállami jogbiztonsággal, ezért közjogi érvénytelenségre hivatkozva kérte az egész törvény megsemmisítését.

II.

Az indítvány érdemi elbírálásra alkalmatlan.

Az új Ptk. hatályba nem lépéséről, valamint az ezzel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2010. évi LXXIII. törvény 1. §-a kimondja, hogy az új Ptk. nem lép hatályba.

Éz a törvény a kihirdetését követő 8. napon, azaz 2010. július 20. napján hatályba lépett.

Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata, hogy a módosított vagy hatályon kívül helyezett jogszabályi rendelkezés alkotmányellenességét főszabály szerint az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. §-ában foglalt bírói kezdeményezés és az Abtv. 48. §-a szerinti alkotmányjogi panasz esetében [10/1992. (II. 25.) AB határozat, ABH 1992, 72, 76.] vizsgálja. Mivel jelen ügyben az indítvány utólagos normakontrollra irányul, hatályos jogszabály hiányában az al-

kormányossági vizsgálat nem végezhető el. Erre tekintettel az indítvány tárgyalanná vált, így az

Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (ABK 2009. január, 3.) a) pontja alapján az Alkotmánybíróság az eljárást megszüntette.

Budapest, 2010. szeptember 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

198/D/2010. AB végzés

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Zala Megyei Bíróság 8.Kpk. 21.297/2009/5. számú végzésében alkalmazott, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 2009. szeptember 31. napjáig hatályos 71. § (1) bekezdése, a 98. § (3) bekezdése, a 104. § (2) bekezdése, valamint a 109. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a Zala Megyei Bíróság 8.Kpk. 21.297/2009/5. számú végzésében alkalmazott, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.)

2009. szeptember 31. napjáig hatályos 71. § (1) bekezdése, a 98. § (3) bekezdése, a 104. § (2) bekezdése, valamint a 109. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól alkotmányjogi panasz keretében. Álláspontja szerint a támadott rendelkezések az Alkotmány 57. § (5) bekezdésébe foglalt jogorvoslathoz való jogot sértik. Ennek indokát abban látta, hogy a Ket. fenti rendelkezései elzárják az indítványozót attól, hogy a másodfokon eljáró közigazgatási hatóságnak a fellebbezést érdemi vizsgálat nélkül elutasító végzése ellen bírósági felülvizsgálattal élhessen. A másodfokú közigazgatási szerv az indítványozó fellebbezését azzal utasította el, hogy a fellebbezés nem a jogosulttól származik, ugyanis a felszámolás alatt álló Bt. nevében kizárólag a felszámoló tehet jognyilatkozatokat, az indítványozó – mint a Bt. beltagja – azonban erre nem jogosult. Ezt követően a bíróság a panasz tárgyúul szolgáló végzésben a bírósági felülvizsgálati kérelmet érdemi vizsgálat nélkül abból az indokból utasította el, hogy olyan végzések ellen, mellyel szemben önálló fellebbezésnek nincs helye, bírósági felülvizsgálat sem kérhető. Az indítványozó arra hivatkozott, hogy a Ket. 98. § (3) bekezdése, a 104. § (2) bekezdése és a 109. § (2) bekezdése együttesen – a fellebbezést hivatalból elutasító végzés elleni önálló fellebbezést *expressis verbis* meg nem engedve – kizárta, hogy az indítványozó bírósághoz fordulhasson a vissza nem térítendő agrártámogatás visszafizetésére kötelező határozattal szemben, mely véleménye szerint a jogorvoslathoz való jog sérelmét eredményezte.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezése:

„57. § (5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

2. A Ket.-nek az indítvánnyal támadott, a bírósági végzésben alkalmazott, 2009. szeptember 31-ig hatályos rendelkezései:

„71. § (1) A hatóság – a (4) és (5) bekezdésben meghatározott kivétellel – az ügy érdemében határozatot hoz, az eljárás során eldöntendő egyéb kérdésekben pedig végzését bocsát ki (a továbbiakban együtt: döntés).”

„98. § (3) Az eljárást felfüggesztő, az eljárást megszüntető, a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasító, az eljárás bírságot kiszabó, valamint a költség összegének megállapítása és a költségviselés tárgyában hozott elsőfokú végzés ellen önálló fellebbezésnek van helye.”

„104. § (2) A határidőn túl benyújtott fellebbezést – ha az ügyfél igazolási kérelmet nem terjesztett elő –, továbbá a fellebbezésre nem jogosulttól származó fellebbezést az elbírálásra jogosult szerv érdemi vizsgálat nélkül végzéssel elutasítja.”

„109. § (2) Ha törvény alapján a végzés ellen önálló fellebbezésnek van helye, az ügyfél, továbbá a kifejezetten rá vonatkozó végzés esetében az eljárás egyéb résztvevője jogszabálysértésre hivatkozással kezdeményezheti a jogerős végzés bírósági felülvizsgálatát. Az elsőfokú végzés közvetlenül a bíróság előtt támadható meg, ha a végzést olyan hatóság hozta, amelynek – a kormányt ide nem értve – nincs felügyeleti szerve, továbbá akkor, ha törvény az ügyben az elsőfokú határozattal szemben is kizárja a fellebbezést, és a határozat bírósági felülvizsgálatát teszi lehetővé. A bíróság a végzést nemperes eljárásban vizsgálja felül.”

III.

Az indítvány érdemi elbírálásra alkalmatlan.

1. A Ket. valamennyi támadott rendelkezését a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény módosításáról szóló 2008. évi CXI. törvény 2009. október 1. napjával módosította. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata, hogy a módosított vagy hatályon kívül helyezett jogszabályi rendelkezés alkotmányellenességét főszabály szerint az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. §-ában foglalt bírói kezdeményezés és az Abtv. 48. §-a szerinti alkotmányjogi panasz esetében [10/1992. (II. 25.) AB határozat, ABH 1992, 72, 76.] vizsgálja. Mivel jelen ügyben az indítvány alkotmányjogi panasz, ezért az Alkotmánybíróság a vizsgálatot az indítvány alapját képező bírósági végzésben alkalmazott normaszöveg tekintetében végezte el.

2. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv. 48. § (1) és (2) bekezdéseiben meghatározott követelményeknek.

Az Abtv. 48. § (1) bekezdése kimondja: Az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogséremlme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Abtv. 48. § (2) bekezdése szerint alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani.

2.1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a Zala Megyei Bíróság jogerős végzését 2009. november hó 16. napján vette kézhez, és indítványát 2010.

január hó 14. napján, azaz 60 napon belül adta postára, ezért az határidőben érkezettnek tekintendő.

2.2. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta meg, hogy az indítványozó jogséremlme az alkotmányellenes jogszabály(ok) alkalmazása folytán következett-e be. Ezzel összefüggésben az alábbiakra mutat rá:

Az indítványozó valójában nem az alkalmazott jogszabályok alkotmányellenességét állította, hanem azt sérelmezte, hogy ügyében a bíróság a jogerős végzésében a bírósági felülvizsgálat lehetőségét érdemi vizsgálat nélkül utasította el, mivel a bírósági felülvizsgálatot olyan végzéssel összefüggésben terjesztette elő, mely ellen önálló fellebbezésnek nincs helye, így a bírósági felülvizsgálat lehetőségét sem biztosítja a Ket. Azaz az indítvány tartalmilag annak megállapítására irányul, hogy a Ket. 98. § (3) bekezdését [jelenlegi *b*) pontját] – önálló fellebbezésnek van helye a *kérelmet* érdemi vizsgálat nélkül elutasító végzéssel szemben – lehet-e kiterjesztően alkalmazni a *fellebbezést* érdemi vizsgálat nélkül elutasító végzéssel összefüggésben is.

Ennek a jogértelmezési kérdésnek az eldöntése azonban a jogalkalmazó, nem pedig az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik.

Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a Ket. Szakértői Bizottságának szakmai véleményét tartalmazó 25. számú módszertani állásfoglalás az eljáró hatóságok számára világos iránymutatást adott ebben a kérdésben: Eszerint: „a Ket. 104 § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a határidőn túl benyújtott fellebbezést – ha az ügyfél igazolási kérelmet nem terjesztett elő –, továbbá a nem a jogosulttól származó fellebbezést, az egyébként elbírálásra jogosult szerv érdemi vizsgálat nélkül elutasítja. Az eljárás rendjére vonatkozóan a Ket. 104. § (2) bekezdése ad iránymutatást. E szerint a benyújtott fellebbezést a másodfokú hatóságnak érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani. Ez a döntés a másodfokú hatóság által hozott első fokú végzés lesz. Első fokú a végzés azért, mert ebben a kérdésben korábban még egyetlen hatóság sem döntött. A Ket. 98. § (2) és (3) bekezdéseiben foglaltakra figyelemmel az így hozott végzés önálló fellebbezéssel támadható. Az ilyen fellebbezéseket az a közigazgatási hatóság bírálja el, mely a végzést hozó hatóság felügyeleti szerve. A részletezett szabályoknak megfelelően hozott elutasító végzés ellen további jogorvoslati lehetőség a bírósági felülvizsgálat.”

3. Az Alkotmánybíróság hatáskörét az Abtv. 1. § *a)–h*) pontjai határozzák meg. Sem ez a felsorolás, sem más törvény nem utalja az Alkotmánybíróság hatáskörébe a jogalkalmazói jogértelmezés alkotmányossági szempontú felülvizsgálatát. Így az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre arra sem, hogy konkrét ügyekben megvizsgálja, hogy azok eldöntése során az adott jogszabályt megfelelően értelmezték és alkalmazták-e az arra hatáskörrel rendelkező szervek.

Ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzetételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § b) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2010. szeptember 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

464/D/2010. AB végzés

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Legfelsőbb Bíróság Mfv.I.10.663.2008/7. számú határozata ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó gazdasági társaság 2003-ban munkaszerződést kötött egy munkavállalóval üzletfejlesztési igazgatói munkakör betöltésére, akit – megbízás keretében a munkaviszonytól elkülönülve – 2005-ben a társaság ügyvezetőjévé is megválasztottak. 2006-ban a társaság egy másik ügyvezetője felmondással megszüntette a munkavállaló munkaviszonyát, aki pert indított a társaság ellen, kérve annak megállapítását, hogy a munkajogviszony megszüntetése jogellenes volt. Az elsőfokon eljáró Fővárosi Munkaügyi Bíróság – közbenső ítéletet hozva – megállapította, hogy a felmondás jogellenes volt. A társaság ala-

pító okirata szerint a társaság tagját illeti meg az ügyvezető megválasztása, visszahívása és díjazásának megállapítása, valamint a munkáltatói jogok gyakorlása, ha az ügyvezető a társasággal munkaviszonyban is áll. A felmondásról viszont nem a társaság tagja, vagy annak meghatalmazottja, hanem az egyik ügyvezető döntött anélkül, hogy erre felhatalmazása lett volna. A másodfokon eljáró Fővárosi Bíróság helybenhagyta az elsőfokú közbenső ítéletet, kiegészítve a tényállást és más jogi indokokra alapozva a határozatot. Az indítványozó felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő. A Legfelsőbb Bíróság Mfv.I.10.663.2008/7. számú határozatában, a másodfokú közbenső ítéletet – indoklásbeli módosítással – hatályában fenntartotta. Az indítványozó ezt követően fordult alkotmányjogi panaszával az Alkotmánybírósághoz.

A Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: Mt.) 74. § (1) bekezdése szerint a munkáltató köteles a munkavállalóval közölni, hogy a munkaviszonyból eredő munkáltatói jogokat és köteleességeket (munkáltatói jogkör) mely szerv vagy személy gyakorolja, illetve teljesíti. A (2) bekezdés értelmében, ha a munkáltatói jogkört nem az arra jogosított szerv, illetőleg személy gyakorolta, eljárása érvénytelen, kivéve, ha a munkavállaló a körülményekből alappal következtethetett az eljáró személy (szerv) jogosultságára. A (3) bekezdés szerint az (1) és (2) bekezdésben foglalt rendelkezésektől nem lehet érvényesen eltérni. A már hatályon kívül helyezett, de a perben alkalmazott – a gazdasági társaságokról szóló – 1997. évi CXLIV. törvény (a továbbiakban: Gt.) 28. § (1) bekezdése szerint a gazdasági társaság munkavállalóival szemben a munkáltatói jogokat – ha a társasági szerződés (alapító okirat, alapszabály) ettől eltérően nem rendelkezik – a vezető tisztségviselő gyakorolja. A (2) bekezdés szerint a társasági szerződés (alapító okirat) vagy a társaság legfőbb szervének határozata a munkáltatói jogok gyakorlását – több vezető tisztségviselő esetében – az egyik vezető tisztségviselőre, illetve más, a gazdasági társasággal munkaviszonyban álló személyre ruházhatja át. A Gt. 150. § (2) bekezdés g) pontja alapján a taggyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik – a törvényben meghatározott kivétellel – az ügyvezető megválasztása, visszahívása és díjazásának megállapítása, valamint, ha az ügyvezető a társasággal munkaviszonyban is áll, a munkáltatói jogok gyakorlása. Az indítványozó szerint a Gt. rendelkezései arra az esetre vonatkoztak, amikor is az ügyvezető eme tevékenységét munkaviszony keretében látta el. Jelen esetben azonban jól elkülönült a munkaviszonyon alapuló üzletfejlesztési igazgatói munkaköre és a megbízás alapján ellátott ügyvezetői tevékenysége. Az indítványozó rámutatott, hogy a Legfelsőbb Bíróság az EBH 2001.462. számon publikált döntése szerint: „a taggyűlés hatásköre az ügyvezető munkaviszonyának megszüntetésére csak akkor áll fenn, ha e tisztségét látja el munkaviszonyban. A törvényt nem lehet kiterjesztően értelmezni arra az esetre, ha a munkaviszonyt a felek nem az ügyvezetői tisztség ellátására, hanem valamely ettől eltérő munkakörre hozták létre.”

Az indítványozó álláspontja szerint azzal, hogy a Legfelsőbb Bíróság az alkotmányjogi panaszban támadott határozatában úgy tért el korábbi döntésétől, hogy nem kezdeményezte a jogegységi eljárást, sérült a jogállami jogbiztonság [Alkotmány 2. § (1) bekezdés], illetve a Legfelsőbb Bíróság megsértette azon alkotmányos kötelezettségét, mely szerint biztosítja a jogalkalmazás egységét. Mint az indítványozó írja, az Mt. és a Gt. idézett szabályai a rájuk vonatkozó legfelsőbb bírósági gyakorlat ellentmondásossága miatt sértik a jogállami jogbiztonságot. A fentiek túl az indítványozó a tisztességes eljárásról [Alkotmány 57. § (1) bekezdés] és a jogorvoslati jog [Alkotmány 57. § (5) bekezdés] sérelmét is állítja, mivel szerinte nem tekinthető „fairnek” az az eljárás, amelyben alkotmányellenes jogszabályt alkalmaznak, illetve a Legfelsőbb Bíróság azzal, hogy nem kezdeményezte a jogegységi eljárást, és eltért korábbi gyakorlatától kizárta a jogorvoslat lehetőségét. Mindezek alapján az indítványozó az Mt. és a Gt. sérelmezett rendelkezései alkotmányellenességének a megállapítását és alkalmazásuk kizárását kérte.

II.

Az indítvány elbírálása nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) bekezdése szerint az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogséremlme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A (2) bekezdés kimondja, hogy az alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani.

Az indítványozó a Legfelsőbb Bíróság Mfv.I.10.663.2008/7. számú határozatát a tértivevény tanúsága szerint 2010. január 7. napján vette kézhez, az alkotmányjogi panasz pedig a hatvanadik napon, 2010. március 8-án érkezett meg az Alkotmánybíróságra. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv.-ben megállapított határidőn belül érkezett.

Az alkotmányjogi panasz – bár formálisan a norma alkotmányellenességét állítja – egyértelműen az egyedi ügyben született jogalkalmazói jogértelmezés alkotmányellenességét sérelmezi.

Az Alkotmánybíróság hatásköre az Abtv. 1. §-ának megfelelően a jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára terjed ki. Az Abtv. 48. § (1) bekezdés szerinti alkotmányjogi panasszal az fordulhat az Alkotmánybírósághoz, akinek jogséremlme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, nem pedig az,

akinek az ügyében alkotmányellenesnek vélt eseti jogalkalmazói döntés született.

Az Alkotmánybíróság az 57/1991. (XI. 8.) AB határozatában azt is megállapította, hogy „az Alkotmánybíróságnak az Abtv. szerint a bírói, jogalkalmazási gyakorlat alkotmányosságának a vizsgálatára nincs hatásköre” (ABH 1991, 272, 277.).

Az Alkotmánybíróság számos határozatában rámutatott arra is, hogy a jogszabályok önálló értelmezése, illetőleg a jogalkalmazás során felmerülő nehézségek feloldása, az egységes jogalkalmazói gyakorlat kialakítása nem az Alkotmánybíróság, hanem a rendes bíróságok hatáskörébe tartozik (35/1991. (VI. 20.) AB határozat, ABH 1991, 175–176.; 1115/B/1993. AB határozat, ABH 1994, 644.).

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § b) pontja alapján – visszautasította.

Budapest, 2010. szeptember 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

595/B/2010. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 269/C. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványa alapján indult eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 269/C. §-a alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt fordult az Alkotmánybírósághoz. A holokauszt nyilvános tagadása bűncselekményét a Btk.-t módosító 2010. évi XXXVI. törvény 1. §-a iktatta be a törvénybe 2010. április 10-i hatállyal. Az indítványozó álláspontja szerint az új bűncselekményi tényállás nem felel meg a jogállami büntetőjog követelményeinek [Alkotmány 2. § (1) bekezdés, 8. § (1) és (2) bekezdés], valamint sérti az emberi méltósághoz való jogot [Alkotmány 54. § (1) bekezdés].

Az indítvány benyújtását követően a támadott rendelkezés helyébe a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényt módosító 2010. évi LVI. törvény 7. §-a új alcímet és új tényállást iktatott be. A módosítás a törvény 8. §-ának megfelelően 2010. július 23. napján lépett hatályba.

2. A Btk. 269/C. § új tényállására figyelemmel az indítványozó visszavonta az indítványt.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 20. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az arra jogosult indítványa alapján jár el. E rendelkezésre, valamint az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.). 31. § d) pontjára tekintettel, mely szerint az eljárás megszüntetésének van helye, ha az indítványozó az indítványát visszavonta, az Alkotmánybíróság az eljárást megszüntette.

Budapest, 2010. szeptember 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály sk.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

711/D/2010. AB végzés

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény 47. §-a és 48. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. A beadványozó – a Fővárosi Bíróság mint másodfokú bíróság 43.Pf.633.507/2009/2. sz. ítéletével összefüggésben – alkotmányjogi panasz keretében kéri a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: Thtv.) 47. §-a és 48. § (1) bekezdése megsemmisítését, mert szerinte azok sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdését [illetve ezzel összefüggésben a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 18. § (2) bekezdését], a 13. § (1) bekezdését és az 57. § (1) bekezdését. A támadott rendelkezések a közös képviselő (illetve az intézőbizottság) által elkészítendő éves költségvetési javaslat és elszámolás kötelezettségét és ezek kötelező tartalmát szabályozzák. A konkrét ügy lényege az volt, hogy indítványozó mint tulajdonostárs a társasházuk 2004. évi számadása helytelenségének megállapítását kérte a bíróságtól arra hivatkozással, hogy a 2004. évi záró- és a 2005. évi nyitóegyenleg nem voltak azonosak. Keresetét a bíróság első- és másodfokon is elutasította.

2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a jogszabályi feltételeknek.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogsérelme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az alkotmányjogi panasz tehát – mint azt már az 57/1991. (XI. 8.) AB határozat (ABH 1991, 272, 282.) is kifejtette – egyedi, jogalkalmazói aktus ellen irányuló jogorvoslat, amely alkotmányos alapjog sérelme esetén vehető igénybe. Az Abtv. 48. § (2) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani.

Jelen ügyben a Fővárosi Bíróság másodfokú, jogerős ítélete 2010. január 6-án kelt, s azt – a benyújtott térítvény-másolat szerint – az indítványozó február 22-én vette kézhez. Az alkotmányjogi panasz 2010. április 22-én, tehát a hatvan napos határidőn belül érkezett az Alkotmánybírósághoz.

Az Abtv. alapján az alkotmányjogi panasznak, mint konkrét normakontrollnak törvényi feltétele, hogy a jogerős döntésben szereplő, az indítványozó által vizsgálni kért jogszabályi rendelkezések alkalmazása során következzen be a jogsérelem. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálását kizáró tényezőnek tekintti azt, ha az indítványozó a panaszában olyan jogszabályi rendelkezés alkotmányellenességét állítja, amelyet ügyében a jogerős határozatot meghozó bíróság nem alkalmazott [1050/D/1999. AB végzés, ABH 2005, 1581, 1582.; 870/D/2002. AB végzés, ABH 2005, 1634, 1638.; 177/D/2004. AB határozat, ABH 2006, 1557, 1566.; 725/D/2004. AB határozat, ABH 2006, 1617, 1626.].

A becsatolt iratok alapján az Alkotmánybíróság ebben a tekintetben a következőket állapította meg. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben az indítványozónak a polgári perrendtartásról szóló a 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 123. §-án (számadási kötelezettség és a számadás helyességének megállapítása) alapuló keresetét az elsőfokú bíróság annak kimondásával utasította el, hogy a közös képviselő számadási kötelezettségének eleget tett, s elszámolását a társasházi közgyűlés határozattal érvényesen el is fogadta. A bíróság hangsúlyozta, hogy a közös képviselő által készített elszámolást tartalmilag csak akkor vizsgálhatja, ha az annak elfogadásáról szóló határozatot valamely tulajdonostárs megtámadja (az ítélet utal rá, hogy erre irányuló kereset benyújtására ugyan sor került korábban, de a kérelmet idézés kibocsátása nélkül elutasították). A másodfokú bíróság ezen indokolást helyben hagyva határozottan rámutatott, hogy a társasház működésével kapcsolatos szabálysértések a társasházi közgyűlési határozatok érvénytelenségének megállapítása iránti kereset körében vizsgálhatók és bírálhatók el, s ezért is alaptalan a Pp. 123. §-ára alapított kereset. Emellett – kiegészítőleg – a másodfokú bíróság megjegyezte azt is, hogy az indítványozó a megállapítási keresetet nem is azal szemben érvényesítette, akivel szemben kellett volna: a számadási kötelezettség nem a társasházat, hanem a közös képviselőt terheli.

Ennek megfelelően megállapítható, hogy a Fővárosi Bíróság döntése nem a Thtv.-nek az indítványozó által támadott rendelkezésein alapult, s ezért e szabályok jelen ügyben alkotmányossági vizsgálat tárgyát sem képezhetik.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü.

határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § e) pontja alapján a Thtv. 47. §-a és 48. § (1) bekezdése vonatkozásában előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2010. szeptember 28.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr. Paczolay Péter,
az Alkotmánybíróság elnöke helyett

<i>Dr. Balogh Elemér</i> s. k., alkotmánybíró	<i>Dr. Bihari Mihály</i> s. k., alkotmánybíró
<i>Dr. Bragyova András</i> s. k., alkotmánybíró	<i>Dr. Holló András</i> s. k., alkotmánybíró
<i>Dr. Kiss László</i> s. k., alkotmánybíró	<i>Dr. Kovács Péter</i> s. k., alkotmánybíró
<i>Dr. Lenkovics Barnabás</i> s. k., előadó alkotmánybíró	<i>Dr. Lévay Miklós</i> s. k., alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

895/B/2010. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Magyar Fejlesztési Bank Részvénytársaságról szóló 2001. évi XX. törvény módosításáról szóló 2008. évi LXXIV. törvény 2. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a Magyar Fejlesztési Bank Részvénytársaságról szóló 2001. évi XX. törvény módosításáról szóló 2008. évi LXXIV. törvény (Módtv.) 2. §-a alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését

kerlte az Alkotmánybíróságtól. Álláspontja szerint a Módtv. 2. §-a a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény (a továbbiakban: Tpt.) egyes rendelkezéseinek a módosítására irányul, és e szabály a Magyar Fejlesztési Bankkal (a továbbiakban: MFB) semmilyen kapcsolatban nincs. Amiatt tehát, hogy a Tpt. módosítására „egy alapvetően más tárgyú törvényben került sor”, a támadott jogszabály – véli az indítványozó – a jogállamiság követelményével ellentétes, így az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe ütközik.

Emellett az indítványozó azt is sérelmezte, hogy a jogszabály elfogadása során a „jogszabály döntő és lényeges részéről nem volt semmilyen olyan előzetes tájékoztatásra, bizottsági- és részletes vitára, amely egyébként a Házzabály értelmében kötelező lenne”, emiatt az közjogi érvénytelenségben szenved, mivel a jogbiztonság követelményével ellentétes. Mindezekre tekintettel az indítványozó a támadott rendelkezés megsemmisítését kérte.

II.

1. Az Alkotmánybíróság a 70/B/2009. AB határozatban (a továbbiakban: Abh.; ABK 2010. május, 634, 640.) – a jelen indítványban foglalt alkotmányossági kérdéshez hasonló problémát vizsgálva – megállapította, hogy a Módtv. 3. § (3) bekezdése értelmében a Módtv. a 2009. március 31-én hatályát veszítette.

Az Alkotmánybíróság – főszabályként – hatályos jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja, hatályát veszített jogszabályi rendelkezés csak akkor képezheti alkotmánybírósi eljárás tárgyát, ha az eljárás az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. §-ában szabályozott bírói kezdeményezés, illetőleg a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján folyik. Tekintettel arra, hogy az indítványok nem tartoztak e körbe, az Alkotmánybíróság a Módtv. 3. § (1) és (2) bekezdése, valamint a jogszabály megtévesztő elnevezése miatt a jogszabály egésze alkotmányellenességének megállapítása iránt folytatott eljárást az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (a továbbiakban: Ügyrend, ABK 2009. január, 3.) 31. § a) pontja alapján megszüntette.

Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban foglaltakat jelen ügyben is irányadónak tekinti és – mivel az Abh.-ban ebben a kérdésben érdemi döntés meghozatalára nem került sor, ítélt dolog megállapításának nincs helye – ezért a jelen indítvány tárgyában az eljárást – a törvénynek a 2. §-a (az az az MFB-re való utalás) tekintetében – megszüntette.

2. Az indítványozó másodsorban a Módtv. közjogi érvénytelenségének megállapítását is kérte. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság ismételten utal arra, hogy jelen indítvány alapján hatályon kívül helyezett jogszabály elfogadásának a módját kellene megvizsgálni. Erre azonban csak akkor lenne lehetőség – ahogyan arra az Abh. is utalt –, ha a hatályon kívül helyezés, mint jogtechnikai megoldás „az alkotmányos kontroll elkerülését célozná” (ABK 2010. május, 634, 640.).

A Módtv. a Magyar Közlöny 2008/165. számában 2008. november 21-én jelent meg és annak hatályon kívül helyezésére 2009. március 31. napján került sor. E viszonylag hosszabb – több mint négy hónapos – időszakból arra lehet következtetni, hogy a jogalkotó szándéka nem irányult az indítványozó által vélt jogalkotási problémák alkotmányossági vizsgálatának megakadályozására.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság – hatályon kívül helyezett jogszabályról lévén szó – az alkotmányossági vizsgálat lefolytatását mellőzte, és az eljárást – mivel az indítvány tárgyalanná vált – az Ügyrend 31. § a) pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2010. szeptember 28.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr. Paczolay Péter,
az Alkotmánybíróság elnöke helyett

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

983/D/2010. AB végzés

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Pécsi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bkf.II.97/2010/7. számú végzése ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó – képviselője útján, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (2) bekezdésében meghatározott határ-

időn belül – alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Pécsi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bkf.II.97/2010/7. számú végzése ellen. A támadott határozat megváltoztatta a Baranya Megyei Bíróság 10.B.62/2009/131. számú végzését, amely az indítványozó és társai ellen folyamatban lévő büntető ügyben az indítványozó előzetes letartóztatását óvadék ellenében megszüntette, és szabadlábra helyezését egyidejűleg lakhelyelhagyási tilalmát rendelte el. Az első fokú végzés ellen az ügyész fellebbezett, aminek eredményeként a Pécsi Ítéltábla támadott végzésében az indítványozó tekintetében mellőzte az előzetes letartóztatás – óvadék ellenében történő – megszüntetésére és a lakhelyelhagyási tilalom elrendelésére vonatkozó rendelkezést.

Az alkotmányjogi panasz sérelmezte, hogy a Pécsi Ítéltábla végzése a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 147. § (6) bekezdésének értelmezésén alapult. A rendelkezés szerint a bíróság által jogerősen megállapított óvadék letétele után a fogva lévő terhelt haladéktalanul szabadon kell bocsátani. Álláspontja szerint az a tény, hogy a Be. nem rendelkezik kifejezetten az óvadékot megállapító végzés elleni fellebbezésnek a végzés végrehajtását felfüggesztő hatályáról, holott az ilyen kifejezett szabályozást a Be. 347. § (3) bekezdése megkívánja, sérti az Alkotmány 2. § (2) bekezdésében megfogalmazott jogállamiság elvéből következő jogbiztonság követelményét. Az alkotmányjogi panasz kiegészítésében indokolta, hogy sérültek a 6/1998. (III. 11.) AB határozattal (ABH 1998, 91, 95-96.) az Alkotmány 57. § (1) bekezdéséből levezetett tisztességes eljárás követelményei is.

Mindezekre tekintettel az indítványozó a Be. 147. § (6) bekezdésének szövegében a „jogerős” kifejezés alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.

2. Az alkotmányjogi panasz nem felel meg a törvényben megállapított feltételeknek.

Az Abtv. 48. § (1) bekezdése szerint az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt az fordulhat alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, akinek a jogséremlme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogi panasz keretében kizárólag azoknak a jogszabályoknak alkotmányosságát vizsgálhatja, amelyeknek a jogerős határozatban történő alkalmazása során az indítványozó vélt jogséremlme bekövetkezett.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Pécsi Ítéltábla nem az indítványozó, hanem vádlott-társa esetében alkalmazta a Be. támadott rendelkezését. Az elsőfokú bíróság ugyanis a vádlott-társ tekintetében is engedélyezte az óvadék letételét, aminek megtörténte után – az ügyészi fellebbezésre tekintet nélkül – megtörtént a vádlott szabadon bocsátása. Az ő esetében hozott rendelkezés, az ő előzetes letartóztatásának elrendelése tette szükségessé, hogy

a bíróság értelmezze a Be. 147. § (6) bekezdésének tartalmát.

Az indítványozó nem tette le az óvadékot, előzetes letartóztatásának megszüntetésére nem került sor, így a támadott törvényi rendelkezés rá nem vonatkozott. Ezért alkotmányjogi panasszal a Be. 146. § (6) bekezdése miatt nem fordulhatott az Alkotmánybírósághoz.

Fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – a törvényi feltételek hiánya miatt – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzetételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január 3.) 29. § e) pontja alapján – visszautasította.

Budapest, 2010. szeptember 14.

Dr. Paczoly Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

1131/D/2010. AB végzés

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény 51/A. § (2) bekezdésének utolsó előtti mondata és (6) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) 51/A. §

(2) bekezdésének utolsó előtti mondata [lehetővé kell (a fegyelmi vizsgálat alanya) számára tenni, hogy az ügy iratait megtekinthesse] és (6) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére és az 57. § (1) és (3) bekezdésére hivatkozással – alkotmányjogi panasz keretében az Alkotmánybíróságtól. A konkrét ügy tényállása az alábbi volt: az indítványozó köztisztviselőként dolgozott, ám fegyelmi büntetesként hivatalvesztéssel sújtották. A fegyelmi határozatot bíróság előtt megtámadta, de a keresetét mind az első, mind a másodfokú bíróság elutasította. Az indítványozó arra hivatkozott, hogy a fegyelmi eljárás során nem biztosították számára a betekintést a fegyelmi iratokba, így a vizsgálóbiztos jelentésbe sem, ezzel pedig sérült a tisztességes eljáráshoz és a „védekezéshez” való joga, valamint sérült a fegyverek egyenlőségének elve is. Az indítványozó szerint a támadott rendelkezések alapján a fegyelmi eljárás alá vont köztisztviselők iratbetekintési joga korlátozott, ami a fentiek miatt alkotmányellenes.

2. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) bekezdése szerint az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogséremlme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A (2) bekezdés kimondja, hogy az alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani.

Az indítványozó a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 2.Mf.20.001.2010/5. számú határozatát a tértivevény tanúsága szerint 2010. május 27. napján vette kézhez, az alkotmányjogi panasz pedig hatvan napon belül, 2010. július 13-án érkezett meg az Alkotmánybíróságra. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv.-ben megállapított határidőn belül érkezett.

Az alkotmányjogi panasz – bár formálisan a norma alkotmányellenességét állítja – tartalma szerint egyértelműen az egyedi ügyben született jogalkalmazói jogértelmezés alkotmányellenességét sérelmezi, az *eljárás és nem a norma* alkotmányellenességére hivatkozik.

Az Alkotmánybíróság a 35/1991. (VI. 20.) AB határozatában megállapította, hogy az Abtv. 1. §-a, továbbá az Alkotmánybíróság hatáskörét megállapító egyéb törvényi rendelkezések alapján az Alkotmánybíróságnak önálló jogszabály-értelmezési eljárásra hatásköre nincs, kivéve

az Alkotmány értelmezésére vonatkozó hatáskörét (ABH 1991, 175, 176.). Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. szerint a bírói ítéletek felülvizsgálatára és a jogalkalmazási gyakorlat alkotmányosságának a vizsgálatára nincs hatásköre, az Alkotmánybíróság az egységes jogalkalmazás kialakítására nem hozhat jogértelmező döntést, mert ezzel a bíróságok, illetőleg a Legfelsőbb Bíróság hatáskörét vonná el. Az Alkotmánybíróság jogszabály-értelmezést csak a hatáskörébe tartozó kérdés vizsgálatával összefüggésben végezhet [57/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991, 272, 276.]. Az Alkotmánybíróság – hatáskör hiányában – nem bírálhat el érdemben olyan indítványt, mely csak látszólag irányul valamely jogszabályhely alkotmányellenességének megállapítására, tartalma szerint azonban az érintett rendelkezésnek egy konkrét bírósági ügyben való alkalmazását kifogásolja. Hasonló álláspontot foglalt el az Alkotmánybíróság a 495/D/2006. számú ügyben is (ABK 2010. május, 670.).

Ezért az Alkotmánybíróság az ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § b) pontja alapján az arra irányuló alkotmányjogi panaszt, hogy Alkotmánybíróság állapítsa meg: a másodfokú bíróság tévesen alkalmazta a támadott jogszabályi rendelkezést – miszerint lehetővé kell tenni a fegyelmi eljárásban született iratokat a fegyelmi eljárás alá vont személy megtekinthesse –, visszautasította.

Budapest, 2010. szeptember 28.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság helyettes elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr. Paczolay Péter,
az Alkotmánybíróság elnöke helyett

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bihari Mihály s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,   *Dr. Holló András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,   *Dr. Kovács Péter s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,   *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HÁROMTAGÚ TANÁCSÁNAK VÉGZÉSE**515/B/2010. AB végzés**

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az egészségügyi felsőfokú szakirányú szakképzési rendszerről szóló 122/2009. (VI. 12.) Korm. rendelet 17. § (4)–(5) bekezdése, valamint 19. § (1) és (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány alapján indult eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

Az indítványozók együttesen előterjesztett beadványukban az egészségügyi felsőfokú szakirányú szakképzési rendszerről szóló 122/2009. (VI. 12.) Korm. rendelet 17. § (4)–(5) bekezdése, valamint 19. § (1) és (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték. Álláspontjuk szerint a központi gyakornok- és rezidensképzés támogatásának feltételeit tartalmazó szabályok a végzett orvos munkához, a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához való jogát korlátozzák, így sértik az Alkotmány 8. § (2) bekezdését, valamint 70/A. § (1) bekezdését, továbbá ellentétben állnak az Európai Unió – meg nem jelölt – normáival, ezáltal sérül az Alkotmány 2/A. § (1) bekezdése.

A támadott rendelkezéseket az egészségügyi felsőfokú szakirányú szakképzési rendszerről szóló 122/2009. (VI. 12.) Korm. rendelet módosításáról szóló 217/2010. (VII. 22.) Korm. rendelet 7. § *c)–d)* pontja hatályon kívül helyezte. Az Alkotmánybíróság utólagos normakontroll keretében a hatályos jogszabályok alkotmányosságát vizsgálja, hatályon kívül helyezett jogszabályok alkotmányellenességének vizsgálatára csak kivételesen, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. §-ában foglalt bírói kezdeményezés és a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz esetében [10/1992. (II. 25.) AB határozat, ABH 1992, 72, 76.; 335/B/1990. AB végzés, ABH 1990, 261, 262.], továbbá akkor kerül sor, ha a hatályát veszített jogszabály helyébe lépő jogszabály tartalmilag a korábbival azonos és ezáltal azonos a vizsgálandó alkotmányossági probléma. (137/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 456, 457.)

A vizsgált ügyben előterjesztett indítvány nem bírói kezdeményezés és nem alkotmányjogi panasz, erre figyelemmel az Alkotmánybíróság az eljárást az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § *a)* pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2010. szeptember 28.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

KÖZLÖNY

§

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó
megjelentette

Dr. Kiss Eliza

BorJogász

című kötetét

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó olyan jogi kézikönyvet tesz a szakértő olvasó asztalára, amely a Kiadótól megszokott pontossággal és a teljesség igényével ad eligazítást a jogterület és a szakhivatalok világában. A könyv szerzője dr. Kiss Eliza jogász és közigazgatási szakember, akinek a magyar borászat iránti elhivatottsága a borásztársadalom széles köre előtt közismert.

A BorJogász-ból a magyar szőlész és a borosgazda tudni fogja, mi a „jogi csízió” szakmájának ügyes-bajos dolgaiban, így a kiadvány reményeink szerint minden magyar gazda polcán helyet kaphat, de remélhetőleg haszonnal forgatják majd az agrár-szakigazgatásban dolgozók, az agrár-felsőoktatásban tevékenykedők, a kutatóintézetek munkatársai és mindenki, aki szeretne megfelelő támpontot kapni a jogterületen történő eligazodáshoz.

A kötet 390 oldal terjedelmű, ára **4977 forint** áfával.

Példányonként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu).

MEGRENDELÉS

Megrendelem

Dr. Kiss Eliza

BorJogász

című, 390 oldal terjedelmű kiadványt (ára: **4977 Ft** áfával) ..... példányban, és kérem, juttassák el alábbi címemre:

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házszám: .....

Ügyintéző neve, telefonszáma: .....

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül átutaljuk a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára vagy postai úton a fenti címre.

Keltezés: .....

.....
cégszerű aláírás

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó
megjelentette

R. C. van Caenegem

Bevezetés a nyugati alkotmányjogba

című kötetét

Caenegem professzor művének lefordítása mellett számos érv szól. Nemcsak az, hogy az európai jogtörténész-társadalom egybehangzó véleménye szerint a legjobb, a legszellemesebb feldolgozása a témának; olyan munka, amely a nyugati gondolkodásnak az államfejlődés, az alkotmány és a jog viszonyrendszeréről az egyik legteljesebb szintézise. Ugyanis az 5. századtól – terminus a quo – további 15 századon át – terminus ad quem – a jelenkorig terjedő európai világ nagy összehasonlító foglalatosa a kötet.

A „három Európa kísérletből” ebben a terjedelmes idődimenzióban kettő részletes analízissel szerepel. Az Első Európa (5–9. század) a 9. században bomlott fel, majd a politikai megszakítottságból 1100 körül újjáéledt. A Fürstenstaat, a familiaritáson alapuló „nemzetállamokhoz”, majd a monarchia az abszolút és a felvilágosult változataival a modern állam formációihoz vezetett. Ennek gyümölcset pedig a 19. századi liberális, alkotmányos, parlamentáris állam tovább nemesítette. S ez a szuverén nemzetállam – Második Európa – mindmáig a legfontosabb nagy társadalmi egységé debütált.

A Harmadik Európa kísérlet, a jelenkori Európai Unió sajátosan szerepel a műben. Részben példák sokaságával illusztrálja a szerző az alkotmányos, jogi értékek kötelező továbbélési igényét, részben pedig ezek meghaladásaként a szupranacionális intézmények létrehozásának szükségességét hangsúlyozza. Ám itt is a bölcsesség, a tudósi kétely, a mértéktartás jellemzi. Egyes történeti párhuzamai apropójára a jellemző kutatási habitussal, viszontkérdésekkel él. Így például mit is kezdhetünk az Európai Közösséggel? Hiszen „az EK éppen olyan meghökkentő dolgokkal tud szolgálni nekünk, mint a német ancien régime Puffendorfnak”. Avagy másutt D. Lasok és Bridge értékelésére hivatkozik, miszerint az „EU alkotmányos struktúrája még mindig a spekuláció szférájába tartozik”. Az új Harmadik Európa kísérlet igazi dilemmája a jóléti állam és a gondoskodó állam közötti választási alternatíva. A Rechtstaat-Verfassungsstaat milyen formációvá történő alakítása a jelenkor nagy államelméleti projektje. Az új európai intézményrendszer létrehozásakor arra kell törekedni, hogy az EU mint sui generis intézmény az emberi jogokat valóban realizáló, azokat egyenlően kiterjesztő, emberibb társadalomként funkcionáljon.

Az új generáció kihívása éppen ennek a kérdésnek a megoldása. A „Bologna típusú”, kétfokozatú képzés ugyan a feladat-végrehajtó értelmiségi típust favorizálja, de a mesterfokozatú képzésben lehetőséget teremt a problémamegoldó készség fejlesztésére is. E monográfia magyar nyelvű változata a Budapesti Corvinus Egyetem Közigazgatás-tudományi Karának mesterszakos hallgatói részére született egyik tananyag.

A kötet 448 oldal terjedelmű, ára **3990 forint** áfával.

Példányonként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu).

MEGRENDELÉS

Megrendelem a

Bevezetés a nyugati alkotmányjogba

című, 448 oldal terjedelmű kiadványt (ára: **3990 forint** áfával) ..... példányban, és kérem, juttassák el alábbi címemre:

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házszám: .....

Ügyintéző neve, telefonszáma: .....

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül átutaljuk a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára vagy postai úton a fenti címre.

Keltezés: .....

.....

cégszerű aláírás

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó
megjelentette

A magyar jogtudomány klasszikusai sorozatában

Beöthy Zsigmond
ELEMI MAGYAR KÖZJOG

című kötetét

Az Elemi magyar közjog – amely az első magyar nyelvű közjogi összegzés – 1846-ban látott napvilágot. Két részre tagolódik: Magyarország polgári alkotmányára és közigazgatására, s ezen belül a 104 paragrafusra tagozódó intézményvilágos szerkezetben, kifejező fogalmakkal jelenítik meg az intézményrendszert. Azért is becses értékű e szintézis, mert a klasszikusan átmeneti, polgári átalakulás előtti monarchiát mutatja be a szerző, Beöthy Zsigmond (1819–1896), aki kezdetben közigazgatási pályán tevékenykedett, majd pályafutását 1883-ban, nyugállományba vonulásakor királyi táblai tanácselnökként fejezte be. Szakirodalmi munkásságáért számos kitüntetésben részesült. E közjogi kuriózumot a magyar jogtörténet, jogi kultúra iránt érdeklődők figyelmébe ajánljuk.

A kötet 142 oldal terjedelmű, ára **3150 forint** áfával.

Példányonként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu).

MEGRENDELÉS

Megrendelem

Beöthy Zsigmond
ELEMI MAGYAR KÖZJOG

című, 142 oldal terjedelmű kiadványt (ára: **3150 Ft** áfával) ..... példányban, és kérem, juttassák el alábbi címemre:

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házszám: .....

Ügyintéző neve, telefonszáma: .....

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, 8 napon belül átutaljuk a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára vagy postai úton a fenti címre.

Keltezés: .....

.....
cégszerű aláírás

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó
megjelentette

Bárd Károly

**Emberi jogok
és büntető igazságszolgáltatás
Európában**

**A tisztességes eljárás büntetőügyekben
– emberijog-dogmatikai
értekezés
című könyvét**

A tisztességes eljárás elméleti kérdései és gyakorlati érvényesülése iránt érdeklődők előtt – eddig megjelent kötetei révén – már jól ismert szerző a könyv borítóján ekképpen ajánlja az olvasók figyelmébe tanulmányát: „A könyv írásának kezdetén elsősorban az foglalkoztatott, hogy mennyiben járulhat hozzá a strasbourgi Emberi Jogi Bíróság az európai államok igazságszolgáltatási rendszereinek közelítéséhez. A vizsgálat során aztán olyan alapvető kérdésekkel szembesültem, mint az igazságszolgáltatás szerepe a demokráciában, a tisztességes eljáráshoz való jog helye az alapjogok rendszerében vagy a jogokról való lemondás és annak korlátai. Elsősorban a strasbourgi esetjog alapján elemzem a tisztességes eljárás azon elemeit, amelyek értelmezésében mind a mai napig bizonytalanság észlelhető a magyar joggyakorlatban: mit kíván a bírói pártatlanság, hogyan teremthető meg az összhang a véleménynyilvánítás szabadsága és a bíróságok tekintélyének megőrzése iránti érdek között, mi legyen a törvénysértően megszerzett bizonyítékok sorsa, meddig terjed a hallgatás joga? Nos, ezekről a kérdésekről szól a könyv. Meg sok minden másról....”

A kötet 320 oldal terjedelmű, ára **7938 forint** áfával.

Példányonként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu).

MEGRENDELÉS

Megrendelem

Bárd Károly

**Emberi jogok
és büntető igazságszolgáltatás
Európában**

című, 320 oldal terjedelmű kiadványt (ára: **7938 forint** áfával) ..... példányban, és kérem, juttassák el az alábbi címemre:

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házászám: .....

Ügyintéző neve, telefonszáma: .....

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül átutaljuk a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára vagy postai úton a fenti címre.

Keltezés: .....

.....

cégszerű aláírás

A MAGYAR KÖZLÖNY LAP- ÉS KÖNYVKIADÓ

megjelentette

Hargitai József

Jogi fogalomtár

című kiadványát

A jogi fogalomtár a magyar jog szakmai fogalmainak gyűjteménye és részben magyarázata. Közel 15 000 szócikkben, a jogforrásra hivatkozva, tartalmazza a magyar jogban használt fogalmakat, és ahol indokolt, magyarázza a fogalom jelentésének tartalmát. Átfogja valamennyi jogág, az európai jog, valamint a nemzetközi jog által használt fogalmakat is. Elemzi azokat a fogalmakat, amelyeket a jogágak, valamint az egyes jogágakon belül is, egymástól eltérő tartalommal használnak (pl. alkalmatlan, elévülés, arányosság, elismerés), vagy azokat a fogalmakat, amelyekre nézve több eltérő tartalmú legálddefiníció is létezik (pl. közeli hozzátartozó, engedélyes, lakóhely). Megmagyarázza azokat a mozaikszavakat, amelyek EU-csatlakozásunkkal kerültek a jogrendszerbe. („DNS-profil”, „EMOGA”, „EUROPOL”, „FIFO-módszer”, „EINECS” stb.)

A könyv nemcsak a jogalkotóknak és jogalkalmazóknak, valamint a jogi pályára készülőknek hasznos kézikönyv, hanem azoknak is, akik a mindennapi életben szeretnének eligazodni egy szakmai nyelv dzsungelében.

A kiadvány 1712 oldal terjedelmű.

Ára: **8399 Ft** áfával.

Példányonként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu).

MEGRENDELÉS

Megrendeljük a **Jogi fogalomtár** című kiadványt (ára: **8399 Ft** áfával) ..... példányban, és kérjük juttassák el az alábbi címre:

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házszám: .....

Ügyintéző neve, telefonszáma: .....

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés: .....

.....
cégszerű aláírás

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó
megjelentette

Hack Péter

A BÜNTETŐHATALOM FÜGGETLENSÉGE ÉS SZÁMONKÉRHETŐSÉGE

című kiadványát

A könyv a büntetőhatalom gyakorlását abból a szempontból vizsgálja, hogy a bíróság és az ügyészség függetlensége és számonkérhetősége hogyan befolyásolja az igazságszolgáltatás tevékenységét. Az író három, egymással szorosan összefüggő témakört dolgoz fel. Az első a bírói függetlenség és számonkérhetőség kérdése, valamint ezek szervezeti biztosítékai. A második témakör az ügyészség szerepét és alkotmányos státuszát érinti. A harmadik a büntetőeljárás törvény elkészültének folyamatát rekonstruálja abból a szempontból, hogy miként befolyásolta a bírói és ügyészi szervezet a kodifikációt.

Hack Péter ebben a kötetben azt szeretné bizonyítani, hogy a jogalkotó által megfogalmazott eljárási szabályok, illetve az igazságszolgáltatás szervezeteit szabályozó joganyag csak részben határozzák meg azt, hogy a büntető igazságszolgáltatás hogyan zajlik. Annak megértéséhez, hogy mi hogyan működik ezen a rendszeren belül, tisztában kell lennünk azokkal a szervezeti érdekekkel is, amelyek az eljárás egyes szereplőinek szerepfelfogását, döntéseinek hátterét meghatározzák. Ez a megközelítés indokolja, hogy a szerző művében azon tényezők elemzésére koncentráljon, amelyek akadályozzák, hogy ezek a szervezetek optimálisan teljesítsék feladatukat.

A kötet 382 oldal terjedelmű, ára **4830 forint** áfával.

Példányként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu).

MEGRENDELÉS

Megrendelem

Hack Péter

A BÜNTETŐHATALOM FÜGGETLENSÉGE ÉS SZÁMONKÉRHETŐSÉGE

című, 382 oldal terjedelmű kiadványt (ára: **4830 forint** áfával) ..... példányban, és kérem, juttassák el az alábbi címemre:

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házsám: .....

Ügyintéző neve, telefonszáma: .....

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül átutaljuk a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára vagy postai úton a fenti címre.

Keltezés: .....

.....
cégszerű aláírás

Szerkesztésért felel: dr. Pálffy Ilona főtítkár

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu.

Felelős kiadó: Bártfai-Mager Andrea ügyvezető igazgató.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó a Magyar Posta Zrt. közreműködésével.

Telefon: 235-4554, 266-9290/240, 241 mellék.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó ügyfélszolgálatán (1085 Budapest, Somogyi Béla utca 6., 1394 Budapest 62., Pf. 357, fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: kozlonybolt@mhk.hu) vagy a www.mhk.hu/kozlonybolt internet-címen.

Terjesztés: tel.: 317-9999, 266-9290/245 mellék.

Példányként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411).

2010. évi éves előfizetési díj: 32 004 Ft áfával, féléves előfizetési díj: 16 002 Ft áfával. Egy példány ára: 3020 Ft áfával.

HU ISSN 1215-9530

10.3080 – Nyomta a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája.

Felelős vezető: Burján Norbert igazgató.

